

SEXTI PHILOSOPHI
Pyrrhoniæ hypotyposeon
libri III,

Quibus in tres philosophiæ partes seu-
rissimè inquiritur.

*Libri magno ingenii acumine scripti, uariâque doctrina
referti; Græcè nunquam, Latine nunc primùm editi,*

Interprete HENRICO STEPHANO.

Auctore damnato.

ANNO M. D. LXII

Excudebat idem Henricus Stephanus, illustris viri
HVLDRICI FVGGERI typographus.

HENRICVS STEPHANVS HENRICO
MEMMIO *supplicium libellorum in Re-*
gia magistro S. D.

QV O I Graiæ sophiæ dabo libellum
Romana modò pumice expositum?
O MEMMI, tibi. nanque tu solebas
Graiorum lepidas amare nugas.

Quid (dices statim, si te bene noui) modestiãne
quadam & verecundia hoc facis, vt tuum hunc libel-
lum nugas appelles, an ex animò & vt sentis ita loque-
ris, ingenuèque verum fateris? οὐ μάλλον πῶπο ἢ ἐκείνο.
Hic libellus seriãne tractat, an nugas? ἐπίχω. Ad hoc
saltem responde, Estne philosophicum eius argumẽ-
tum? οὐ καταλαμβάνω. Age, quid definitũ cõstitutũ-
que tibi de illo est? οὐδὲν οὐδέω. At mihi tuam de eo
sententiam, quæ cunque est, aperi. Imò nulla mihi sen-
tentia est, vtpote nihil opinanti. Quid facis igitur? σκε-
πθιδμος δεαπελῶ. Miraris Henrice Henrici tui meta-
morphosin, in Scepticum quasi quodam virgulæ diui-
næ miraculo transformati? At ego nunc à te vnica
differo literula. tu enim σκωπικὸς es (vt mos est homi-
num venustiorum) ego verò σκεπτικὸς. Quòd si huius
metamorphosis tragicomicam historiam audieris,
ad eam certè multo magis quàm ad vllam Ouidianam
attonitus obstupefactusq; discedes. Sed narrabo tamẽ.
Quum anno superiore quartana mea febris post va-
rias πρὸς υσμῶν ἀκμαί & πρὸς ἀκμαί (longas Iuppiter &
laboriosas) aliòsque multiplices actus, tandem ad ca-
tastrophem vergeret: eaque non tantum corporis mei
constitutionem penitus immutasset, sed & ipsi natu-
rali ὄρμῃ (dictu mirabile) tantam mutationem attulif-
set, vt, quemadmodum nobis, tantisper dum sani su-
mus, mel dulcissimum videtur, at vbi in iſterum inci-
derimus, amarissimum: ita ego, cui ante febris quarta-

nae tragediam; nihil dulcius, nihil suauius literarum studio fuerat, ex quo illius fabulae actor esse coepera, adeo ab illis abhorrerem, vt non modò triste & acerbum spectaculum libri mihi afferrent, sed si qua vel minima de illis mihi occurrebat cogitatio, ea, velut obductam cicatricem refricans, animum mihi exulceraret: quum, in quã, ita malè erga literas affectus essem, atque adeo eius canepius & angue odissem, contigit vt bibliothecam meam aliquando ingressus (sed opposita oculis manu, ne librorum aspectus bilem mihi moueret) dum in scrinio veteres nescio quas apinas & tricas euoluens nugor, in aduersaria quorundam Pyrrhonice sectae capitum interpretationem habebant. Illa mihi risum (quo medicamento *ἰατρῶν παύδε* summopere mihi opus esse clamabant) primo statim aspectu & ad prima verba excutere, illa mihi decies repetita placere, illa sola scripta palato meo sapere, ego denique de Sexticis dicere, *Οἷοι πέπρωται, τί δὲ σκιά ἀϊωνίου*. Statim igitur chartas illas, tãquam *ἔρμαον*, arripiens, Graecum Sexti exemplar vnde Pyrrhonia illa transfuleram, diligentissimè & auidissimè perquiro, tandem multo puluere sordidatum & situ propemodum obductum (adeo à me neglectus iacebat) inuenio. Quid multa? Quum opus à me inchoatum dum firma valetudine eram, argumèti partim difficultate deterritus, partim paradoxologian pertasus, è manibus abiicissem, animum simul abiiciens atque despondens: tunc, veluti resumpris nouis viribus & nouo quodam animo, ad id magna alacritate redeo, aduersusque omnes difficultates pugnans, in eo pergo, nec ante absisto quàm extremam manum illi impono. An autem eas expugnauerim, aliorum esto iudicium. Certè si omnes expugnare nò potui, ductus nominibus excusationem

A. ii.

apud æquos iudices mereri mihi videor, quòd vno eodémque tempore primùm aduersus febrim, & quidem peruicacissimam ac fallacissimam, deinde aduersus argumenti magnam plerisque in locis obscuritatem, simulque miram verborum (vt ita loquar) peregrinitatem luctandum fuit. Habes mi Henrice veram rei nuper gestæ historiam. Sed quis vnquam (dices) talem fore quartanæ febris cum Sæptice sympathiam sperasset? aut quis huius sympathiæ rationē è naturalis philosophiæ arcanis eruere posset? Imò verò quis eā meliuste vno eruere queat, Henrice φιλοσοφικώτατη Age igitur, fœcudū cōcute pectus. Quòd si fortè nihil ex eo quod tibi satisfaciatur depròpseris, domū habes quæ adeo à doctissimis frequentatur viris vt quoddā pulcherrimarū disputationū emporiū appellari meritò possit: hanc igitur quæstionem in frequenti illorum conciliabulo proponas velim, & quomodo soluta fuerit (vt aliquem narrationis meæ fructum capiā) perscribas. Ad me certè quod attinet, postquam diu multumque cogitationem meam partes in omnes versavi, omnesque circumstātias huius facti accuratè perpendi, aliquam eius rationem inuenisse tandem mihi videor: sed quæ tum demum mihi satisfaciatur quū eam aliis & ingenio & iudicio me præstantioribus satisfacere intellexero. Eam paucis aperiā. Febrim quartanā quum ex immoderato literarum studio cōtraxissem, omnes quotidie illud mihi certatim exprobrantes, & illi vni totum meum malum acceptum ferentes audiebam. Quid aliud hinc sequi poterat quā immortale quoddam aduersus id studiū quod vitæ meæ insidiabatur, odium? Verùm eo res deuenerat, vt non hunc vel illum librum peculiariter odio prosequerer (alioqui Pindarus potius quàm quisquam alius scriptor dignus odio meo fuisset, quòd ex immèso circa illius interpretationem labore ægritudo corporis cōtracta

foret) sed vnus crimen in omnes diffundebam, adeo vt iam non à Pindaricorū dūtaxat similitūmue librorum insidiis cauendum mihi existimarem, sed omnes ad vnū suspectos haberem. Qua in re mihi vsuueniebat quod ingeniosissimus poeta canit,

Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo,

Omnibus vnca cibus æra subesse putat.

Sic igitur animo quum affectus essem, & libris omnibus (quorum lectio aliquam animi contentionem postulareret) renuntiare & tantum non bellum indicere statuissem, cur cum Sæpticorum libris tandē potius quàm cum vllis aliis in gratiā redierim, in causa fuisse puto quòd sæpsin omnes omnium artium professores refellentem, magis ac magis in odio illò animū meum obfirmaturam sperarem. In illo autem odio salutis spem collocabam, quia quod reliquum erat vitæ, si in studio literarum pergerem, *αὐτῶν* mihi futurum existimabam. Hæc est, mi Henrice, quam possum illius mirandæ metamorphosis rationem afferre, dum meliorem à te expecto.

Verūm vt eādem aliquando seriò loqui incipiam, tantum abest vt Sæptice animum meum in illo aduersus literas odio obfirmauerit, vt potius per quandā *αὐτῶν* cū illis me reconciliauerit. Ac certè vt iā liberè & ingenuè mētem meā patefaciā, hūc nostrū Sæpticū minimè laudo in eo quòd ingenii acumine in refellendis dogmaticis abusus sit, non solūm in iis quæ malè, verum etiā in iis quæ rectè ab illis dicta fuerant. ego siquidem nō quid fieri debuerit, sed quid factum fuerit, narro. Quanquā si è duobus malis minus eligēdum sit, tolerabilior ignaua Sæpticorū epoche in quibusdā quæstionibus, quàm impudens & temeraria dogmaticorum quorundā assertio, meritò videri possit. De iis autē disputationibus loquor per quas

A. iiii.

illi ea etiã quorũ a suis sensibus cõuincebantur, negabant. Vter enim, obsecro, grauius in veritatẽ peccat, illẽne qui dubitat (hoc enim exemplum proferã) motus sit necne, vt skeptici: an ille qui nullũ esse motum audet asserere, vt dogmaticorũ bona pars? Et de aliis quidem eorũ ad euertendũ motum cõmentis, alias: at illud risus causa cõmemorabo. Siquid mouetur (aiebant) aut in eo in quo est loco mouetur, aut in eo in quo nõ est. Atqui neq; in eo loco mouetur in quo est: (manet enim) nec in eo loco in quo non est. (quomodo enim agere possit eo in loco in quo ne sit quidem?) Nihil ergo mouetur. Hoc commentũ quum Diodoro philosopho dogmatico summopere placere sciret Erophilus medicus, facetissimẽ in eũ suam illã argutiam retorfit. Nam quũ is, luxato fortẽ humero, ad eũ, non philosophicã sed medicã opem implorãs, venisset, Diodore, inquit ille, luxatũ tibi humerũ suo loco decidisse, quomodo mihi persuadebis? Aut enim in quo erat loco humerus decidit, aut in quo nõ erat. Atqui nõ decidit in loco in quo erat. manẽs enim, decidere nõ poterat. Nec verò decidit in loco in quo non erat. nam quomodo vbi nõ sit, agere possit? Ergo tibi humerus luxatus non est. Et hæc quidem festiuissimẽ Erophilus. Nos autẽ, vt ludicris omisissis, ad seria veniamus, dogmaticos cũ Skepticis in Dei notitia cõparemus. Quis nescit dogmaticorũ plurimos ex illa sua plusquã extranata iudicandi audacia quũ diuinæ prouidentia velut censores, eã ex suo sensu metirentur, in *d. Scõmra* esse lapsos? At Skeptici ex iis quidẽ quæ de Deo philosophi vtrãque in partẽ disputarent, *eroxiu* induci: se tamẽ, quũ obseruationi eorum quæ ad vitã cõmunẽ pertinent, acquiesceret, naturali instinctu ad credendũ esse Deũ, cuius prouidentia omnia gubernarentur, & ad eum colẽdũ venerandũque impelli dicebãt. Quæ quãuis ita sint, Skeptices tamẽ nec ipse

fautor esse, nec alios fautores efficere velim. Cur igitur, dicit aliquis, librū hūc edis? Primūm vt nostri seculi dogmaticos impios philosophos ad insanīā redigā. Ad insanīā redigā dico: imō verō vt eos sanē. si enim cōtraria cōtrariorū sunt remedia, spes est fore vt quē illi ex dogmaticis philosophis impietatis morbū cōtraxerūt, ex eo ephecticorū ope sanētur. Deinde vt modestos philosophiæ cultores (eos videlicet qui eam moderationem in eius studio adhibēt vt ex profanis nihil tamen profanū imbibant) labore lōgissimo tædiōque maximo leuē. (Nā præterquā quōd in vno eodēque libro habebūt quæ ex variis petēda forent: multa etiā quæ apud alios obscurissimē, apud hunc apertissimē tractata reperiēt. quū tamē author hic breuitatē, cui comes obscuritas esse solet, sectatus sit: illi cōtrā fusē ac copiosē persequuti ea fuerint. Quod profectō admirabili cuidā methodo, huic viro peculiari, acceptū ferendū est.) Postremō, vt eos etiā qui ex libris omnib⁹ philologiā præcipuē & polyhistoriā haurire solēt, aliquo mihi obstringam beneficio. Illis enim in toto ferē primo libro, ac præcipuē in expositione τῆ δέκα Ἑστώτης ἀσκέσεως, amplū exhibeo polymathæ, polyhistoriæ, ac deniq; philologiæ thesaurū. Hæ sunt fere causæ quæ me ad edendū librū hūc impulerūt. Verūm obiiciat fortasse philosophiæ studiosus aliquis, Quomodo hūc qui bellū philosophiæ indixisse videtur, vllū meis studiis adiumētū allaturū putē? Ego verō eū quisquis hāc de Sexto opinionē conceperit, toto, quod aiūt, celo errare existimabo. Nisi fortē in philosophiā eū quis inuehi interpretetur, qui in eo ipso philosophos, quōd malē de philosophia meriti sint, & tā malē philosophati vt suis rationibus ipsa philosophiæ dogmata tueri nō possint: interdū grauius reprehēdat, interdū verō irrideat aliisq; irridēdos

propinet. Ideo quū aliquid ex iis quæ posuerūt, euer-
 tit, hoc semper addit, aut tanquā additū à nobis vult
 intelligi, ὅσον ἐπὶ τοῖς ἕρως αὐτῶν λεγόμενοις. Nec tamē is sū
 qui magis subtiles quàm veras Sexti disputationes ef-
 se ignorem: imò verò ne Sextū quidē id latuisse putā-
 dū est, hominē φιλοσοφικώτατον & accerrimo iudicio pa-
 riter ac ingenio præditū: siue ostentādi acuminis inge-
 nii causa, siue quodā philosophicæ temeritatis odio,
 hæc scripserit: vt gētē nimīū quietā & suo quodā re-
 gno ac licētia nimīū abutentē, sollicitaret, eiq; quātū
 posset negotii facefferet. Sed interim huiusmodi dis-
 putationibus veritati offundūtur tenebræ, ais. Quidē
 times ne à mēdacio veritas nobis opprimatur? Hoc e-
 tiā timeto, quoties solē in nubē cōditum videbis, ne
 nubīū caligo lumē eius nobis eripiat: aut potius quo-
 ties solē ἐκλείπειν lunæ crasso & tenebricoso corpore
 inter ipsum & obtutū nostrum interposito, cernes, de
 ei? luce actū esse existima, vicēmq; nostrā, qui κόσμον
 ἀσέλιον in posterū habituri sumus, deplora. quū enim
 eueniet vt sophismata ac quālibet acuta & scita men-
 dacia veritati suā lucē eripiāt, certē tū quoq; vt nubes
 vel luna solis splēdorē in tenebras vertāt accidet. Nec
 verò cū Democrito ἐν βυθῶ ἐστὶ ἢ ἀψήκην existimandū
 est, suapte quidē natura: sed prauis hominū opinionī-
 bus in profūdo quidē illā & olim fuisse demersam, &
 hodie demergi: ita tamē vt, sicut olim emerfit, sic etiā
 hodie emergat, sempērque emerfura sit. Quinetiā tantū
 abest vt veritas oppugnata expugnari, vel eius lux mē-
 daciis obrui possit: vt, perinde ac manus ex contrecta-
 tione niuis per αἰπεριστάσιν calorē paulo pōst acquirit:
 ita etiam veritas, offusa illi mendacii caligine, haud
 multo pōst noua quadam luce aucta videatur. Sed sus
 Mineruam. Vale Henrice charissime, & hoc munuscu-
 lum ab animo grato profectum accipe, tibi que persua-
 de, nihil mihi gratius quàm tibi gratificari, esse.

9

S E X T I P H I L O S O P H I P Y R
R H O N I A R V M H Y P O T Y P O S E W N

L I B. I.

De tribus generalissimis philosophandi rationibus.

C A P. I.

QUICUNQUE rem aliquam quæ-
runt, eos huc tandem deuenire cōsen-
taneum est, vt aut eam inueniāt, aut à
se inuentam negent: & vel à se cōpre-
hendi non posse fateantur, vel in eius
inuestigatione perseuerēt. Quamob-
rem fortasse in iis etiam quæ circa philosophiā quæ-
runtur, alii quidem verum se inuenisse dixe-
rūt, alii autem id esse eiusmodi quod cōprehendi nō posset pro-
nuntiarunt, alii verò quærere pergūt. Inuenisse sibi vi-
dētur ii qui peculiari nomine dogmatici appellātur, vt
Aristoteles, Epicurus, & Stoici, & alii quidā. Negarunt
autem comprehendī posse, Clitomachus, Carneades, &
cæteri Akademici. At Sceptici etiam nū quærunt. Vn-
de meritò tres esse generalissimæ philosophandi ratio-
nes existimātur, Dogmatica, Akademica, Sceptica. Ac
de duabus quidem illis tractare, aliorū fuerit: de Scepti-
ca autē institutione nos *ἡνωπιωνικῶς* (id est, breuiter sū-
ma rerū ob oculos ponētes capita) dicemus: hoc præfati, nos
de nulla re earū quæ à nobis dicētur ita pronūtiare vt
eā sic planè se habere vt dicimus, affirmemus & asser-
tione approbemus, sed quid de quaque re nobis nunc
videatur, historico quodā more narrantes, exponere.

De duplici Sceptica tractatione.

C A P. I I.

Scepticæ igitur philosophiæ vna quidē dicitur gene-
ralis tractatio: altera autē, specialis. Generalis, in qua
notas & indicia scepticæ exponimus, declarātes quæ sit
eius mēs, quæ p̄cipia, quæ orationes, quod sit eius κρῆ

ἡμεῖς, id est instrumentum ad iudicandum: quis finis: itē qui modi ἐπιζῆσις, id est assensus retentionis: & quomodo Sceptico rū dicta intelligamus, præterea quonā pacto Sceptis ab illis philosophādi modis qui sunt ei finitimi, distinguitur. Specialis autem Scepticæ tractatio, ea est, in qua unicuique parti eius quæ philosophia nūcupatur, cōtradīcimus. Et generalē quidem tractationē priore loco persequamur, ante omniā tradentes ea nomina quibus appellari Sceptica institutio consuevit.

Quibus nominibus Sceptica institutio uocetur. C A P. I I I.

Sceptica igitur institutio vocatur etiā ζήτησις, q. d. *S*quæsitōria, ab ipsa actione quæ est ζῆσις ἐπιζῆσις, id est, in querendo & utendo Sceptis. Appellatur etiā Ephectice, ab ea affectione quæ in eo est qui Sceptivritur, deducto nomine. Dicitur & διστορησις, q. d. dubitatoria uel hæsitatoria: aut inde quòd de re omni dubitet & quærat, ut nōnulli volūt: aut propterea quòd hæsitans suspensio sit ad assentiendum aut repugnandum animo. Quin etiam quoniā solidius & aperius Sceptis tractauisse Pyrrhonē existimamus quàm eos qui ætate illū præcurrerūt, ab eius nomine Pyrrhonia nūcupatur.

Quid sit Sceptis.

C A P. I I I I.

*E*st autē Sceptica δυνάμις, id est uis & facultas, quæ ea quæ sūt φαινόμενα, id est, sub sensum cadunt, iis quæ sūt νόηματα, id est, quæ mēte & intellectu percipiuntur, opponit: id que quolibet modo. A qua quidē deuenimus, propter paria in oppositis rebus ac orationibus momenta, primum quidem ad ἐπιζῆσις, id est assensus retentionem: deinde verò ad ἀταξίαν, id est uacuitatem & perturbationem. Eā autem, δυνάμιν appellamus simpliciter ζῆσις ἐπιζῆσις, id est ex eo quòd possit. φαινόμενα autē dicimus nunc τὰ αἰσθητά, id est quæ sub sensum cadunt & sensu usurpantur. vnde fit ut iis opponamus τὰ νοητά, id est quæ mēte & intellectu percipiuntur. Quod autē dicimus, Quolibet modo, id ad nō-

men *δύναμις* accommodari & ad ipsū referri potest: vt simpliciter vocē hęc *δύναμις*, vt diximus, accipiamus. Potest etiā ad illud referri, Scepticam *φαινόμενα & γινόμενα* inter se opponere. quia enim variē hęc opponim⁹, aut phænomena phænomenis, aut nomina nomina, aut permutatim: vt omnes oppositiones cōprehendātur, dicimus, Quolibet modo. Aut certē Quolibet modo phænomenon & nomenton, id est, Quolibet modo sub sensum cadentiū & mētē ac intellectu perceptibilem. ne quaramus in iis quæ sub sēfū cadūt, quo pacto sub sensum cadāt: & in iis quæ mētē percipiūtur, quonam modo mētē percipiantur. Oppositas autē orationes intelligimus, non necessariō negationē & affirmationē: sed simpliciter eas quæ sibi inuicem aduersentur. Vocamus autē *ισοδυνας*, id est, equā potentiā, æqualitatē quandā & paria momēta ad imperādā vel non imperandā fidem: ita vt aduersantiū orationum nunquā alterā alteri præponatur, tāquā fide dignior. *ἐπιπέδη* autem est status mētis per quē neque ponimus quicquā, neque tollimus. *ἀταξία* verò, est vacuitas perturbationis in animo & tranquillitas. Quomodo autē vnā eū epoche ingrediatur ataraxia, vbi de fine Scepticæ agemus, declarabimus.

De Scepticis.

C A P. V.

Quæ inueniā Pyrrhonius philosophus cum notione Scepticæ institutionis exhibit⁹ esse videri possit. is enim est qui hac vi & facultate præditus est.

De principiis Scepticæ.

C A P. VI.

Principiū autem Scepticæ, id quidē quod ex causa est, dicimus esse spē assequendæ vacuitatis à perturbatione. Siquidē abundantia quadam ingenii præstantes homines, quum ob eam inæqualitatē & diffidentia quæ in rebus erat, turbaretur, & quibus potius assentiendū esset, dubitarent: quid in rebus verū, quid

falsū esset, quærere cœperūt: vt ex horū diiudicatione & distinctione illum mētis imperturbatum statum adepturi. Principium autem id Sæpticæ, quo ea nititur, est præcipuè hoc, Omni orationi orationem æqualis pōderis & momenti aduersari. Ex hoc enim videmur eo delabi vt dogmata nulla statuamus.

An Sæpticus aliqua dogmata statuatur. CAP. VII.

Dicimus autem Sæpticū dogmata (*id est decreta*) nulla statuere, non eo sensu quo dicunt nonnulli dogma esse generaliter assensionē ad aliquā rē: (nā ille iis quib⁹ per phantasiā cogitur affici, assentitur. Exempli gratia, Quū calefit, aut frigesit, nequaquā dixerit, Puto me nō calefieri, aut frigesieri) sed dicimus Sæpticū dogma non ponere, eo sēsū quo dogma nonnulli esse aiunt assensum ad rem aliquā dubiam & incertam earum de quibus in scientiis quæritur & ambigitur. Nulli enim rei incertæ & cōtrouersæ assētitur Pyrrhonius. Imò verò ne tum quidē dogmata statuit, quū voces Sæpticæ institutionis pronuntiat, nimirū vel hanc, *Οὐδὲν μάλλον, id est, Nihil magis:* aut illam, *Οὐδὲν ἧσσον, id est, Nihil definitio:* aut aliquam aliam ex iis de quibus postea dicemus. Nam qui dogma ponit, tanquā entem rem illam ponit de qua dicitur dogma statuere: at verò Sæpticus has voces nō ita ponit quasi protinus dici debeāt esse. Arbitratur enim, vt hæc vox, Omnia sunt falsa: cū aliis etiā seipsam falsam esse dicit: Item illa, Nihil est verū: eodē modo & hanc, Nihil magis, cum aliis etiam seipsā dicere nihil magis esse, & propterea vnā cū aliis se circūscribere. Idem in reliquis quoque Sæpticorū vocibus dicimus. Iam verò si is qui dogma statuit, rāquā ens ponit id de quo dogma statuit, at Sæpticus voces suas profert ita vt quæ possint à seipsis circūscribi: dū illas profert, dogmatis alicui⁹ author cēseri nequaquam possit. Atque etiam quod potissimū est in

his vocibus pronuntiandis, quid sibi videatur, dicit, & passionem quam sentit, exponit, citra ullam opinionationem, nihil de externis subiectis affirmans.

An sectam habeat Scepticus.

CAP. VIII.

Eandē autē rationē sequimur in respondēdo iis qui Erogāt an sectā habeat Scepticus. Siquis enim dicat sectā esse inclinationē ad dogmata multa, quæ conuenientiā inter se & phænomena habeāt, & velit dogma esse ad rē aliquā incertā assensū: nos sectā non habere respondebimus. Sin quis dicat sectā esse institutionē quæ secundū phænomenū rationi alicui adhæreat, illa ratione mōstrante quomodo rectē viuere videri possimus (illud Rectē non solūm ad virtutē referendo, sed simplicius dictū intelligendo) & ad assensus retētionē tendente: tum verò sectā nos habere respondebimus. adhæremus enim rationi euidā quæ secundū phænomenum, *id est, secundum id quod apparet & subsensum se præsert*, nobis mōstrat viuere ad patrios ritus & leges & instituta, & ad proprias nobis affectiones.

An physiologiam tractet Scepticus.

CAP. IX.

Similia sunt ea quæ respōdemus quærētibus an *φυσιο* *λογία*, *id est natura inuestigatio*, ad Scepticū pertineat. Quātum enim attinet ad pronuntiandū cū firma persuasione de re aliqua earū quæ physiologiæ dogmatis statuūtur: nihil nobis cū physiologia cōmerciū est. sed quatenus omni orationi orationē æqualē possumus opponere, etiā in physiologicis, perturbationis vacuitatē cōsequimur. Atque hoc quidē certē modo & logicā & ethicam eius quæ philosophia dicitur, partem, tractamus.

An Sceptici phænomena tollant.

CAP. X.

Qui autem aiunt Scepticos tollere phænomena, *id est apparētia*: ea quæ à nobis dici solēt, audisse mihi non videntur. Non enim ea euertimus quæ per

phantasiā patientē inuitos nos ad assensionem adducit, vt antea quoq; dicebamus. ea autē sunt apparentia. Sed quū quærimus an tale sit ipsum subiectū quale apparet: apparere quidē cōcedimus, quærimus autē & ambigimus nō de ea re quæ apparet, sed de eo quod dicitur de re apparēte. hoc autē aliud est quā quæstionē mouere de ipsa re quæ apparet. Verbi gratia, Apparet nobis mel dulcare: dulce dinē enim ipsā sēsu percipimus: sed an dulce sit quod ad rationē & intelligentiā attinet, ambigimus. Quod si etiam apertē circa apparēs quæstiones moueam⁹, nō ita has mouem⁹ quasi apparētia euertere velimus: sed dogmaticorum philosophorū temeritatē arguētes. Si enim tales sunt rationis imposturæ vt etiam apparētia tantū nō oculis nostris surripiat: quomodo in incertis suspectā eā habere non debeamus, ne eam sequentes, in temeritatem labamur

De criterio Sæptices.

C A P. X I.

NOs autē apparētib⁹ acquiescere, ex iis quæ a nobis de criterio Sæpticæ institutionis dicuntur, manifestū est. *κρίτηρον* autem, id est instrumentū ad iudicandum, duobus dicitur modis: & id quo fides fit rem aliquā esse vel non esse: (de quo in eo loco dicemus vbi aliorū de ipso sentētiās refellemus) & id quo actiōes diiudicantur: cui adharētes, in cōmuni vita, quædā agimus, quædā nequaquā, de quo nūc loquimur. Criteriū igitur Sæpticæ institutionis dicimus esse id quod apparet: quod peride est ac si phāsiā dicamus. quū enim persuasionē & coactā passionē afferat, ambigi de ea nō potest. Itaque hoc quidē, nimirū tale aut tale apparere ipsum subiectū, nemo fortasse in dubium vocat: sed de hoc, videlicet an tale sit quale apparet, ābigitur. Apparētib⁹ igitur acquiescētes, ea quæ ad vitā cōmuniē pertinent, obseruando, opinatione omni liberi

viuimus: quia omnis actionis prorsus expertes esse non possumus. Videtur autem hæc observatio eorum quæ ad vitam communem spectat, triplex esse: & partim in naturali instructione versari, partim in impulsu & coactu passionum, partim in constitutione legum & consuetudinum, partim in traditione artium. Instructione naturali: per quam à natura & sensuum & intellectus facultate præditi sumus. Passionum coactu: quo fit ut fames ad cibum nos deducat, sitis ad potum. Legum & morum constitutione: quæ facit ut pie agere in vita communi, bonum censeamus: impie agere, malum. Artium traditione: per quam non inutiles & otiosi sumus in iis quæ nobis traduntur artibus. Hæc autem omnia citra opinionem dicimus.

Quis finis sit Sæpticæ.

C A P. X I I.

Ordō poscit ut de fine Sæpticæ disciplinæ deinceps dicamus. Est igitur finis, id cuius causa omnia fiunt aut considerantur: ipsum autem, nullius rei causa: aut vltimum appetendum. Dicimus autem etiamnum finem esse Sæptici, imperturbatum mentis statum circa ea quæ ad opinionem spectant, & in coactis *μετεωροτάτας*, id est moderationem in ferendis affectionibus. Incipiens enim philosophari, ad phantasias discernendas & comprehendendas, quænam sint veræ, quæ falsæ, ut perturbatione mentis careret: incidit in æqualia contrariis in partibus momenta rationum. quæ quum diiudicare non posset, assensum retinuit. Hæc autem assensus retentionem forte fortuna sequutus est imperturbatus mentis status circa opinabilia. Nam qui opinatur aliquid natura bonum aut malum esse, turbatur semper. quædam enim non adsunt ea quæ bona esse videntur, & ab iis quæ natura mala sunt, putat se torqueri, & persequitur bona, ut ea quidem iudicat. iam vero ubi ea acquisiuit, in plures perturbationes incidit, tum ob rei nouitatem, tum quod immodicè efferatur: mutationemque timens, totum in hoc sit ne amittat ea quæ

ipsi vidētur esse bona. At ille qui abigit de iis quæ secundū naturam bona aut mala sunt, neque fugit quæ quā, neque persequitur acri studio: propterea que perturbatione caret. Quod igitur de Apelle pictore memoria proditū est, hoc Sceptico vsuuenit. aiūt enim ipsum, quum in pingēdo equo, spumā eius sua pictura repræsentare voluisset, tam malè ei rem successisse ut de ea omnino desperaret, ideóque spongiam in quam abstergebat penicilli sui colores, in illam imaginē impigisse. Spongiā autē, quū equū attigisset, spumæ similitudinē expressisse. Itidē enim Sceptici sperabāt quidem se imperturbatū mentis statum adepturos, inæqualitatē eorū quæ sensu & eorū quæ intellectu percipiuntur, distinguendo: quum autē id efficere non potuissent, assensum retinuerunt: at hanc assensus retentionē quasi fortuitò imperturbatus mētis status cōsequutus est, tāquā vmbra corpus. Neq; tam omnino quietū esse & ab omni molestia abesse Scepticū existimamus, sed externorū quorundā impulsu inquietari dicimus. Nā algere nōnunquā eū, & sitire, & huiusmodi alia pati fatemur. Sed ī his etiā vulgo hominū duo cotingūt aduersa, & ex iis quæ patitur, & quòd ea quæ sibi accidere videt, mala esse natura iudicet. At verò Sceptic⁹ nō addēs illā opinionē, videlicet horū vnū quodq; natura malū esse, hæc etiā fert moderat⁹ quā alii. Propterea igitur in illis quidē quæ ex opinione pendēt, ataraxiā dicim⁹ finē esse Sceptici, at in coactis metriopathiā. Nōnulli autē nō ignobiliū Scepticorū his epochē quæ circa quæstiones versatur, addiderūt.

De modis uniuersalibus Scepticos. CAP. XIII.

Quoniam autem perturbationis vacuitatem cōsequi dicebamus ex assensus retētionē de omnibus, nobis deinceps dicendum est quomodo ad huiusmodi assensus retētionē perueniamus. Fit igitur hæc

hæc (vt generalius loquamur) per mutuam rerum inter se oppositionem . Opponimus autem apparentia apparentibus, aut intellectualia intellectualibus: aut permutatim. Apparentia quidem apparentibus, vt quum dicimus, Eadem turris procul intuenti apparet rotunda, prope spectati, quadrata. Intellectualia autem intellectualibus, vt quum ei qui ex caelestium dispositione infert esse prouidentiam: opponimus, bonos quidem aduersa vt fortuna sæpenumero, malos autem prospera: & hinc inferimus non esse prouidentiam. Intellectualia autem apparentibus, vt Anaxagoras, huic propositioni, albam esse niuem, opponebat hanc, niuem, aquam esse concretam, aquam autem, esse nigram: igitur & niuem nigram esse. Alio autem sensu opponimus inter se aliquando presentia presentibus, vt quæ modò diximus: aliquando etiam presentia prateritis aut futuris. vt, quum argumentum nobis quis proponit quod soluere non possumus, dicimus ei, Quemadmodum antequam natus esset is qui author fuit sectæ cui te addixisti, nondum verba quæ ab ea manant, vera esse videbantur, & tamen quantum ad naturam, erant in rerum subsistentia: ita etiam fieri potest vt contraria verba iis quæ mihi proponis, quantum ad naturam quidem, sint in rerum subsistentia, nondum tamen nobis apparentia sint: itaque nondum nos assentiri oportet propositioni quæ valida ratione niti nunc videtur. Vt autem hæ oppositiones exactius oculis nostris subiiciantur, etiam modos proponam quibus epoche colligitur: nullam nec de numero, nec de facultate earum affirmationem adhibens. fieri enim potest vt & infirmi sint, & plures etiam iis qui à nobis enumerabuntur.

De modis decem epoches.

CAP. XIII.

TRadi igitur solent ab antiquioribus Scepticis modi numero decem, quibus epoche colligi videtur: qui & λόγοι & τύποι, diuersis vocibus, sed eodem sensu, ab illis appellantur. sunt autem isti: Primus ex animalium va-

B.i.

rietate. Secundus, ex hominū differentia. Tertius, ex diuersē constitutis sensuum instrumētis. Quartus, ex vario habitu. Quintus, ex positionibus & interuallis ac locis. Sextus, ex permissionibus. Septimus, ex quantitatibus & cōstitutionibus subiectorum. Octauus, ex eo quod ad aliquid refertur. Nonus, ex iis quæ frequēter aut rarōcōtingunt. Decimus, ex institutis, consuetudinibus & legibus, fabulosisq; persuasionibus, & dogmaticis opinionibus. Vtimur autem hoc ordine positue. Porro tres sunt modi qui hos omnes cōplectuntur. Primus, à iudicante: Secundus, ab eo quod iudicatur: Tertius, ab utroque. Nam sub hoc modo qui est à iudicāte, comprehenduntur primi quatuor. quia iudicans. aut animal est, aut homo, aut sensus, & in aliquo accidēti. Ad modum autem qui est ab eo quod iudicatur, referuntur septimus & decimus. Modo autem qui ex utroque horum cōpositus est, subiiciuntur quintus & sextus & octauus & nonus. Rursus autem hi tres referuntur ad modum qui est à relatis: ad eō vt generalissimus quidem modus sit hic à relatis, speciales autē, alii tres: sub quibus rursus constituti sint illi decem. Et hæc quidē de numero eorum probabiliter dicimus. de facultate autē, quæ sequuntur.

1. Primum modum esse dicebamus, secundū quem ex differentia animalium, non eadem ab iisdem obii-ciuntur phantasiæ. hoc autem colligimus & ex diuersis eorum generationibus, & differentia quæ est in corporum cōstitutionibus. Circa generationes igitur hæc: quoniā ex animalibus alia absque coitu nascuntur, alia ex coitu. Et eorū quæ absque coitu nascuntur, alia ex igne eduntur, vt *zœophyta* quæ in caminis videmus: alia ex aqua corrupta, vt culices: alia ex vino vappa facta, vt *seni pes*: alia ex terra: alia ex limo, vt *ranæ*: alia ex luto, vt *vermes*: alia ex asinis, vt *scarabei*: alia ex oleribus, vt *cruca*: alia ex fructibus, vt qui in *caprifico* nascuntur *vermiculi*

psenes appellati: alia ex animalibus putrefactis, vt apes ex tauris, & vespæ ex equis. Eorum autē quæ ex coitu gignuntur, alia ex eiusdem generis animalibus, vt bona pars: alia ex animalibus disparis generis, vt asini. Rur- sus generaliter ex animantibus alia viua eduntur, vt ho- mines: alia ex ovo proueniūt, vt aues: alia carne informi prædita generantur, vt vrsi. Non dubium est igitur, dis- similitudines & differētias quæ in generationibus sunt, magnas efficere antipathias, vt quæ inde diuersum in- ter se temperamentum & incoherentiam ac repugnan- tiam accipiant. Sed & differentia præcipuarum cor- poris partium, earūque potissimum quæ à natura ad diiudicandum & sentiendum datæ sunt, maximam po- test excicare phantasiarum discordiam, pro animalium varietate. Exempli gratia, icterici pallida esse dicūt quæ nobis alba vidētur: & qui hyposphagma habent, sangui- nea. Quoniam igitur animalium etiam alia pallidos ha- bent oculos, alia sanguinis colorem referentes, alia albi- cantes, alia alium colorem habentes: non sine causa di- uerso modo colores percipiunt. Quinetiam nos si diu- tius defixos habuerimus in solem oculos, deinde in librū eos demittamus, aureæ nobis literæ vidētur esse, & in or- bem circumagi. Quandoquidē igitur aliqua etiam ani- mantia fulgorem quendā in oculis habēt, & lumen tenue ac versatile ex eis emittūt, ad eō vt etiā noctu cernāt: me- ritō existimemus non similia nobis & illis externa sub sensum cadere. Iā verò & præstigiatores lucernas ærugi- ne & sepiæ atramēto vngentes, faciunt vt qui adsunt, mo- dō aris colorem habere, modò nigri esse videantur, pro- pter paruā eius quod admistum est, inspersiōē. multo certē magis consentaneū est, quā diuersi humores ani- malium visui commisti sint, diuersas subiectōrū phanta- sias ipsis fieri. Quinetiam, quum oculū fricuerimus, ob- longæ & angustæ apparent formæ & figuræ, & magnitu

B.ii.

dines eorum quæ sub oculos cadunt. Est igitur cōsentaneū, quæcunque animalia obliquam habent pupillam & oblongam, vt capræ, feles, & huiusmodi, diuersam de subiectis phantasiam concipere, & non eandē quam ea quæ rotundam pupillam habent. Sed & speculum prout vel hoc vel illo modo factum fuerit, aliquando minora nobis ostendit quæ extrinsecus subiecta sunt, vt si sit concavum: aliquando oblonga & angusta, vt si curuum fuerit. Sunt & specula quæ caput eius qui se in illis intuetur, deorsum esse ostendunt, pedes autem sursum. Quoniam igitur & vasorū quæ circa visum sunt, alia sunt adeo repanda vt extuberantia propendeant, alia magis caua sunt, alia etiā in plano iacent: consentaneū est, propter hoc variari etiā phantasias, & neque æqualia magnitudinibus, neque similia formis videre eadem, canes, pisces, leones, homines, locustas, sed pro ea impressione cuiusque quæ facit visus excipiens id quod apparet. Eadem est & in aliis sensibus ratio. nam quomodo dicantur similiter affici in contactu ostracoderma & sarcophana & spinis hirsuta & pennata & squamosa: aut quomodo similia recipere auditu, animal quod habeat angustissimum porum auditorium, & quod ipsum habeat latissimum? aut cui pilosæ sint aures, & cui glabræ contra eæ sint? quomodo etiam ipsi aliter afficiamur auditu quā semiobstrictas aures habemus, aliter quomodo ita illis utimur vt à natura habemus. Quinetiam odoratus diuersus esse debet pro animalium varietate. nam si nos aliter quidē mouemur frigefacti, & pituita in nobis abundante, aliter si quæ circa caput nostrū sunt partes, sanguinis abundantia acceperint (adeo vt ea quæ aliis sua uolentia esse videntur, auersumur, & iis quasi percuti nos existimemus:) quandoquidem animalium alia humida sunt natura & pituitosa, aliis sanguis inest multus, alia prævalentem & abundantem habent flauam aut atram bilem: mirum certè ni eorum singulis

diuersa apparent ea quæ sub odoratum cadunt. Itidem quod ad gustum attinet: quum alia asperam & siccam habeant linguam, alia valde humidam: (siquidem & nos quoque, dum febricitamus, aridiorem linguam habentes, terrea & mali succi atque amara ea quæ nobis apponuntur, existimamus. hoc autem nobis accidit ob diuersam humorum qui in nobis esse dicuntur, præualentiam) quandoquidam animalia quoque diuersum inter se habent gustatus instrumentum, & diuersis humoribus abundant: hinc fit ut etiam in gustu diuersas subiectorum phantasias accipiant. Quemadmodum enim idem cibus concoctus, aliquando fit vena, interdum arteria, interdum os, nonnunquam nervus, & vnumquodque aliorum: quippe qui pro diuersitate partium quæ ipsum recipiunt, diuersam facultatem proferat: Et ut aqua vna & vnius generis in arbores infusa & quasi digesta, aliquando fit cortex, aliquando ramus, aliquando fructus: iam verò & ficus, & malum punicum, & quiuis alius ex cæteris fructibus: Quemadmodum item musicorum flatus vnus & idem in tibiam inspiratus, modo acutus fit, modo grauis: & manus eodem pacto lyrae impressa, nonnunquam grauem sonum, nonnunquam acutum reddit: Ita non mirum est ea etiam quæ extrinsecus subiecta sunt, in diuersam contemplationem venire pro diuersa constitutione animalium quibus substantia accidunt. Hoc autem euidentius est perspicere ex iis quæ appetunt & quæ fugiunt animalia. Exempli gratia, Vnguentum hominibus gratissimum videtur, at scarabeis & apibus intolerabile. Et oleum quidem est hominibus vtile, at vespas & apes interficit, si illis irroretur. Itidem marina aqua hominibus quidem in potu est ingrata & venenata, at piscibus suauissimum est eius potus. Sues præterea lubentius in lutum se immergunt graueolentissimum, quam in aquam puram & limpida. Insuper & animalium alia vescuntur herbis, alia frutices depascuntur, alia in syluis

B.iii.

viunt, alia semen edunt, alia sunt carniuora, aliis cibus est lac: deinde alia putrefacto gaudent cibo, alia recenti: alia crudo, alia à coquis apparato. denique quæcunque vni sunt iucunda, alteri sunt iniucunda & periculosa ac mortifera. Exemplo esse potest cicuta, quæ coturnices pinguefacit, sicuti hyoscyamus sues: quæ salamandras etiam libenter edunt, quemadmodum & cerui venenata animalia, & hirundines cantharidas. Quinetiam formicæ & scinipes hominibus quidem dolores & tormina afferunt, si deuorentur: at verò vrsus si quo morbo laborare cœperit, his auidissimè vescens, corroboratur. Vipera, si vel vnicus fagi eam attigerit ramus, vertigine opprimitur: quemadmodum & vespertilio, si platani tactus fuerit folio. Fugit præterea arietem elephas, gallum gallinaceum leo, & fragorem fabarum fresarū marina cete, tigris tympani sonū. Quibus alia id genus addi possunt: sed ne diucius quàm par est, in his immorari videamur: Si eadem aliis iucūda sint, aliis iniucunda: iucundū autem & iniucundum in phantasia versatur: diuersæ fiunt animalibus à subiectis phantasiæ. Quòd si eadem res, diuersæ apparent ob animalium varietatē: quale quidē contemplerur ipsum subiectū, dicere poterimus: de eo autē, quale sit natura, assensum retinebimus. Neque enim ipsi & nostras & aliorum animalium phantasias diiudicare poterimus, quum & ipsi discrepantiæ pars simus, & propterea tales quibus opus sit potius alio diiudicante, quàm qui id ipsi præstare possimus. Sed nec sine demonstratione possumus nostras phantasias phantasiis animalium præferre, nec cum demonstratione. Nam ad id vt demonstrationem non esse probetur, fortasse, vt docebimus, adhibita ea quæ vocatur demonstratio, aut nobis apparens erit, aut non apparens. & si quidem non apparens, ne cum certa quidem persuasione eam excipimus: quòd si appareat vobis, quandoquidē quaritur de

iis quæ animalibus apparentia sunt, & demonstratio nobis, qui ex animalium numero sumus, apparēs est: etiam de ipsa quæstio erit, vtrum vera sit, quatenus est apprens. At verò absurdum est conari cōfirmare quod quaeritur per aliud de quo etiam quæstio est. nam hoc modo esset eidem rei adhibenda fides & non adhibenda: adiūgēda fides ei, quatenus vult demonstrare: non adiūgēda autem, quatenus demonstrari necesse habet. Nō reperimus igitur demonstrationē qua nostras phantasias phantasiis animalium ratione carentium præferamus. Si ergo diuersæ sunt phantasia pro diuersitate animalium, quas diiudicare est impossibile: assensum de extrinsecus subiectis sustinere necesse est. Ex abundantia autem, superioribus addemus irrationabilium quæ vocatur animalium comparisonem cum hominibus, in iis quidē certè quæ ad phantasiā spectant. Postquā enim protulimus serias & validas rationes, dogmaticis inflatis & immodicè sua iactantibus, paulisper illudere non recusamus. Nostri igitur irrationabilium animalium multitudinē simpliciter solent cum homine conferre. sed quoniam nugantes dogmatici comparisonem æqualem esse negant: nos vt ampliorē etiam quàm satis sit illudendi illis materiam habeamus: nō vltra vnum animal progrediemur, eam, si libet: quo nullum vilius esse videtur animal, nam etiam ita comperiemus nihilo inferiora esse nobis ea de quibus nunc loquimur animalia, ad fidem de apparentibus obtinendam. Sensu ergo nos antecellere hoc animal, ore vno fatentur omnes dogmatici. nam odoratu magis quàm nos percipit, per hunc feras quas non videt, indigans: & oculis eas celerius cernens quàm ipsi possumus. Sed & acuto auriū sensu præditus est. Itaq; ad sermonem veniamus, qui intrinsecus & in animo situs est, aut enūtiatius. videamus igitur prius de intrinseco. hic certè secundum eos qui maximè nobis aduersantur nūc,

B.iiii.

Sermonem Stephanus cum postquam rationem, quod
 tota serie liquet, videri debisset?

Nox or
 quod ve
 mali c
 vult q

dogmaticos Stoicos, in his videtur agitari, videlicet in eligendis iis quæ ad naturam nostram accommodata, & in fugiendis iis quæ aliena sunt: item in cognoscendis quæ ad hoc cõferunt artibus, in percipiendis iis quæ ad propriã naturam pertinent virtutibus, quæ circa affectiones versantur. Canis ergo (quod vnum ex brutis in exemplum afferre libuit) eligit quæ sibi sunt cõmoda, & fugit quæ noxia: quæcunque esculenta sibi esse cognoscit, quærens & persequens, intentato autem flagello, recedens, Sed & artem habet sibi commodorum comparatricem, nimirum venatoriam. Nec verò virtutis est expers. nam quum iustitia sit ea quæ vnicuique id quo dignus est, tribuit: canis familiaribus quidem & iis qui de ipso bene merentur, velut assentans, cõsque custodiens, externos autem & qui ei iniuriam inferunt, vlcisens: iustitiæ expers non fuerit. Quòd si hanc habet, quum virtus vna ab aliis separari nõ possit, etiam ceteras habet virtutes, quas ipsi sapientes vulgus hominum habere negat. Quinetiam & magnanimũ ipsum esse videmus in propullandis iniuriis. videmus & prudentem: vt etiam testatus est Homerus: qui Vlyssẽm omnibus domesticis ignotum inducit, à solo autem Argo agnitum: quum nec immutatione corporis ipsius hominis deceptus esset canis, nec à comprehensua phantasia descuiisset: quam magis quàm homines habere ipsum apparuit. Secundum ^a item Chrysippum (qui maximè irrationalibus animalibus aduersatur) etiam illius tam celebratæ dialecticæ particeps est. ait enim eũ hic vir tertii notitiam per multa anapodicta consequi: quum ad trinium venerit, & ex tribus viis quũ iam duas indagauerit, per quas non transferit fera, tertiã ne indagans quidem, statim per eam magno impetu fertur. Perinde enim hoc valere ait vetus ille philosophus, ac si ratiocinaretur hoc modo, Aut hac, aut istac, aut illac transit

fera: neque autē hac, neque istac: ergo illac. Sed & morbi sui, quales sint, percipit, & leniendo dolori curam adhibet. Siquis enim illi palum impegerit, ad hunc extrahendū properat, pedē terræ adfricans, & dentium vtens ministerio. Quòd si fortē illi sit alicubi vlcus (quoniam fordida vlcera magna cū difficultate curantur, mūda autem faciliē) leniter tabum inde fluentem abstergit. Sed & Hippocratis præceptum pulcherrimē obseruat: quoniā enim pedis medicina est, eius quies: is siquod fortē vulnus in pede habuerit, hunc sursum attollit, & quantum potest, dat operam ne agitetur. Quum verò factum est illi negotium humores incōmodi, herba vescitur, cuius ope quicquid est incommodum illi, egerens, valetudinem recuperat. Si igitur ostēsum est, canem (quod vnum animal sermoni nostro exemplū suppeditauit) & quæ sibi cōmoda sunt, appetere, & quæ negotium exhibent, fugere, & arte sibi cōmodorum cōparatrice præditum esse: talē etiam esse qui passiones suas percipere, & remedia quibus eas mitiget, excogitare possit: nec verò virtutis expertem esse, in qua sermonis intrinseci consistit perfectio: perfectus, quantum ad hunc spectat, canis iure dicatur. vnde mihi factū videtur vt nonnulli philosophi se huius animalis cognomine cōmēdau erint. De sermone autem enuntiatiuo in præsentia quidem disputare non est necesse. hunc enim etiam nonnulli dogmatici respuerunt, vt virtutis adeptioni aduersantem: ideo & toto tempore quo instituendos se tradebant, silere solebant. Præterea, fingamus hominem aliquem esse mutum: non cum propterea quisquam irrationalem dicet. Verū vt hæc quoque omittamus, primū videmus hæc animalia de quibus loquimur, humanas proferre voces, vt picas & aliqua alia. Sed vt etiam hoc missum faciamus, etiam si animalium irrationalium voces non intelligamus, nō absurdum fuerit dicere ea inter se dis-

ferere, sed nos non intelligere. nam quum barbarorum audimus vocem, minimè eam intelligimus, sed vniformem nullaq; varietate distinctam esse putamus. Quinetiam canes audimus aliam quidem edètes vocè quum aliquos persequuntur, aliam quum vlulant: & rursus aliam quum vapulāt: sed & aliam quum cæuent. ac, vt semel absoluā, si quis hoc attentè considerauerit, magnum comperiet discrimen esse vocis non in hoc animali solùm, sed & in aliis, prout diuersa cōtingunt. Itaque meritò his de causis, animalia quæ irrationalia appellantur, sermonis enūtiatiui nō expertia esse dicantur. Iam verò si & tam exactis prædita sunt sensibus quàm homines, & æquè pollent sermone intrinseco ac illi, & (vt hoc ex abundanti addam) etiam enuntiatiuo: in iis certè quæ ex phantasia pendēt, nihilominus penes ea quàm penes nos fides esse poterit. Possim autem vnumquodque animalium oratione percurrens, eadem ostendere. nam & illud quis negauerit, & solertia præstare aues, & enuntiatiuo vt sermone: quippe quum non præsentia solùm, sed & futura norint, & hæc iis qui intelligere possunt, prænuntient, cum aliis modis ipsa significantes, tum etiam voce prædicentes? Sed hac comparatione vsus sum (vt etiam antea admonui) ex abundanti: quum, meo quidem iudicio, satis supérque iam declarassem non posse nos phantasias nostras phātasias animalium irrationabilium præferre. Quòd si ratione carentia animalia, in diiudicatione phantasiarum non minus fide digna sunt quàm nos: diuersæ autem sunt pro animalium varietate phantasia: quale mihi quoduis subiectum appareat, id ego dicere potero: quale autem natura sit, de eo quidem certè assensum retinere cogar. Et primus quidem epoches modus hic est.

II. Secundū autē esse dicebamus eū qui est ab hominū diuersitate. licet enim hoc demus, hominū potius quā

irrationaliū animalium iudicio, vt certiori, standū esse certè vel ex ea quæ inter nos est differētia, epochen induci videbimus. Quū enim ex duobus constare dicatur homo, animo & corpore, vtroque horū alii ab aliis differim⁹. Corpore quidē, vt formis & *ἰδιοσυκρίσις*, id est propriis temperamētis. Forma enim differt corpus Scythæ ab Indi corpore. differentiam verò facit, vt aiunt, diuersa humorū præualētia. prout autē hi aut illi humores prævalent, diuersæ fiunt & phantasæ, quemadmodum &, primum modum exponentes, diximus: ideo & in appetendis vel fugiendis externis differentia magna inter ipsos est. Aliis enim gaudent Indi, aliis nostrates. ex eo autem quòd diuersis gaudeant, manifestum est eos diuersas à subiectis phantasias capere. Differimus autem idiosyncrasis, quū aliqui sint qui carnes bubulas facilius quàm saxatiles pisces concoquant: sint nonnulli qui ex Lesbii vini potu cholera statim corripiantur. Quinetiā fuisse aiunt anum quandam Atticam, quæ cicutæ triginta holcas sine damno sorberet. Lysis autem etiam succi papaueris quatuor holcas nulla cum molestia hauriebat. Et Demophon quidem qui Alexandro mensæ structor erat, quum ad solem stabat, aut in balneo erat, algebat: in umbra autē calecebat. Athenagoras autem Argius nullum ex scorpiorum & araneorum ictu dolorem sentiebat. Quinetiam ii qui Psylli vocantur, ne si à serpentibus quidē aut etiā aspidibus mordeantur, læduntur. At Tintyrîtæ Ægyptiorum * crocodilorum. Sed & Æthiopes illi qui ex aduerso Meroes habitāt, Hydaspis fluuii accolæ, scorpios & serpentes, & huius generis alia citra periculum comedunt. Fuit & Rufinus quidam apud Chalcidem, qui bibens elleborum, neque postea vomebat, neque vlllo modo purgabatur, sed vt consuetum aliquem potum sumebat & concoquebat. Chrysermus autem Erophilius siquādo piper edisset, cardiacus erat,

etiam periculose. Et Soterichus chirurgus quidam, si-
quando siluri nidorem sentiebat, cholera corripieba-
tur. Andron Arguius adeo parum erat siticulosus, vt vel
per aridam Libyam iter faceret potu non indigens. Ti-
berius Cæsar in tenebris cernebat. Aristoteles autem cu-
iusdam Thalsi meminit qui hominis imaginem perpe-
tuò seipsum antecedere dicebat. Quum tanta igitur sit
diuersitas inter ipsa hominum corpora (vt pauca è mul-
tis quæ apud dogmaticos habentur, commemorasse cõ-
tenti simus) necesse est & animis ipsis inter se differre
homines. Est enim corpus quædam animi imago, vt e-
tiã physiognomonica doctrina docet. Magna autẽ vel
potius infinita differentia quæ est inter hominũ men-
tes, maximum hoc fuerit indicium, discrepantia eorum
quæ dogmatici cum de aliis rebus dicunt, tum verò de
hoc, quæ appetere, quæ vitare oporteat. Quamobrem
rectè etiam poetæ de his pronuntiarunt. nam Pinda-
rus ait,

Hic velocis equi gaudet honoribus:

Ille inter thalami viuit opes iners:

Est quem pontigrada nauis amor tenet.

Poeta autem dicit,

Nam non vna trahit cunctos eademque voluptas.

Sed & tragœdia plena est huiusmodi dictis: ex qua e-
tiam hoc est,

Si pulchra cuncti scitæque eadem ducerent,

Contentiosa abesset altercatio.

Et rursum,

Qui fit eadem vt res placeat his mortalibus,

Odio sit illis? --

Quãdoquidẽ igitur appetitio vel declinatio in volu-
ptate & in odio cõsistit, voluptas autem & odium in sen-
su versatur & phantasia, quum eadem alii appetant, alii
declinent, hinc consentaneum est colligere, non eodem

modo ipsos ab iisdem affici. alioqui eadem pariter appetere aut fugere. Si autem hæc variè afficiunt, pro varietate hominũ, inducatur etiam in hoc epoche: quũ quale vnum quodque subiectum appareat, pro vnaquaque varietate, dicere fortasse liceat: quale autem sit suapte vi & natura, pronuntiare non possumus. Aut enim omnibus hominibus credemus, aut aliquibus tantũ. iam si omnibus, & impossibilia aggredimur, & inter se pugnantia admittemus: sin autẽ aliquibus tantũ, dicant nobis quibus assentiri oporteat. Nam Platonius Platoni assentiendum esse dicet, Epicureus Epicuro, & alii itidem aliis. atque ita nos ex confusa sua discrepantia rursus ad epochen adigent. Qui autem dicit, maximo numero esse assentiendũ, puerile quiddam affert, quum nullus possit homines omnes percurrere, & quid plurimis eorum placeat, discernere. quum fieri possit vt in gentibus nobis ignotis, quæ apud nos sint rara, pluribus insint: & quæ apud nos pluribus cõtingant, rara sint illic. vt, verbi gratia, multi sint illic qui ab araneis morsi, dolorem non sentiant, pauci qui sentiant. & in aliis idiosyncrasiis quas antea diximus, eadem erit ratio. Quamobrem & propter hominum diuersitatem necesse est induci epochen.

III. Quoniam autem sibi placentes dogmatici se aliis hominibus in rebus iudicandis præferendos esse dicunt: quanuis eos rem absurdã postulare sciamus (nam ipsi controuersie pars sunt: ac, postquam seipos præ aliis dignos ea re iudicauerint, si deinde iudicent de apparentibus: nimirum dum sibi iudicationem permittunt, ea apparentia de quibus iudicandum erat, abripiunt iam tanquam iudicata, etiam antequam iudicare cõperint:) veruntamen vt in nostra disputatione vnicũ hominem exempli gratia in medium proferentes, illum videlicet sapientem quẽ somniant, ad epochen deueniamus: eum

modū qui ordine tertius est, aggrediemur. Eum autem dicimus qui est à sensuum diuersitate. differre autem sensus inter se manifestū est. Verbi gratia, picta tabula visui quidem videtur aliquid prōminens & aliquid retrusum habere: at nō tactui. & mel linguæ videtur dulce esse in aliquibus, at verò oculis ingratum. Itaque dici non potest vtrum suaue sit purè & per se, an insuaue. Idem in vnguento vsuuenit: olfactum enim exhibet, gustatui autem iniucundum est. Sic & euphorbium, quum oculis molestum sit, reliquis autem partibus corporis minimè: purè & simpliciter corporibus molestū sit necne, dicere nequaquā poterimus. Item & aqua pluuia oculis quidem vtilis est, arteriam autem & pulmonē exasperat. non aliter quàm oleum, quanuis su perficiē allauet. Præterea torpedo marina extremitatibus quidē corporis apposita, torpere facit, at reliquo corpori apposita, dolorē nullum excitat. Itaque quale natura sit vnumquodque horum, dicere non poterimus: quale autem passim appareat, id verò à nobis dici possit. Plura huc afferre possemus: sed in his ne immoremur diutius quàm ratio instituti operis patitur, illud dicendum: vnumquodque apparentium nobis sensibilibium varium sub sensus cadere: vt malum, laue, odoratum, dulce, flauum. Incertum ergo vtrum has solas habeat qualitates: an potius vnicam tantum qualitatem habeat, sed ob sensum instrumenta, alio atque alio modo constituta, diuersas habere videatur. an contrà, plures quidem habeat qualitates quàm quæ nobis apparent, sed earum aliquæ sub sensus nostros nō cadant. Nam vnicam ipsum habere qualitatem, ex iis possit colligi quæ antea diximus de cibo qui per corpora nostra digeritur, & aqua quæ in arbores diffunditur, & spiritu qui est in tibiis & tubis & id genus instrumentis. Potest enim fieri vt malū quoque vni forme quidem sit, ipsum tamen varium con-

templemur, ob varietatem sensus instrumentorum circa quæ sit ipsius perceptio. Rursum fieri posse ut malū plures habeat qualitates quàm nobis appareant, sic colligimus. Imaginemur aliquem qui à natiuitate tactum quidem habeat & olfactum & gustum, auditu autem & visu careat: hic putabit omnino nihil esse quod visu, nihil quod auditu percipi possit, sed tres solas esse eas qualitates quas percipere potest. igitur fieri potest ut quū quinque tantum sensibus præditi simus, ex qualitatibus quæ malo insunt, eas solas percipiamus quarum perceptiuam facultatem habemus: interim tamen subiectæ sint aliæ quæ sub alia sensus instrumenta cadat, quæ quidem nos non habeamus: propterea neque percipiamus quæ eorum opera sint sensibilia. Sed natura (dicit aliquis) æqualiter metita est sensus ad sensibilia. quæ natura? quū tam confusa sit discrepantia apud dogmaticos de ipsius essentia: nā qui hoc ipsum diiudicat, an natura sit, si quidem aliquis sit è vulgo imperito, eum fide dignum illi non censebunt: quod si philosophus sit, pars erit discrepantia, & ipse in iudicium vocabitur, non autem iudex erit. Porro si nihil absurdum est in eo ut dicamus hæc omnes subesse malo qualitates quas percipere nobis videmur, & plures etiam his: aut contra, ne eas quidem quæ sub sensus nostros cadunt: quale sit malum, incertum nobis erit. eademque & in aliis sensibilibus ratio. Quum autem sensus externa non comprehendant, ne intellectus quidem ea comprehendere potest. Itaque hac quoque ratione epoche de externis subiectis induci videbitur.

IIII. Ut autem vnumquenque sensum disputatione nostra percurrentes, aut à sensibus discedentes, ad epochen deuenire possimus, etiam quartum eius modum assumimus. Est autem is qui *ἡδὴ τὰ πρῶτα* vocatur. quo nomine intelligimus *τὰ δευτέρως*, id est vel habitus vel dispositiones. eius autem contemplationem consistere

dicimus in eo quod secundum naturam aut quod præter naturam est, in vigilia aut somno, in ætatibus, in motu aut quiete, in odio aut amore, in inedia aut saturitate, in eo si ebrii simus aut non poti: item in prodiathesibus, *id est prædispositionibus uel præhabitudinibus*, in confidentia aut metu, in mœrore aut gaudio. Exempli gratia, Prout vel secundum naturam vel præter eam nos habemus, aliter atque aliter res sub sensus nostros cadunt. nam phrenitici & qui numine sunt afflati, dæmonas audire sibi videntur, nos autem minimè. Iidem se & odorem sæpe percipere dicunt qui à styrace aut thure, aut aliquo huiusmodi emittatur, aliâque complura: quum nihil tale sensu vifurpemus. Præterea, eadem aqua inflammatis partibus infusa, feruida videtur esse, at nobis, tepida: Et eadē vestis iis qui hyposphagma habēt, videtur esse sanguinea, at mihi nō: Et idem mel mihi dulce, at ictericis amarum. Quod si quis dicat humorum quorundam admistionem in iis qui præter naturam se habent, elicere non consentaneas phantasias à subiectis, respondendū est: Quoniam etiā qui sani sunt, humores habent permistos, hi possunt facere vt externa subiecta, quæ talia sunt natura qualia apparent præter naturam se habentibus, diuersa appareāt sanis. Nam illis quidē humoribus attribuere facultatem mutādi subiecta, his autem nō, nugatoriū est. Nam sicut sani quidem, secundū naturam sanorum se habent, præter naturam autem ægrotantium: sic qui ægrotant, præter naturam quidem se habent sanorum, secundum naturam autem ægrotantium. quare etiam illis fides adhibēda est in eo ad quod se habent secundum naturam. Ex somno autē aut vigilia diuersæ fiunt phantasæ, quia quas phantasias in somnis concipimus, non easdem vigilantes: nec rursum quas vigilantes, easdem in somnis. itaque existentia earum fit non simpliciter, sed ad aliquid, ad somnum videlicet aut ad vigiliam. Meritò igitur ea in somnis

Innis videmus quæ, dum vigilamus, inexistentia sunt: quum alioqui per se nequaquã sint inexistentia: existunt enim in somnis. quemadmodum & ea quæ existunt dum vigilamus, existere dicuntur, etiã si nõ existant in somnis.

Ex ætatibus autẽ: quoniam idem æter senibus quidem frigidus esse videtur, aliis qui in ætatis flore sunt, bene temperatus. & idem cibus, senibus quidem, tenuis videtur, at iis qui florent ætate, crassus. Eodem modo & vox eadem; aliis quidem depressa esse videtur, aliis autẽ alta. Sic verò & ad appetendas aut fugiendas res impelluntur qui ætatibus inter se differunt. Verbi gratia, pueri sphaera & trochus in pretio sunt: at ii qui ætatem virilem attingerunt, alia his præferunt: rursus alia senes. Ex quibus colligitur, diuersas elici phantasias ab iisdem subiectis, ob diuersas ætates. Ex motu autẽ aut quiete dissimiles videtur res: nam quæ stãtes videmus immota, ea præternavigantes moueri putamus. Ex amore autẽ vel odio: quia carnes suillas nonnulli mirum in modum auersantur, quum alii lubentissimè iis vescantur. Multi etiam amicas pulchras habentes, pulcherrimas ipsas esse autumant. Ex fame autẽ aut saturitate, quia eundem cibum famelici suauem iudicant: saturi, insuauem. Ex eo autem si quis sit ebrius aut non potus: quia quæ non poturpia esse existimamus, ea nobis madidis minimè turpia videntur. Ex præhabitudinibus autem: quia idem vinum iis quidem qui palmulas aut caricas paulo antè esitauerint, acidum esse videtur: contra, iis qui nuces aut cicer, suauis. Item balnei parastas eos quidem qui ingrediuntur, calefacit: at eos qui egrediuntur, frigefacit, si in ipsa comorentur. Ex confidentia autem aut metu: quia eadem res meticulofo quidem timenda & horreda videtur, audaciori autem, minimè. Ex mœrore autem aut gaudio: quia res eadem mœrore affectis sunt molestæ, lætis verò iucundæ. Quum igitur tanta sit inæqua-

C.i.

litas & discrepantia etiam in habitibus, & quū homines
 modò in his, modò in illis habitibus sint constituti: qua-
 le quidē vnum quodque subiectū cuique videatur, facie,
 opinor, fuerit dicere: sed quale sit pronūtiare, id verò nō
 itē. indiudicabilis enim est discrepantia: quum qui
 eam diiudicat, aut in aliquo versetur illorum quos dixi-
 mus habituum, aut in nullo prorsus. Sed dicere eum in
 nullo esse habitum, nimirum eum neque valere neque æ-
 grotare, neque moueri neque quiescere, nec in vlla esse
 ætate, & à reliquis etiam habitibus vacuum esse: pror-
 sus absurdum est. quòd si in aliquo habitu constitu-
 tus diiudicabit phantasias, pars ipse erit discordiæ. Præ-
 terea, non erit sincerus externorum subiectorum iu-
 dex, quòd inquinatus sit habitibus in quibus versatur.
 nā neque qui vigilat, dormientiū phantasias cū vigilan-
 tium phātasiis conferre potest, nec sanus ægrotantium &
 sanorum phantasias inter se cōparare. Nam præsentibus
 & mouentibus nos ad præsentis assentimur potius quàm
 non præsentibus. Alio etiam modo indiudicabilis est ta-
 lium phantasiarū discrepantia. nam qui phantasiam phā-
 tasiæ præfert, & habitum habitui, aut sine diiudicatio-
 ne & sine demōstratione hoc facit, aut diiudicans & de-
 mōstrans. sed neque sine his: nā fide carebit: neque cum
 his, nam si diiudicabit phantasias, omnino diiudicabit
 criterio, *id est iudicandi instrumento*. at hoc criteriū aut ve-
 rū esse dicet aut falsum. sed si quidē falsum, ipsum fide
 carebit. sin autem verum esse hoc dicet, aut absque de-
 monstratione dicet verum esse criterium, aut cum de-
 mōstratione. & si quidem absque demonstratione, fide
 carebit: si autem cum demonstratione, omnino oportebit
 ipsam quoque demōstrationem veram esse, alioqui
 fidē non obtinebit. Verā igitur esse dicet demōstratio-
 nem quæ in criteriū confirmationē adhibebitur, vtrum
 ea à se diiudicata, an non diiudicata? nam si non dii-

dicauerit, fide carebit. si diiudicauerit, nimirum criterio se diiudicasse dicet: cuius criterii nos demonstrationem quaeremus: & ipsius demonstrationis rursus criterium. eget enim semper etiam demonstratio criterio, ut confirmetur: ipsum quoque criterium demonstratione, ut verum esse ostendatur. ita ut neque demonstratio vera esse possit, nisi praecedat verum criterium: neque criterium verum, nisi fides prius demonstrationi facta fuerit. & ita incidunt in modum diallelism criterion & demonstratio, in qua reperientur fide carere ambo. vtraque enim itidem fide caret, donec mutuas alterum alteri ad confirmationem tradiderit operas. Si ergo nec sine demonstratione & criterio, neque cum his potest phantasia phantasiae praeferre, indiudicabiles erunt quas vari habitus efficiunt phantasiae. Itaque infertur hoc etiam modo assensus re-tentio de natura externorum subiectorum.

v. Quintus modus est ex positionibus & interual-
lis & locis. nam ex vnoquoque horum eadem res, diuersae ap-
parent. ut idem porticus ab altero quidem ingressu in-
tuenti videtur in acutum desinere: a media autem parte spe-
ctanti, vndique aequalis. & idem nauigium, procul qui-
dem intuitibus, paruum videtur esse & stare, propere au-
tem, magnum esse & moueri. & eadem turris procul qui-
dem videtur rotunda, propere autem, quadrata. Haec quidem
ex interuallis. Ex locis autem: quia lucernae lumen, in
sole quidem obscurum apparet, in tenebris autem splen-
didum. & idem remus intra mare quidem, fractus, extra
autem, rectus. & ouum, in aere quidem, molle: in aere au-
tem, durum. & lyncurium, in lynce quidem, humidum:
in aere autem durum. & coraliium in mari quidem mol-
le, in aere autem durum. & vox diuersa videtur in tuba,
diuersa in tibiis, diuersa rursus in aere simpliciter. Ex
positionibus autem: quia eadem imago, resupinata qui-
dem, laeuis esse: si autem aliquantum propendeat, aliquid

prominēs & aliquid retrufum habere videtur. fed & colubarū ceruices, prout diuerfē inflectuntur, diuerfum habere videtur colorē. Quoniam igitur quacunq̄ videntur, ea in aliquo contemplantur, atque ab aliquo interuallo, & in aliqua pofitione: quorū vnūquodque magnam facit in phantafii varietatem, vt docuimus: cogemur & propter hos modos ad epochē deuenire. nam qui harum phantafiarum volet alias aliis præferre, impoffibilia aggredietur. nam fi simpliciter & fine demonstratione de iis pronuntauert, fidē non impetrabit: demōstrationem autē adhibere volēs, fi quidem falſam dicet eſſe demōstrationē, ſeipſum euertet: at fi verā eſſe dicat, cogetur afferre demōstrationem qua oſtendat illam veram eſſe: huius rurfum aliā: quia & hanc verā eſſe oportet: & vſque in infinitum. Impoffibile autem erit infinitas demōſtrationes proferre. Quare ne cum demōſtratione quidē phantafiam phantafiam præferre poterit. Quò d ſi nec cum demōſtratione, nec ſine ea poterit quiſquam ſupradictas phantafias diiudicare, inferitur hinc epoche: quum, quale appareat vnūquodque ſecundum hanc pofitionem, aut hoc interuallum, aut in hoc, dicere quidem poſſimus: quale autem ſecundum naturam ſit, ob ea quæ antè dicta fuerunt, pronuntiare nequeamus.

V I. Sextus autem modus eſt ex admiffionibus. ex quo inferimus, quum nullum ſubiectū ſub ſenſus noſtros ipſum per ſe cadat, ſed cum aliquo: qualis quidem ſit permiſſio, & ex externo, & ex eo quocum cernitur, poſſe nos fortaffe dicere: quale autē ſit externum ſubiectum purè & ſincerè, nequaquam dicere poſſe. Nihil autem eorum quæ ſunt extrinſecus, per ſe ſub ſenſum cadere, ſed omnino cū aliquo, (ex quo ſit vt diuerſum cōtēplantibus appareat) manifeſtum eſſe arbitror. Nam color noſter, diuerſus cernitur in calido aere, ab eo qui in frigido cernitur. nec dicere poſſimus qualis ſit natura co

lor noster, sed qualem eum cum utrolibet horum contem-
 templemur. Itidem & eadem vox, alia apparet cum tenui
 aere, alia cum crasso. Et aromata in balneo ac sole odore
 suo vehementius pungunt quā in aere frigido. Et corpus,
 quum ipsum ambit aqua, leve est: quum aer, graue. Ut au-
 tem etiam externam admisionem omittamus, oculi no-
 stri in seipsis habent & tunicas & humiditates. visibilia
 igitur quia absque his cernere non possumus, non per-
 cipientur exacte & pure. cum admisione enim percipi-
 mus. ac propterea ictericis quidem omnia pallida vidē-
 tur esse, hypophagma autē habentibus, sanguinea. Item,
 quia eadem vox, alia apparet in patētibus locis & planis,
 alia in angustis & tortuosis: & alia in puro aere, alia in tur-
 bidō: verisimile est nos pure vocē nō percipere. nam au-
 res obliqua habent foramina atque angusta, & vaporosis
 exhalationibus quæ à locis capiti vicinis ferri dicuntur, tur-
 bidæ sunt & inquinatæ. Quinetiam in naribus & in locis
 gustatus si materiae subiectæ sint, cū illis percipimus gu-
 stabilia & odorabilia, nō autem pure. Itaque propter ad-
 misiones, qualia exacte sint externa subiecta, sensus non
 percipiūt. Sed nec ipse intellectus percipit. ob hanc po-
 tissimum causam, quod sensus duces ipsius erret: verum
 & ob eam fortasse, quod ipse cum iis quæ à sensibus nun-
 tiantur, commisionem aliquam propriam faciat.
 siue circa cerebrū, siue circa cor, siue circa aliquā aliam
 animalis partē hoc statuere quis velit. Itaque ex hoc etiā
 modo videmus nos de natura externorum subiectorum
 nihil habentes quod dicamus, assensum retinere cogi.

V I I. Septimū esse dicebamus modum ex quantita-
 tibus & constitutionibus subiectorum. *σεβασίαι*, id est con-
 stitutiones, appellantes generaliter *ταὺ συνδέοντα*, id est cōpo-
 sitiones. Nos autem per hunc quoque modū assensum re-
 tinere de natura rerum cogi manifestum est. Verbi gra-
 tia: ramenta cornu caprini apparēt quidem alba, simpli-
 C.iii.

citer & sine compositione ea intuentibus: composita autem in ipsius cornu essentia, nigra apparēt cernentibus. Itidē & argenti ramenta si seorsum fuerint, nigra apparent: at cum toro, tanquam alba sub sensum nostrū cadunt. Quin & Tænarei lapidis partes quidem, albæ videntur, quam læuigatæ fuerint: at cum toto, flauæ. Similiter & arenæ separatæ aliæ ab aliis, asperæ apparent: at in aceruū compositæ, molles à sensu percipiuntur. Præterea elleborum, si tenue & lanuginosum quis ipsum edat, suffocationem affert: sin autē crassum, nō item. Insuper & vinum si moderatē bibatur, corroborat nos: si largius quā par est, sumatur, corpus frangit & dissoluit. Sic etiā cibus pro quātitate diuersam facultatē profert. sæpe enim largior cibus sumptus corpus purgat per cruditates & cholericas passiones. Poterimus igitur in his quoq; dicere qualis sit ipsius cornu pars illa tenuis, & quale cornu quod ex multis tenuibus particulis cōpositum est: quales argētī minutæ particulæ, & quale argentū ex multis minutis particulis cōflatū: qualis itē minutissimus Tænare⁹ lapis, rursus qualis qui ex multis minutis conflatus. & in arenis & in elleboro & in vino & in cibo, relationē ad aliquid, at verò naturā rerum per se non item: propter phantastiarū discrepantiam, quæ ex cōpositionibus contingit. Generaliter enim videntur, etiā vtilia, noxia esse quantitatē medio: rem in earū vsu excedentibus: contra quæ noxia esse putantur, si per quā exigua mēsurā sumantur, minimè nocere. cōfirmat autē quod dico illud maximè quod in medicis facultatibus obseruatur. in quibus si exactē cōmisceantur simplicia medicamēta, vtilem reddunt cōpositionem: si tātillo plus vel minus per incuriā positū fuerit, perniciosissima fit, & sæpe etiam toxicū: nedum sit vtilis. Sic ergo quātitatum & cōpositionum ratio, externorū subiectorū existentiam confundit. ideoque, non abs re hic etiam modus ad epochen nos redigat, vī qui purē de natura externi cuiusque subiecti pronuntiare non valeamus.

VIII. Octauus est modus, Ex relatione ad aliquid. secundum quem colligimus, nos, quum omnia sint ad aliquid, de hoc, quænam sint per se & secundum naturam, assensum retenturos. Illud autem sciendum, nos hic, sicuti & aliis in locis, voce EST abuti pro eo quod est apparet: quum perinde sit acsi diceremus, omnia ad aliquid apparere. Hoc autem bifariam dicitur, Vno quidem modo, vt ad iudicās. nam externū subiectum & quod diiudicatur, ad iudicans apparet. Altero autem modo, ad ea quæ simul in cōtemplationem veniunt: vt dextrum ad sinistrū. Omnia autem esse ad aliquid, ratiocinati sumus & antea. vt, ad iudicans: quia ad hoc animal & hunc hominem & hunc sensum omnia apparent, & ad salem habitum. Ad ea autem quæ simul in contemplationem veniunt, quia ad hanc cōmitionem, & hunc modum, & cōpositionem hanc, & quantitatem, & positionem, vnumquodque apparet. Sed & aliunde colligi potest, omnia esse ad aliquid, hoc pacto: Vtrum quæ sunt secundum differentiam, diuersa sunt ab illis quæ sunt ad aliquid, an non? si diuersa non sint, ergo & ipsa sunt ad aliquid. si autem differunt quoniam omne quod differt, ad aliquid est (dicitur enim eius respectu à quo differt) ad aliquid sunt ea quæ secundum differentiam sunt. Iam verò & eorū quæ esse habent, alia quidem sunt suprema genera, iuxta dogmaticos, alia autem vltimæ species: alia verò & genera & species. omnia autem hæc sunt ad aliquid, nihil ergo est quod non sit ad aliquid. Præterea eorum quæ existentia sunt, alia sunt manifesta, alia occulta, vt ipsi aiunt. & significantia quidem esse ea quæ apparent, significari autem ab apparentibus incerta. aspectū enim esse aiunt, incertorum ea quæ apparēt. quod autem significat & quod significatur, est ad aliquid. omnia igitur sunt ad aliquid. Ad hæc, eorū quæ esse habēt, alia sunt similia, alia dissimilia: alia rursus æqualia, alia inæqualia. hæc autem sunt ad aliquid. omnia

C.iii.

igitur sunt ad aliquid. Et is quoque qui dicit omnia non esse ad aliquid, confirmat omnia esse ad aliquid. nā & hoc ipsum, omnia esse ad aliquid, ad nos esse ostendit, & non generaliter, per ea quibus nobis aduersatur. Porro quum ita esse omnia ad aliquid, ostēdamus, manifestum iam est nos, quale sit vnumquodque natura sua & purè, non posse dicere, sed quale appareat in relatione ad aliquid. Ideo de rerū natura nos assensum sustinere, his cōsentaneum est.

IX. De modo autem qui est ex crebrò aut rarò contingentibus (quem ordine nonū esse dicebamus) talia differimus. Sol multo certè maiorem obstupesciendi vim habet quàm stella cometa: sed quoniam solem crebrò videmus, rarò autē stellam cometam, stella hæc ita nos attonitos reddit, vt ea portēdi etiā aliquid à diis putemus: at sol nō item. Quòd si imaginemur solem rarò apparentē, rarò occidentē, & vbi simul omnia illustrarit, deinde repente omnibus rursus tenebras inducentē: reperiemus in hac re vnde valde obstupesciamus. Sed & terramotus aliter turbat eos qui tum primū ipsum experiūtur, aliter eos qui illi assuefacti fuerint. Quantum verò quis obstupescit ad primum maris conspectum? Itidem corporis humani pulchritudo, quū cernitur primū & repētē, magis nos cōmouet, quàm vbi à nobis cerni solita fuerit, Iam & quæ rara sunt, habentur in pretio: at ea inter quæ viuimus, & ea quæ sunt in medio posita, nequaquā. nam si aquā rarò reperiri imaginemur, quāto ea pretiosior esse nobis videatur omnibus quæ in pretio habemur? aut si imaginemur multū auri temere humi iacere proiectū perinde atque lapides, cui adeo pretiosum ipsum fore existimabimus aut à quo tā sollicitè inclusum & asseruatū iri? Quū ergo res eadē ob frequētiam aut raritatē, aliquādo admiratione dignæ aut pretiosæ, aliquādo verò non tales esse putētur: hinc colligimus, nos, quale appareat horum vnumquodque, prout frequenter aut rarò contigerit, for

rasse dicturos: nudè autem & simpliciter, quale sit vnumquodque externorum subiectorum, minimè. Itaque propter hunc etiam modum de illis assensum retinemus.

x. Decimus verò modus ad moralia maximè spectat: quippe qui sit ex institutis & cōsuetudinibus & legibus, fabulosisque persuasionibus ac dogmaticis opinionibus. Institutū igitur, est electio vitæ aut alicuius rei quæ apud vnū aut apud multos fit: vt apud Diogenem aut Lacedæmonios. Lex autem est pactum scriptū apud reipublicæ moderatores, quod qui transgreditur, punitur. *ἔθος* autem, vel *συνήθεια*, (nihil enim differūt).i. *consuetudo*, est communi multorum assensu rei alicuius comprobatio, quam qui transgreditur, non protinus etiam punitur. Verbi gratia. Lex est, non committendum esse adulterium. Consuetudo autem nobis, non congrēdi cum vxore in propatulo. Fabulosa autem persuasio, est fictarum rerū & quæ nunquā fuerunt, approbatio. qualia sunt cū alia, tum eæ quæ de Saturno narratur fabulæ. hæ enim apud multos fidem impetrant. Dogmatica autem opinio, est approbatio alicuius rei quæ consideratione aut aliqua demonstratione confirmari videtur. Verbi gratia, atomæ esse omnium rerū elementa, aut similaribus partibus constanteria, minima, aut aliqua alia. Opponimus autē horum vnumquodque, interdum quidē sibi ipsi, interdum aliorū vnicuique. Exempli gratia, cōsuetudinem quidem consuetudini, sic, Aliqui Æthiopum notis quibusdam infantes compungunt: nos autē minimè. Et Persæ veste floribus tinctæ & talari vtī, decorum esse existimant, nos autem indecorum. Item, Indi quidem cum vxoribus in propatulo congrēdiuntur, alii autem plurimi hoc turpe esse existimant. Legem autē legi sic opponimus, Apud Romanos quidē qui paternis bonis renuntiat, non persoluit patris nomina: apud Rhodios autem persoluere cogitur. Et in Tauris Scythiæ lex erat, peregri-

nos Artemidi immolari: apud nos autem hominē in templo interfici vetitum est. Institutum autem instituto, quum Diogenis institutū opponimus Aristippi instituto, aut Lacedæmoniorum institutum, Italicorum instituto. Fabulosam autem persuasionem persuasioni fabulosa, quum dicimus, interdū Iouem fabulosē appellari patrem hominumque deūque: interdum verò Oceanum, vt,

Oceanum diuūm patrem, matrem quoque Tethyn. Dogmaticas autē opiniones inter se opponimus, quum dicimus, Alios vnum esse elementum pronuntiare, alios infinita. & Alios mortalem esse animam, alios immortalem. & Alios quidem prouidentia deorū gubernari quæ apud nos sunt, alios autē prouidentia nulla regi, asserere. Consuetudinem autem aliis opponimus, vt legi, quum dicimus apud Persas quidem consuetudinē esse vti venere mascula, apud Romanos autē lege prohibitum esse eius usum. Item apud nos adulterium vetitū esse, apud Massagetis autem consuetudine illud receptum esse, tãquam rem indifferentem, vt Eudoxus Cnidius in primo libro τῆς ἀπειρίας commemorat. Et apud nos veritum esse cum matre concumbere, Persarum autem moribus vel maxime permitti hoc coniugium. Et apud Ægyptios cum sororibus cōtrahunt nuptias: quod apud nos lege interdictum est. Instituto autem consuetudo opponitur, vt quum vix quisquam reperitur qui non secedat cōgressurus cū vxore, Crates tamen cū Hipparchia in publico cōgrediatur. Et Diogenes quidē exomidē quocunq; iret, gestabat, nos autē cōsuetū nobis vestimentū solemus circūferre. Fabulosa autē persuasioni, vt quod dicunt fabula, comedisse Saturnū suos liberos: quū mos sit apud nos liberorū curam gerere. Et nos quidem consueuimus venerari deos, vt bonos nullisque malis obnoxios: at vulerari & inuidere alii aliis inducūtur à poetis. Dogmatica autem opinioni: quum nobis quidem mos sit à diis

bona petere, Epicurus autem deum curam nostri gerere neget. Item, quum Aristippus rem indifferentem esse existimet vestem muliebrem gestare, nos autem illud turpe esse existimemus. Institutum autem opponimus legi quidem, sic, Quum lex sit, non licere pulsare hominem liberum & nobilem, bonis parentibus progenerum: pancratia stæ alii alios pulsan, propter vitæ suæ institutum. Item, quum vetitum sit homicidium, gladiatores alii alios interficiunt ob eandem causam. Fabulosam autem persuasionem instituto opponimus, quum dicimus, Fabulis quidem proditum esse, Hercule apud Omphalen Lanæ carpisse, atque iugum seruile tulisse: & prorsus effœminati hominis opera egisse, at institutum vitæ Herculis generosum fuisse. Dogmaticæ autem opinioni, quum athletæ quidem gloriæ, ut rei bonæ, studio adducti, propterea laboriosum vitæ institutum deligant: multorum autem philosophorum dogma sit, in malis habendam esse gloriã. Legem verò fabulosæ persuasioni opponimus, Quum poëtæ inducant deos adulteria committentes & præposteram venerem exercentes: lex autem apud nos hæc facere prohibeat. Dogmaticæ autem opinioni, quum Chrysippus indifferens esse dicat cum matre aut sorore cõgredi: lex autem hæc vetet. Fabulosam verò persuasionem dogmaticæ opinioni opponimus, quum dicunt poëtæ Iouem descendente, cum mortalibus mulieribus cõgredi: apud dogmaticos autem hoc esse impossibile existimetur. Item dicat Poëtæ, Iouem prælustu & mœrore quem ob Sarpedonem conceperat, sanguineas in terram guttas fuisse: at dogma philosophorum sit, nullis passionibus obnoxium esse deum. Item, quum fabulam de Hippocentauris tollunt, Hippocentaurum afferentes in exemplum inexistentiæ. Multa quidem certè alia in vnaquaque supradictarum oppositionum poterant exempla sumi: sed, ut in compendiaro tractatu, hæc satis esse poterunt. Por-

rò quum tanta rerum discrepantia etiam per hunc modum ostendatur: quale quidem natura sit subiectum, dicere non poterimus: sed duntaxat quale videatur ad hoc institutum, aut ad hanc legem, aut ad hunc morem, & aliorum vnumquodque. Itaque propter hunc quoque modum de natura extermorū subiectorum retinere nos assensum necesse fuerit. Sic ergo per decem hos modos ad assensus retentionem redigimur.

De quinque modis.

CAP. XV.

Skeptici autem ætate posteriores hos quinque modos Epoches tradunt. Primum, qui est à dissidentia. Secundum, qui in infinitum reiicit. Tertium, qui est à relatione ad aliquid. Quartum, hypotheticum. Quintū, diallelum. Et modus quidem à dissidentia, est, per quem de re proposita comperimus discrepantiam indiudicatam & in vita & apud philosophos fuisse: propter quā, quum nihil aut probare aut improbare possimus, ad epochen deuenimus. Is autem qui in infinitum delabitur, est in quo, id quod in confirmationem rei propositæ affertur, altera confirmatione egere dicimus, & illud alia, & vsque in infinitum: adeò vt quum non habeamus vnde astruere aliquid incipiamus, sequatur epoche. A relatione ad aliquid, est huiusmodi qualem antea descripsimus: in quo ad ipsum quidem diiudicās, atque ad ea quæ simul in cōtemplationē veniūt, tale aut tale apparet subiectum: quale autē sit natura, de eo assensum retinemus. Hypotheticus autem, siue ex hypothesi, *id est suppositione*, quū dogmatici vidētes se in infinitū reiici, incipiunt ab aliquo quod nō astruunt, sed nudè & sine demonstracione per cōcessionem accipere volunt. Diallelus autē modus (*q. d. alternatorius*) fit, quum id quo rem de qua queritur, confirmare debemus, ipsum ab ea confirmari opus habet. & tum, quòd neutrum ad alterum astruendū possimus accipere, de vtroque assensum retinemus. Omnē

autem quæstionem ad hos reduci modos posse, ita paucis ostēdemus. Quod propositum est, aut sensibile est aut intellectuale: vtrumuis sit autem, de eo dissidentia est. alii enim sola sensibilia dicunt esse vera, alii sola intellectualia: alii quædam sensibilia, quædam intellectualia. Vtrum igitur diiudicabilem esse dicent dissidentiam, an indiidicabilem? Si indiidicabile, nobis cōceditur esse retinendum assensum: sin diiudicabilem, vnde diiudicabitur, quærimus. Verbi gratia: Quod est sensibile (nā ab hoc incipiet nostra disputatio) vtrum à sensibili an ab intellectuali diiudicabitur? si enim à sensibili, quoniam de sensibilibus quæritur, ipsum quoque altero ad confirmationem indigebit. quod quidē si etiam fuerit sensibile, rursus & ipsum alio cōfirmari oportebit: & hoc vsque in infinitū. Quod si ab intellectuali sensibile diiudicari oportebit: quoniam & de intellectualibus controuersia est, hoc quoque, quum intellectuale sit, diiudicatione & cōfirmatione opus habebit. Vnde ergo confirmabitur? si quidē ab intellectuali, in infinitū incidet eodem pacto: sin à sensibili, quoniam ad cōfirmationem quidem sensibilis assumptum est intellectuale, ad intellectualis autem cōfirmationem, sensibile: inducitur modus qui vocatur *ἡ ἀλλοτρίως*. q. d. *alternatiuus*. Si verò hæc vitans is qui nobiscum disputat, per cōcessionem & citra demonstrationem aliquid voluerit sumere ad demonstrationem sequentium, hypotheticus modus ad demonstrationem assumptus, implicitus est. nam si quis in iis quæ per cōcessionem sumit & supponit, fidē meretur: nos quoque semper illis contraria per suppositionē sumentes, fidem obtinebimus. & si quidem aliquid verū supponitur, is qui supponit, ipsum suspectū reddit: quippe qui illud supponendo sumat, non autem astruēdo. sin falsum, ruinosum erit eorū quæ astruuntur, fundamentū. Præterea si huiusmodi suppositio ad confirmationem aliquid valet, id ipsum de quo quæritur, suppo

nat, non aliud per quod astruar rem de qua quaritur. Quod si absurdū est supponere id de quo quaritur, absurdum itidem erit supponere vniuersale. Omnia autē sensilia, esse ad aliquid, patet. sunt enim ad eos qui sentiunt. Manifestum est igitur, quæcunque proposita nobis fuerit res sensilis, ad hos quinque modos ipsam reducere facile fore. Itidem & de intellectuāli ratiocinamur. si enim indiudicabilis de eo dissidentia esse dicatur, cōcedetur nobis esse de eo retinendum assensum. sin diudicabitur dissidētia, si quidem per intellectuāle, reiciemur in infinitū. sin per sensile, in modū qui dicitur *ἄλλοιως*. nam sensile rursus controuersum & quod per se diudicari nequit, cō quod in infinitū progrediatur, intellectuāli egebit: vt etiam intellectuāle sensili. Et qui idcirco uolet ex suppositione aliquid sumere, rursum ineptus erit. Quinetiam intellectuāle est ad aliquid. dicitur enim ad intelligentem. & si natura tāle esset quale dicitur, non fuisset controuersum. Reduximus igitur etiā intellectuāle ad hos quinque modos. Quare omnino de re proposita nos assensum retinere necesse est. Et hi quidem sunt quinque modi quos posterior atas tradidit: nō quod decem modos iam explicatos excluderet, sed vt magis variē vnā cum illis temeritatem dogmaticorum refelleret.

De duobus aliis modis.

C A P. X V I.

TRadūt præterea duos alios epoches modos. quoniā enim quicquid cōprehenditur, aut ex seipso aut ex alio comprehenditur: dubitationem de rebus omnibus inducere videntur. Ac primū quidem nihil ex seipso comprehēdi, probat ea quæ inter physicos fuit de sensilibus omnibus & intellectuālibus controuersia: quæ certē indiudicabilis est, quum nec sensili nec intellectuāli criterio vti possimus. quia quicquid sumperimus, fide carebit, vt pote controuersum. Propterea autem ne ex alio quidem quicquam comprehendi fatentur. Si enim id

ex quo aliquid cōprehenditur, semper ex alio cōprehendi oportebit, in modum diallelū aut eum qui est ad infinitum, se cōiiciunt. Sin voluerit quispiam aliquid sumere quasi ex seipso comprehensum, ex quo aliquid aliud comprehendat: huic repugnat illud, Nihil ex seipso cōprehendi, propter ea quæ dicta sunt. quod autem repugnās est, quomodo possit ex seipso aut ex alio cōprehendi, dubitamus: quum veritatis aut cōprehensionis non appareat criterium, signa autem etiam sine demonstratione euertantur, vt ex sequentibus intelligemus. Hæc sunt quæ de modis epoches in presentia nobis dicenda putauimus.

Qui sint modi quibus euertantur ariologici. CAP. XVII.

Sicut autem epoches modos tradimus, sic etiam modos exponūt quidam, secundum quos in particularibus *αιπολογιας*, id est *causæ redditionibus*, dubitationem mouētes silentium imponimus dogmaticis, quod in his potissimum valde sibi placeant. Onesidemus ergo modos octo tradit, quibus existimat se omnem dogmaticā ariologiam, vt vitiosam, refellere. Horū primum esse dicit, secundum quem ariologiae genus quod in rebus non apparentibus versatur, non habet cōfessionem ex apparentibus approbationem. Secundū, iuxta quem saepe quum magna sit in varias partes inclinandi occasio, adeo vt multis modis possit ratio rei de qua quæritur, afferri, vno tantum modo nonnulli rationem afferunt. Tertium, secundum quem eorū quæ ordinatè fiunt, rationes reddūt quæ nullum ordinem ostēdunt. Quartum, secundum quem accipientes apparentia vt fiunt, etiam non apparentia putāt se vt fiant, cōprehendisse quum ea quæ non apparent, eodem fortasse modo efficiantur quo apparentia, fortasse etiam non eodem, sed peculiari quodam modo. Quintum, iuxta quem, omnes propemodum secundum proprias elementorū suppositiones, non autem secundum cō-

munes & passim receptas disputandi vias rationes reddunt. Sextum, secundum quem sæpenumero quæ facile deprehendi possunt, in suis suppositionibus sumunt, iis autem repugnātia, quanuis æquæ sint probabilia, præmittunt. Septimum, secundum quem sæpe reddunt rationes quæ non modò apparentibus, sed etiam propriis ipsorum suppositionibus repugnent. Octauum, secundum quem quum sæpe æquæ dubia sint ea quæ apparere vidētur atque ea de quibus quæstio est, sententiā suam de dubiis ex æquæ dubiis astruunt. Ait autem fieri posse vt nōnulli in ætiologiis secundū alios quospiā modo sex his pēdentes, aberrēt. Sedenim ipsi etiā quinque epoches modi ad ætiologias fortasse sufficiant. Nā aut afferet aliquis rationem quæ cōsentiat cum omnibus philosophiæ sectis, & cum sceptis & cum phænomenis, aut nō. Verūm ita cōsentientē afferre haud possibile sit. nam & apparentia & incerta omnia cōtrouersa sunt. At si minimè cōsentiat, postulabitur ab eo huius rationis ratio. & si quidē apparentem apparentis, aut incertam incertæ afferat, in infinitū delabatur. sin permutato ordine ætiologias inter se implicet, in diallelū modū. Quòd si alicubi resistat, aut quantū ad iam dicta, dicet rationē cōsistere, atque ita inducet relationē ad aliquid, tollens quod secundum naturam est: aut si per suppositionē sumat aliquid, nos ei obstabimus. Potest igitur etiam per hæc dogmaticorum in ætiologiis temeritas refelli.

De scepticorum uocibus.

CAP. XVIII.

QVONIAM autē vnoquoque horū & epoches modorū vtentes, voces quasdā scepticæ affectionis & passionis nostræ indices pronuntiamus, vt quum dicimus, *ὃ μᾶλλον*, id est *Non magis*, *οὐδὲν ὀρεστέον*, *Nihil definiendum*, & aliquot alias: consentaneum de iis deinceps disputare fuerit. Incipiamus autem ab hac *Non magis*.

De uoce

De uoce Non magis.

CAP. XIX.

Hanc, ergo interdum quidem ita ut dixi, pronuntiamus, interdum autē sic, ἢ δὲν μᾶλλον, id est Nihilo magis. Non enim, ut quidā existimāt, hanc vocē Non magis, in specialibus sumimus quæstionibus, illam autem, Nihilo magis, in generalibus: sed indifferenter utrauis pronuntiamus: & nunc quoque ut de vna disputabimus. Est igitur vox hæc, imperfecta. ut enim quum dicimus διπλῆ, id perinde est ac si diceremus εἴα διπλῆ, & quū dicimus πλατεῖαν [plateam] id tantūdem valet ac si diceremus πλατεῖαν ὁδόν: sic quum dicimus, Non magis: perinde id valet ac si diceremus, Nō magis hoc quā illud, sursum aut deorsum. Sunt verò nonnulli etiam Sceptici qui pro interrogatione οὐ, id est Vtrum, pronuntiant ἢ μᾶλλον ποῦδὲ ἢ ποῦδὲ, accipiētes tum vocē ἢ pro causa. ut, quod dicunt, tale sit, Quare magis hoc quā illud? Vsitatum est autem etiam interrogationib⁹ pro enūtiationibus uti: ut in hoc versu, Cui non Iouis riualis est notus viro?

Et vicissim enuntiationibus loco interrogationum, ut, Quæro vbi habitet Dion. Item, Rogo quamobrem hominem poetam admirari oporteat. Sed & apud Menædrum ἢ pro εἴπῃ vsurpatur, ut quum dicit, Τί γὰρ ἐγὼ καταλείπομαι; .i. Quid enim ego relinquebam? posito Quid pro Propter quid. Indicāt autē hæ voces Non magis hoc quā illud, etiam affectum nostrum, secundū quem, propter æqualia momenta eorum quæ sunt ἀντικείμενα, ad ἀρρῆψιν delabimur. Intelligimus autem paria momenta quæ sunt in eo quod nobis apparet probabile. ἀντικείμενα autem generaliter, quæ inter se pugnant. ἀρρῆψιν verò ad neutram partem assensum. Cæterum hæc vox, Nihilo magis, etiāsi præ se ferat formā assensionis aut negationis, nos non ita cauetur, sed indifferenter & abutendo: aut pro interrogatione, aut pro eo quod est, Ignoro cui horum assentiri oporteat, cui minimè. Nobis enim propositū est, quod no-

D. i.

bis apparet declarare : vocem autem qua id declaramus, indifferenter vsurpamus. Illud præterea sciendum, nos proferre hanc vocem, *ὅτι μὴ*, non affirmantes ipsam omnino veram esse & indubitatam, sed secundū id quod nobis apparet, de ea quoque dicentes.

De aphasia.

C A P. X X.

DE aphasia autem hæc dicimus. *φάσις* duobus modis dicitur, generaliter & specialiter. Generaliter ita appellatur vox quæ poni aut tolli quidpiam significat, vt, Dies est, Non dies est. Specialiter autem, quæ aliquid poni tantū significat, in qua significatione negatiua non appellatur phasis. Aphasia igitur est discessus ab ea quæ generaliter phasis appellatur : sub qua cōprehendi dicimus cataphasin & apophasin, *id est affirmationem & negationē*. adeo vt aphasia sit affectio nostra per quam nos nec ponere quicquam nec tollere dicimus. Vnde patet nos aphasiam etiam assumere, non quasi natura tales sint res vt aphasiā necessariò moueant: sed vt eā pronūtiādo, declarem nos super his vel illis quæstionibus ita nūc affici. Illud quoq; memoria tenēdum est, dicere nos, nihil poni aut tolli à nobis, eorū quidē certè quæ dogmaticè de dubiis asserūtur. iis enim à quib⁹ patimur, & à quibus ita coacti ad assensum adducimur, cedimus & acquiescim⁹.

De uocibus, Fortasse, Licet, Fieri potest.

C A P. X X I.

HAS autem voces, Fortasse & Non fortasse : Licet & Non licet: *ὅτι δέχεται* & *ὅτι ἐκ ὅτι δέχεται*, *id est Fieri potest, & Non fieri potest*: sumimus pro, Fortasse est, fortasse non est, & Licet esse, licet etiam non esse. & Fieri potest vt sit, fieri potest vt non sit. Adeo vt breuitatis gratia, sumamus, Non licere, pro Licere non esse. & Non fieri posse, pro Fieri posse vt nō sit. & Non fortasse, pro Fortasse non esse. Rursus autē hīc non contendimus de uocibus, neque an hæc natura ipsa significant, quarimus: sed ipsas indifferenter, vt dixi, sumimus. Has autem voces, aphasiæ

esse indices, manifestum esse arbitror. nam qui dicit Fortasse est, perinde est ac si poneret etiam alterum quod ipsi repugnare videtur, videlicet Fortasse non esse: quia non affirmat hoc esse. Eadem est & in ceteris ratio.

De voce ἐπιχα, & ὀδὲν ὀείλω. CAP. XXII.

Svmimus autem ἐπιχα pro eo quod est, Non possum dicere cui ex iis quæ proposita sunt, fidem adhibere, cui fidem derogare oporteat: ostendentes videri nobis res ad promerendam vel ad non promerendam fidem æquales. Ita tamen ut æquales esse non affirmemus, sed quod nobis apparet de ipsis, quando sub sensum nostrum cadunt, dicamus. Dicta est autem ἐπιχα, quia ἐπιχαται διανοια, id est cohibetur mens, à ponenda aut à tollenda re aliqua, propter paria in utranque partem eorum de quibus quaritur momenta.

De voce ὀδὲν ὀείλω. CAP. XXIII.

DE hac autem voce, ὀδὲν ὀείλω, id est, nihil definitio, aut, certo statuo, dicimus huiusmodi. ὀείλω esse putamus, non simpliciter dicere aliquid, sed rem incertam pronuntiare cum assensu. ita enim nihil ὀείλω Scepticus forsitan reperitur, ne hoc quidem, Nihil definitio. non enim est dogmatica opinio, id est, qua incertæ rei assentiamur: sed vox nostræ affectionis index. Quum ergo dicit Scepticus, Nihil definitio, hoc dicit, Ego ita nunc affectus sum ut nihil eorum quæ sub hanc questionem cadunt, ponam dogmaticè aut tollam. Hoc autem ait, dicens quid sibi appareat de rebus propositis, non enuntiatiuè cum persuasionem pronuntians, sed affectionem suam exprimens.

De eo quod dicit, Omnia sunt ἀόεστα. CAP. XXIV.

Αόεστα quoque passio est intellectus, secundum quam nec ponimus quicquam, nec tollimus eorum quæ dogmaticè quaruntur, id est incertorum. Quum igitur dicit Scepticus, omnia esse ἀόεστα, id est indefinita, tunc esse accipit pro eo quod est, videri sibi. Omnia autem dicit, non omnia entia, sed quæcunque euoluit ex iis in-

D.ii,

certis quæ apud dogmaticos quaruntur. Indefinita autem, id est, non præponenda aliis cõtrariis, aut generaliter aduersantibus, ad fidem promerendam aut non promerendam. Et quemadmodum qui dicit, Ambulo, perinde est ac si diceret, Ego ambulo: ita qui dicit, Omnia sunt indefinita, vnà significat, secũdum nos, Quantũ ad me atinet, aut, Vt mihi videtur: adeo vt quod dicimus, sit huiusmodi, Quæcunque euolui ex illis quæ dogmaticorum quæstionibus agitantur, talia mihi esse videntur, vt nihil eorum magis aut minus fide dignum existimem quàm contrarium.

De eo quod dicunt, Omnia sunt incomprehensibilia.

CAP. XXV.

EAndem rationem sequimur & quũ dicimus, Omnia sunt incomprehensibilia. nam hoc verbum, Omnia, eodem pacto explicamus: & vnà etiam intelligimus, Mihi. adeo vt idem hoc valeat ac si ita loqueremur, Omnia quæcunque percurri ex iis incertis quæ dogmaticorum quæstionibus agitatur, mihi videntur incõprehensibilia. Non sunt autem verba hominis affirmantis, ea de quibus inquirunt dogmatici, naturã hanc habere vt sint incomprehensibilia: sed suam affectionem enuntiantis: quatenus videlicet dicit, Existimo me nihil illorũ adhuc percepisse propter, contrariorum æquipollentiam. Vnde mihi videntur omnia quæ ad euerfionem afferuntur, iis quæ nos enuntiamus, esse dissentanea.

De vocibus ἀκαταληπῶν & ὁ καταλαμβάνω, id est non comprehendo.

CAP. XXVI.

HAE quoque voces, ἀκαταληπῶν & ὁ καταλαμβάνω, propriæ passionis sunt indices: quatenus ad præsens supersedet Sæpticus ponere aut tollere aliquid ex illis incertis de quibus quaritur. vt ex iis patet quæ à nobis de cæteris vocibus antea dicta sunt.

De eo quod dicunt, πανή λόγῳ λόγος εἶσος ἀντίκειναι, id est, omni orationi oratio æqualis opponitur. [uel, opposita est] CAP. XXVII.

Quum autem dicimus, Omni orationi oratio æqualis opponitur, Omni dicimus, quam quidē nos euoluimus. Orationem autem dicimus, non simpliciter, sed quæ aliquid dogmaticè astruit, id est de incerto: nec eam protinus quæ ex lemmatibus, id est sumptionibus, & illatione, sed quæ quouis modo astruit quidpiã. Æqualem item dicimus, non simpliciter, sed ad fidem obtinendam aut non obtinendam. Et Opponitur accipimus generaliter pro aduersatur. Subaudimus etiam, Vt mihi videtur. Quum igitur dico, Omni orationi æqualis opposita est oratio, perinde est ac si dicerem, Omni orationi à me euoluta, quæ aliquid dogmaticè astruit, mihi opponi videtur alia dogmaticè aliquid astruens, æqualis ipsi ad fidem obtinendam vel non obtinendam. Adeo ut huiusmodi vocis enuntiatio non sit dogmatica, sed passionis humanæ significatio, quæ est id quod apparet patienti. Sūt autem & qui hanc vocem ita proferant, Omni orationi æqualem orationē opponi, uel oppositam esse. hoc, tanquam præceptū, cōstituentes, Omni orationi dogmaticè quidpiam astruenti, orationem dogmaticè inquirentē, æquale ad fidē obtinendam vel non obtinendam, ipsi aduersantem opponamus. Vt sermonē suum ad Scepticū dirigant, vtanturq; infinitiuo pro imperatiuo, videlicet Opponi pro eo quod est Opponamus. Præcipiūt autem Sceptico, ne à dogmatico deceptus, animum despondeat, ac omitat illius perquisitionē, & ita per temeritatē suam frustretur apparente ipsis ataraxia: quā comitari existimāt eos qui de omnibus assensum retinēt, quemadmodū docuimus.

Appendix ad tractationem de Scepticis uocibus.

CAP. XXVIII.

Non postulat ratio huius operis quo singula breuiter describimus, ut de plurib⁹ uocibus disseramus.

D.iii.

Præsertim quã vel ex iis quæ modò à nobis dicta fuerunt, etiam de prætermisissis dici possit. De omnibus enim in scepticis vocibus illud oportet cognitũ habere, nos non affirmare veras illas omnino esse: utpote quã eas dicam⁹ alias ab aliis tolli posse, circumscriptas illis de quibus dicuntur. sicuti purgantia medicamenta, non solum humores corpore extrahunt, sed etiam semetipsa vnã cum humoribus expellunt. Dicimus præterea nos non vt propriè significantes res quibus adhibentur, ponere eas, sed indifferenter, aut, si malunt, per catachresin. (neque enim Scepticum de vocibus altercari decet:) præsertim quum nobis commodum sit ne simpliciter quidem & per se significare dici has voces, sed ad aliquid, videlicet ad scepticos. Illud præterea meminisse oportet, nos non de omnibus rebus generaliter proferre ipsas, sed de incertis & iis quæ dogmaticè quæruntur: idque quod apparet nobis, dicere, non autem affirmationem de natura externorũ subiectorum adhibere. Ex his enim omne sophisma aduersus vocem scepticam allatum euerti posse arbitror.

Quum autem epoches mentem ac propositum, partesque, criterium, & modos percurrerimus, & de scepticis vocibus loquuti, characterẽ ipsius *σκέψως* declarauerimus: consentaneum esse putamus, in quibus à finitimis ipsi philosophiis distinguatur, paucis explicare, vt ita manifestius ephecticam institutionẽ perspiciamus. Ordinem autem ab Heracliti philosophia.

Differre scepticam institutionem ab Heracliti philosophia.

C A P. X X I X.

Hanc igitur à nostra institutione differre, clarum est. Heraclitus enĩ de multis incertis dogmaticè pronũtiat, nos autẽ minimè, quemadmodũ dictũ est. Quoniã autẽ Onesidemus aiebat scepticã institutionẽ viam esse ad Heracliti philosophiam, (siquidem antequã contraria circa idem sint, oportet cõtraria circa idem apparere: & sceptici quidem cõtraria circa idem apparere dicunt, He-

raclitei autem hinc etiam illuc progrediuntur, vt dicant
 esse: illis respōdemus, hoc quod dicitur, contraria circa idē
 apparere, non esse scepticorum dogma, sed rem non sce-
 pticis solūm, verum etiā aliis philosophis & omnibus ho-
 minibus sub sensus cadentem. Verbi gratia, nemo negare
 audeat quin ex melle sani dulcedinē, icterici amarorem
 percipiāt. Hinc fit vt à cōmuni hominū prænotione inci-
 piāt Heraclitei, vti & nos, fortasse autē & cetera philoso-
 phia. Quare si ab aliquo eorū quæ scepticē dicūtur, acci-
 perent hoc, videlicet contraria circa idem versari: ni-
 mirum aut ab hac voce, Omnia sunt incomprehēsbilia,
 aut illa, Nihil definitio, aut alia simili: fortasse colligerent
 verū esse quod dicunt: sed quum principia habeant non
 solūm nobis, sed aliis etiā philosophis & vitæ sub sensus
 cadentia, curā potius dicat aliquis institutionē nostram
 viam sternere ad Heracliti philosophiā, quā aliarum
 philosophiarū quamlibet, aut vitam ipsam; quū omnes
 communibus materiis vsi simus: Atque haud scio an po-
 tius incōmoda sit ad Heracliti philosophiā cognoscen-
 dam Sceptica disciplina, quā cōmoda: quum Scepticus
 omnia quæ ab Heraclito dogmaticē dicuntur, tanquam
 temeraria, reprehendat, repugnans illius *ἐκ μέρους*, repu-
 gnās etiam huic quod dicit, Cōtraria circa idem existe-
 re: & ad vnumquodque Heracliti dogma, dogmaticam
 temeritatem irrideat, atque subiungat, Nom cōprehen-
 do, & Nihil definitio, quemadmodū antea dixi. quod He-
 racliteis aduersatur. Absurdum autem est, aduersantem
 disciplinam viam esse dicere ad sectam illam cui aduer-
 satur. Absurdum ergo est Scepticam disciplinam ad He-
 racliti philosophiam viam esse dicere.

In quo differat Sceptica disciplina à Democriti philosophia.

C A P. XXX.

Democriti quoq; philosophia cōmunionem habere
 cum sceptis fertur, quia videtur eadem qua nos vsa
 D.iiii.

esse materia. Nam ex eo quòd mel aliis dulce, aliis amarum videatur, Democritum ratiocinari dicunt, neque dulce ipsum esse, neque amarum: & propterea pronuntiare vocem, Non magis, quæ sceptica est. Verùm aliter vtrūtur hac voce Sceptici quàm Democritici philosophi. illi enim vocem hanc vsurpant, significare volētes, neutrum esse: nos autem, significātes nos ignorare an vtrūque, an neutrum sit eorum quæ apparent. Itaque in hoc quoque ab illis differimus: sed lōgè manifestissima differentia est, quum dicit Democritus, ἐπεὶ δὲ ἄτομα ἔκκετον, id est, Veritate enim [uerè] atoma & vacuum. ἐπεὶ enim dicit pro ἀληθείᾳ, id est Veritate. In eo autem quod ait, secundum veritatem existere atomos & vacuum, cum à nobis differre (quanuis ab apparentium inæqualitate & discrepantia incipiat) superuacaneum arbitror dicere.

Quo differat Sceptis à Cyrenaica institutione.

C A P. XXXI.

Dicit præterea nonnulli Cyrenaicā institutionē eandem esse cum Sceptis, quoniam illa quoque se solas passiones cōprehendere dicit. Differt tamen ab ea: quòd illa quidem voluptatē & læuem corporis motum, finem esse dicat: nos autem imperturbatum mētis sit atum: cui cōtrarius est finis quem illi statuunt. Nam & quum adest voluptas & quum abest, perturbationes patitur is qui finem esse voluptatem affirmat: vt de fine tractans argumentatus sum. Deinde nos assensum retinemus verbis tenus de externis subiectis: at Cyrenaici pronuntiant naturam illa habere incomprehensibilem.

Quo differat Sceptis à Protagoræ institutione.

C A P. XXXII.

Protagoras quoque vult πάντων χρημάτων μέτρον, id est, omnium rerum mēsuram, esse hominem: entium, vt sunt: nō entium, vt non sunt. μέτρον quidē appellās criterium, χρημάτων autem dicens pro πραγμάτων, id est rerum. Adeo

vt hoc valeat eius verba, Rerum omnium criterium esse hominem: entium quidem, vt sunt: non entium autem, vt non sunt. Ideoque ponit apparentia cuique sola, & ita inducit relationem ad aliquid. Hinc fit vt videatur communionem cum Pyrrhoniis habere. differt tamē ab illis. Differentiam autem cognoscemus, vbi quantum satis fit, Protagoræ sententiā enucleauerimus. Dicit ego vir ille, Materiam fluxilem esse, ipsa autē assidue fluente, adiunctiones pro ablationibus fieri, & sensus trāsmutari ac variari & pro atatibus & pro aliis corporum cōstitutionibus. Dicit etiam rationes omnium apparentium subiectas esse in materia: adeo vt materia, quantum in seipsa, omnia esse possit quæ omnibus apparēt: homines autem alio tempore alia percipere, prout diuersē se habēt. eum enim qui secundum naturam se habeat, ex iis quæ in materia sunt, illa percipere quæ secundum naturam se habentibus apparere possunt: eos autem qui contra naturam se habeāt, ea percipere quæ contra naturam se habentibus possunt apparere. Estque in atatibus, & in somno aut vigilia, & in vnaquaque specie habituū eadem ratio. Est ergo, secundum ipsum, homo criterium rerum quæ sunt. omnia enim quæ apparent hominibus, etiam sunt. quæ autem nulli hominum apparent, ne sunt quidem. Videmus igitur, ipsum, & materiam fluxilem esse, & rationes omnium apparentium subiectas esse in ipsa, dogmaticē pronuntiare: quæ incerta sunt, & de quibus retinendus est assensus nobis.

Quo differat ab Academica philosophia sœpsi.

CAP. XXXIII.

Quinetiam aiunt nōnulli Academicā philosophiam eandem esse cum sœpsi: quare deinceps de hac quoque differendum fuerit. Academia autem fuerunt, vt aiunt, plures tribus. Vna quidem, eaque antiquissima, Platonis. Secunda & media, Arcesilæ, qui

fuit auditor Polemonis. Tertia & noua, Carneadis & Clitomachi. sunt qui his addāt quartam, Philonis & Charmida. Sunt qui etiam quintam adiiciāt, Antiochi. Nunc ergo incipientes ab antiquissima, videamus differētiam philosophiarū quarū meminimus. Platonē alii dogmaticum esse dixerunt, alii aporematicum, *id est dubitatorum*, alii verò in quibusdam dogmaticū, in quibusdam aporematicum. Nam in gymnasticis libris, *id est exercitatoriis*, vbi Socrates aut ludens cum aliquibus inducitur, aut pugnas aduersus sophistas, exercitatorium & dubitatoriū quendā dicunt illum habere characterem. dogmaticum autem, vbi serio loquens, sententiam suam aut per Socratem aut per Timaeum, aut per aliquem ex huiusmodi viris, exponit. Ac de iis quidem qui dogmaticum ipsū esse volunt, aut in quibusdam dogmaticū, in quibusdam dubitatorum, superuacaneum fuerit dicere. ipsi enim fatentur illum à nobis differre. An autem sit purè scepticus, fusius in nostris hypomnematis disserimus: nunc autem summatim rerum capita perstringentes, secundum Permedotum & Onesidem disputamus, (hi enim potissimum huic factioni praefuerunt) dicentes, Platonem, quum de ideis pronuntiat, aut prouidentiam esse, aut vitam cum virtute coniunctam praeferendā esse vitæ quæ sit cum vitiis coniuncta: siue is tanquam existentibus, assentitur, dogmaticè pronuntiat: siue tanquam probabilioribus assentitur, quia alterum alteri praefert ad fidem obtinendam aut non obtinendam, à sceptica forma discedit. nam etiam hoc à nobis esse alienum, ex iis quæ antea diximus, patet. Etiam si autem quaedā scepticorum more pronuntiet, quum, vt aiunt, se exercet, non ideo erit scepticus. nam qui de vno aliquo dogmaticè pronuntiat, aut phantasiā phantasiæ praefert vllō modo ad fidē impetrandā aut nō impetrandā de aliqua re incerta, dogmaticū sequitur characterē: vt indicat etiā Timon in iis quæ

de Xenophane dicit. *Xenophanis autē dogma erat præter aliorū hominū pramoniones, vniuersitatē esse vnum, & deum congenitum omnibus. esse autem rotundum & nullis passionibus obnoxium, & immutabilem, & rationalem. Vnde & facile est in quo Xenophanes à nobis differat ostendere. Porrò ex iis quæ diximus, manifestum est, Platonem, etiamsi de aliquibus dubitet, tamen quia in quibusdam apparet ipsum aut de essentia rerum incertarum pronuntiare, aut ex incertis alia aliis tanquam fide digniora præferre, Scepticū esse non posse. Iam verò & nouæ Academiæ alumni, etiamsi incomprehensibilia esse dicant omnia, differunt tamen à Scepticis, fortasse quidem & in eo quod dicunt omnia esse incomprehensibilia: (de hoc enim affirmant. at Scepticus non desperat fieri posse vt aliquid cōprehendatur.) sed apertius etiā ab illis in bonorū & malorum diiudicatione discrepant. Aliquid enim bonū esse dicunt & malū. Academici, non vt nos, sed simul persuasi verisimilius esse, id quod dicunt bonum, bonum esse, quàm cōtrarium. & de malo similiter. quum nos nihil bonum aut malum esse dicamus, existimātes probabile esse quod dicimus, sed sine vlla opinatio ne sequamur vitam, ne nihil agamus. Præterea phantasias nos quidem dicimus æquales esse ad fidem obtinendā vel non obtinendā, quantū ad rationē: illi autē alias verisimiles esse dicūt, alias nō verisimiles. quin & verisimiliū statuunt diuersa genera. alias enim verisimiles tantū esse dicunt, alias autē verisimiles & *διεξωδευμένας*, alias verisimiles & *απειωδευμένας* & *ἀπεραιωσέναι*. verbi gratia, In domo tenebricosa si quo modo iaceat funis contortus & conuolutus, verisimilis tantū phātasia est ab hoc, tanquam à serpente, ei qui repente ingressus fuerit. At illi qui intuitus fuerit exactē & percurrerit quæ sunt circa ipsum, nimirum cum non moueri, talem colorem habere, & singula

quæque, apparet funis per phantasia verisimilem & *ᾠειωδευρίη*. Phantasia autē ἀπειλαστος, * huiusmodi est, Fertur Hercules mortuam Alcestin rursus ab inferis reduxisse, & Admeto ostēdisse. Is verisimilem accipiebat phantasia Alcestitidis & *ᾠειωδευρίη*: quia tamen sciebat ipsam mortuam esse, distrahebat eus mens ab assensu, & ad fidem non adhibendam inclinabat. Præferunt igitur noui Academici ei quidem phantasia quæ simpliciter est verisimilis, eam quæ est verisimilis & *ᾠειωδευρίη*: vtrique autem harum eam quæ est verisimilis & *ᾠειωδευρίη* & ἀπειλαστος. Quamquā autē & Academici & Sceptici se *πίθεσται* aliquibus dicebant, manifesta est tamen hic quoque differētia quæ est inter eorū philosophias. Nam *πίθεσται* dicitur variis modis, interdum pro non repugnare, sed simpliciter sequi, sine vehemēti propensione & affectu erga aliquid. vt puer dicitur *πίθεσται* pædagogō. Interdū etiam pro, Cum certo proposito & quasi affectus communiōne quidpiam valde volentem, assentiri alicui. vt nepos & decoctor *πίθεσται* ei qui sumptuose viuere vult. Quare quum Carneades & Clitomachus cum vehemēti inclinatione dicant *πίθεσται* & *πιδανόν*, esse: nos autem in cedendo simpliciter, sine propensione affectus erga quicquam: in hoc quoque ab illis differre comperiemur. In iis præterea quæ ad finem spectāt, à noua Academia diffidemus. illi enim qui se ordinationem eius sequi dicūt, etiā *πιδανόν* vtūt in vita: nos autē leges & cōsuetudines & naturales affectiones sequentes, viuimus citra vllā opinationē. His adderemus alia, differētia ostēdēda gratia, nisi breuitati studeremus. At verò Arcefilaus, quē mediæ Academia dicebamus præsidem fuisse & authorem, magnam mihi videtur cum Pyrrhonorū verbis affinitatem habere: adē vt vna sit propemodum disciplina eius & nostra. Neque enim de existētia aut inexisten-

tia rei cuiusquam pronūtiare cōperitur, neque alterum alteri ad fidem obtinendam aut non obtinendam præferre: sed de omnibus assensum retinet, & finem esse dicit epochen: cum qua simul ingredi imperturbatum mentis statum dicebamus. Vult præterea esse quidem bona particulares epochas, mala autem particulares assensiones. Nisi dicat aliquis nos hæc secundum id quod apparet nobis, dicere, & non affirmātes: illum autem, tanquam secundum naturam, adeò vt bonum quidem esse ipsam epochen, malum autem assensionem dicat. Si qua fides autem iis quæ de eo dicuntur, adhibenda est, ferūt ipsum, prima quidem fronte Pyrrhonium visum, verè autē dogmaticum fuisse. & quū in sibi familiaribus periculum faceret suis dubitationibus, an naturam aptam ad percipienda Platonis dogmata haberent, existimatum fuisse *δωροπλήξων*, id est dubitatore: at familiaribus suis qui acri ingenio præditi essent, Platonis doctrinam tradere, atque ideo Aristonem iactasse hoc in ipsum,

Antè Plato, Pyrrho retro, medius, Diodorus.

Quòd dialectica Diodori vteretur, planè tamē esset Platonius. Philo autē ait, quantū ad Stoicum criteriū, id est phantasiā comprehensiuam, res esse incomprehensibiles: quantum autem ad naturam rerum, comprehensibiles. Quinetiam Antiochus Stoicam sectam transfudit in Academiam, adeo vt de eo dictum sit, ipsum in Academia philosophari Stoica. Ostendebat enim apud Platonem esse Stoicorum dogmata. Ex his igitur perspicuum est quid Sceptica institutio à tertia & quinta Academia differat.

An medica experientia eadem sit cum sceptica.

CAP. XXXIII.

Quoniam verò experientiam quæ circa medicinam versatur, eandem nonnulli esse aiūt cum Sceptica.

philosophia: scire nos oportet, experientiam illam, si
 afferat incerta comprehendi non posse, neque eandem
 esse cum *Skeptici*: sed nec *Skeptico* conuenientem eius-
 modi sectam esse: imò potius eam quæ methodus voca-
 tur, deceat illum, meo quidem iudicio, persequi. Hæc
 enim vna ex omnib⁹ medicæ artis sectis, in incertis qui-
 dem temerariè se non gerere videtur, nec tantum sibi ar-
 rogare vt cõprehensibilia sint ea, necne, pronuntiet: sed
 apparentia sequens, ex iis quòd vtile videatur, accipere,
 eandẽ quã *Skeptici* insistentiã. Dicebamus enim antea,
 vitam cõmunem, qua etiam *Skepticus* vtitur, quadrupli-
 cem esse: quæ videlicet partim in naturæ instructione
 versetur, partim in coactu passionum, partim in consti-
 tutione legum & consuetudinum, partim in traditione
 artium. Quemadmodum igitur ex coactu passionũ *Ske-
 pticus* à siti quidem ad potũ deducitur, & à fame ad ci-
 bum, & ad aliquid ex aliis itidem: sic & methodicus me-
 dicus à passionibus ad consentanea & congrua dirigi-
 tur: à conspissatione quidẽ & condensatione ad laxatio-
 nem: (veluti quum quis à condensatione ex frigore ve-
 hemẽti orta ad calida se recipit) & vice versa à laxatione
 & effluuiò, ad eius repressiõem. vt qui in balneo su-
 dore multo diffluunt & resoluuntur, ad eum reprimen-
 dum properant, ac propterea ad frigidum aerem con-
 fugiunt. Ea autem quæ naturã sint aliena, ad ea quæ
 secundum naturam cogere eum venire, vel hinc patet,
 quòd etiam canis, simulac impegerit ei aliquis palum,
 ad eum extrahendum festinet. Ac ne singula enume-
 rans, fines hypotyposis prætergrediar, omnia putò quæ
 à methodicis ita dicuntur, referri posse ad coactum il-
 lum eamque vim quam afferunt nobis passiones, & eæ
 quæ secundum naturam & eæ quæ præter naturam sunt.
 Sed & in his inter se conueniunt hæc duæ institutiones,
 quòd vtraque opinationẽ omnem à se remoueat, vtra-

que indifferenter verbis vtatur. Quemadmodum enim Scepticus vtitur hac voce, Nihil definitio, hac item, Nihil comprehendō: ita & methodicus vsurpat κοινότητα & vocem διήκειν ac similes indifferēter. sic ergo & hoc nomen ἐνδοξία citra opinionē accipit pro ea actione qua nos à passionibus apparētibus & quæ secūdam & quæ præter naturam sunt, ad ea quæ consentanea & congrua esse videntur, deducimur: vt in siti & fame aliisque ostendo. Vnde professionem eorum qui in medica arte methodici vocantur, maiorem cum sceptici affinitatem habere, quàm vllas alias sectas medicæ artis, idque comparatione earum, non purè & simpliciter, nobis dicendum est, quibus cum hæc, tum alia huiusmodi argumento sint. Nos igitur quum de iis etiam disseruerimus, quæ adiacere & vicina esse Scepticæ institutioni videntur, hic & generalem ipsius scepticos tractationē & primum hypotyposēon librum finimus.

SEXTI PHILOSOPHI PYRRHONIANARVM HYPOTYPOSEON

LIB. II.

An possit Scepticus aliquid inquirere in ea quæ dicuntur à dogmaticis.

CAP. I.

VANDO QUIDEM inquisitionē aduersus dogmaticos aggressi sumus, vnāquāque partē eius quæ vocatur philosophia breuiter & summam percurramus. si prius responderimus iis qui hoc semper habent in ore, nec ad quærenda nec ad intelligenda ea quæ ab ipsis dogmaticè pronuntiantur, vllō modo idoneum esse Scepticum. sic enim dicunt, Aut comprehendit Scepticus quæ à dogmaticis dicuntur, aut non. & si quidem comprehendit, quomodo dubitet de iis quæ comprehendisse se dicit

at si non comprehendit, certè ne dicere quidem de iis nouit quæ non comprehendit. Quemadmodum enim is qui ignorat, exempli gratia, quid sit τὸ καθ' ὁμοιωμένην, aut theorema τὸ εἰς τὸ ἐπιπέδον, ne dicere quidē de ipsis quicquam potest: ita qui non nouit vnumquodque eorum quæ à dogmaticis dicuntur, inquirere aduersus eos non potest de iis quæ non nouerit. Nequaquam ergo potest Sæpticus inquirere de iis quæ apud dogmaticos dicuntur. Qui hæc aiunt, respondeant nobis quomodo nunc sumant vocem hanc Comprehendere: vtrum vt sit intelligere simpliciter, nihil de existentia eorum de quibus differimus, affirmādo: an intelligere, & simul eorum existentiam de quibus disputamus, ponere. Si enim cōprehendere vocant in sermone comprehensiuæ phantasiæ assentiri: quum phantasia comprehensiuæ sit ab existente secundum ipsum existens impressa & intus obfignata, qualis quidē esse non possit à non existēte: ne ipsi quidē volent fortasse non posse de iis quærere quæ non percipiunt. Exempli gratia, Quum Stoicus aduersus Epicureum quæstionem mouet, dicentem diuisam esse substantiam, aut Deum non prouidere iis quæ sunt in mūdo, aut voluptatem esse bonum: vtrum comprehendit an non? & si quidem comprehendit, existere ipsa dicens, funditus euertit Stoicam disciplinam: si non comprehendit, non potest quicquā aduersus ea afferre. His similia etiam cæteris qui à reliquis sectis prodeunt, respondere oportet, quum quæstionem aliquam mouere de iis quæ aliter sentent ipsorum aduersarii, voluerint. Itaque de nulla re alii aduersus alios inquirere possunt: imò etiam, si seriò loquēdū est, euertetur eorū tota (vt vno verbo dicā) dogmatica disciplina: firmè autē stabilietur Sæptica philosophia si hoc cōcedatur, nō posse quærere quenquā de eo quod non ita cōprehensum fuerit. Nam qui de re aliqua incerta pronuntiat & dogma ponit, aut re comprehensa, aut non comprehensa,

comprehensa, de ea pronuntiare se dicet. Verum si antequam eam comprehenderit, fides ei non adhibebitur: si postquam comprehenderit, aut indidem & ex seipsa & actu ipso sibi obuersatam dicet se comprehensisse, aut per aliquam inuestigationem & inquisitionem. Sed enim si ex seipsa casu quodam dicat illam sibi ipso actu obuersatam, & comprehensam fuisse rem illam quæ erat incerta: eo modo non fuerit incerta, sed omnibus ex æquo apparens, & pro confessâ habita, minimè que cōtrouersa. Atqui de vnoquoque incerto inextricabilis fuit inter eos discrepantia. Ergo ille dogmaticus qui de incertæ rei existentia affirmat & pronuntiat, nequaquam eam sibi obuersantem habuerit, eamque ita comprehenderit. Quod si per aliquam inuestigationem eam se comprehensisse dicat, quomodo querere poterat antequam exactè ipsam comprehendisset, secundum propositam hypothesein? Nam quum opus habeat inquisitio ut prius exactè comprehensum sit id de quo inquiretur: ac vicissim ipsa comprehensio rei de qua inquiretur, opus habeat præcedente inquisitione, omnino per modum diallelum dubitationis hoc impossibile est illis, & inquirere de incertis, & dogmaticè pronuntiare: quum, siue voluerint à comprehensione incipere, redigamus eos illuc ut oporteat ipsum prius quæsiuisse quam comprehensisse: siue ab inquisitione initium facere maluerint, eos illuc redigamus ut oporteat ante inquisitionem comprehensisse id de quo futura sit inquisitio: adeo ut hinc accidat ut neque quicquam incertorum comprehendere illi possint, nec affirmatiuè de ipsis pronuntiare. Vnde tolletur dogmaticorum subtilis loquacitas per se, continget autem ut ephectica philosophia inducatur. Iam si dixerint se non existimare necesse esse ut talis comprehensio inquisitionem præcedat, sed ut intellectus simpliciter, non est impossibile inter eos qui

E. i.

de existentia incertorum retinent assensum, inquire-
re. Non enim ab intelligendi facultate excluditur Sce-
pticus, ea (inquam) quæ ipsi fit ab iis quæ passibiliter
ipsi obuersantur, actu ipso apparentia, neque necessa-
riò eorum quæ sub intellectum cadunt, existẽtiam in-
ducit. Non enim existentia solùm intellectu percipi-
mus, (vt aiunt) sed etiam inexistẽtia. Vnde Ephecticus
siue quærat, siue intellectus facultate vtatur, in sceptico
permanet instituto. Iam enim declarauimus ipsum iis
quæ per passiuam phantasiã ipsi obuersantur, secun-
dum id quod sibi apparet, assentiri. Sed iam vide ne
nunc dogmatici ab inquisitione etiã excludantur. Non
enim vt ii qui fatentur se ignorare quomodo res se ha-
beant secundũ naturam, quærere de illis pergãt, incon-
sentaneũ est: sed ii qui se exactè illas pernoscere existi-
mant. Nã his quidẽ iam ad finẽ perducta est inquisitio,
vt ipsi existimãt: at illi, id propter quod tota inquisitio
instituta est, adhuc retinent, nẽpe existimare se nõ inue-
nisse. Inquirendum est itaque nobis breuiter in præsen-
tia de vnaquaque philosophiã, quæ vocatur, parte. Et
quoniam magna fuit inter dogmaticos de philosophiã
partibus controuersia, quum alii vnã, alii duas, alii tres
esse dicerent (quam quidem latius persequi non attinet)
eorum opinionem qui perfectius in ea versati esse vi-
dentur, vbi ex æquo exposuerimus, secundum eam, di-
sputationem nostram prouehantur.

Vnde incipere debeat inquisitio aduersus dogmaticos.

C A P. I I.

SToici igitur & alii nonnulli tres esse philosophiã
partes dicunt, rationalem, naturalẽ, moralem: & do-
ctrinam suam à rationali ordiuntur. quanuis & vnde
exordiendum esset magnis dissensionibus agitata
inter eos fuerit. Quos sequuti citra vllam opinionem,
quoniam ea quæ in tribus illis partibus dicuntur, opus

habent crisi & criterio, id est diiudicatione & diiudicatorio, disputatio autē de criterio videtur rationali parte contineri: à disputatione de criterio & de rationali parte exordium sumamus.

De criterio [id est instrumento ad iudicandum.]

C A P. I I I.

Sed illud ante omnia dicendum est, criterium dici, & illud quo diiudicari aiunt existat aliquid necne, & illud cui acquiescētes viuimus. Propositū est autē nobis in presentia de eo quod criterium veritatis esse dicitur, disputare. Nā de criterio quod in altera significatione capitur, eo in loco in quo de sceptis tractabamus, disseruimus. Criterium igitur de quo nūc agitur, tribus modis dicitur, cōmuniter, peculiariter, peculiarissimē. Cōmuniter, omnis mensura cōprehensionis, secūdam quam significationē etiam naturalia criteria appellantur, vt visus. Peculiariter autem, omnis mensura cōprehensionis, sed mensura artificialis, vt regula & diabetes. Peculiarissimē verò, omnis mēsurā artificialis ad cōprehensionem rei alicuius incerræ iuxta quam significationem, ea quæ in vita cōmuni versantur, non appellantur criteria, sed ea tantūm quæ rationalia sunt, & quæ dogmatici ad veritatis diiudicationem afferunt. Dicimus igitur propositam esse nobis de rationali criterio disputationem. Sed & ipsum trifariam dici possit, A quo, Per quod, Secundum quod. Exempli gratia, A quo, homo. Per quod, aut sensus, aut intellectus. Secundum quod autem, applicatio phantasiæ, secundum quā homo aggreditur diiudicare per vnum aliquod ex antedictis. Hæc præfari consentaneum esse videbatur, vt de quo instituta sit dubitatio, perspiciamus. Reliquum est vt ad refutationem veniamus eorum qui se veritatis criterium cōprehendisse, temerariē dicunt, initium autem à veritate sumamus.

E. ii,

An sit aliquod ueritatis criterium. CAP. IIII.

EX iis itaque qui de criterio differuerunt, quidā hoc esse pronūtiarunt, ut Stoici & alii nōnulli: quidā nō esse, ut cūm alii, tum Xeniaades Corinthius & Xenophanes Colophonius, dicens, Opinio est in omnibus. Nos autem assensum retineamus de eo, utrum sit an non. Hanc igitur controuersiam aut diiudicabilem esse dicent, aut indiiudicabilem: & siquidem indiiudicabilem esse dicent, eo ipso cōcedent esse retinēdum assensum. Sin autē eiusmodi est quæ diiudicari possit, dicant quod diiudicabitur, quum nec criterium confessum habeamus, nec planē an sit norimus, sed quæramus. Præterea ut diiudicetur ea quæ de criterio fuit controuersia, confessum nos criterium habere oportet, per quod ipsum diiudicare poterimus: & ut criterium cōfessum habeamus, controuersiam de criterio diiudicari prius oportet. Quum autem sic in diallelum modum incidat oratio, nulla inueniendi criterii ratio relinquitur: quum neque ipsos, ex hypothesi, criterium accipere permittamus, & si criterio criterium diiudicare uoluerint, in infinitum ipsos reiiciamus. Quinetiam quum demonstratio quidem criterio demonstrato indigeat, criterium autem demonstratione diiudicata, in diallelum modum cōiiciuntur. Existimantes itaque vel hæc sufficere ad ostendendam dogmaticorum temeritatē in iis quæ de criterio dicunt: ut etiā variis modis ipsos refellere possimus, nō absurdum fuerit huic loco immorari. non tamen vnquamque earum opinionum quæ de criterio fuerunt, commemorare volumus sigillatim (inenarrabilis enim fuit controuersia, & ita nos à recta disputationis via aberrare necesse esset) sed quia criterium de quo inquirimus, triplex esse videtur, A quo, Per quod, Secūdum quod: quum vnumquodque horū sigillatim percurremus, nullo id comprehendi mo-

do posse ostendemus. Sic enim certa methodo progreditur, & perfecta expletâque omnibus suis numeris & partibus erit oratio. Incipiamus autem ab eo quod dicitur A quo. Videntur enim vnâ cum hoc in dubium cætera etiam reuocari.

De criterio A quo.

C A P. V.

Homo igitur mihi videtur, ex iis quæ à dogmaticis dicuntur, non solum comprehensiuâ facultate, sed etiam intellectuâ carere. Audimus enim apud Platonem, Socratem apertè fatentem se nescire an sit homo, an aliud quidpiam. Et quum eius notionem ostendere volunt, primùm quidem inter se dissident, deinde etiâ stulta dicunt. Nam Democritus ait Hominem esse quod omnes scimus, secundum quæ verba non cognoscemus hominem, quia & canem scimus: & ideo sequeretur etiam canem esse hominem. Sunt etiam aliqui homines quos non nouimus: propterea non erunt homines. Imò verò secundum hanc notionem, nullus erit homo. Si enim ille dicit oportere ab omnibus hominem cognosci, nullus autem est homo omnibus hominibus cognitus: nullus fuerit homo secundum illius sententiam. Atque hæc à nobis non dici sophisticè, ex doctrina eius his cõsentanea manifestum est. Nihil enim aliud verè esse dicit hic vir quàm atomos & vacuum: quorum vtrunque non animalibus solum, sed omnibus concretis inesse ait. Itaque ex his nequaquam perspicere hominis proprietatem possimus, quia sunt omnibus communia, sed neque aliud quicquam subiectum est circa hæc. Nihil ergo habebimus, per quod hominem distinguere ab aliis animalibus & purè intellectu percipere possimus. Epicurus autem dicit hominem esse talem vel talem effigiem animatam. Ergo secundum hunc quoque, quoniam homo ostendendo manifestatur, is qui non ostenditur, non est homo: & si quis vir mulierem ostendat,

E. iii.

vir non erit homo: si autem virum ostendit mulier, mulier non erit homo. Eadem autem argumenta sumemus & ex variis circumstantiis quas ex tertio epoches modo didicimus. Alii dicebant, hominem esse animal rationale, mortale, intelligentiæ & scientiæ capax. Quoniam igitur in primo epoches modo ostenditur nullum esse animal irrationale, sed & intelligentiæ & scientiæ capacia esse omnia, secundum ea quæ ipsi dicunt: iam quid sibi velint nescimus. Deinde accidentia quæ in definitione posita sunt, aut actu dicunt esse aut potentia. Si actu, is non est homo qui scientiam iam perfectam non est assequutus perfectamque rationem habet, atque adeo in ipsa morte versatur. hoc enim est actu mortale. Sin potentia dicunt esse, ergo is non erit homo nec qui rationem perfectam habet, nec qui intelligentiam & scientiam adeptus est. quin etiam hoc priore est absurdus. Quamobrem & hoc pacto nullam hominis notionem posse esse apparet. Nam Plato quum vult hominem esse animal carens pennis, bipes, latis unguibus, scientiæ politiciæ capax, ne ipse quidem vult affirmatiuè hoc proferre. nam si homo sit unum eorum quæ secundum ipsum gignuntur quidem, verè autem nondum sunt, impossibile est autem de iis quæ nondum sunt affirmatiuè pronuntiare, ut ipse ait: nimirum ne Plato quidem videri volet hanc definitionem tanquam asserens tradidisse, sed, ut solet, ad id quod verisimile est sermonem accommodans. Veruntamen demus per concessionem posse hominem sub intellectum cadere, eum nequaquam posse comprehendi comperiemus. si quidem homo ex animo & corpore constat: at neque corpus comprehendere potest, neque animus. Ergo ne homo quidem. Ac quod quidem ad corpus attinet, id non esse eiusmodi quod comprehendatur, hinc perspicuum est. Quæ accidunt alicui, diuersa sunt ab eo cui accidunt. quum itaque color aut aliquid huiusmodi nobis obuersa-

tur, ea quæ corpori accidunt, non autem corpus ipsum nobis obuersari, rationi consentaneū est. Cæterum corpus tres habere diastases aiunt. debemus igitur longitudinem & latitudinem & profunditatem comprehendere, vt corpus comprehendamus. Si enim hoc nobis obuersaretur, subargentatum etiam aurum cognosceremus. Itaque ne corpus quidem *comprehendi potest*. Iam verò vt hanc de corpore controuersiam missam faciamus, rursus homo incōprehensibilis cōperitur, quòd incomprehensibilis sit anima. eam autem esse incomprehensibilem, hinc patet. Ex iis qui de anima disputauerunt (vt multiplicem & irritam eorum pugnam prætereamus) alii non esse animam (ex quibus fuit Dicaearchus Messenius) alii esse dixerunt: alii verò assensum retinuerunt. Hanc igitur controuersiam si quidem indiudicabilem esse dixerint dogmatici, eo ipso concedent animæ incomprehensibilitatem: sin diudicabilem, quo eam diudicaturi sint, dicant. sensu enim non possunt, quòd eā intellectu percipi rationeque intelligi cōtendant: sin eam dianœa, *id est mente seu cogitatione*, diudicatum iri responderint, in anima de nullo minus quàm de dianœa constare dicemus, vt ostendunt ii qui de existentia quidem animæ inter se consentiunt, at de dianœa in magna dissensione versantur. Si ergo dianœa animam volunt comprehendere, & cōtrouersiam quæ de ea est diiudicare, eo de quo maior est quæstio, id diiudicare & confirmare de quo minor est quæstio, volent. quod absurdum est. Itaque ne dianœa quidem, ea quæ de anima est controuersia diiudicabitur. atque ita nihil erit quo diiudicetur. Quod si ita est, incomprehensibilem dicamus necesse est. Vnde sequitur nec hominem comprehendere posse. Vt autem hoc quoque demus, hominem comprehendere, ab eo debere res iudicari, ostēdi fortasse nulla ratione possit. Qui enim

ab homine res debere iudicari dixerit, aut cū demonstratione, aut sine ea hoc dicet. Sed cum demonstratione *iudicari res debere non dicet*. Oportet enim demonstrationem veram esse & iudicatam, ideoque ab aliquo iudicatam. quum verò vno & eodem consensu dicere non possimus à quo hæc demonstratio iudicari possit: (quærimus enim iudicatorium A quo) demonstrationem mini me diiudicare, ideoque nec ipsum criterium A quo, de quo nunc agitur, demonstrare poterimus. At si absque demonstratione dicetur ab homine res iudicari debere, hoc fide carebit. itaque affirmare hominẽ esse criterium A quo, nequaquam poterimus. Verum enim vero à quoniam iudicari queat hominem esse illud iudicatorium A quo? non enim qui hoc sine iudicatione dicent, fidem obtinebunt: at si ab homine *iudicabitur*, quod in quæstione versatur arripietur. Sin ab alio animali, quomodo ipsum admittetur ad iudicandum hominem esse illud iudicatorium? Si enim sine iudicatione, fidem non impetrabit: sin cum iudicatione, illud rursum, ad iudicationem, ab aliquo iudicatum esse necesse est. Et si quidem à seipso, manet eadem absurditas: (nam quod quæritur iudicabitur per id quod quæritur) sin ab homine, diallelus inducitur modus. quod si ab alio aliquo præter hæc, rursum illius postulabimus criterium A quo, atque ita vsque ad infinitum, ideoque debere res ab homine iudicari, dicere nõ poterimus. Sed tamẽ ita sit, & ita credatur esse, debere res ab homine iudicari: quoniam magna est hominum diuersitas, prius inter se consentiant dogmatici huius vel illius hominis sequendam esse sententiam, deinde nos quoque illi assentiri iubeant. Verum si, quandiu fluet aqua, & virebunt proceræ arbores (vt in prouerbio est) controuersum hoc inter eos futurum est, qui fit vt nos proca-citer ad certò cuiquam assentiendum vrgeant? Nam si

dicant credendū esse sapienti, interrogabimus eos quali sapienti, an ei qui sit sapiens secundum Epicurum, an qui secundum Stoicos, an ei qui sit Cynicus. At nunquā in responsione inter se consentient. Quōd si quis postulabit à nobis vt missam facientes sapientis inquisitionem, simpliciter ei qui prudentior aliis omnibus sit, credamus: primū & de hoc quoque inter se dissentient, quisnam sit aliis prudentior: deinde, etiam si concedamus vno cōsensu posse sumi qui eos qui sunt quique fuerunt prudentia antecellat, ne sic quidem is fide dignus fuerit. Quoniam enim magna est & propemodum infinita intēsisio remissioque in prudentia, respondemus, homine isto quem & prāteritis & prāsēntibus prudentiorem dicimus, fieri posse vt alius existat prudentior. Quemadmodum igitur postulatur à nobis vt illi qui nunc dicitur prudentior esse iis qui sunt & iis qui fuerunt, fidem adhibeamus, propter eius prudentiam: ita & illi qui post eum futurus est ipso prudentior, magis quā ipsi credendū erit. ac quum hic extiterit, rursus alium eo prudentiorem fore sperandum est, & hoc ipso, rursus alium: atque adeo vsque in infinitum. Porro consensuri sint hi inter se necne, minimè constat. Itaque etiam si confessum fuerit esse aliquē omnibus qui sunt & qui fuerint prudentiorem, quia asseuerare non possumus nullum futurum esse eo prudentiorem (incertum est enim) semper eius prudentioris, qui postea futurus est, iudicium expectare, & nunquā assentiri prāstantiori oportebit. Veruntamen vt per concessionem demus, nullum esse, nec fuisse, nec futurum prudentiorem eo qui per hypothēsīm statuitur, ne sic quidem ipsi credere cōuenit. quoniam enim ii potissimū qui prudentes sunt solent in astruendis rebus, vitiosarum rerum defensionē sumētes, facere vt illæ sanæ & veræ videantur: quum aliquid hic solers

dicet, nesciemus an ut res secundum naturam se habet dicit, an falsum quod ipsi inest, tanquam verum in medium profert, nosque pro vero id habere iubet, ut pote qui prudentior omnibus sit hominibus, & propterea nequaquam à nobis refelli possit. Quamobrem nihilo magis huic tãquam vero rerũ iudici assensum præstabitimus, quòd eũ quidẽ dicere vera esse, sed ob solertix exuperantiam, res falsas tãquam veras exhibere volentem, dicere quæcũque dicat putemus. His igitur de causis ne ei quidẽ qui omnium videatur solertissimus adhibenda in rerum iudicatione fides fuerit. Quòd si quis multorum consensui credendum esse dicat, vanum id esse respondebimus. primum enim rarum fortasse est verum: ideòque ut vnicus multis sit prudentior fieri potest, deinde plures sunt qui contradicant omni criterio quàm qui de eo inter se consentiant. Qui enim quaecunquẽ reliquerunt criterium, diuersum ab eo de quo videtur inter aliquos conuenire, & ei contradicunt, & multo plures sunt illis qui de eo consentiunt. Præterea verò, qui cõsentiunt, aut in diuersis sunt affectionibus, aut in vna: in diuersis quidẽ certè non sunt, quãtum ad id quod ab illis dicitur: (quomodo enim eadẽ de eodẽ dicerent) quòd si in vna, quoniam & is qui diuersum aliquid dicit, vnam habet affectionem, & itidem ii omnes qui de eo cõsentiunt, vnquam: quãtum ad affectiones attinet quas sequimur, ne in multitudine quidem vlla differentia reperitur. Itaque non oportet multos sequi potius quàm vnum. Ut omittam incomprehensibilem esse iudiciorum in tanta multitudine differentia, ut in quarto *Skepseus* modo docuimus. quippe quibus infiniti sint homines, si sigillatim sumantur: nec possumus omnia eorum iudicia percurrere, atque ita demum pronũtiare quid plurimi ex omnibus hominibus pronũtiant, & quid paucissimi. Ergo & hac ratione ab-

fursum fuerit iudices alios aliis, eo quòd multitudine vincant, præferre. Quod si ne multitudinis quidem iudicio adhærebimus, neminem à quo res iudicentur reperiemus, quum alioqui tam multa per concessionem demus. Quamobrem ex his omnibus incomprehensibile comperitur esse criterium à quo iudicabuntur res. Quum autè reliqua etiam criteria hoc includantur, quia eorum quodque aut pars, aut passio, aut actio est hominis: consentaneum fortasse fuisse nos orationem ad aliquid eorū quæ sequi debent, conuertere, quippe quum de illis abundè in his dictum sit: sed ne particularem vniuscuiusque refutationem videamur refugere, pauca de his ex abundantia dicemus. Primum autem de criterio quod appellatur Per quod, disputabimus.

De criterio Per quod.

C A P. V I.

Magna certè & propemodū infinita fuit apud dogmaticos de eo cōtrouersia. nos autè rursus certa methodo progredi studentes, dicimus, quandoquidem iuxta eos homo est id à quo iudicatur res, sed is aliud nihil habere queat per quod iudicare possit, (vt ipsi etiam fatètur) quàm sensum & intellectū: si ostēderimus ipsū nec per solū sensum iudicare posse, nec per solū intellectū, sed neque per vtrunque simul: breuiter ad omnes particulares opiniones responderimus. omnes enim ad tres has videtur referri diuersitates. Incipiamus autè à sensibus. Quū aliqui dicant vanas esse sensuū passiones (nihil enim esse subiectū eorū quæ percipere videtur) alii omnia ea subiecta esse dicant à quibus se putant moueri: sunt etiā qui aliqua ex iis esse subiecta, aliqua autè minimè, dicant: cui assentiamur non habebimus. neque enim sensu controuersiam diiudicabimus (si quidem de eo disceptamus, an vana passione afficiatur, an potius verè comprehendat) nec vlllo alio: quoniam nullū est aliud criterium quo iudicare oporteat, secundum propositā hypothesin. Erit igitur indiudicabile & in-

comprehensibile vtrum vana passione sensus afficiatur, an aliquid comprehendat. Quo dato, consequitur non oportere nos in rebus iudicandis à solius sensus iudicio pendere, quum de eo dicere non possimus an vlllo modo quicquam comprehendat. Esto tamen, per concessionem, sensus percipiēdi vim habere: nihilominus enim & hoc pacto, in iudicādis rebus extrinsecus subiectis fide indigni esse cōperientur. Nam sensus contrariè mouentur ab externis. exempli gratia, Gustatus ex eodem melle aliquādo amarorem, aliquando dulcedinem percipit: visus quoque eundem colorem, modò sanguineum, modò album esse putat. Sed ne olfactus quidem sibi consentit: nam qui dolori capitis obnoxius est, vnguentum insuaue esse dicit: at qui se non ita habet, ait esse suaue. Iam verò & numine afflati ac phrenetici audire sibi videntur aliquos secum sermocinantes, quos nos nō audimus: & eadem aqua inflammacione laborātibz videtur esse insuaui, propter caloris vehementiam, aliis tepida. Vtrum igitur aliquis omnes phantasias veras esse, an partim veras partim falsas esse dicere debeat? Quanquam & omnes dicere falsas esse, impossibile est, quum non habeamus vllum criterium extra omnem controuersiam positum, quo iudicemus id quod aliis anteposituri simus: sed neque demonstratio vlla nobis suppetat vera & iudicata, quum adhuc quæratz veritatis iudicatorium, quo etiam verā demonstrationem diiudicari oportet. Propterea & si quis habentibus quidem se secundum naturam, esse credendum censeat, at præter naturam se habentibus, non item: absurda loquetur. Neque enim sine demonstratione hoc dicens, fidem faciet: ne autem demonstrationem veram & iudicatam habeat, obstant ea quæ diximus. Quinetiam quāuis concedat aliquis, phantasias eorum quidem qui secundum naturam se habent,

fide dignas esse, at eorum qui præter naturam, noni-
tem: hoc etiam modo comperietur fieri non posse vt
per sensus solos externa subiecta iudicentur. Visus e-
nim, etiam qui secundum naturam se habet, turrem in-
terdum rotundam, interdum quadratam esse dicit: & gu-
stus eosdem cibos in saturis quidem insuaues, at in fa-
melicis suaues esse dicit: eodẽ modo & auditus eandem
vocem noctu vt altam percipit, at interdiu tenuem &
depressam. Ipse quoque olfactus ea quæ in multis ho-
minibus male olere pronuntiat, in coriariis negat.
Quinetiam idem tactus, ingrediẽtibz nobis balneum
calefit à parastade, egredientibus autem frige fit. Itaque
quum ii etiam sensus qui secundum naturam se habent,
sibi repugnent, sitque hæc controversia indiidicabilis,
(quia non confessum est & indubitatum à quo diudi-
cari possint) easdem dubitationes consequi necesse est.
Alia insuper multa ad rem hanc astruendam transferri
ex eo loco in quo de modis epoches loquuti sumus
possint. Quare nequaquam verum fuerit fortasse, so-
lum sensum de externis subiectis iudicare posse.

Itaque ad intellectum orationem cõuertamus. Qui
igitur censent intellectum solum sequendum esse in iu-
dicatione rerum, primùm quidem illud demonstrare
non poterunt, posse cõprehendi esse intellectum. Quo-
niam enim Gorgias nihil esse dicens, ne intellectũ qui-
dem esse dicit: alii autẽ eum existere pronuntiant: quo-
modo controuersiam diiudicabunt? neque enim intel-
lectu (alioqui id de quo quæritur, simul arripient) nec
vlllo alio. nihil enim aliud esse dicunt, iuxta hypothe-
sin nunc propositam, per quod res iudicentur. Indiu-
dicabile ergo fuerit & incomprehensibile, sit intelle-
ctus necne. Ex quo infertur non esse sequendum solũ
intellectum in rerum iudicatione, quum ipse nondum
sit comprehensus. Sed esto comprehensum esse intelle-

Etum, & pro confesso sit illum existere, per suppositionem: ipsum res iudicare non posse dico. Nam si ne seipsum quidem exactè perspicit, sed de substantia sua, & de modo generationis, & de loco in quo est, ambigit: quomodo aliquid ex aliis exactè possit comprehendere? Quòd si etiam detur intellectum esse rerum diiudicatum, non inueniemus quo nam pacto secundum eum iudicemus. Quum enim magna sit circa intellectū diuersitas: quoniam alius est Gorgiæ intellectus, secundum quem dicit nihil esse: alius Heracliti, secundum quem dicit omnia esse: alius eorum qui quædam esse dicunt, quædam non esse: nullam diiudicandæ intellectuū differentiæ viam inueniemus, nec huius intellectum sequendum esse, illius autē minimè, dicere nobis licebit. Siue enim intellectu aliquo iudicare audeamus, cōtrouersię parti assentiētes, id de quo quæritur simul arripimus: siue per aliquid aliud quàm per intellectū, fallimur: quia solo intellectu iudicare res oportet. Præterea ex iis quæ de criterio A quo dicebantur, demonstrare poterimus nos neque solertiores aliis intellectu inuenire posse: neque, licet inuenerimus & iis qui fuerunt & iis qui sunt solertiores intellectum (quia incertum est an rursus alius erit aliquando hoc ipso solertior) illius sequendum esse iudicium. Quinetiam quauis supponamus intellectu quo nullus vnquā possit esse sagacior, nō assentiemur ei qui per ipsum iudicabit, metuentes ne falsam aliquā rationem proferēs, eo quòd acutissimo præditus sit intellectu, veram esse persuadere nobis possit. Quamobrē ne intellectus quidem solus res iudicat. Superest vt res per vtrunque iudicari dicamus. quod rursus est impossibile: tantum abest enim vt sensus tanquam duces deducāt intellectum ad cōprehensionem, vt etiam aduersentur ipsi. nam quòd mel aliis amarum, aliis dulce videatur, Democritus

dixit, neque dulce neque amarum ipsum esse: at Heraclitus esse vtrunque. Estque in aliis quoque sensibus & iis quæ sensibus percipiuntur, eadem ratio. Vnde fit vt à sensibus procedens intellectus diuersa & pugnantia pronuntiare cogatur. hoc autem alienum est criterium à comprehendendi vim & facultatem habente. Deinde hoc etiam dicendum, aut omnibus sensibus & omnium cōtrouersis illos res esse iudicaturos, aut aliquibus. Iam si dixerit aliquis, omnibus, rem impossibilem postulabit, quum tanta in sensibus & intellectibus cōspiciatur discrepantia. (quinetiā quum Gorgia intellectus neque sensus neque intellectus sequendū esse iudiciū pronuntiet, retorquetur oratio) at si aliquibus, quomodo iudicare poterunt his quidē sensibus & huic intellectui esse adhaerendum, illis non item? quum careant criterio de quo constet, per quod diuersitatem sensuum & intellectuū diiudicent. Sin dicant nos sensus & intellectus sensibus & intellectibus iudicaturos, aliquibus autem non, id de quo quæritur arripiunt. nam hoc illud est quod in quæstione versatur, an aliquis per ipsum iudicare possit. Sed & hoc iis quæ diximus est addendum, aut sensibus sensus & intellectus iudicari, aut intellectibus sensus & intellectus: aut sensibus quidem sensus, intellectibus verò intellectus: aut sensibus quidē intellectus, intellectu autē sensus. Si igitur sensibus aut intellectu vtraque iudicare volent, nō amplius per sensum & intellectum iudicabunt, sed per vnum horum quod elegerint. & eos supradictæ dubitationes comitabuntur. sin sensibus sensus & intellectu intellectus diiudicabunt, quandoquidem repugnant & sensus sensibus, & intellectus intellectibus, quæcunque ceperint ex repugnantibus sensibus ad diiudicationem aliorum sensuum, id de quo quæritur arripiunt. Illud enim quod pars est cōtrouersia, tanquā fidem im-

petrās, iam accipient ad diiudicationē eorum quæ perinde atque ipsum in quæstione versantur. Eadem autē & in intellectibus ratio. At si sensibus quidē intellectus diiudicent, sensus autem intellectu, diallelus modus esse comperitur: secundum quem, vt sensus diiudicentur, oportet prius diiudicatos esse intellectus: vt verò intellectus examinentur, sensuum examen prius fiat necesse est. Quandoquidem igitur criteria neque ab eiusdem generis criteriis diiudicari possunt, neque vtrunque genus ab vno, sed nec à diuersi generis criteriis permutatum: intellectū intellectui, aut sēsum sensui præferre nō poterimus. ideóque per quod iudicemus, nihil habebimus. Si enim neque omnibus sensibus & intellectibus iudicare poterimus, nec sciemus quibus iudicare oporteat, quibus non, nihil per quod res iudicemus, nobis relinquetur. Itaque etiam his de causis criterium Per quod nequaquam existere possit.

De criterio Secundum quod.

C A P. V I I.

Dispiciamus ergo deinceps criterium secundum quod res iudicari dicunt. Illud certē primū dicere de eo licet, phantasiā nos imaginari nō posse. dicunt enim phantasiā esse impressionem in hegemonico. Quum igitur anima & hegemoniū spiritus sint, aut tenuius quiddam spiritu (vt aiunt) nō poterit quicquam impressionem in ipso imaginari, nec per prominentiam, nec per depressionem in profundum, vt in sigillis videmus, nec verò per eam quæ miraculosē configitur heterœoticam. neque enim recordationem recipiat tot theorematum quæ artem constituunt, quandoquidem per superueniētes postea heterœoses, priores delerētur. Quinetiam si possemus imaginari phantasiā, nihilominus incomprehensibilis foret: quoniam est passio hegemonici: quum autem hegemonicum nō comprehēdatur, vt ostendimus, ne eius quidem

quidem passionem comprehendemus. Deinde etiam si concedamus comprehendendi phantasiam, non possunt tamen per eam res iudicari. non enim per seipsam applicat se ad externa, & phantasias concipit, ut aiunt, sed per sensus. at vero sensus externa quidem subiecta non comprehendunt, sed solas suas passiones: ergo etiam phantasia erit passionis sensus: quod differt ab externo subiecto. non enim idem est mel, eo quod dulcedinem ex eo percipiam: & absinthium, ex eo quod amarorē. sed differt. Si autem differt passio ab externo subiecto, phantasia erit non externi subiecti, sed alicuius alius diuersi ab ipso. Si igitur secundum hanc iudicet intellectus, prauè iudicabit & non secundum subiectum. Quocirca dicere externa iudicari secundum phantasiam, absurdum fuerit. Sed ne hoc quidem dici potest, animum comprehendere per sensiles passiones externa subiecta; propterea quod similes sint passiones sensuum externis subiectis. Vnde enim sciet intellectus an similes sint passiones sensuum iis quæ sensu percipiuntur, quum neque ipsa cum externis quicquam commercii habeat; nec sensus suam ipsorum naturam illi declarent, sed suas passiones? sicut ex modis epoches ratiocinatus sum. Quemadmodum enim qui ignorat quidem Socratem; sed eius imaginem cōspexit, nescit an similis sit imago Socrati: sic & intellectus passiones quidem sensuum subaspectans, externa autem non intuens, ne hoc quidem sciet, an passiones sensuum externis subiectis similes sint. Ergo ne per assimilationem quidem poterit hæc iudicare secundum phantasiam. Sed tamen demus per concessionem, non solum imaginari nos posse phantasiam & comprehendere, sed etiam capacem ferendi de rebus iudicii esse (quanuis nostra disputatio omnino contrarium docuerit) consequetur, aut omni phantasia eadem habendam esse, secundum quam omnes phanta-

fias fide indignas esse dicebat, & eò retorquetur ora-
 tio vt dicat non omnes phantasias fidem mereri, ita vt
 etiam secundum eas iudicari res possint. At si aliqui-
 bus *duntaxat* phantasiis *credendum esse dicamus*, quomodo
 diiudicabimus his quidem phantasiis esse fidem adhi-
 bendam, illis autem minimè? Si enim absque phantasia
iudicauerint, phantasia ad iudicium de rebus ferèdum
 superuacaneam esse cōcedent, si quidē sine ea posse res
 aliquas iudicari dicēt: sin cum phātasia *iudicare res* oport-
 tebit, quomodo illam phantasia sibi sumēt quam ad
 aliarum phantastiarum diiudicationem accipiunt? Aut
 rursum ipsi alia phantasia ad diiudicationem aliarum
 phantastiarum opus erit, & ad illius diiudicationem, a-
 lia: & in infinitum. Impossibile est autem infinita dii-
 dicare. Impossibile igitur est inuenire quibus phanta-
 siis vt criteriis oporteat vti, quibus minimè. Quando-
 quidem igitur, siue concedamus secundum phantasias
 res esse iudicandas, vtrinque retorquetur oratio, & ex
 eo quòd omnibus credat, & ex eo quòd quibusdā cre-
 dat, quibusdā nequaquam: hinc colligitur non debe-
 re phantasias ad diiudicationem rerum, tanquam cri-
 teria accipi. Hæc, vt in hypotyposi, respondisse sat erit
 ad criterium, etiam secundum quod res iudicari dice-
 bātur. Sciendum est autem, nobis non propositum esse
 ostēdere inexistentem esse veritatis criterium: (hoc enim
 dogmaticum est) sed quoniam dogmatici probabiliter
 vidētur astruxisse, esse aliquod veritatis criterium, nos
 eis rationes quæ probabiles vidētur, opposuimus: non
 tamen eas esse veras nec contrariis probabiliores, affir-
 mantes, sed, propter probabilitatem quam videntur ha-
 bere parem & hæ rationes & illæ quæ à dogmaticis po-
 sitæ sunt, ad epochen deuenientes.

De vero & ueritate.

CAP. VIII.

Quod si etiam per suppositionem concedamus aliquid quod esse ueritatis criterium, inutile competitur esse & uanum, si doceamus, uel ex iis ipsis quæ à dogmaticis dicuntur, non existere ueritatem, nec posse subsistere uerum. Sic autem docemus. Dicitur differre uerum à ueritate trifariam, substantia, constitutione, potentia. Substantia quidem, quia uerum, incorporeum est: (siquidem pronuntiatum est & in uerbo consistit) at ueritas, corpus. Est enim scientia omnium uerorum: pronuntiativa. Scientia autem est hegemonicum, quatenus certo quodam modo se habet: quemadmodum certus quidam manus habitus, est pugnus. at hegemonicum est corpus. est enim secundum eos spiritus. Constitutione autem dicitur uerum à ueritate differre, eo quod uerum quidem simplex sit quiddam, ut, Ego disputo: ueritas autem ex multorum uerorum cognitione consistet. Potentia uero, quoniam ueritas quidem scientiæ adhæret: at uerum, non necessario. unde fit ut ueritatem quidem in solo uirtutis studioso dicant esse, uerum autem, etiam in improbo. contingere enim potest ut improbus uerum aliquid dicat. Et hæc quidem dogmatici. nos autem uicissim, instituti operis rationem habentes, ad solum uerum orationem dirigemus: quia hoc includitur etiam ueritas quæ accumulatio cognitionis uerorum esse dicitur. Rursum autem quia rationum alia sunt generaliores, quibus ipsam subsistentiam ueritatis attentamus: alia specialia, quibus ostendimus ipsum uerum non esse in uoce, aut in dicibili, aut in notione intellectus: generaliores exponere in præsentia satis esse putamus. Quemadmodum enim quum muri fundamentum ruinam dedit, omnia etiam superimposita corruunt: sic ueritatis subsistentia sublata, etiam particularia dogmaticorum commenta uanè excluduntur.

F. ii.

An aliquid sit natura uerum.

CAP. IX.

QUUM igitur controuersia sit de uero inter dogmaticos, quoniam nonnulli quidem aliquid uerum esse dicunt, nonnulli autem nihil esse uerum, fieri non potest ut diiudicetur controuersia. quoniam qui dicit esse aliquid uerum, si absque demonstratione hoc dicat, fidem non obtinebit, propter controuersiam: si demonstrationem afferre uelit, si falsam hanc esse falsus fuerit, fides ei non habebitur. at si demonstrationem esse ueram dicat, in diallelum modum incidit. Et demonstratio ab eo postulabitur qua demonstret ueram illam esse, & huius quoque alia, & usque in infinitum: impossibile est autem infinita ostendere: itaque impossibile quoque est cognoscere esse aliquid uerum. Quinetiam ipsum Aliquid, quod omnium generalissimum esse dicunt, aut uerum aut falsum est: aut neque uerum, neque falsum: aut uerum simul & falsum. Si ergo falsum ipsum esse dicent, falsa esse omnia fatebuntur. Quemadmodum enim quia aliquod animal animatum est, particulatim quoque omnia animalia animata sunt: eodem modo si generalissimum omnium Aliquod, falsum est, omnia quoque particularia erunt falsa, & nihil uerum. Ex quo etiam concluditur nihil esse falsum. nam hæc propositio, Omnia sunt falsa, & hæc, Est aliquid falsum, quum sub appellatione omnium contineatur, erit falsa. Quod si uerum sit Aliquid, uera erunt omnia. ex quo inferitur rursus nihil esse uerum. si quidem & istud ipsum, nimirum nihil esse uerum, (quod est aliquid) sit uerum. At si & uerum & falsum est Aliquid, unumquodque particularium & falsum erit & uerum: ex quo inferitur, nihil natura uerum esse. nam quod naturam talem habet ut uerum sit, nullo modo possit esse falsum. At si nec falsum nec uerum est Aliquid, pro confesso est omnia particularia, quæ neque falsa neque uera esse dicuntur, uera ne-

quaquam futura. Quare & propter hæc incertum nobis erit an sit verum. Insuper verò, aut ea demū quæ apparent, sunt vera, aut ea solum quæ incerta sunt: aut verorum alia incerta sunt, alia sunt apparentia. at nihil horum verum est, vt demonstrabimus: nihil igitur est verum. Nam si apparentia solum sint vera, vel omnia apparētia dicēt esse vera, vel aliqua. & si quidē omnia, retorquetur oratio. ait enim, Apparet nihil esse verum. Sin aliqua, absque diiudicatione quidem nemo dicere potest, hæc esse vera, illa autē falsa: at iudicatorio vtēs, aut apparēs esse dicet hoc iudicatorium, aut incertum. & incertum quidem nequaquam *dixerit*. sola enim apparentia nunc supponuntur esse vera. Sin autem apprens *dicat esse*, quoniam quæ apparentia sint vera, quæ item falsa, ambigitur, etiam illud apprens quod ad diiudicationē apparentiū sumetur, rursus alio iudicatorio apparēte egebit, & illud alio, & vsque in infinitū. atqui impossibile est infinita diiudicare. Impossibile igitur etiam est an vera sint apparētia solum, cōprehendere. Itidem qui incerta sola esse vera dicit, omnia quidem esse vera non dixerit: (non enim etiam parem esse stellarum numerum, verum esse dicet, aut imparem) sin autem *dicet aliqua*, vnde hæc quidem incerta esse vera, illa autem falsa diiudicabimus: aliquo enim apprensente nequaquam *diiudicetur*. At si per incertum inuestigemus quæ ex incertis sint vera, & quæ falsa, nimirum opus habebit & hoc incertum alio incerto quod diiudicet ipsum, & illud alio, & vsque in infinitum. Quamobrem neque incerta solum sunt vera. Huc ergo redigimur vt vera partim apparentia, partim incerta esse dicamus. Sed hoc quoque absurdum est. Nam aut omnia & apparētia & incerta sunt vera, aut quædam ex apparentibus, & quædam ex incertis. Si igitur omnia, rursus retorquetur oratio, quum verum etiam hoc

esse concedatur, Nihil esse verum, dicetur autem verū etiam hoc, nimirum parem esse stellarum numerum, & illud quoque, esse imparē illarum numerum. At si aliqua eorum quæ apparent & aliqua eorum quæ incerta, vera sunt, qui diiudicabimus ex apparentibus hæc quidem esse vera, illa autem falsa? Si quidem per apprens, in infinitum protrahitur oratio: sin per incertum, quoniam etiam incerta iudicatione indigent, rursus hoc incertum per quod iudicabitur? Si quidem per apprens, comperitur modus diallelus: sin per incertum, modus ad infinitum compellens. Itidem verò & de incertis dicendum est. nam qui aliquo incerto iudicare ipsa aggreditur, in infinitum extruditur: at qui apprens, aut semper assumens apprens, ad infinitum: aut ad incertum transiens, ad diallelum *modum compellitur*. Falsum est ergo quod dicitur, verorum alia esse apparentia, alia incerta. Si igitur neque apparentia vera sunt, neque incerta sola, nec quæpiam ex apparentibus, quæpiam ex incertis: nihil est verum. At si nihil est verum, criterium autē videtur ad iudicationem veri cōducere, inutile & vanum est criterium: etiamsi demus per concessionem ipsum habere aliquam subsistentiam. Quòd si assensum retinere oportet de hoc, an sit aliquid verū, inde colligitur eos qui dicunt dialecticē esse scientiam falsorū & verorū, & neutrorū, temerariē loqui. Quum autē criterium veritatis nullo modo posse inueniri patuerit, non amplius neque de iis quæ perspicua esse putantur (iuxta dogmaticorum verba) neque de incertis quisquam asseueratione affirmare possit. Quum enim ex perspicuis se hæc comprehendere dogmatici arbitrentur, si de iis quæ perspicua vocantur, assensum retinere cogamur, quomodo de incertis pronuntiare audeamus? Ex abundantia tamen etiam rebus incertis peculiariter rationes nostras opponemus. & quoniam hæc

per signum & demonstracionem comprehendi & firmæ reddi videntur, de signo quoque & de demonstracione retinendum esse assensum docebimus. Incipiamus autem à signo: nam demonstratio generaliter videtur esse signum.

De signo.

C A P. X.

EX rebus igitur (secundum dogmaticos) alia sunt certæ, alia incertæ: & incertarū, alia omnino incertæ, alia ad tempus incertæ, alia natura incertæ. Certas esse dicunt quæ ex seipsis in notitiam nobis veniunt, qualis est hæc, diem esse. Prorsus autem incertas, quarum naturam non fert ut sub nostrā cadant comprehensionē, ut, stellarum numerum esse parem. Ad tēpus autem incertas, quæ quum alioqui naturam habeant evidentē, tamen propter aliqua extrinsecus accidētia, ad tempus nobis incertæ fiunt, ut mihi nūc Atheniensium ciuitas. Natura autem incertæ, quarum natura non permittit ut euidētes nobis sint: ut pori quos imaginamur. hi enim nunquā ex seipsis conspiciuntur, sed ex aliis cōprehendi existimare quis possit, nimirum ex sudoribus aut aliqua re huiusmodi. Res igitur certas non egere signo dicunt (ex seipsis enim eas cōprehendi) sed neque eas quæ prorsus incertæ sint, quòd nullo modo comprehendātur: sed eas quæ ad tempus sint incertæ, & quæ natura incertæ, per signa quidem comprehendī, non tamen per eadem, sed eas quidem quæ ad tempus sunt incertæ, *διὰ τῶν κομνητικῶν*, id est, per *comonefactoria*, siue *admonitoria*, quæ autem natura sint incertæ, *διὰ τῶν ἐπιδεικτικῶν*, id est per *indicatoria*. Signorū igitur alia sunt *comonefactoria*, secundum eos, alia *indicatoria*. *Comonefactorium* vocant quod vnā obseruatum cum signo quod est per euidentiā, simulatque sub sensu nostros ceciderit, quū illud interim incertum sit, ducit nos ad recordationem eius quod vnā cum eo obseruatum fuit, & nunc euidēs

F. iiii.

sub sensus non cadit. vt videre est in fumo & igne. Indicatorium autem signum est, vt aiunt, quod non obseruatum vna cum signo quod est per euidentiā, sed ex propria natura & constitutione, significat id cuius est signum: quemadmodum motus qui sunt circa corpus, signa sunt animæ. Vnde hoc signum ita definiunt. Signum est demonstratiuum pronuntiatum in vero cōiuncto præcedēs, à quo id quod desinit detegitur. Quū igitur duplex sit signorū differētia, vt diximus, nō omni signo contradicimus, sed soli demonstratiuo, vtpote quod à dogmaticis confictum esse videatur. nā admonitorium fidē in vita cōmuni obtinet. Quisquis enim fumum vidit, signum ignis animo concipit; & cicatricem intuitus, vulnus fuisse dicit. Vnde non solū non aduersamur vitæ communi, sed etiam ipsi patrocina-mur: ei quidem quod apud ipsam impetrat fidem, assentientes citra vllam opinionem: iis verò quæ peculiari-ter à dogmaticis cōsinguntur, repugnantes. Hæc erant ea quæ ad eius quod quaritur explicationem antea proloqui conueniebat. nunc autem ad refutationem rectā tendamus, non inexistentem ostendere indicatorium si-gnum omnino studentes, sed apparētem æqualem vim rationum quæ & ad existentiam eius & ad inexisten-tiam tendunt, commemorantes.

An sit aliquod signum indicatorium. CAP. XI.

Signum ergo, quantum attinet ad ea quæ dicunt de il-lo dogmatici, imaginari non possumus. Ac, ne lon-gius abeam, Stoici ipsi, qui exactè de eo differuisse vi-dentur, imaginationem signi ostendere volentes, dicūt signum esse axiōma in vero coniuncto antecedēs, quo detegitur id quod desinit. Et axiōma quidem esse aiunt *λεπτόν*, id est, dicibile, vel, in dicto seu dictione consistens: per se perfectū, pronuntiabile, quantū in seipso. Verum autē coniunctū, quod nō incipit à vero, & in falsum desinit. Nā cōiunctū *sue connexū* aut incipit à vero & desinit in

verū:(vt, Si dies est, lux est) aut incipit à falso, & desinit in falsum:(vt, Si volat terra, alata est terra) aut incipit à vero, & desinit in falsum:(vt, Si est terra, volat terra) aut incipit à falso, & desinit in verū, vt Si volat terra, est terra. Ex his autem vnicum vitiosum esse dicunt, id videlicet quod à vero incipit & in falsum desinit, reliqua autem vera. Antecedens verò vocant, quod in connexo incipiente à vero & desinente in verum, præcedit. Deterium est autem desinētis, quia in hoc cōnexo, Si ista lac habet, cōcepit, hæc verba, Cōcepit ista, esse videtur declaratiua illorū, Ista lac habet. Hæc quidem isti.

Nos autem primū dicimus incertum esse an sit dicibile. Quoniam enim ex dogmaticis Epicurei quidem dicibile esse negāt, Stoici autē contrā, quū dicunt Stoici esse aliquid dicibile, aut sola enuntiatione, aut simul demonstratione vtuntur. Si sola enūtiatione *utentur*, opponēt ipsis Epicurei enuntiationē quæ dicit Nihil esse dicibile. Sin demonstrationē assumēt, quia ex axiomatibus dicibilibus cōstat demonstratio, ex dicibilibus cōstans non poterit assumi ad probandū esse aliquid dicibile. qui enim non concedit esse quicquā dicibile, quomodo esse dicibiliū congeriem cōcedet? Ergo ex cōtrouerso cōfirmare vult cōtrouersum quisquis ex existentia cōgeriei dicibilium conatur astruere aliquid esse dicibile. Si ergo neque simpliciter, neque cū demonstratione ostendi potest esse aliquid dicibile, incertū est an sit aliquid dicibile: itidē & an sit axioma. dicibile enim est axioma. Sed fortasse etiam si per suppositionē aliquid esse dicibile cōcedatur, axioma inexistens esse cōperitur, quod cōstat ex dicibilibus inter se nō coexistentibus. Exēpli gratia, in his, Si dies est, lux est: quū dico, Dies est, nondū est, Lux est. & quū dico, Lux est, nondū est, Dies est. Si igitur ea quæ ex aliquibus cōposita sunt, existere non possunt nisi partes eius aliæ cū aliis coexi-

stant, at verò partes ex quibus axioma compositum est, non coexistunt alia cum aliis, non existet axioma. Ut autem hæc quoque omittamus, bonum connexum incomprehensibile reperietur. nam Philo dicit minimè vitiosum esse cōnexum quod non incipit à vero & desinit in falsum: vt, Die existente & me disputate: hoc, Si dies est, ego disputo. At Diodorus ait, Quod neque poterat neque potest incipiens à vero desinere in falsum. Secundum quem, illud quidem connexum quod diximus, falsum esse videtur, quia, Die quidem existente, me autem tacere incipiente, à vero incipiens in falsum desinit. At illud, verū est, Si nō sint indiuidua rerū elemēta, sunt indiuidua rerum elementa. semper enim à falso incipiens, (quod est, Non esse indiuidua rerum elemēta) in verum desinet, illius iudicio, quod est indiuidua esse rerum elementa. At qui synartesein inducūt, minimè vitiosum connexum esse aiunt, quum id quod oppositū est ei quod in illo desinit, ei quod in illo præcedit aduersatur. Secundum quos ea quæ iam dicta sunt connexa, erunt vitiosa, illud autem verum, Si dies est, dies est. At qui ex emphasi iudicant, verum esse connexum dicunt, in quo id quod desinit, includitur potentia in præcedente: secundum quos, hoc, Si dies est, dies est: & omne cōduplicatum axioma connexum fortasse falsum erit. nam aliquid in seipso cōprehendi impossibile est. Hæc igitur controuersia indiudicabilis videri possit. neque enim sine demōstratione proferētes aliquam prædictarū enuntiationū, fide digni erimus, nec cum demōstratione. Nam demōstratio tum demū esse videtur minimè vitiosa, quum eius conclusio sequitur eius per summptiones cōsertionem, vt desinens id quod præcedit: hoc modo, Si dies est, lux est: atqui dies est: lux est igitur. Si dies est, lux est: & dies est, & lux est. Quū autē quæritur quomodo diiudicabimus cōsequentia de-

finētis ad præcedens, diallelus modus esse comperitur. nam vt diiudicatio cōnexi demōstretur cōclusio sumptiones demōstrationis sequitur, sicut antea diximus. vt vicissim hoc credatur, oportet connexū & cōsequen-
 tiam diiudicatā esse. quod absurdum est. Incōprehensibile est igitur verū connexum. Sed & præcedentis nulla iniri ratio potest. nam præcedēs (vt aiūt) est quod præit in eo connexo quod incipit à vero & desinit in verum. Quòd si declaratiuum est desinentis signum, aut manifestum est desinens, aut occultum. si manifestum, non egebit declarante, sed vnà comprehenditur cum eo: nec est eius significatum, adeoque nec illud huius signum. quòd si occultum, quia de occultis contro-
 uersa est indiudicabilis, quænam ex eis sint vera, quæ falsa, & an vllò modo sit aliquid eorum verum, incertū erit an sit verum quod dicit connexū. Cum quo & hoc colligitur etiam incertum esse an sit antecedēs id quod in eo præit. Sed (vt hæc quoque omittamus) non potest declaratiuum esse desinentis, si quidem ad signum, est significatum, & propterea vnà cum eo comprehenditur. Eorum enim quæ sunt ad aliquid, alterum cum altero comprehenditur. & quæadmodum dextrum ante sinistrum comprehendere non potest, tanquam dextrū sinistri: nec è conuerso: & itidem in aliis quæ sunt ad aliquid: sic neque signum ante significatum comprehendere potest. Quòd si non comprehenditur signum ante id quod significatur, ne declaratiuum quidem eius esse potest quod cum ipso & non post ipsum comprehenditur. Itaque ex iis quæ vulgò dicuntur ab illis qui inter se contendunt, signum est huiusmodi quod sub intellectu cadere non possit. nam ipsum dicunt esse ad aliquid, & declaratiuum significati, ad quod ipsum esse aiunt. vnde cōsequitur, si quidem est ad aliquid & ad significatum, necesse esse vt vnà cum significato perci-

piatur: vt sinistrum vnà cum dextro, & quod deorsum vnà cum eo quod sursum est: & vt alia quæ sunt ad aliquid. At si declaratiuū est significati, necesse est vt ante ipsum cōprehendatur, vt antè cognitū nos ad notionē ducat rei quæ ex ipso cognoscitur. Atqui impossibile est intellectu percipere rem quæ non possit ante ipsum cognosci, quā necesse nō sit prius cōprehendi. Impossibile est igitur intellectu percipere quicquā quod & sit ad aliquid, & eius sit declaratiuū ad quod intelligitur. At signū dicūt esse ad aliquid, & declaratiuū significati. Ex quibus cōsequitur fieri nulla ratione posse vt in intellectu aliquā signi informationē habeamus. Quibus hoc addi debet. Controuersia fuit ætate superiori, quum alii dicerent esse aliquod signum indicatorium, alii vllum esse negarent. Qui igitur dicit esse aliquod signum indicatorium, aut simpliciter & sine demonstratione dicet, nuda enuntiatione vtens: aut cum demonstratione. Si sola enuntiatione vtetur, fide carebit: sin demōstrare volet, id de quo quæritur arripiet. Quādoquidem enim demōstratio genere signum esse dicitur, quum dubitetur sit aliquod signū necne, dubium erit etiam sit demonstratio necne. Sicuti (vt hoc supponamus) si quæritur an sit animal, quæritur & de hoc, an sit homo. animal enim est homo. Absurdum est autem id quod quæritur, per id quod pariter quæritur, aut per seipsum demonstrare. Ergo ne demonstrationem quidem poterit quisquam affirmare esse signum. Quod si nec simpliciter, nec cum demōstratione potest de signo affirmatiuè pronuntiarī, impossibile est de eo comprehensiuam pronuntiationem facere. Quod si non comprehenditur exactè signum, ne significatiuum quidem esse dicetur vllius, quum neque de eo constet. Propterea nec signum quidem erit. Secundum hanc ratiocinationem ergo, & inexistens erit signum, & huiusmodi

quod intellectu assequi *seu imaginari* nequeamus. Illud tamen insuper dicendum est, Aut apparētia solū sunt signa. aut incerta: aut ex signis alia apparentia, incerta alia. at nihil est horum verum. non est igitur signum. Nam incerta non esse omnia signa, hinc ostēditur. Incertum non ex seipso apparet (vt dogmatici aiūt) sed per aliud sub sensus cadit. ergo & signum, si incertum sit, alio signo egebit, quod & ipsum incertum sit: (si quidem, secundum propositam hypothesin, non est vllum signum apparens) & illud alio, & vsque in infinitum. At impossibile infinita signa accipere. Impossibile est igitur signum comprehendere, quum sit incertū. propterea etiam inexiēs erit, quum non possit significare aliquid, atque signū esse, eo quod non cōprehendatur. Quod si omnia signa apparētia sunt, quoniam & signū est ad aliquid, & ad significatum: eorum autē quæ sunt ad aliquid, alterum cum altero vnā comprehenditur: ea quæ significata esse dicuntur, si comprehendantur cum apparentibus, apparentia erunt. Quemadmodum enim quum vnā sub sensus nostros cadūt dextrū & sinistrū, non magis dextrū quàm sinistrum, aut sinistrū quàm dextrum dicitur apparere. ita si vnā comprehendantur signum & res quæ per ipsum significatur, non magis signum quàm id quod per ipsum significatur apparere dicendū est. Quod si apparens sit significatū, ne significatum quidem erit, quum non egeat alio à quo significetur & à quo declaretur. Vnde, quēadmodum sublato dextro, ne sinistrū quidem existit, ita sublato significato ne signum quidem existere potest. Itaque inexiēs esse signum comperitur, si quis signa dicat tantū esse apparentia. Superest igitur vt ex signis alia apparentia, alia incerta esse dicantur. Sed hoc quoque modo in iisdem dubitationibus hærebimus. Nam apparentium signorum ea quæ dicuntur esse significata, appa-

rentia erunt, vt diximus, & si non egeant vllò à quo significantur, ne significata quidem esse poterunt. Vnde ne illa quidem, signa erunt, vt pote nihil significantia.

Signa autem incerta, opus habentia declarari, si quidem ab incertis significari dicantur, quò oratio in infinitum exeat, incòprehensibilia comperiuntur, & propterea inexistencia; vt antea diximus, at si ab apparentibus, ipsa quoque apparentia erunt, vtpote quæ cum apparentibus ipsorum signis comprehendantur: ideòque inexistencia. fieri enim non potest vt res vlla incerta sit uatura, & appareat. At signa de quibus loquimur, quum supposita sint esse incerta, apparentia esse comperimus, retorquendo orationem. Si ergo nec omnia signa apparentia sunt, nec omnia incerta: nec signorum quædam sunt apparentia, quædam incerta, & præter hæc nihil est, vt ipsi quoque aiunt, inexistencia erunt ea quæ signa vocantur. Hæc igitur pauca de multis nunc dixisse sat erit ad docendum non esse signū indicatiuū. Deinceps aut rationes exponemus quibus doceri possit aliquod esse signum, vt æquipollentiam contrariorum rationum ostendamus. Aut igitur significant aliquid voces quæ contra signum afferuntur, aut nihil significant. & si quidem insignificabiles sunt, quomodo labefactare possint existētiā signi? Sin autē significant quid sit signū, aut demonstratiuæ sunt rationes quæ aduersus signū afferuntur, aut nō demonstratiuæ. Si nō sunt demonstratiuæ, nō demonstrant nō esse signū: sin demonstratiuæ, quoniā demonstratio genere est signū, declaratiua cōclusionis, erit signū. Vnde & huiusmodi oratio proponitur, Si aliquod est signū, est signū: & si non est signum, est signū. Nam hoc, non esse signū, per demonstrationem (quæ quidem est signum) ostenditur. Porro autem est signum, aut nō est signum. Est ergo signum. Hanc autem orationem cōsequitur talis oratio, Si non est aliquod signum, non est signum: & si est si-

gnum quod dicunt dogmatici signum esse, non est signum. nam signum de quo agitur, secundum imaginationem eius, & ad aliquid esse dictum, & declaratiuum significati, inexistens comperitur, vt ostendimus. Porro aut est signum, aut non est signum: non est ergo signum. De vocibus autem quæ de signo proferuntur respodeant ipsimet dogmatici, significet aliquid necne. nam si nihil significat, non confirmatur esse signum: si autem significat, eas sequetur significatum. Hoc autem erat esse aliquod signum. ex quo consequitur esse signum, vt docuimus, orationem retorquendo. Iam quum & ad ostendendum esse signum, & ad ostendendum non esse, rationes æquè probabiles afferantur, non magis esse signum, quam non esse, dicendum est.

De demonstratione.

C A P. X I I.

MAnifestum est igitur ex his ne demonstrationem quidem rem esse de qua constat. nam si de signo assensum retinemus, & ipsa quoque demonstratio signum aliquod est: etiam de demonstratione assensum retinere necesse fuerit. comperiemus enim orationes quæ de signo propositæ sunt, etiam aduersus demonstrationem aptari posse. Quia & ad aliquid esse videtur & declaratiua conclusionis: ex quibus sequebatur ea ferè omnia quæ aduersus signum diximus. Si tamen & seorsim de demonstratione verba facere oporteat, paucis eius tractationem expediã: si prius breuiter explicare conatus fuero quid dicant esse demonstrationem. Est ergo (vt aiunt) demonstratio oratio per confessas & indubitatas sumptiones per collectionem, conclusionem declarans incertam. Sed ex his apertius erit quod dicunt, Oratio est quæ constat ex sumptionibus & conclusione. Huius autem sumptiones esse dicuntur axiomata, quæ ex consensu ad austruendam conclusionem accipiuntur. *Ἐπιπέδου* autem vel *συμπερασμα*, id est illatio seu conclusio, est axioma quod ex sumptionibus astruitur: vt in his, Si dies est, lux est: at

qui dies est: ergo lux est: istud quidem, nempe, Ergo lux est, pro cōclusionione est: reliqua autē, sumptiones. Oratio-
num autē aliæ sunt *συμπαρηγῆς*, id est colligendi vim habentes: aliæ *ἀσύντακτοι*, id est quæ collectiuā vim non habent. Colligē-
di vim habēt, quando connexum quod incipit à sum-
ptionibus orationis confertē positis, & desinit in con-
clusionem eius, verum est. Exēpli gratia, oratio supra-
dicta colligendi vim habet, quia hāc sumptionum eius
factā confertionem, Dies est, & si dies est, lux est, con-
sequitur, Lux est, in hoc cōnexo, Si dies est, lux est. Col-
ligere autē non possunt quæ non ita se habent. Porro
ex synactis aliæ sunt veræ, aliæ nō veræ. Veræ quidē,
quum non solum connexum ex sumptionum confertio-
ne & conclusionem (vt diximus) verum est, sed etiam
conclusio & id quod ex sumptionibus eius confertum
est, verum est, quod præcedit in connexo. Verum autē
confertum est quod omnia habet vera: vt hoc, Dies est
& si dies est, lux est. Non veræ autem *sunt orationes synac-
ticae*, id est *collectoriae*, quæ hanc formā non habent. Talis
enim oratio, Si nox est, tenebræ sunt: atqui nox est: ergo
tenebræ sunt: est quidem synactica (quia connexum
hoc verum est, Nox est, & si nox est, dies est) non tamen
vera. nam præcedens confertum est falsum, hoc videli-
cet, Nox est, & si nox est, tenebræ sunt: quum in seipso
falsum hoc habeat, Nox est. falsa enim est verborum
confertio quæ in seipsa habet falsum. Vnde & verā ora-
tionem esse dicunt eam quæ ex veris sumptionibus ve-
ram colligit conclusionem. Rursus autem verarū
orationum aliæ sunt demonstratoriae, aliæ non demon-
stratoriae: & demonstratoriae quidem, quæ per certa col-
ligunt aliquid incertum: non demonstratoriae autē, quæ
nō sunt tales. Vt hæc quidem oratio, Si dies est, lux est:
atqui dies est: lux est ergo: non est demonstratiua. nam
lucem esse (quæ est eius conclusio) certum est. Talis au-
tem

tē, Si sudores fluunt per superficiē, pori intellectu percipi possunt: atqui sudores fluunt per superficiem: ergo pori intellectu percipi queūt: demonstratiua est: quippe quæ conclusionē habeat incertā, hanc. Pori ergo intellectu percipi possunt. Ex iis autē quæ aliquod incertū colligunt, aliæ ephodeuticè rātūm ducūt nos per sumptiones ad cōclusionē: aliæ ephodeuticè simul & declaratiuē. Ephodeuticè, quæ ex fide & memoria pēdere videntur. qualis est hæc, Si quis tibi dixit fore vt iste ditesceret, iste ditescet. Hic autem deus (ostendo autem per suppositionem, Iouem) dixit fore vt iste ditesceret. ditescet ergo iste. Assentimur enim conclusioni, non tam propter sumptionum necessitatem, quàm quòd credamus dei pronuntiationi. Aliæ non solum ephodeuticè, sed etiam declaratiuē ducunt nos ad conclusionem, vt hæc, Si fluunt sudores per superficiē, poros imaginari possumus: atqui prius, ergo & posterius. Nā Fluere sudores, est declaratiuū huius, videlicet poros esse: quòd præoccupata sit in animo illa opinio, per solidum corpus humidum non posse ferri. Ergo demonstratio, & oratio esse debet, & synactica, & vera, & incertam habens conclusionem, sed quæ declaretur à potentia sumptionū. atque ideo dicitur demonstratio esse oratio quæ per collectionem, conclusionem declarat incertam. Et hæc sunt quibus demonstrationis notionē explicare solēt.

An sit demonstratio.

C A P. XIII.

Demonstrationē autem esse inexistentem, colligi ex iis quæ dicūt, potest, si quis vnū quodque eorū quæ in notione cōprehenduntur euertat. Verbi gratia, Oratio ex axiomatibus constat: res autē compositæ nō possunt existere nisi ea ex quibus constant, simul alia cum aliis coexistent (vt perspicuū est ex cubili, & similibus) at verò partes orationis aliæ aliis nō coexistūt. dū enim dicimus priorē sumptionē, nōdum existit neque altera

G. i.

sumptio, neque cōclusio: dum autē posteriorē, prior nō
 amplius existit, cōclusio verò nōdum existit. Dum au-
 tem conclusionē pronūtiamus, eius sumptiones nō am-
 plius existūt. nō enim partes orationis coexistunt alia
 aliis. Vnde ne oratio quidē existere videbitur. Adhæc
 autē, synactica oratio incōprehensibilis est. nam si hæc
 iudicatur à cōnexi consequētia, at quæ secundū conne-
 xum est consequentia, indiuiduabiliter cōtrouersa est,
 & est fortasse incomprehensibilis: (vt docuimus quum
 de signo ageremus) etiam synactica oratio incōprehen-
 sibilis erit. Quinetiam ipsi dialectici dicunt orationem
 a synactoi fieri aut propter incohærentiam, aut propter
 omissionē, aut eo quòd in mala forma proposita sit, aut
 propter superfluitatē. Propter incohærentiā, quū lem-
 mata non habent cohærentiam inter se & conclusionē.
 vt hæc, Si dies est, lux est: atqui frumenta in foro ven-
 duntur: ergo Dion ambulat. Propter superfluitatē au-
 tem, quum inuenitur sumptio superuacanea ad oratio-
 nis collectionem. vt, Si dies est, lux est: atqui etiam dies
 est: quinetiam Dion ambulat: lux est igitur. Eo autem
 quòd in mala forma proposita sit, quum forma oratio-
 nis non est synactica, vt, quum hæc vocēt syllogismos,
 Si dies est, lux est: atqui dies est: ergo lux est: Si dies est,
 lux autem non est, non ergo dies est. oratio a synactoi
 est hæc, Si dies est, lux est: atqui dies est: lux ergo est.
 Quia enim promittit connexum, intra id quod in ipso
 est præcedens, id etiam esse quod desinit, meritò, quum
 assumitur præcedens, assumitur etiam desinēs: & quum
 desinens tollitur, tollitur etiam præcedens. nam si esset
 præcedens, esset etiam desinens. At quum desinens
 assumitur, non necessariò ponitur etiam præcedens.
 Non enim promittebat connexū, præcedens sequi des-
 inens, sed desinēs sequi præcedens duntaxat. Propterea
 oratio ea quæ ex cōnexo & præcedēti colligit desinēs,

syllogistica esse dicitur, item quæ ex cōnexo & opposi-
 to desinentis, oppositū præcedenti colligit: at ea quæ ex
 connexo & desinente colligit præcedens, dicitur asyna-
 ctos: id est, colligendi vim non habens, uel, mendose seu uitiose col-
 ligens: ut ea quæ ante diximus: quia etiā si veræ sint eius
 sumptiones, falsum colligit: siquādo dicitur noctu,
 quū lux est lucernæ. Nam hoc, Si dies est, lux est, conne-
 xum verū est: & hæc assumptio est vera, Atqui lux est.
 sed falsa est cōclusio hæc, Dies est ergo. Propter omis-
 sionem autem est vitiosa oratio, in qua omittitur ali-
 quid eorum quæ ad colligendam conclusionem prò-
 sunt. ut, quum vera sit (ut putāt) hæc oratio, Aut bonæ
 sunt diuitiæ, aut malæ, aut indifferentes: at neque ma-
 læ sunt, neque indifferentes: Ergo bonæ sunt: vitio-
 sa est quæ sequitur oratio, propter omissionem, Aut
 bonæ sunt diuitiæ, aut malæ, at malæ non sunt: er-
 go sunt bonæ. Itaque si ostendero nullam posse secun-
 dum eos differentiam collocari inter synacticas oratio-
 nes, & inter eas quæ sunt asynactos, ostensum à me fue-
 rit incomprehensibilem esse orationem synacticam, a-
 deo ut superuacanea sit illa immensa quæ ab iis in dia-
 lectica affertur verbositas. Sic autem ostendo. Oratio
 propter incohærentiam *sive diremptionem* asynactos di-
 cebatur cognosci ex eo quòd eius sumptiones bonam
 inter seipsas & inter conclusionem non haberent con-
 secutionem. Quoniam igitur diiudicationem connexi
 oportet hanc consecutionem anteire: cōnexum autem
 est indiiudicabile (ut ex argumētatione mea patuit) in-
 diudicabilis etiam erit oratio propter incohærentiam
 asynactos. Nam qui dicit aliquam orationem esse asyna-
 ctos propter incohærentiam, si enuntiationem solā pro-
 ferat, opponetur illi contraria enuntiatio: sit demon-
 stre per orationem, illi dicetur debere orationem hæc
 prius esse synacticam, & tum demum ostendere cohæ-

G. ii.

rentes esse sumptiones orationis quæ incohærens esse dicitur. At nos an sit demonstratiua non cognoscemus, quippe qui non habeamus connexi diiudicationem vno omnium consensu approbatam, qua iudicemus an conclusio sequatur confertionem quæ est per sumptiones orationis. Quocirca etiam secundum hoc à synactica oratione discernere eam quæ propter incohærentiam vitiosa sit, non poterimus. Eadē autē obiiciemus ei qui vitiosam esse orationem dixerit propterea quod in mala forma proposita fuerit. Nam qui astruit malam esse aliquam formā, non habebit confessam & indubitatam orationem synacticam ex qua possit inferre quod dicit. Ex his autem possint etiam illi refutari qui orationē fieri a synacton propter omissionē conantur ostendere. Nā si ea cui nihil deest indiudicabilis est, ea quoque in qua est facta ommissio, fuerit indiudicabilis. Præterea qui oratione vult ostēdere alicui orationi quidpiā deesse, nisi habeat connexi iudicationem confessam, ex qua cōsecutionem orationis quam dicit indicet, nequaquā poterit certo iudicio & rectē dicere eam defectum aliquem habere. Iam verò & ea oratio quæ vitiosa esse dicitur propter superfluitatem, à demonstratiuis diiudicari & discerni nequit. nam quantum ad superfluitatem, etiam eæ quæ apud Stoicos celebrantur indemonstrabiles, comperientur esse a synacton. quæ si tollantur, vniuersa dialectica euertitur. (hæ enim sunt quas dicunt demonstratione quidem non egere ad sui constitutionem, sed per eas demonstrari alias orationes esse synacticas) Inesse autem illis superfluitatem manifestum erit vbi illas indemonstrabiles exposuerimus, ac tum demum quod dicimus collegerimus. Multas quidē indemonstrabiles somniant, sed has quinque potissimum exponunt, ad quas reliquæ omnes referri videntur. Primam, ex connexo & præcedente colligentem

quod definit. vt, Si dies est, lux est: atqui dies est, lux est ergo. Secundam, quæ ex connexo & contrario desinentis, contrarium præcedentis colligit. vt, Si dies est, lux est: non est autem lux: non igitur est dies. Tertiam, quæ ex negatiuæ confertione & vnius eorum quæ ex confertione sunt, contrarium reliqui colligit. vt, Non dies est & nox est: dies autem est: non igitur nox est. Quartam quæ ex disiuncto & vno coniunctorum contrarium reliqui colligit. vt, Aut dies est, aut nox est: dies autem est: non igitur nox est. Quintam, quæ ex disiuncto & contrario vnius coniunctorum reliquum colligit, vt, Aut dies est, aut nox est: nox autem non est: Dies est igitur. Hæ sunt orationes quæ celebrantur indemonstrabiles: quæ omnes mihi videntur esse asynactoi propter superfluitatem. Nam (vt à prima incipiamus) aut confessum & indubitatum est, hoc, Lux est, consequi illud Dies est: quod præcedit in isto connexo, Si dies est, lux est: aut incertum est. Et si quidem est incertum, non concedemus connexum, tanquam indubitatum: sin est certum hoc posito, Dies est, necessario esse illud, Lux est: certè postquam diximus Dies est, colligitur etiam illud, Lux est. adeo vt hæc oratio sufficiat, Dies est, lux ergo est: & superuacaneum sit illud connexum, Si dies est, lux est.

Eandem viam tenemus & in secunda indemonstrabili. Aut enim fieri potest vt quum non sit desinens, sit præcedens: aut fieri non potest. sed si quidē fieri potest, non erit verum connexum: at si fieri non potest, simulatque positum est Non, quod finit, ponitur etiam Non quod præcedit. adeo vt superuacaneum sit rursus connexum, quum oratio talis proponitur, Non est lux: nõ est igitur dies. Eadem ratio est & in tertia indemonstrabili. Aut enim certum est fieri non posse vt ea quæ sunt in symploce, coexistent alia cum aliis: aut incertum. & si quidem incertum, non concedemus negationem

symploces: si est certum, simulatque alterum positum est, tollitur alterum, & vacat negatio symploces, quum nos huiusmodi orationem proponimus, Dies est, non igitur nox est. Eadem dicimus & in quarta & quinta indemonstrabili. aut enim certo compertum est in disiuncto alterum quidem esse verum, alterum autem falsum, cum pugna perfecta: (quod promittit disiunctum) aut incertum. Et si quidem est incertum, non concedemus disiunctum: si autem certum, posito vno illorum, manifestum est non esse alterum: & sublato vno, manifestum est alterum esse: adeo ut tali propositione uti sufficiat, Dies est: non igitur nox est. Non est dies, nox est ergo: & superuacaneum sit disiunctum.

His similia dici possunt & de categoricis syllogismis, quibus maxime vtuntur Peripatetici: vt in hac oratione, Iustum est honestum: honestum est bonum: ergo iustum est bonum. Aut pro confesso habetur & certo patet, honestum esse bonum: aut in dubio versatur, nec certo compertum est. Sed si quidem incertum est, non concedetur ex proposita oratione, & propterea non colliget syllogismus. at si certum est, quicquid sit honestum, hoc necessario esse bonum, simulatque dictum est hoc vel illud esse honestum, simul colligitur etiam bonum esse. adeo ut sufficiat ita proponere, Iustum est honestum: iustum igitur est bonum: & superuacanea sit altera sumptio in qua honestum esse dicebatur bonum. Similiter & in tali oratione, Socrates, homo: omnis homo, animal: Socrates ergo animal: si certum non est ex seipso, quodcunque fuerit homo, id esse animal, non est confessa vniuersalis propositio, neque dabimus illam quum argumentatio inferetur. At si, protinus ut aliquid fuerit homo, sequitur id esse animal, & propterea vera est indubitata hæc propositio, Omnis homo est animal: simulatque dictum est Socratem esse hominem,

simul colligitur ipsum esse animal: adeò vt hanc argumentationem inferre sit satis, Socrates homo, Socrates ergo animal: & superuacanea sit propositio ista, Omnis homo, animal. Similibus autem methodis in aliis primis categoricis orationibus vti possumus, ne nunc diutius immoremur. Verum enimvero quum vitiosæ sint propter superfluitatem hæ orationes in quibus syllogismorum fundamentum dialectici ponunt, quantum ad hanc superfluitatem evertitur tota dialectica: quum eas orationes quæ vitiosæ sunt propter superfluitatem, ideòque *ἀσυνάκτοι*, à syllogismis qui *συνάκτικοὶ* dicuntur diiudicare nequeamus. Quòd si non placet quibusdam orationes constare vnico lemmate, *id est unica sumptione*, non sunt illi fide digniores quàm Antipater, qui ne huiusmodi quidem orationes reicit. His igitur de causis indiiudicabilis est oratio ea quæ à dialecticis *συνάκτικα* nuncupatur. Sed & vera oratio inueniri nequit, & ob ea quæ diximus, & quoniã necessariò debet in verum desinere. nam cõclusio quæ vera esse dicitur, aut apparens est, aut incerta. Et apparens quidem minimè esse possit: nihil enim opus haberet sumptionibus à quibus declararetur, si per seipsam sub sensus nostros caderet, nec ipsamet certè minus quàm eius sumptiones, appareret. Sin est incerta: quoniam de incertis indiiudicabilis extitit hæctenus controuersa, (vt antea docuimus) vnde & incomprehensibilia sunt: incomprehensibilis etiam erit conclusio eius orationis quæ vera esse dicitur. Quòd si hæc sit incõprehensibilis, nequam dignoscemus verumne sit quod colligitur an falsum. Ignorabimus igitur vera sit oratio necne, inueniri que illa nulla ratione poterit. Vt autè hæc quoque omittamus, oratio quæ per certa colligat incertum inueniri non potest. Si enim conclusio sequitur cõsertionem quæ est per ipsius orationis sumptiones, at quod

sequitur & quod desinit. ad aliquid sunt, & ad præcedens: quæ autem sunt ad aliquid, comprehenduntur alia cum alijs (vt ostendimus) si quidem incerta sit conclusio, incertæ erunt etiã sumptiones: sin certæ fuerint sumptiones, certa erit etiã cõclusio, vt pote quæ comprehendatur cum illis, quæ quidem sunt certæ. adeo vt non amplius ex manifestis incertum colligatur. Quæ quum ita sint, ne ipsam quidem conclusionẽ sumptiones patefaciunt: quæ aut incerta est, minimè que cõprehenditur: aut certò est comperta, nec patefieri necesse habet. Ergo si demonstratio dicitur esse oratio per collectionem (id est synacticè) ex aliquibus quæ omnes faterentur vera, conclusionem patefaciens incertã: nos autem docuimus nullam esse orationem neque synacticam, neque veram, neque per aliqua certa incertũ colligentem, nec quæ patefaciat conclusionem, subsistere non posse demonstracionem perspicuum est. Sed & istis rationibus illos aggredientes, inexistentem esse, aut etiam sub intellectum non cadere comperiemus demonstracionem. Nam qui dicit esse demonstracionem, aut illam generalem ponit, aut specialem aliquam. Sed nec generalis nec specialis demonstratio poni queat, (vt docuimus) præter has autem aliud quicquã intellectu percipere non possumus: nemo igitur vt existentẽ ponere demonstracionem potest. Ac generalis quidem demonstratio consistere non potest ob hæc quæ sequuntur. Aut enim habet sumptiones aliquas & aliquam conclusionem, aut non habet. & si quidem non habet, ne demonstratio quidem est. sin sumptiones aliquas habet & conclusionem aliquam, quoniam omne quod demonstratur, itidem & quod demonstrat particulare est, specialis erit demonstratio. Non est igitur vlla generalis demonstratio. Sed neque specialis vlla est. Aut enim dicit demonstracionem esse coagmentationem ex sumptio-

nibus & conclusione, aut coagmentationē ex sumptionibus solūm. Atqui neutrum horum est demonstratio: (vt ostendā) non est igitur specialis demonstratio. Coagmentatio itaque ex sumptionibus & conclusione, non est demonstratio. primū quidem quia partem aliquā habens incertam, (videlicet cōclusionem) incerta erit. quod absurdum est. Si enim incerta est hęc demonstratio, ipsa indigebit alio eam demonstrante potius quam erit aliorum demonstratoria. Deinde quia dicunt ad aliquid esse demonstrationem & ad conclusionem: quæ autem sunt ad aliquid, ad alia intellectu percipiuntur: (vt ipsi dicunt) oportet vt id quod demonstratur, à demonstratione diuersum sit. Si igitur conclusio sit id quod demonstratur, non comprehendetur intellectu demonstratio cum conclusione. aut enim aliquid adiumenti adfert conclusio ad demōstrationem sui, aut nihil: sed si quid adiuuat, sui ipsius erit declaratiua: si nihil adiuuat, sed superuacanea est, ne pars quidem demonstrationis erit. quoniam & illam demōstrationem, propter superfluitatem dicemus esse vitiosam. Sed neque coagmentatio sola ex solis sumptionibus, demonstratio fuerit. nam quis concedat, hoc quod ita dicitur, Si dies est, lux est: atqui dies est: lux ergo est, aut orationē esse, aut sententiā vllō modo efficere? Ergo neque coagmentatio ex solis sumptionibus, demōstratio est. vnde fit vt ne specialis quidem demonstratio subsistere possit. Quòd si neque specialis demonstratio subsistere potest, neque generalis, vltra hęc autem non possumus demonstrationem intellectu percipere, subsistere non potest demōstratio. Verūm ex his quoque insubsistentia demonstrationis doceri potest. Si enim est demonstratio, aut apparens *ipsa aliud iridem* apparens patefacit, aut incerta incertum: aut incerta apparens, aut apparēs incertum. at demonstratio nulla intellectu percipi po-

test quæ ad vllum horum patefaciendum valeat. Est ergo huiusmodi quæ sub intelligentiam non cadat. Nam si apparens ipsa id quod apparēs est patefacit, quod patefacit vnà apparens erit & incertum. apparēs quidem, quoniam tale esse suppositum est: incertum autē, quia patefactione eget, & non ex seipso sub sensum nobis apertè cadit: sin incerta incertum *patefacere dicatur*, ipsa egebit alio à quo patefiat, & ad aliorum patefactionem non valebit. quod à demonstrationis notione prorsus alienum est. Propterea neque incerta manifesti potest esse demonstratio, neque manifesta incerti. quia enim est ad aliquid, quæ autem ad aliquid sunt, alia cum aliis comprehenduntur, si comprehendatur vnà cum manifesta demonstratione id quod dicitur demonstrari, erit id ipsum manifestū: adeo vt retorqueatur oratio, & non comperiatur ipsa incerta manifesti esse demonstratiua. Si ergo neque apparens apparentis est demonstratio, neque incerta incerti, nec incerta manifesti, nec manifesta incerti: præter hæc autem nihil esse dicunt: nihil esse demonstrationem dicendum est. His & illud addendum est. Controuersia sunt de demonstratione. alii enim ne esse quidem ipsam dicunt, (vt ii qui nihil omnino esse dicunt) alii esse, vt bona pars dogmaticorum. Nos autem nihilo magis esse ipsam quàm non esse dicimus. Præterea demonstratio contineat dogma necesse est: at omne dogma cōtrouersum est: itaque de omni demonstratione esse cōtrouersiam necesse est. Si enim (verbi gratia) quando pro cōfessa & indubitata habetur demonstratio qua demonstratur esse vacuum, vnà etiam vacuum esse pro confesso habetur: nempe etiam qui dubitant an sit vacuum, etiam de illius demonstratione dubitabunt. eadēque est in aliis dogmatibus, quorum sunt demonstrationes, ratio. Omnis igitur demonstratio in dubium reuocatur & controuersa est.

Quoniã itaque incerta est demõstratio propter contro-
 uersã quæ de ea est: (quæ enim cõtrouersa sunt, quate-
 nus in cõtrouersia posita sunt, sunt incerta) nõ est ex se-
 ipsa euidens, sed ex demõstratione nobis debet astrui.
 at verò demonstratio qua astruitur demonstratio, indu-
 bitata & euidens non erit. (nunc enim quærimus an vl-
 lo modo sit demonstratio) at si cõtrouersa sit & incerta,
 alia demõstratione egebit, & hæc rursus alia, atque ita
 in infinitum vsque. at impossibile est infinita ostende-
 re. Impossibile est igitur ostendere esse demõstratio-
 nem. Sed ne per signũ quidem patefieri potest. quum
 enim quærat an sit signum, & signũ egeat demõ-
 stratione, ad sui existentiam *astruendam*, comperitur ef-
 se modus diallelus, quum demonstratio signo egeat,
 signum autẽ demõstratione: quod absurdum est. Pro-
 pterea ne diiudicari quidem potest controuersia quæ
 de signo est. quia eget quidem diiudicatorio ipsa dii-
 dicatio: quum autem ambigatur an sit diiudicatorium,
 (vt ostendimus) & propterea diiudicatorium indigeat
 demõstratione quæ ostendat esse diiudicatorium: rur-
 sus diallelus modus dubitationis comperitur. Si igi-
 tur neque per demõstrationem, neque per signum, ne-
 que per criteriũ, *id est diiudicatoriũ*, doceri potest esse de-
 monstrationẽ, sed neque ex se ipsa patet (vt ostẽdimus)
 incomprehensibile erit an sit demõstratio, & propter-
 ea inexistens etiam erit demõstratio. Intelligẽtia enim
 percepta est vnã cum hoc vt demonstret. demonstrare
 autem non possit non comprehensa. ideo nec demon-
 stratio erit. Hæc quidem, vt in hypotyposi, etiam ad-
 uersus demõstrationem dixisse satis fuerit. At dogma-
 tici contraria his astruentes, dicunt, Aut demõstratiuæ
 sunt orationes aduersus demõstrationẽ propositæ, aut
 non demõstratiuæ: & si quidem non demõstratiuæ,
 non possunt ostendere non esse demõstrationem: sin

demōstratiuā: illimet ipsi subsistentiam demōstratio-
 nis (si retorqueatur in illos sua verba) inducūt. Vnde &
 talē proponūt orationē, Si est demōstratio, est demon-
 stratio: si non est demonstratio, est demōstratio. Atqui
 aut est demōstratio, aut non est demōstratio. Est igitur
 demonstratio. Proponunt autē ex eadem vi, & hāc ora-
 tionem, Quod consequitur opposita, non solū verū
 est, sed etiam necessarium: atqui opposita sunt hęc in-
 ter se, Est demonstratio, non est demōstratio: ex quorū
 vtroque sequitur esse demonstrationem. est igitur de-
 monstratio. Sedenim his contradici potest. Verbi gra-
 tia, si ita dicamus, Quandoquidem non existimamus
 orationē aliquam esse demonstratiuam, ne eas quidem
 orationes quæ sunt aduersus demonstrationem, necessa-
 riō dicimus esse demonstratiuas, sed videri nobis verifi-
 miles. Verisimiles autem necesse non habent vt sint de-
 mōstratiuæ. Quōd si demōstratiuæ quoque sint (quod
 non affirmamus) necessariō etiam veræ. Veræ autem o-
 rationes sunt per vera verum colligentes. itaque vera
 est earum conclusio. Atqui ea erat huiusmodi, Non est
 ergo demonstratio. Itaque retorquendo in illos sua ver-
 ba, non est demōstratio. Præterea fieri potest vt quem-
 admodum purgatiua medicamenta seipsa expellunt v-
 nā cum materiis in corpore consistenstibus, sic etiam
 orationes istæ vnā cum illis quæ dicuntur esse demon-
 stratiuæ, seipsas excludant. Hoc enim non est absurdū.
 Nam & hęc vox, Nihil est verum, non solū reliqua
 omnia tollit, sed seipsam quoque vnā cum aliis euertit.
 Et hęc oratio, Si est demonstratio, est demonstratio: si
 non est demonstratio, est demonstratio. Atqui aut est,
 aut non est: Est ergo: potest etiam multis modis ostendi
 a synactes: sed in præsentia hoc epicheremate contenti
 erimus. Si vitiosum non est hoc connexū, Si est demon-
 stratio, est demonstratio: oportet oppositum desinentis

in eo, nempe hoc, Non est demonstratio, aduersari illi Est demonstratio. illud enim est cōnexi præcedēs. Atqui impossibile est secundum ipsos connexum vitio carere ex aduersantibus propositionibus constans. Nam connexum promittit si sit quod in ipso præcedit, esse etiam desinens: at in repugnantibus, contrà, vtrumlibet ipsorū fuerit, fieri nō potest vt alterū sit. Ergo si verum est hoc connexū, Si est demōstratio, est demonstratio, non potest verum esse illud, Si non est demōstratio, est demonstratio. Veruntamen vt rursus concedamus, per suppositionem, verum esse hoc connexum, Si non est demonstratio, est demonstratio; potest coexistere hoc, Si est demonstratio, cū illo, Non est demonstratio. quòd si potest ipsi coexistere, cū eo non pugnat. Itaque in hoc connexo, Si est demonstratio, est demonstratio, non pugnat oppositum desinentis in ipso, cum eo quod in ipso præcedit. Igitur non erit verum. Rursus hoc connexum, quum illud per concessionem tanquam verum ponatur, non pugnet autem hoc, Non est demonstratio, illi, Est demonstratio: ne disiunctum quidem bonum erit, hoc videlicet, Aut est demonstratio, aut non est demonstratio. Nam bonum disiunctum promittit vnum eorum quæ in ipso sunt, esse verum. Reliquum autem aut reliqua, falsum, aut falsa, non sine pugna. Aut si bonum est disiunctum, rursus vitiosum comperitur esse illud, Si non est demonstratio, est demonstratio, connexum ex pugnantibus constans. Quāobrem inter se dissentiunt mutuòque se euertunt supradictæ orationis sumptiones. Non est ergo vera illa oratio. Sed ne illud quidem ostendere possunt, aliquid cōsequi opposita, quum non habeant diiudicatum cōsecutionis, vt ratiocinati sumus. Verum enim uerò hæc ex abūdanti dicimus. Nam si verisimilia sunt ea quæ pro demōstratione dicuntur (nam talia sint per

nos licet) verisimilia itidem argumenta, quæ aduersus demonstrationem afferuntur: etiam de demonstratione nos assensum retinere necesse est, adeo vt non potius esse demonstrationem quàm non esse dicamus.

De syllogismis.

CAP. XIII.

Quamobrem de syllogismis sermone illorum passim celebratis videri possit superuacuum disserere, partim quòd vnà cum demonstrationis existentia euertantur ipsi: (perspicuum est enim, illa non existente, ne demonstratiuæ quidem orationi locum superesse) partim etiam quòd ad eorum refutationem ea quæ à nobis iam dicta sunt valere possint, quum de superfluitate disputantes, viam quãdam & methodum tradebamus per quam omnes demonstratiuas orationes Stoicorum & Peripateticorũ esse asynacticas ostendi potest. Peculiarem tamen de iis disputationem, tanquã auctarium iis addere fortasse nihil nocuerit, præsertim quum sibi in illis maximè placeant. Quum autem multa afferri possint ad docendum eos subsistere non possent tamen pro eo quod nobis instituta hypotyposis requirit, hac methodo aduersus eos vti sufficiet. Dicam autem nunc quoque de indemonstrabilibus. his enim sublati etiã reliquæ omnes orationes corruunt, quippe quæ per illas demonstrètur esse synacticæ. Hæc ergo propositio, Omnis homo est animal, ex particularibus illatiuè cõfirmatur. nam ex eo quòd Socrates, qui homo est, animal etiam sit, Plato itidem & Dion, & vnusquisque particularium, videtur esse possibile confirmare, omnem hominem esse animal. nam si vel vnũ particulare contrarium alijs comperiat, non est vera vniuersalis propositio. Exempli gratia, Quoniã maxima pars animalium inferiorem maxillam mouet, solus autem crocodilus superiorem: vera hæc propositio nõ fuerit, Omnia animantia inferiorem maxillam mouent.

Quum igitur dicunt, Omnis homo est animal, Socrates est homo, Socrates igitur animal: ex hac vniuersali propositione Omnis homo est animal, particularem hanc propositionem colligere volentes, Socrates igitur animal: quæ quidem confirmatiua est vniuersalis propositionis, secundum modum epagogicum (*id est illatiuum*) vt docuimus, in diallelam incidunt orationem, vniuersalem quidem propositionem per vnamquæque particularem, particularem autem ex vniuersali syllogisticè inferre volentes. Itidem autem & in hac oratione, Socrates homo, nullus autem homo quadrupes, Socrates igitur non est quadrupes: hanc quidem propositionem, Nullus homo quadrupes, ex particularibus epagogicè volentes confirmare, vnamquæque autem particularem ex illa Nullus homo quadrupes, syllogisticè colligere volentes, in hæsitacionem quæ est per diallelum modum incidunt. Simili autem cum examine percurrere oportet etiã reliquas orationes quæ apud Peripateticos vocantur indemonstrabiles: sed & eas etiam quæ sunt huiusmodi, Si dies est, lux est. Nã & hoc, Si dies est, lux est, aiunt esse synæcticum (*id est collectiuum*) illius, Lux est: rursumque hoc, Lux est, cum altero, Dies est, confirmatiuum illius esse, Si dies est, lux est. Nõ enim hoc supradictum connexum existimatum fuisset esse verum, nisi prius perspectum fuisset coexistere semper Lux est, cū illo, Dies est. Si igitur oportet antè comprehēdisse, quum dies est, necessariò esse etiam lucem, ad componendum hoc connexum, Si dies est, lux est: hinc infertur, in his, quum dies est, lucem esse, quum istud quidẽ connexum Si dies est, lux est (quãtum ad præsentẽ attinet indemonstrabilem orationem) coexistentiam colligat huius, Diem esse, & illius Lucem esse: vicissim autem existentiam eorum quæ dicta sunt confirmet ipsum cõnexum: hic quoque diallelum modum, per quẽ hæc coguntur, orationis

Subsistentiam euertere. Idem dicendum est & de hac oratione, Si dies est, lux est: atqui lux nō est: non igitur dies est. Nam ex eo quōd absque luce dies non possit spectari, verū esse hoc connexum existimabitur, Si dies est, lux est. nam si (vt hoc supponamus) dies cōspiceretur aliquando, lux non item: falsum diceretur esse illud connexum. Quantum autem attinet ad eam quam diximus indemonstrabilem *orationem*, Non esse diem, quando lux nō est, colligitur per hoc, si dies est, lux est, adeo vt eorū vtrunque ad sui confirmationē opus altero habeat iam cum confirmatione sumpto, vt per ipsum fidem impetret, per diallelum modum. Itidem etiam ex eo quōd aliqua sint quorum alterum cum altero coexistere non possit, vt, dies & nox: & hæc negatiua conser-tionis, Non dies est & nox est: & hoc disiunctum, Aut dies est, aut nox est, pro veris habebuntur. Atqui ipsa non coexistere, confirmari putant & per negatorium symploces, & per disiunctum, dicentes, Non dies est & nox est: Atqui nox est: non ergo dies est. Item, Aut dies est, aut nox est: Atqui nox est: non ergo dies est. Vel sic, Non autem est nox, dies ergo est. Vnde nos rursus ratiocinamur, si ad confirmationem disiuncti & negationis quæ est in symploce, necesse est vt prius cōprehēderimus, axiomata quæ in iis continentur, esse talia vt coexistere non possint: esse autem incoexistentia, per disiunctum & per negatiuam symploces colligere videntur, ad modum diallelum nos redigi: quum neque prædictis tropicis, *id est modalibus*, fidē habere possimus, nisi incoexistentiam axiomatum quæ in iis continentur, comprehēderimus: nec verò de hac eorū incoexistencia affirmare ante syllogismorum synerotesin, quæ per modales fit, affirmare possimus. Itaque non habentes vnde fidei initium sumamus, quōd hæc ita sint reciproca, dicemus ne tertiam quidem, aut quartam, neque quintam

quintam indemonstrabilium (quātum quidem ex his) subsistentiam habere. Hactenus & de syllogismis dixisse sufficiet in praesentia.

De epagoge, id est inductione.

CAP. XV.

EPagoges etiam, *id est inductionis*, modum facile reici posse existimo. Quoniam enim volunt per eam probare vniuersale ex particularibus, aut omnia percurrentes particularia, hoc facient, aut aliqua. Sed si quidem aliqua *percurrent*, non erit firma inductio, quum fieri possit ut aliqua ex praetermissis particularibus in inductione, contraria reperiantur vniuersali. Sin omnia *percurrere instituerint*, aggredientur impossibilia, quum infinita sint particularia, nullisque terminis circumscripta. Itaque sic contingit ut utroque modo nutet & vacillet inductio.

De definitionibus.

CAP. XVI.

IAm verò quum ob suum circa definitiones artificium valde se efferant dogmatici, (quod rationali parti eius quae philosophia dicitur annumerant) aegedum, etiam de definitionibus pauca quadam in praesentia dicamus. Quum ergo dogmatici definitiones ad multa conferre existiment, vereor ut duobus generalissimis capitibus omnem illum quem dicunt eorum necessarium usum contineri comperias. Nam aut ad comprehensionem, aut ad docendi methodum in omnibus necessarias esse definitiones ostendunt. Si igitur docuerimus ad neutrum horum utiles esse, euertemus, meo quidem iudicio, omnem vanum circa has dogmaticorum laborem.

Age ergo, si is quidem qui ignorat id quod definitur, non potest id quod ipsi est incognitum definire: at is qui cognoscit, ac postea definit, non comprehendit ex definitione id quod definitur, sed ad id iam comprehensum apposuit definitionem, ad comprehensionem rerum definitio non est necessaria. Etenim quo-

H. i,

niam si omnia definiiri velimus, omnino nihil definiemus, eo quòd in infinitum prolaberemur: sin dicamus aliqua etiam absque definitionibus comprehendi, ostendimus nequaquam: necessarias ad comprehensionem esse definitiones: quemadmodum quæ non erant definita, comprehensa fuerunt, quum nos etiam reliqua omnia absque definitionibus possimus comprehendere, aut omnino nihil definiemus (propter progressionem in infinitum) aut non necessarias definitiones esse ostendimus: atque ideo ne ad docendum quidem necessarias eas esse comperiemus. Nam vt qui primus rem cognouit, eam cognouit absque definitione, eodem modo & is qui ipsam docetur, potest sine definitione doceri. Præterea ex iis quæ definiuntur, diiudicant definitiones, aiuntque vitiosas esse definitiones quæ aliquid cõplectuntur eorum quæ non insunt definitis, aut omnibus, aut aliquibus. adeo vt si quis dicat hominem esse animal rationale, immortalè: aut animal rationale, mortale, grammaticum: tum quòd nullus sit homo immortalis, tum verò quòd sint aliqui homines non grammatici, mēdosam esse inquam definitionem. Fortasse igitur indiudicabiles sunt definitiones, propter infinitatem particularium ex quibus diiudicari debent. Deinde nō possint facere vt comprehendantur & doceantur illa ex quibus ipsæ diiudicantur, vt pote iam præcognita: si quidem & comprehensa fuerint. Ecquis verò ridiculum esse neget, dicere definitiones aut ad comprehendendum, aut ad docendum, aut ad manifestandum conducere, quum nos tanta obscuritate inuoluāt. Exempli gratia (libet enim paulisper iocari) Si quis ab aliquo sciscitari velit an occurrerit ei homo insidens equo, & canem secum ducens, interroget hoc modo, O animal rationale, mortale, intellectus & scientiæ capax, occurritne tibi animal risibile, latis vnguibus, scientiæ politicæ

capax, habens conglobationes firmatas super animali mortali, hinniendi facultatē habente: quod secum ducit animal quadrupes latratium? qui nō sit hic risu excipiendus qui hominem de re tam nota cogat obmutescere propter definitiones? Itaque inutilem esse definitionem, quod ad hæc quidem attinet, dicere necesse est: siue dicatur esse oratio quæ per breuem admonitionem nos ad notionem adducat subiectarum vocibus rerū, (quorum certē nihil apparuit ex iis quæ antè diximus) siue oratio indicās ὁ τὸ π λὺ εἶναι, siue quodcūque alicui libuerit. Nā volentes ostēdere quid sit definitio, in controuersiam incidunt, ex qua se nunquam expedire possint: quam propter huius tractatus institutum nunc omitto: quum alioqui illa definitiones euertere videatur. Nec verò de definitionibus plura mihi nunc dicenda arbitror.

De diuisione.

CAP. XVII.

Quia verò aliqui ex dogmaticis dialecticam esse dicunt scientiam syllogisticam, inductiuam, definitiuam: nos autem post disputationem de organo iudicandi, & de signo, & de demōstratione, de syllogismis quoque, deque inductione ac de definitionib⁹ disseruimus: etiam disputationē de definitione paucis expedire, minimè ab instituto nostro alienum fore censemus. Dicunt itaque diuisionem fieri quadrisariam: aut enim nomen in significata diuidi, aut totum in partes, aut genus in species, aut speciem in particularia. At qui nullius horum esse scientiam diuisiuam non difficile puto, singula examinando, ostendere.

De nominis in significata diuisione.

CAP. XVIII.

Iam ergo scientias inter ea numerant quæ sunt natura, non autē quæ positione. Et meritò. nam sciētia, stabilis quædā & immobilis res esse debet: at quæ sunt

H. ii.

positione, facile mutationi obnoxia fuerint: quippe quæ diuersitatibus positionum, quæ in nostra potestate sunt, varientur. Quum igitur nomina positione significant & non natura, (alioqui enim omnes intelligerent omnia quæ à vocibus significatur, Græci pariter & Barbari: præterquam quod in nostra potestate est, ea quæ significantur, declarare semper & significare quibuscunque velimus aliis nominibus) quomodo possibile sit scientiam diuisiuam nominis in significata *constitueret* aut quomodo dialectica (vt quidam censent) scientia significantium & significatorum possit esse?

De toto & parte.

CAP. XIX.

DE toto autem & parte disputabimus quidem etiam in iis quæ physica nuncupantur, in præsentia verò de diuisione quæ vocatur totius in partes suas, hæc dicenda sunt. Quum aliquis decadem, *id est denarium numerum*, in vnum & duo & tria & quatuor diuidi ait, nõ diuiditur in hæc decas. Nam simulatque eius prima pars sublata est, (vt per concessionem hoc nunc demus) verbi gratia, vnitas: nõ amplius subiectus est denarius numerus, sed nouem, & omnino aliud quiddam quàm denarius. Aliorum ergo ablatio & diuisio nõ iam fit à decade (id est numero denario) sed ab aliquibus aliis, quæ, prout fit vnaquæque ablatio, variantur. Iam ergo videamus quum possibile sit totum diuidere in eas quæ dicuntur esse eius partes. Nam si diuiditur totum in partes, solent partes contineri in toto ante diuisionem: at non continentur. Verbi gratia, (vt in decade rursus orationem nostram figamus) decadis partem dicunt omnino esse nouem. (diuiditur igitur in vnum & nouem) sed & octo similiter: (diuiditur enim in octo & duo) & septem similiter, & sex & quinque & quatuor & tria & duo & vnum. Si igitur hæc omnia in decade continentur, & composita cum ea, quinquagintaquinque sunt, nimirum

in decē continētur quinquagintaquinque. quod absurdum est. Ergo ne cōtinentur quidē in decade ea quæ dicuntur esse eius partes, nec decas in eas diuidi potest, vt totum in partes, quæ nullo modo in ipsa cōspiciuntur.

Eadem autem obiciuntur & in magnitudinibus, si quis, verbi gratia, magnitudinem decem cubitorum diuidere velit. Fortasse igitur ne totum quidem in partes diuidere possibile fuerit.

De generibus & speciebus.

CAP. XX.

Superest ergo de generibus & speciebus tractatio, quam quidem fufius alibi persequemur: nunc verò, vt qui breuitati studeamus, hæc dicere cōtenti erimus. Si quidem noemata esse genera dicunt & species, epicheremata quæ aduersus hegemonicum & phantasiā attulimus, ipsos euertunt. Sin propriam subsistentiam illis relinquunt, quid ad hoc respondebunt? Si genera sunt, aut tot sunt quot species: aut fieri potest vt communis omnibus quæ eius species esse dicuntur, sit species, videlicet genus. Si ergo tot sunt genera quot ipsorum species, non iam fuerit commune genus quod in ipsas diuidetur: at si vnicum esse dicatur in omnibus suis speciebus genus, vnaquæque illius species aut eius totius particeps est, aut partis eius: sed totius quidem, nequaquā (impossibile est enim vt, quum vnum quoddam existat, in alio & alio eodem tempore contineatur, ita vt totum perspiciatur in vnoquoque eorum in quibus esse dicitur). Sin partem tantum accipit, primū quidem non consequetur speciem genus totum, vt existimant: nec homo erit animal, sed pars animalis. verbi gratia, substantia quidem, sed neque animata, neque sensitua. Deinde verò omnes species aut dicentur particeps esse eiusdē partis generis sui, aut alius atque alius. Sed eiusdem impossibile est, propter supradicta: at si alius atque alius, nec similes inter se erunt species secun-

H. iii.

dum genus (quod illi non admittent) & infinitum erit genus vnumquodque, in infinitas scissum non solum species, sed in infinita etiam particularia: in quibus & ipsis cum speciebus suis spectatur. Dion enim non tantum homo, verum etiam animal esse dicitur. At si hæc absurda sunt, ne parte quidem tenus species genus suum participant, quod vnum est. Quod si vnaquæque species neque totius particeps est generis, neque partis eius, quomodo dici possit vnum esse genus in omnibus suis speciebus, ita ut etiam in eas diuidatur? Hoc certè nemo dicere queat, nisi fortè fingat quasdam *ειδωλοποιήσεις*, quæ etiam eorum indiuiduabilibus controuersis, per septuaginta aggressiones progrediendo, euertentur. His autem & illud addendum est: Species aut tales sunt, aut tales: harum genera aut sunt & talia, & talia: aut sunt talia quidem, talia verò non: aut neque talia, neque talia. Verbi gratia, Quoniã ex his vel illis (quæcũque sint ea) alia, corpora sunt, alia incorporea: & alia quidem vera, alia autem falsa: & quædam alba fortasse, quædam nigra: & quædam maxima & quædam minima: & alia itidem: ipsum Aliquid (verbi gratia) quod dicunt quidam esse generalissimum, aut omnia erit, aut alterutra, aut nihil. Sed si nihil quidem prorsus sit Aliquid, nec genus, iam finita fuerit quæstio: sin dicatur esse omnia, præterquam quod impossibile erit quod dicetur, oportebit ut sit omnia & specierum & particularium in quibus est. Ut enim quia animal (ut aiunt) substantia est animata, sensitua, vnaquæque specierum eius & substantia esse dicitur, & animata, & sensitua: eodẽ modo si genus sit & corpus & incorporeum, & falsum & verum, & (ut ita fingamus cõtingere) nigrum & album, & minimum & maximum, & alia omnia: vnaquæque specierum & vnumquodque particulare erit omnia: quod non conspi-

citur. Falsum igitur etiam hoc. At si alterutra tantum sit, quod erit genus horum, non erit genus reliquorum: ut Si corpus aliquid, incorporeorum: & Si rationale animal, irrationale. adeo ut neque incorporeum sit aliquid animal, neque irrationale. & in aliis itidem. quod absurdum est. Genus itaque nec est & tale & tale, nec tale quidem, tale autem non: quinetiam nec tale, nec tale potest esse genus. Quod si ita est, ne villo quidem modo est genus. Iam vero si quis dicat genus esse omnia potentia, respondebimus, id quod sit aliquid potentia, debere & actu aliquid esse. Exempli gratia, non potest aliquid grammaticus esse absque actu. Genus ergo si potentia est omnia, interrogamus eos quid sit actu. & ita manent eadem dubitationes. nam *genus* contraria omnia actu esse non potest. Sed neque alia quidem actu quoque, alia vero potentia solum. ut, corpus quidem actu, potentia autem incorporeum. Potentia enim est quod potest actu subsistere. at quod est corpus actu, non potest incorporeum esse actu. Itaque, verbi gratia, Si corpus est actu, non est incorporeum potentia: & e converso. Itaque dicere non possumus genus alia esse actu, alia tantum potentia. Quod si nihil omnino est actu, neque subsistit, nihil ergo est genus, quod a se diuidi in species dicunt. Sed & hoc considerare est operapretium. quemadmodum enim quia idem est Alexander & Paris, fieri non potest ut, Alexander ambulat, sit verum, at vero Paris ambulat, sit falsum: ita si idem est hominem esse & Theonem esse vel Dionem, hæc appellatio homo si ad constituendum *axioma* afferatur, aut verum aut falsum in vtrisque faciet *axioma*. Atqui hoc ita esse non comperitur. nam quum Dion sedet, Theon autem ambulat, istud *axioma* Homo sedet, de hoc quidem dictum, verum est: de illo autem, falsum. Non est igitur communis vtrisque appellatio hæc homo, & vna eademque ambobus: sed certe alia, vtrique peculiaris.

H. iiii.

De communibus accidentibus. CAP. XXI.

Similia autē & de cōmunibus accidentibus dicuntur. Sñā si vnū & idē accidit Dioni & Theoni, nimirū videre, si (per suppositionē) intereat quidē Diō, superstes autem sit Theon, & videat: aut visum Dionis qui interiit, interitus expertē esse dicent, (quod à ratione abhorret) aut eundem visum interiisse & non interiisse: quod est absurdum. Non igitur Theonis visus idem est cum visu Dionis. Ergo est diuersus, vtrique peculiaris. Nam si eadem accidit Dioni & Theoni respiratio, fieri non possit vt intra Theonem respiratio sit adhuc, intra Dionem esse deserit. At qui fieri potest, si hic obierit, ille sit superstes. Non ergo eadem est. Sedenim de his hæc breuiter dicta nunc sufficient.

De sophismatibus. CAP. XXII.

Nec verò absurdū fuerit in disputatione de sophismatibus paulisper immorari, quoniam & ad hæc soluenda necessariam esse dicunt dialecticam ii qui illam celebrant. Nam si (inquiunt) per hanc veræ & falsæ orationes dignoscuntur, sunt autē etiam sophismata falsæ orationes: horum etiam esse possit diiudicatio qua veritatem apparenti verisimilitudine corrumpunt. Vnde dialectici, tanquam auxiliantes labanti vitæ communi, magno studio ad tradendum sophismatum notionē & differentias & solutiones incumbunt: dicētes sophisma esse orationem verisimilem & fraudulentam, adeo vt recipiat cōclusionem aut falsam, aut similem falsæ, aut incertam, aut alio quouis modo non recipiendam. Falsam quidem, vt in hoc sophismate habes. Nemo catogorema bibendum exhibet: est autem catogorema, apsinthium bibere: nemo igitur catogorema propinat. Falsæ autē similē, vt in hoc, Quod neque fieri poterat, nec fieri potest, hoc nō est absurdū, at neque fieri poterat neque potest vt medicus, quaten⁹ est medicus, occi-

dat. Incertā verò, vt in hoc, Non & interrogauī aliquid primū, & stellæ pares non sunt numero. Interrogauī autem te primū vtrū stellæ essent numero pares. Aut alia quauis de causa non recipiendam, vt quæ vocantur orationes solœcissantes. vt, Quod vides est: vides autē phreniticum: est igitur phreniticū. *Itidem*, Quod vides est: vides autem inflammatum locum: est igitur inflammatum locum. Postea verò & solutiones eorum videre, id est ostendere, conantur, dicentes in primo quiddē sophismate, aliud per sumptiones esse concessum, & aliud esse illatum. Cōcessum est enim non bibi catogorema: & esse catogorema, apsinthium bibere, nō ipsum apsinthiū. Itaque quū esset inferendū, Nemo ergo bibit hoc ipsum, Apsinthium bibere: (quod est verū) illatū est, Nullus ergo apsinthium bibit: quod est falsum, nec colligitur ex concessis sumptionibus. In secundo autem *dicūt ipsum* videri quidem ad falsum abducere, (adeo vt qui non bene animaduertūt, dubitēt an illi assentiri debeant) colligere tamen verum. hoc videlicet, Non ergo absurdum est istud, Medicus, quatenus est medicus, interficit. Nulla enim propositio absurda est: propositio autem est hoc, Medicus, quatenus est medicus, interficit. Ergo ne hoc quidem est absurdum. At verò in incertum abductio, ex genere est eorū quæ variant, vt aiunt. nam si nulla interrogatio præcesserit (per suppositionē) negatorium cōnexi verum redditur, quū ipsum connexum sit falsum, eo quòd insertum sit ipsi falsum, hoc videlicet, Interrogauī te aliquid: vbi autem interrogatio de negatiuo cōnexi facta fuerit, quum assumptio vera reddatur, quæ est, Interrogauī autē te primū, (eo quòd de negatorio cōnexi ante assumptionem interrogatio fuerit) negatorii symploces, *id est cōnexi*, propositio, falsa redditur, eo quod in symploce falsū erat, vero reddito: adeo vt nunquam possit colligi con-

clusio nisi negatorium symploces vnà sit cum assumptione. Vltimas autē esse dicunt nonnulli solœciantes orationes quæ absurdè inferant præter consuetudinem. Talia quidem dicunt aliqui dialectici de sophismatibus. (nam alii alia dicunt) ea autem simplicium aures titillare fortasse possunt: sunt tamen superuacanea & vano labore excogitata. Et hoc quidem vel ex iis quæ iam dicta sunt, possit fortassis animaduerti. docuimus enim nec verum nec falsum posse secundum dialecticos comprehendere, cum aliis variis modis, tum verò euersis orationibus indemonstrabilibus & demonstratione, quæ sunt syllogistica eorum facultatis testimonia. Tamen ad hunc locum peculiariter cum alia multa possunt afferri, tum verò hoc breuitati studentes dicendum habemus. Quotquot quidē sophismata propriè dialectica videtur posse refellere, horū solutio inutilis est: quorum autem solutio est utilis, hæc nequaquam dialecticus soluere possit, sed ii qui in vnaquaque arte, rerū cognitionē, versando in iis, adepti sunt. Iam enim (vt vnum aut alterū exemplum ponamus) si propositum fuerit medico tale sophisma, In morborū declinationibus variam victus rationem & vini potum admittere oportet. At quum formatur quiuis morbus, ante primam diatriotom omnino fieri consuevit declinatio. Necessè est igitur ante primam diatriotom & variam victus rationem & vinum ut plurimum assumere: dialecticus certè nihil quicquam habuerit quod ad huius argumenti solutionem, alioqui vtilem, afferat. At medicus soluet hoc sophisma, quippe qui sciat *ἡ ἀρχὴ*, id est declinationem, seu remissionem, dici bifariam, videlicet & totius morbi, & vniuscuiusque intensiōis particularis, *ἀπὸ τῆς ἀρχῆς*, id est à uigore, uel statu supremo, uel summo incremento, propensionem in melius. Ac ante primam quidem diatriotom contingere ut plurimum

particularis intensiōnis declinationem videmus: variā
 autē victus rationē in hac ipsa declinatione non proba-
 mus, sed in toti⁹ morbi declinatione. Vnde & sumptio-
 num orationis alterā ab altera diuulsam esse dicet, quū
 in priori sumptione vna declinatio sumatur, ea nimi-
 rū quæ totius morbi est: in posteriore autem altera, ni-
 mirū particularis. Itidem verò proposita huiusmodi
 quæstione de aliquo qui feбри correptus fuerit oborta
 ex vehementi constipatione, *videlicet*, Contraria contra-
 riorum sunt remedia: frigida autem propositæ inflam-
 mationi contraria est: consentanea ergo est propositæ
 inflammationi frigida: dialecticus quidem hic obmu-
 tescet: at medicus, quū nouerit quæ sint affectiōnes pri-
 mariò contiguæ, quænam etiam ipsarum symptomata:
 respondebit, quæstionem hanc de symptomatibus non
 esse: (quum nimirū vsuueniat vt affusa frigida ardor
 augeatur) sed de contiguis affectiōnibus: & constipatio-
 nem quidem esse contiguam: (quæ non cōdensationem
 sed modum aliquem quo laxetur *obstructio*, postulet) at
 consequentem ardorem non esse primariò cōtiguum:
 vnde nec frigidam videri esse illi accommodam. Atque
 ita in sophismatibus quorum solutio, quam poscunt,
 est utilis, non habebit quod dicat dialecticus: sed pro-
 posita nobis hac oratione, Si non & pulchra cornua ha-
 bes, & cornua habes, cornua habes: pulchra autem cor-
 nua non habes, & cornua habes: cornua igitur habes.
 Itē, Siquid mouetur, aut in loco in quo est mouetur, aut
 in quo nō est: atqui nec in quo est: (manet enim) nec in
 quo nō est: (quomodo enim aliquid agat in illo in quo
 omnino non est) non ergo mouetur quicquā. *Item*, Aut
 quod est, fit, aut quod non est: at verò quod est, non fit:
 (est enim) sed neque id quod non est (nam quod fit, ali-
 quid patitur: quod autem non est, non patitur) nihil er-
 go fit. *Item*, Nix aqua est cōcreta: nigra autem est aqua:

nigra ergo est nix. atque huiusmodi quasdam nugas accumulans contrahit supercilia, & dialecticam obtendit, magnoque cum fastu nititur astruere nobis per demonstrationes syllogisticas, fieri aliquid, & moueri aliquid, & niuē esse albā, & nos cornua non habere: quum alioqui satis esset actū ipsum illis opponere ad ea quæ ita asseuerāter ab illis ponuntur infringenda, ex apparētibz, quæ contrarium illis testantia vim parem habēt. Ideoque quum proposita esset philosopho oratio motum negans, tacitus ambulare cœpit. & in vita communi homines terras & maria permeant, fabricantque naues & domos, & procreant liberos, de orationibus quæ sunt aduersus motum & generationem nihil solliciti. Fertur etiā Erophili medici festiuū apophthegma (vixit enim hic tempore Diodori, qui in inepta dialectica orationes sophisticas cōmemorabat) cum aduersus alia multa, tum verò aduersus motū. Quum enim luxato aliquādo humero venisset ad Erophilum Diodorus vt curaretur, facerē eum irrisit, dicens, Aut in quo erat loco humerus existens excidit, aut in quo non erat: at neque in quo erat, nec in quo non erat: non ergo excidit. Adeo vt precaretur sophista eum vt omissis iis orationibus, adhiberet ei congruum medicæ arti remediū. Sufficit enim, (vt arbitror) cum experientia vsu parta, & citra opinionem, secundum communes obseruationes & præoccupatas in animis hominum opiniones, vt tam degere, de iis quæ ex dogmatica curiositate dicuntur, & quidem nullam vitæ communi vtilitatem afferunt, assensum retinētes. Si ergo quæcunque sophismata soluta fructum afferrent, ea soluere non possit dialectica: at quæcunque ab ea posse solui cōcedat aliquis, horum inutilis est solutio: inutilis est in soluendis sophismatibus dialectica. Quinetiam si quis iis quæ dialectici dicūt instructus prodeat, ita paucis docere possit

artē quæ ab illis de sophisematibus traditur, esse super-
 uacaneam. Contulerunt se dialectici (vt inquit) ad
 dialecticam, non tātum vt discerent quid ex quo colli-
 gatur, sed hoc imprimis propositum sibi habentes vt
 per demonstratiuas orationes vera & falsa iudicare sci-
 rent. vnde dicunt dialecticam esse verorum & falsorū
 & neutrorum scientiam. Quum igitur ipsi veram esse
 orationē dicant quæ per veras sumptiones veram con-
 clusionem colligat, simulatque nobis obiecta fuerit o-
 ratio quæ falsam habeat conclusionem, sciemus fal-
 sam esse, ideóque illi non assentimur. necesse est enim
 ipsam etiam orationem, aut non esse synacticam, aut ne
 sumptiones quidem habere veras. Quod ex his perspi-
 cuum est: Aut falsa cōclusio quæ est in oratione, conse-
 quitur symplocen quæ fit per eius sumptiones, aut non
 cōsequitur. Sed si quidem non cōsequitur, ne synactica
 quidem erit oratio: (dicunt enim synacticā esse oratio-
 nem, quum conclusio eius sequitur symplocen quæ est
 per eius sumptiones) sin autē consequitur, necesse est et-
 iā symplocē quæ est per eius sumptiones, esse falsam,
 secundum ipsorum artis præcepta. Aiunt enim falsum
 quidem consequi falsum, verum autem nequaquam.
 Quòd autem oratio quæ non synactica neque vera est,
 secundum eos, ne demonstrabilis quidem sit, ex su-
 pradictis perspicuum est. Si ergo proposita oratione
 in qua falsa sit conclusio, ex hoc ipso non esse veram
 nec synacticam orationem cognoscimus, ex eo quòd
 conclusionem habeat falsam, nō assentimur ei, etiamsi
 vnde habeat fallaciam non agnoscamus. Quemadmo-
 dum enim ne ea quidem quæ à præstigiatoribus fiunt,
 vera esse assentimur, sed scimus eos fallere, etiamsi non
 cognoscamus quomodo fallant: ita nec orationibus
 falsis quidem, sed quæ tamen verisimiles esse videntur,
 fidem habemus, etiamsi non cognoscamus quomodo

captiosæ sint. Aut quoniam non tantum inest hoc sophismatibus ut ad falsum abducant, sed ut ad alias etiam absurditates, ita generalius est quaestio proponenda, Oratio quæ proponitur, aut ad aliquid inexpectatum nos adducit, aut ad aliquid tale ut ipsum expectare oportuerit: si ad secundum, non absurdum nos ei assentiri fuerit: si ad aliquid quod sit præter expectationem, nos non absurditati assentiri temerè propter verisimilitudinem: sed illos abscedere ab oratione, quæ absurdis assentiri cogit, oportebit: si modò non nugari pueriliter, sed vera inquirere, ut pollicentur, instituerunt. Quemadmodum enim si via sit quæ ad aliquod præcipitium ducat, non protrudimus nos in illud præcipitium, eo quòd via sit aliqua quæ ducit ad ipsum, sed à via illa recedimus propter præcipitium: eodem modo si oratio sit aliqua quæ nos abducit ad aliquid quod absurdum esse constat, non assentiemur absurdo propter illam orationem, sed recedemus ab ea propter absurditatem. Quum igitur ita nobis obicietur oratio, ad unamquamque propositionem assensum retinebimus, deinde tota oratione obiecta, quæ visa fuerit inferemus. Nam si Chrysippeï dogmatici in propositione sortitæ, progrediente oratione dicunt esse immorandum, & assensum retinendum, ne in absurditatem incidant: nos certè, qui scepticam sectam profitemur, & quibus absurditas suspecta est, multo magis deceat cauere ne impingamus per propositiones summptionum: ac potius in unaquaque assensum retinere, usque ad totius orationis propositionem. Et nos quidem, citra ullam opinionem, iis quæ in vita communi obseruauimus, prodeuntes instructi, fallaces orationes ita vitamus. At verò dogmatici nequaquam poterunt sophisma diiudicare ab oratione quæ cõuenienter videtur proponi, si quidem illi dogmaticè diiudicare cogantur an synactica sit orationis forma, & sum-

ptiones sint veræ, an neutrum horum. Docuimus enim antea, neque posse ab illis synacticas orationes comprehendere, neque verū vlla in re diiudicari, quippe qui nec diiudicatorium, nec demonstrationem, de quibus constet, habeant, vt ex eorum ipsorum verbis ostendimus. Superuacaneæ igitur sunt, si hæc spectes, illæ de sophismatibus artificiosæ formulæ quas tantopere celebrant dialectici.

De amphiboliis, id est ambiguitatibus.

CAP. XXIII.

Similia his etiam de distinguendis amphiboliis dicimus. Si enim ambiguitas est vocabulum duo aut plura significans, & vocabula positione significant, illas quidem ambiguitates quascunque est distinguere operæpretium, (nimirū quæ in alia experientia consistunt) qui in vnaquaq; arte sunt exercitati, distinguēt: quum experientiam habeant ipsi vsus positiui vocabulorum quem rebus quæ significantur fecerunt: at dialecticus minimè. Vt in hac ambiguitate, In morborum declinationibus varia victus ratio repudianda non est. Quinetiam in vita communi vel ipsos pueros distinguere ambiguitates videmus, quarum distinctio ipsis utilis esse videtur. Siquis enim habens duos, eodem nomine ministros, & puero imperet ad se accersi Manen (hoc enim vtrique ministro singamus nomen esse commune) interrogabit puer vtrum. Et si plura ac diuersa quis habens vina, dicat puero, Funde mihi vinum vt bibā, itidem rogabit puer ex quo. Ita quæ est in singulis rei utilis experientia, distinctionem inducit, at quæcunque ambiguitates in aliqua ad vitam communem pertinet experientia non sunt, sed in dogmaticorum sententiis versantur, suntque fortasse inutiles ad viuendum citra opinionem: circa has dialecticus quidam animi peculiarem affectum habens, cogetur etiam in ipsis i.

militer assensum retinere secundū scepticas methodos, quatenus rebus incertis & incomprehensibilibus aut etiam insubsistentibus fortasse sunt annexæ. Sed de his quidem iterum disputabimus. Quod si quis dogmaticus horum quidpiam refutare conetur, scepticum propositum corroborat, quippe qui ex mutuo refutandi conatu, & controuersia indiudicabili, ipse etiam assensus retentionem de iis quæ in quæstione versantur, confirmet. Atque his de ambiguitatibus dictis, hic secundum hypotyposæon librum absoluiamus.

SEXTI PHILOSOPHI PYR-
RHONIARVM HYPOTYPOSEON

LIBER III.

DE LOGICA quidē parte eius quæ philosophia nominatur, vt in hypotyposi, quæ diximus sufficere possint, eadem autē scribēdi methodo vtētes, eius quoque physicā partem percurremus: non omnibus quæ ab illis dicuntur, sigillatim contradicentes, sed generaliora labefactare conantes, cum quibus & reliqua circumscribuntur. Prima erit ergo de principiis disputatio. & quoniam bona pars eorum ex principiis alia esse materialia, alia effectiua fatetur, ab effectiuis ordiemur. Hæc enim & materialibus magis propria dicunt esse.

De Deo.

CAP. I.

ITaque quum Deum efficacissimam esse causam bona pars eorū pronuntiarit, primū de Deo inquiremus. illud præfati, nos vitam communem sequentes, nulli autem opinioni adhærētes, dicere esse deos, & colere deos, & prouidentiam illis attribuerē: sed aduersus dogma-

dogmaticorum temeritatem hæc asserre. Earum rerum
quas intellectu percipimus, substantias imaginari de-
bemus: vt, an corpora sint, an incorporeæ. Formas ite-
nemo enim equum intellectu percipere possit, nisi
prius formam equi cognitam habuerit. Deinde quod
intellectu percipitur, percipi alicubi oportet. Quum igitur
ex dogmaticis alii deum dicant esse corpus, alii in-
corporeum: & alii quidem humana forma præditum,
alii minimè: & alii in loco esse, alii in loco non esse: &
eorum qui in loco esse aiunt, alii intra mundum, alii ex-
tra eum collocent: quomodo poterimus deum intelle-
ctu percipere, si neque substantiam eius habeamus, de
qua constet, neque formam, neque locum in quò sit?
Prius enim illi vno ore fateantur omnes, & assentian-
tur talem esse deum, deinde nobis ipsum deformantes,
tum demum nos iubeant deum intellectu percipere.
Nam quatenus indiudicabilis est inter eos controuer-
sia, quod pro confesso & indubitato percipere intelle-
ctu possimus, ab illis non habemus. Sed tu incorrup-
tibile quiddam & beatum imaginans (inquiunt) illud
deum esse existima. At hoc stultum est, nam quem-
admodum qui non nouit Dionem, ne accidentia qui-
dè ipsi, vt Dionem, potest imaginari: ita quis dei substan-
tiam non nouimus, ne accidentia quidem ipsi cogno-
scere & imaginari poterimus. Præterea verò dicant no-
bis quid sit beatum, an quod agit secundum virtutem, &
prouidet illis quæ sibi subiecta sunt, an quod in nulla
actione versatur, & neque ipsum negotium habet, neque
alteri exhibet. Nam de hoc quoque motis inter se con-
trouersis quæ diiudicari nunquam potuerunt, imper-
uestigabile nobis beatum illud reddiderunt, ideoque
etiam deum. Quod si etiã intellectu percipiatur deus,
assensum retinere oportet de eo, sit necne, si quidè pen-
deamus à dogmaticis. Nam esse Deum, certum quidem

non est. si enim ex seipso sub sensus nostros caderet, conuenisset inter dogmaticos de his, quis sit, & qualis, & ubi: quum contra eorum indiudicabilis controuersia fuerit ut nihil comperti nec certi de eo habeamus, sed demonstratione indigere existimemus. Nam qui dicit esse deum, aut per manifestum hoc demonstrat, aut per incertum. per certum quidem nequaquam. nam si certum fuerit id quod demonstrat esse deum: quia quod demonstratur ad demonstrans intelligentia percipitur, propterea etiam comprehenditur una cum eo (sicut & ostendimus) certum fuerit etiam hoc, deum esse; quippe quod comprehendatur una cum demonstrante ipsum, quod quidem demonstrans est certum. Atqui non est certum, ut docuimus: non igitur demonstratur per certum. Sed ne per incertum quidem. nam incertum per quod demonstrabitur esse deum, opus habens demonstratione, si quidem per certum dicatur demonstrari, non iam incertum erit, sed certum, deum esse. Non ergo incertum hoc quod ad eius demonstrationem sumitur, per certum demonstratur. Sed neque per incertum. nam in infinitum delabatur qui hoc dicit, dum semper demonstrationem incerti quod afferetur, petemus ad demonstrationem eius quod nobis antea propositum fuerit. Non ergo potest ex alio demonstrari esse deum. Quod si nec ex seipso est certum, neque ex alio demonstratur, incomprehensibile erit an sit deus. His autem istud addendum est, Qui dicit esse deum, aut providere eum dicit rebus quae sunt in mundo, aut non providere. & si quidem providere dicit, aut omnibus, aut aliquibus. Sed si quidem omnibus provideret, non esset neque malum vllum, neque vitiosus vllus, neque vlla vitiositas. Atqui vitiositate plena omnia esse clamant. Non ergo omnibus providere dicitur Deus. Siu aliquibus providet, quare his quidem providet, illis vero

non item? Etenim aut vult & potest prouidere omnibus: aut vult quidem, sed nō potest: aut potest quidem, sed non vult: aut neque vult, neque potest. Sed si quidē & vellet & posset, omnibus prouideret: atqui non prouidet omnibus, (vt apparet ex supradictis) ergo nequaquam & vult & potest omnibus prouidere. Quod si vult quidem, sed non potest, eius vires superabit illa causa propter quam non potest prouidere illis quibus non prouidet. Atqui absurdum est deum imaginari talem cuius vires vlli rei cedant. At si potest quidē omnibus prouidere, sed non vult, inuidus esse existimari possit. Quod si neque vult neque potest, is & inuidus est, & debiles sunt eius vires: quod de deo dicere, impiorū est. Non ergo prouidet deus iis quæ sunt in mundo. Quod si nulli prouidet, neque extat vllū eius opus, neque vllus effectus, non poterit quisquam dicere vnde comprehendat deum esse, quum nec ex seipso appareat, nec per vllos effectus comprehendatur. Quocirca his quoque de causis incomprehensibile est an sit deus. Ex his autem ratiocinamur, impietatis crimē fortassis effugere non posse illos qui asseueranter deum esse dicunt. Nam si ipsum prouidere omnibus inquam, malorum authorem deum esse dicent: sin ipsum aliquibus aut nulli prouidere inquam, aut inuidum deum, aut imbecillas dei vires dicere cogētur. Atqui hæc non sine manifestaria impietate proferri possunt.

De causa.

CAP. II.

VErū ne nos maledictis prosequi aggrediantur dogmatici, dum non inuenient quomodo nobis actu ipso contradicant: magis communi & recepto modo de actiua causa quæstionem mouebimus, prius ad imaginandum quid sit causa appellere animum conati. Quæ obrem ex iis quæ a dogmaticis dicuntur, causæ notionem nemo intellectu percipere possit: quoniam illi

I. ii,

præter controuersas & peregrinas notiones causæ, eius subsistētiam quoque reddiderūt inuentu impossibilē, propter suam de eo controuersiam. Alii enim corpus, alii incorpoream esse dicunt causam. Possit autem uideri esse causa apud eos, secundum generaliore opinionem, propter quam operantem fit effectus. exempli gratia, sol, aut solis calor, *causa est* liquefieri ceram, vel liquefactionis ceræ. Nam de hoc inter se dissident, quum causam alii appellationum esse causam dicāt, ut liquefactionis: alii prædicatorum, ut liquefieri. Itaque (sicut dixi) secundum generaliore & receptū apud plures eorum modum, causa fuerit illud propter quod operans fit effectus. Harum autem causarum alii (& quidem eorum bona pars) existimant alias esse synacticas, alias *συατιόυς. q. d. concausales*, alias adiutrices. Et synacticas quidem esse quibus præsentibus adest effectus, & quibus sublatis tollitur, & minutis minuitur. ita enim appositionem strangalæ causam esse dicunt suffocationis. Synactior autē quæ eadem cum altero synactio vires ad id ut fiat effectus, affert. quo modo vnū quenque boum aratrum trahētium, causam esse dicunt tractionis aratri. Adiutricem verò, quæ paruas affert vires, & ad hoc ut facillè existat effectus. ut quum duo aliquod onus agrè portant, tertius aliquis adueniens vnā cum ipsis illud portando subleuat. Nonnulli verò etiam præsentia futurorū causas esse dixerunt, ut antecedentes. veluti vehemētē à sole calorē, febris. Nonnulli autem hæc admittere noluerunt: quia causa, si sit ad aliquid, atque adeo ad ipsum effectum, præcedere ipsum tanquam causa non potest. Nos autem de iis dubitationem mouentes hæc dicimus.

An sit aliquid alicuius causa.

CAP. III.

Verisimile est esse causam. quomodo enim incrementum esset, decrementum: generatio, corruptio: & ge

neraliter motus, naturalium & ab animo proficiscentiū effectū vnusquisque, totius mūdi gubernatio, reliqua omnia, nisi per aliquam causam? Nam si nihil horum quantum ad naturam existentiam habet, dicemus propter aliquam causam omnino videri nobis talia esse qualia non sunt. Insuper verò omnia ex omnibus temere essent, nisi esset causa. verbi gratia, Ex muribus quidem equi fortasse generarentur, elephantes autem ex formicis: & apud Thebas Ægyptiacas imbres rapidi & niues essent, at *partes* australes imbres nullos haberent: nisi causa foret aliqua propter quā in australibus quidem *partibus* frigus valde sæuiret, aridæ autē & æstuosæ essent *partes* oriētales. Quinetiam vtrinque subuertitur qui nullam esse causam dicit. si enim simpliciter & sine vlla causa hoc ait se dicere, fide carebit: sin aliquā causam, volēs euertere causam, ponit, reddatur causa propter quam non est causa. Propter hæc igitur verisimile est esse causam. Verisimiliter autem loqui eum quoque qui aliquid alicuius causam esse negat, manifestum erit, vbi rationes exposuerimus paucas de multis in præsentia, ad hoc docendum. Primum igitur impossibile erit causam imaginari, priusquam effectum eius comprehenderimus, vt effectum illius. nam tum demū cognoscimus causam esse effectus, quum illum vt effectum comprehendimus. Sed ne ipsum quidem effectū causæ, vt effectum eius comprehendere possumus, nisi causam effectus comprehendamus, vt causam eius. tunc enim etiam effectum eius esse cognoscere nobis videmur, quādo causam eius vt causam eius comprehendimus. Si ergo, vt causam quidem imaginemur, oportet prius cognouisse effectum: vt autem effectum cognoscamus, vt dixi, oportet præcognouisse causam: diallelus dubitationis modus ostendit ambo esse huiusmodi quæ imaginari nullo modo possumus, quū neque cau-

sam vt causam, neque effectum vt effectum imaginari
 queamus. Quum enim mutuo alterum alterius confir-
 matione egeat, vtrum ipsorū prius imaginari oporteat
 nescimus. itaque nec esse aliquid alicuius causam pro-
 nuntiare poterimus. Vt autem etiam posse causam sub
 imaginationē cadere aliquis concedat, incomprehensi-
 bilis propter cōtrouersiam habeatur. Nam qui dicit es-
 se alicuius causam, aut simpliciter & à nulla causa pro-
 babili impulsus hoc se dicere, aut propter aliquas cau-
 sas se *huc opinionem* assentiri ait. Et si quidem simpliciter,
 non erit fide dignior eo qui dicit simpliciter, nihil cu-
 iusquā esse causam: si rationes proferet propter quas
 esse aliquid alicuius causam existimet, quod quaeritur,
 per alterum quod quaeritur, ostendere conabitur. Nam
 quū hoc in quaestione versetur, an aliquid alicuius cau-
 sa sit, ipse, (tanquam causa sit) causam esse cur causa sit,
 dicet. Præterea, quoniam de existentia causæ quaestio à
 nobis agitatur, etiam causam illius causæ *quam attulerit*
ad probandum causam esse, necesse habuerit proferre: &
 illius rursus aliam, & vsque in infinitum. Atqui im-
 possibile est infinitas causas ostendere. Impossibile est
 igitur asseueranter pronuntiare aliquid esse alicuius
 causam. Ad hæc, aut causa, quum iam est, & existit cau-
 sa, facit effectū, aut quum non est causa. Sed quum non
 est, nequaquam: si quum est, oportet ipsam prius exi-
 stentiam habuisse, & prius fuisse causam, deinde eū in-
 ducere effectum, qui ab ipsa effici dicitur quum iam est
 causa. Sed quoniam ad aliquid est causa & ad effectum,
 non posse eam ante illum, vt causam, existere manife-
 stum est. Ergo causa, ne tum quidem quum est causa,
 efficere potest illud cuius est causa. Quod si neque tum
 quum non est causa, efficit aliquid, neque quum est: ne
 efficit quidem quicquam. Quare ne causa quidem erit.
 Nam causa non potest vt causa intellectu percipi, nisi

efficiat aliquid. Vnde illud etiam dicunt nonnulli, Cau-
 sam aut coexistere oportet cū effectu, aut prius aut post
 existere. Nunc verò, si quidem dicamus causam incipe-
 re existere post generationem effectus ipsius, vereor vt
 nimis hoc ridiculum fuerit. Sed neque ante ipsum exi-
 stere potest. ad ipsum enim dicitur intellectu percipi.
 Quæ autem sunt ad aliquid, dicunt ipsi, quatenus ad a-
 liquid sunt, coexistere & simul intellectu percipi alia
 cum aliis. Quinetiam coexistere non potest. si enim ef-
 fectiua eius est, quod autem sit, ab alio iam ente fieri o-
 portet, causam prius esse causam, ac tum demum facere
 effectum necesse est. Quamobrè si causa neque coexi-
 stit cum suo effectu, neque ante neque post ipsum exi-
 stit, vllòne modo existentiæ particeps esse possit. Insuper
 verò ex his, ni fallor, imaginationem causæ rursus e-
 uerti liquet. Si enim causam, vt ad aliquid, non possu-
 mus ante effectum eius imaginari: vt autem tanquam
 causam effectus eius imaginemur, necesse est vt ipsam
 ante effectum eius imaginemur. at impossibile est ima-
 ginari quicquam ante illud ante quod nihil imaginari
 possumus: impossibile certè est imaginari causam. Ex
 hac igitur ratiocinatione rursus colligimus, verisimi-
 les quidem esse rationes quibus docuimus dici debere
 causam esse: sed verititiles tamen esse & illas quæ o-
 stendunt non esse pronūtiandum, quicquam esse cau-
 sam. Ex his autem rationibus alterutras præferre non
 datur, quum neque signum, neque diiudicatorium, ne-
 que demonstrationem de quibus constet habeamus,
 vt antea docuimus. Ergo vt de existentia causæ assen-
 sum retineamus, ac nihilo magis esse quàm non esse di-
 camus (quantum quidem ad ea attinet quæ à dogmati-
 cis dicuntur) necesse est.

De materialibus principiis. CAP. IIII.

DE effectiuis ergo hæc dicta in præsentia sufficiant. Breuiter autem etiam de principiis quæ materialia vocantur dicendum est. Hæc igitur esse incomprehensibilia; promptum est perspicere ex controuersia quæ de his inter dogmaticos exitit. Pherecydes quidem Syrius terram dixit omnium esse principium: Thales Milesius aquam: Anaximander, huius auditor, infinitum: Anaximenes & Diogenes Apolloniates, aerem: Hippasus autem Metapontinus, ignem: at Xenophanes Colophonius, terram & aquam: Oenopides Chius, ignem & aerem: Hippon Rheginus, ignem & aquam: Onomacritus uero in Orphicis, ignem & aquam & terram: Empedocles autem, ignem, aerem, aquam, terram. (Nam de materia qualitatis experto quæ a nonnullis prodigioso quodam modo fingitur, quæ ne ipsi quidem cõprehendere se inquitunt, quid attinet uerba faceret) Aristoteles autem Peripateticus, ignem, aerem, aquam, terram, ipsam cyclophoreticum (q. d. in orbem uersatile) corpus: Democritus autem & Epicurus, atomos: Anaxagoras Clazomenius, homœomerias: Diodorus qui uocatus fuit Cronus, minima & insecabilia corpora: Heraclides Ponticus & Asclepiades Bithynus, incõpositas moles: Pythagoras, numeros: mathematici, extremitates corporum: at Straton physicus, qualitates. Quum ergo tanta & maior etiam inter eos de materialibus principiis controuersia fuerit, aut omnibus assentiemur discrepantiis quæ posita sunt, & cæteris quoque, aut aliquibus. Sed omnibus quidem possibile non est, non enim poterimus & Asclepiadi assentiri, qui dicit elementa frangibilia esse & qualitate reuera prædita: & Democrito, qui atoma hæc esse dicit, & qualitatis expertia: & Anaxagoræ, qui omnem sensibilem qualitatem circa homœomerias relinquit. Sin aliquam harum discrepanti-

rum aliis ex iudicio nostro præferemus, aut simpliciter & absque demonstratione illam præferemus, aut cum demonstratione. Sed nos absque demonstratione non assentiemur, sin demonstrationem asseramus, veram oportet esse demonstrationem. Sed vera non cõcedatur esse, nisi iudicata iudicatorio vero. at iudicorium verum esse ostenditur per demonstrationem iudicatam. Si ergo vt demonstratio quidem quæ anteponit aliquã opinionem ab aliis dissidentem, vera esse ostendatur, oportet iudicorium eius esse demonstratum: vt autem iudicorium demonstretur, oportet demonstratiõnem eius antè iudicatam esse, diallelus modus comperitur, qui progredi non sinet orationem: quum demonstratiõ quidem semper egeat criterio demonstrato, criterium autem demonstratiõne iudicata. Quòd si semper criterium criterio iudicare, & demonstratiõnẽ demonstratiõne demonstrare velit aliquis, ad infinitum compelletur. Si ergo neque omnibus controuersis opinionibus de elementis possimus assentiri, neque alicui harũ, de illis assensum retineamus necesse est. Et possent quidem fortasse hæc sola satis superque esse ad ostendendam elementorum & materialium principiorum incomprehensibilitatem: vt tamen amplio rem refellendi dogmaticos materiam habeamus, paulisper huic loco immorabimur. Et quoniam multæ ac propemodum infinitæ sunt de elementis opiniones, (quemadmodum docuimus) ad vnãquãque respondere sigillatim nũc super sedebimus, propter huius tractatus formã: quòd tamen dicemus, ad omnes refutãdas valebit. Quoniam enim quancunq; alicuius sectæ controuersam de elementis opinionem protulerit, aut ad corpora deueniet, aut incorporea, satis esse existimamus docere incomprehensibilia esse corpora, incomprehensibilia item esse incorporea. Per hoc enim etiam elementa fore in-

comprehensibilia perspicuum erit.

An comprehensibilia sint corpora. CAP. V.

CORPUS itaque dicunt esse quidam, quod censent aut agere aut pati. Quantum igitur ad hanc notionem, incomprehensibile est ipsum. causa enim incomprehensibilis est, vt docuimus. quum autem dicere nequeamus an aliquid sit causa, nec an sit aliquid quod patiat, dicere possumus. Nam quod patitur, à causa patiat, necesse est. Quum autem etiam causa incomprehensibilis sit, & incomprehensibile id quod patitur, propterea incomprehensibile erit etiam corpus. Nonnulli autem corpus esse dicunt quod tres habet diastases cum antitypia. Punctum enim dicunt, cuius pars nulla: lineam autem, longitudinem latitudine carentem: superficiem verò, longitudinem cum latitudine. Quum autem hæc etiam profunditatem præterea acceperit & antitypiam, corpus esse (de quo nunc à nobis fit mētiō) constans ex longitudine, latitudine, & profunditate, & antitypia. Sed facilis profectò & ad hos responsio. nam aut corpus nihil præter hæc esse dicent, aut aliud quiddam, præter concursum suprascriptorum. Et extra longitudinem quidem & latitudinem & profunditatem & antitypiam, nihil esse possit corpus. Si autem hæc sūt corpus, & ostendat aliquis hæc inexistētia esse, etiam corpus tollat necesse est. nā tota, sublatis omnibus suis partibus tolluntur. Quum autem variis modis hæc liceat refellere, in præsentia his contenti erimus, vt dicamus, si sunt extremitates, eas aut lineas esse, aut superficies, aut corpora. Si igitur superficiem aliquam aut lineam esse dicat aliquis, etiam vnumquodque suprascriptorum aut seorsum subsistere posse dicetur, aut solum circa ea quæ corpora dicuntur cerni. Sed per se quidem existentē aut lineam, aut superficiem, nemo sanæ mentis, vt opinor, somniauerit. Si autē circa corpora cerni tan-

tum dicatur, & per seipsum subsistere horum unum quodque, primum quidem ex hoc ipso concedetur, corpora ex illis facta non fuisse. oportuisset enim, credo, hæc prius subsistentiam per se habuisse, ac tum demum quum in unum conuenissent, fecisse corpora. Præterea autem ne in iis quidem quæ corpora vocantur subsistunt, quod quum pluribus doceri possit, eas quæ ex tactu afferri possunt dubitationes proponere satis erit. Si enim corpora quæ aliis apponuntur, à se vicissim tanguntur, extremitatibus suis, nimirum superficiebus, mutuò tanguntur. Ergo superficies tota per totum alia aliis non vnientur, secundum tactum. alioqui confusio erit ipse tactus, & diuisio eorum tangentium erit *διαστασεις*, id est diuisio. Quod non cernitur. At si superficies aliis partibus tangit superficiem corporis quod ipsi apponitur, aliis autem vnita est cum corpore cuius est extremitas: nequaquam certè potest quisquam ne circa corpus quidè cernere longitudinem & latitudinem profunditatis expertem: vnde ne superficiem quidem. Eodem etiam modo si duæ superficies (vt hoc supponamus) vna cum altera apponantur, per extremitates earum in quas definiunt, secundum eam quæ dicitur earum esse longitudinem, id est secundum lineas, lineæ hæc per quas superficies tangere se mutuò dicuntur, ne vnientur quidem alia cum aliis. (confunderentur enim) sin vnaquæque earum aliis quidem partibus quæ sunt secundum latitudinem, tangit ipsi appositam lineam, aliis autem vnita est cum superficie cuius est extremitas, non erit latitudinis expertis. Vnde ne linea quidem fuerit. Quod si neque linea est in corpore, neque superficies, neque longitudo quidem aut latitudo aut profunditas erit in corpore. Quod si quis corpora dicat esse extremitates, paucis illi responderi poterit. Si enim longitudo corpus est, oportebit ipsum in suas tres diastases diuidi, quarum vna-

quæque corpus existens, rursus ipsa diuidetur in alias tres diastases quæ erunt corpora: & illæ in alias itidem, & hoc vsque in infinitum. adeo vt infinitæ magnitudinis sit corpus, vtpote quod in infinita diuidatur. At hoc absurdum est. Ergo ne corpora quidē sunt suprascriptæ diastases. Quod si neque corpora sunt, neque lineæ aut superficies, ne esse quidem existimabuntur. Incōprehensibilis verò est etiam antitypia. nam si hæc cōprehendatur, tactu comprehendēdi debeat. si igitur ostenderimus incōprehensibilem esse tactum, non posse cōprehendi antitypiam perspicuum fuerit. Tactum autem esse incomprehensibilem ita ratiocinādo colligimus, Quæ se mutuo tangunt, aut partibus alia tanguntur ab aliis, aut tota à totis. Tota certè à totis nequaquā. alioqui enim vniuntur, nec se inuicem tāgent. Sed ne partibus quidē partes. nam partes eorum, vt quidē ad tota, partes sunt: vt autem ad partes suas, tota. Hæc igitur tota sunt aliorū partes. Et tota quidem non tangent tota, propter ea quæ dicta sunt: sed neque partibus partes. nam horum partes ad suas partes cōsideratæ, tota quum sint, neque tota tangent tota, neque partibus partes. Quod si neque secundum totum, neque secundum partes fieri tactū comprehendimus, incōprehensibilis erit tactus, ideoque etiam antitypia. vnde & corpus. Si enim nihil est illud præter tres illas diastases, & antitypiam, ostendimus autem vnumquodque horum esse incomprehensibile, corpus quoque erit incomprehensibile. Sic ergo, quantum ad notionē corporis, incomprehensibile est an sit corpus.

Sed hoc proposito nostro addendum est. Entium alia dicunt esse sensibilia, alia imaginabilia: & hæc quidem intellectu, illa sensibus cōprehendi. & sensus quidē esse *ἀνορα δεις*, id est simpliciter passibiles: at verò intellectū à sensibilibus cōprehensione ad imaginabilium cōprehensionem venire. Siquid igitur est corpus, aut

sensibile est, aut imaginabile. Et sensibile quidem non est, nam per collectionē longitudinis, & profunditatis, & latitudinis, & antitypiæ, & coloris, & aliorū quorundam cōprehendi videtur, cum quibus ipsum contēplamur. at sensus dicuntur apud ipsos esse ἀνορα. Quòd si imaginabile esse dicitur corpus, oportet necessariò esse aliquid in natura rerū sensibilem, à quo corporum imaginabiliū erit imaginatio. At verò nihil est præter corpus & incorporeū: ex quibus incorporeum quidem ex seipso imaginabile est: at corpus non sensibile, ut docuimus. Quū igitur non sit in natura rerū sensibile quicquā à quo imaginatio esse possit corporis, ne imaginabile quidē erit corpus. Quòd si neque sensibile sit neque imaginabile, præter hæc autē nihil est, quatenus sequemur dictas rationes, ne esse quidē corpus dicendum est. Propterea igitur nos opposites eas rationes quæ aduersus corpus pugnant, iis quæ apparere dicunt corpus existens, de corpore retinendum esse assensum colligimus. Porro ex corporis incomprehensibilitate etiam incorporei cōcluditur incōprehensibilitas, nam priuationes, habituum priuationes intelliguntur, ut visus, cæcitas: & auditus, surditas: & in aliis eodem modo. Itaque ut priuationem comprehendamus, oportet nos prius habitum comprehendisse cuius priuatio dicitur esse ipsa priuatio. Nam si quis intellectu visum non perceperit, dicere nequeat hunc vel illum visu carere, id est cæcum esse. Si igitur priuatio corporis est incorporeum, nisi verò habitus comprehendantur, impossibile est priuationes eorum comprehendere: ostensum est autem corpus incomprehensibile esse: incomprehensibile certè erit etiam incorporeum. Nam aut sensu aut intellectu perceptibile est, siue autem sensu perceptibile sit, comprehendere nequit, propter differentiam animalium, & hominum, & sensuum, & circumstantiarum: &

propter commiffiones, & reliqua quæ à nobis, quattuor de decem modis epoches tractaremus, dicta sunt. Siue intellectu perceptibile, quum ex feipfa non concedatur fenfuum comprehenfio, cuius impulfu ad intellectum perceptibilia appellere videmur, ne ipfa quidẽ fenfu perceptibilem comprehenfio ex feipfa concedatur. propterea nec incorporei comprehenfio. Et qui dicit fe incorporeum comprehendere, aut fenfu hoc fe cõprehendere oftendet, aut per logon. Et fenfu profectò minimè: quia fenfus quidem per imprefionem & punctiõnem viderur fenfabilia percipere. vt visus, (fiue fiat per enftafin coni, fiue per imaginũ apocriſes & epicriſes, fiue radiorũ aut colorũ affufiones) & auditus quoque: (fiue percuffus aer, fiue partes vocis deferantur ad aures, & auditium ſpiritum percutiant, adeo vt perceptiõnem vocis efficiant.) Sed & odores ad nares, & faiores ad linguam deferuntur, & quæ tactum mouent, eodem modo ad tactum. At verò incorporea talem imprefionem fuſtinere non poſſunt: itaque fenfu cõprehendi nequeũt. Sed neque per logon. ſi enim dicibile quidem eſt logos, & incorporeus, (vt aiunt Stoici) qui dicit per logõ accipi incorporea, quod in quæſtione verſatur, arripit. Nam quũ quæramus an poſſit aliquid incorporeum cõprehendi, ipſe aliquid incorporeũ accipiẽs ſimpliciter, per hoc cõprehẽſionẽ incorporeorũ facere vult. Atqui & ipſe logos (ſi incorporeus eſt) ex numero eorum eſt de quibus quæritur. Quomodo igitur oftendet quiſquam hoc incorporeum, videlicet logon, prius comprehendẽ? Nam ſi per aliud incorporeũ, etiam comprehẽſionis illius demonſtrationem quæremus: & hoc uſque in infinitũ: quòd ſi per corpus, atqui etiam de comprehẽſione corporum quæſtio eſt. Per quod igitur cõprehendi corpus demonſtrabimus, quod ad demonſtrationem comprehẽſionis logi in-

corporei sumitur? Si quidē per corpus, ad infinitum cōpellimur: sin per incorporeum, in diallelum modū incidimus. Quum ergo ita incomprehensibilis maneat logos, si quidem incorporeus est, non possit dicere quisquam per ipsum comprehendi incorporeum. Si autem corpus est logos, quoniam etiam de corporibus cōtrouersia est comprehendantur necne, propter cōtinuum eorum effluuium quod vocant, adeo vt neque demonstrationem recipiant, nec esse existimētur: (vnde & Plato vocat corpora nascentia quidem, nunquam autem existentia) quomodo controuersia de corpore diiudicari possit dubito: quum hanc nec corporeo nec incorporeo diiudicari posse videam, propter dictas paulo antē dubitationes. Ergo ne per logon quidem corpora comprehendi possunt. At si nec sub sensum cadunt, nec per logon comprehenduntur, ne vllō quidem modo comprehendi possint. Iam verò si nec de existentia corporis, nec de incorporeis affirmari potest, de elemētis etiam retinēdus est assensus. Fortasse autē de iis etiā quæ sunt post elementa: si quidem horum alia sunt corporea, alia incorporea, & de vtrisque motæ fuerunt dubitationes. Cæterum quum & de principiis effectiuis & de materialibus ob has causas retineri assensus debeat, hæret ipsa de principio dubitatio.

De crasi, id est temperatione. CAP. VI.

Verum (vt hæc etiam omittantur) quomodo fieri dicunt syncrimata ex primis elemētis, si nec *ἡσῆς* existat, nec *ἀφῆς*, id est, tactus, seu tactionis sensus, nec tēperatio aut commistio vllō modo? Nihil enim esse tactum paulo antē docui, quum de subsistentia corporis disputabam. Iam verò ne tēperationis quidem modū (quātum quidem ad ea attinet quæ ab illis dicuntur) possibilem esse, de hoc breuiter consyderationem meam proponā. multa enim dicuntur de crasi, & immēsi propemodū sit

laboris enarrare quæ sint apud dogmaticos de illa dis-
 crepantiæ. Vnde iam nunc ex indiudicabili controuer-
 sia, etiam incõprehensibilitas ipsius problematis infer-
 ri possit. Nos autem in præsentia vnumquodque horũ
 refellere superfedentes, propter institutum huius tra-
 ctatus, hæc quæ dicemus, sufficere posse existimamus.
 Quæ temperantur, ex substantia & qualitatibus consta-
 re dicunt. Aut igitur substantias quidem eorum misce-
 ri dicet aliquis, qualitates autem nequaquam, aut qua-
 litates quidem, substantias non item: aut neutrum cum
 altero misceri, aut vtraque inter se vniri. Verũt si ne-
 que substantia neque qualitates commiscẽtur inter se,
 intellectu percipere crasin non poterimus. quomodo
 enim vnum sensum ex temperatis fieri continget, si per
 nullum supradictorum commiscentur inter se ea quæ
 temperantur? Quod si qualitates quidem simpliciter
 adiacere dicantur aliæ aliis, substantiæ autem misceri,
 hoc etiam modo absurdum fuerit id quod dicitur. Nõ
 enim separatas qualitates quæ sunt in crasibus, percipi-
 mus, sed tanquam vnam è commistis factam sentimus.
 Si verò qualitates quidem misceri dicat aliquis, substan-
 tias autem nequaquam, impossibilia dicet. Nam quali-
 tatum subsistentia in substantiis est. Propterea ridiculũ
 fuerit dicere, qualitates quidem separatas à substantiis,
 etiam seorsum inter se misceri, substantias autem qua-
 litatis expertes seorsum relinqui. Superest vt dicatur,
 qualitates eorum quæ temperantur & substantias per-
 uadere alias per alias, & dum cõmiscentur, efficere tem-
 peramentum. Quod supradictis est absurdus. impossi-
 bile est enim huiusmodi temperamentum. Verbi gra-
 tia, Si decem cotylis aquæ cotyla vna succi cicuta ad-
 misceatur, toti aquæ cõtemperari dicatur cicuta. Nam
 si vel minimam partem huius misturæ acceperit ali-
 quis, ipsam cicuta potentia refertam esse comperiet.

Quod

Quod si commiscetur cicuta vnicuique parti aquæ, & coextenditur ipsi tota toti per substantiarum & qualitatum ipsarum peruasionem inter se, vt ita crasis fiat: quæ autem coextenduntur alia cum aliis per omnem partem, æqualem occupant locum, ideoque æqualia sunt inter se, nimirum cotyla cicutæ decem cotylis aquæ æqualis fuerit, adeo vt viginti cotylas oporteat esse misturam, aut duas solas, per hanc suppositionem modi craseos: & rursus si cotyla aquæ viginti cotylis (quantum ad hanc hypothesein) iniecta fuerit, quadraginta cotylarum esse mensuram oportet, aut rursus duarum tantum: quoniam etiam cotylam decem cotylas possumus imaginari, quia tot cotylis coextenditur: & vicissim decem cotylas, vnâ, cum qua æquantur. Quinetiam possit aliquis sigillatim cotylam addens, & eodem modo ratiocinans, colligere, illas viginti misturæ cotylas quæ cernuntur, debere esse viginti cotylarum millia, & amplius, (quantum ad propositio modum craseos) eadem autem etiam duas solas. quò fingi nihil possit absurdus. Absurdus est ergo & hic qui supponitur modus ipsius craseos. Quod si neque substantiis solis inter se commistis, neque qualitatibus solis, neque vtrisque, neque altero tantum, fieri potest crasis: at præter hæc nihil potest quisquam intellectu percipere: modus craseos & generaliter commistionis intellectu percipi non potest. Itaque si neque per tactum admoda alia aliis ea quæ videntur elementa, neque contemperata, aut mista, possunt syncrinata efficere, dogmaticorum physiologia, etiam ex iis quæ diximus, intellectu comprehendi non posse comperitur.

De motu, nobisup. CAP. VII.

PRÆTER illa autem quæ diximus, ex disputatione de motibus animaduerti poterat impossibilem existimari debere dogmaticorum physiologiã. omnino enim

K. i.

per aliquem motum elementorum & effectiui principii fieri synchronata oportet. Si ergo doceamus nullam esse motus speciem de qua constet, manifestum erit, etiamsi per suppositionem concedantur omnia supradicta, frustra tamen dogmaticos quem vocant physicum λόγος percurrisse.

De transitorio motu.

CAP. VIII.

Dicunt igitur ii qui absolutius videtur de motu disputasse, sex eius species esse: localem transitum, naturalem mutationem, incrementum, decrementum, generationem & corruptionem. Nos ergo vnamquamque supradictarum motus specierum sigillatim expendemus, facta à locali transitu principio. Est igitur hæc, secundum dogmaticos, secundum quã de loco in locum transit id quod mouetur: aut secundum totalitatem, aut secundum partem. Per totalitatem, vt in iis quæ deambulant: secundum partem autem, vt in sphaera quæ circa centrum mouetur. Nam quum ipsa tota maneat eodem in loco, partes locos mutant. Tres autem, ni fallor, fuerunt omnium antiquissimæ de motu inter se discrepantes opiniones. nam Bias & aliqui philosophi esse motum existimant: at Parmenides & Melissus & alii quidã negant. Sceptici verò non magis esse motum quàm non esse dixerunt. Nam quantum ad apparentia quidem, videri esse motum, sed quatenus quis philosophicam rationem sequatur, non esse. Nos igitur postquam tum illorum qui motum esse existimant, tum etiam eorum qui motum nihil esse pronuntiant, altercationem exposuerimus, si ipsas discrepantiæ causas pariter momenti vtrique esse comperiamus, non magis esse motum quàm non esse dicere cogemur, quantum quidem attinet ad ea quæ dicuntur. Ab iis autem qui dicunt ipsum esse, exordium sumemus. Hi certè maximè actu nituntur. si enim (inquiunt) nõ est motus, quomodo ab oriente ad occasum

sol apparet, & quomodo anni tempora facit, quæ sunt prout vel nobis propior, vel à nobis remotior est? Aut quomodo naues à portu vno soluentes ad alium portum longissimo interuallo distitum appellant? Quomodo is qui tollit motum, domo exit, & domum reuertitur? Hæc illi refutari nullo modo posse censuerunt. Ideoque quidam ex Cynicis, quum ei proposita esset contra motum oratio, nihil respondit, sed surgens ambulare coepit, opere & actu ostendens existere motum. Hi ergo hoc modo illis qui ab altera stant parte, silentium imponere conantur. At qui existentiam motus tollunt, hæc epicheremata afferunt. Siquid mouetur, aut à seipso mouetur, aut ab alio: sed si quidem ab alio quod enim dicitur à seipso moueri, aut per nullam causam mouebitur, aut per aliquam. sine causa quidem nihil dicunt fieri: sin per aliquam causam mouetur, causa per quam mouetur, motiua eius erit. vnde in infinitum delabitur secundum superiorem disputationis methodum. Præterea si quod mouet, efficit: quod autem efficit, mouetur, illud quoque egebit mouente alio, & secundum tertio, & vsque in infinitum, adeo vt principii expers reddatur morus, quod absurdum est. Ergo omne quod mouetur ab alio non mouetur. At neque à seipso, quia enim omne quod mouet, aut protrudens mouet, aut à tergo trahens, aut sursum trahens, aut comprimens: oportebit vt id quod seipsum trudit per vnum aliquem ex prædictis modis seipsum moueat. sed si quidem protrudendo seipsum mouet, erit retro seipsum: si à tergo trahendo, ante seipsum: si sursum trahendo, infra seipsum: si comprimendo, supra. Atqui impossibile est vt aliquid supra seipsum, aut ante, aut infra, aut retro sit: impossibile est ergo à se quicquam moueri. At si neque à seipso motus sit, neque ab alio, nihil ergo mouetur. Quod si quis ad ἄπυρ & ad ἀνεπίσταυ confugiat, is admonendus est

K. ii.

de cōtrouersia, quæ est de eo quod dicitur esse *ἐφ' ἑαυτῶν*,
id est, in nostra potestate: & hanc indiudicabilem esse, quā
 nos veritatis criterium nondum inuenerimus. Illud
 præterea dicendum est, siquid mouetur, aut in eo in quo
 est loco mouetur, aut in quo nō est. at neque in quo est:
 (manet enim in eo, si in eo est) nec verò in quo non est.
 vbi enim aliquid non est, illic neque agere quicquam
 neque pati potest. Non ergo mouetur quicquam. Est
 autem hæc oratio Diodori Croni, quæ multas refuta-
 tiones habuit: ex quibus nos eas tantum quæ magis
 premunt (propter huius tractatus formam) cum appa-
 rēte nobis diiudicatione exponemus. Dicunt ergo non-
 nulli posse quidpiā in quo sit loco moueri. nam sphæ-
 ras, quæ circa centra voluntur, in eodem manentes lo-
 co moueri. Quibus respondentes, transferre oportet o-
 rationem ad vnamquamque sphæræ partem, & docere,
 sequendo illa verba, ne per partes quidem moueri: at-
 que ita concludere, nihil ne in eo quidem in quo sit lo-
 co moueri. Idem autē faciemus & aduersus eos qui
 dicunt, quod mouetur duos attingere locos, & eum in
 quo est, & eum ad quem fertur. Illos enim interrogabi-
 mus quādo id quod mouetur feratur à loco in quo est
 in alium: vtrum quando in primo loco est, an quando
 in secundo. Atque quum est in primo, non transit in al-
 terum: (nam adhuc in primo est) quum autem non est
 in eo, non transit ab eo. Adde quòd etiam arripitur id
 de quo quaritur. nam in quo non est, ne agere quidem
 in eo potest. non enim ferri in locum aliquem cōcedet
 quis illud simpliciter, & absque demonstratione, quod mo-
 ueri non cōcedit. Sunt verò & qui hoc dicat. Locus
 bifariam dicitur, alter qui est in latitudine, vt mea do-
 mus: alter qui est exactè, vt, verbi gratia, aer qui circun-
 formauit corporis superficiē. Dicitur ergo in loco mo-
 ueri id quod mouetur, nō in eo qui est exactè, sed in eo

qui est secundū latitudinē. Quibus possumus, subdiuisione facta loci qui est in latitudine, respōdere, in altero quidem esse propriè quod moueri dicitur corpus, vt in loco suo qui sit exactè: in altero autem non esse, vt in reliquis partibus loci qui est secundum latitudinem. deinde inferentes, quòd neque in quo est loco moueri quicquā potest, neque in quo non est, cōcludere, ne in loco quidem qui secundum latitudinē dicitur per abusum, moueri quicquam posse. Constituitur enim ex duobus, & hoc in quo est exactè, & illo in quo exactè non est. in quorum neutro moueri quicquam posse demonstratum est. Sed proponenda est & hæc ratiocinatio, Siquid mouetur, aut secundum prius mouetur, aut secundum cōfertim diuisibile interuallum. Neque autem secundum prius, prius potest quicquam moueri, nec secundum cōfertim diuisibile interuallum, vt ostēdemus. Nihil igitur mouetur. Itaque secundū prius, prius non posse quicquam moueri, ex se patet. Si enim in infinitum secantur corpora, & loca & tempora, quibus moueri dicuntur corpora, non erunt motus: quum impossibile sit vt aliquid quod primum sit in infinitis inueniatur, à quo primo mouebitur id quod moueri dicitur. At si in indiuiduum desinunt supradicta, & vnūquodque eorum quæ mouentur, primum indiuiduum loci similiter pertransit atque primum sui indiuisibile tempus, omnia quæ mouentur, æqualem celeritatē habent, vt celerimus equus & testudo. Quod est priore absurdius. Non ergo secundum prius fit motus. Sed neque secundum cōfertim diuisibile interuallum. Si enim apparētia testificari de incertis debent (vt inquit) quum vt quis conficiat stadii vnus interuallum, oporteat prius ipsum conficere primam stadii partem, & secundam posterius, & reliquas eodem modo: sic & omne quod secundum prius mouetur, prius moueri oportet.

ret. Nam si quod mouetur, dicatur transire confertim, omnes partes loci in quo moueri dicitur, in omnibus simul erunt eius partibus. & si pars quidem vna sit frigida, altera autem calida loci per quem mouetur: aut (vt ita fingamus accidere) vna quidem nigra, altera autem alba, adeo vt etiã colorare possit occurrentia: quod mouetur, erit calidum simul & frigidum, & nigrum & album. quod absurdum est. Deinde & quantũ loci confertim transeat id quod mouetur, dicant. Nam si hunc indefinitum esse dicant, aliquid moueri per totam terram confertim concedent: sin hoc refugiunt, magnitudinem loci nobis definiant. nam exactè conari definire locum, quo maius interuallum ne per multo minimam quidem partem poterit transire id quod mouetur confertim, præterquam quod est apocleroticum, & temerarium, ac fortassis etiam ridiculum, in dubitatione in initio positã recidit. omnia enim æqualem habebunt velocitatem. si quidem vnumquodque ipsorum similiter per definita loca transitus motuum facit. Si verò dicent per paruum quidem non exactè tamen definitum locum cōfertim moueri id quod mouetur, per sortitam dubitationem semper ad magnitudinem quam per hypotesin habuerimus, multo minimam quandam magnitudinẽ loci addere nobis licebit. Si enim consistent alicubi, dum nos hanc proponemus orationem, rursus in exactam circumscriptionem & in illa prodigiosa fragmenta recident. Sin admittent adaugmentationem, cogemus eos confiteri, posse aliquid confertim per magnitudinem totius terræ moueri. Ergo ne secundum quidem confertim diuisibile interuallum mouentur ea quæ moueri dicuntur. Quòd si neque secundum confertim diuisibilem locum, neque per prius mouetur quicquam: nihil est profectò quod moueatur. Hæc ergo & plura his dicunt qui transitorium morum tollunt. Nos

autem, quòd neque has rationes, neque ipsum apparēs (quod sequentes, dicunt motum esse) possimus euertere, quātum ad rationes quæ opponuntur illis quæ sunt apparentia, de hoc motūne sit, an non, assensum retinemus.

De augmento & imminutione. CAP. IX.

EAdem autem ratione moti, etiam de augmento & imminutione assensum retinemus: nam effectus videtur ipsorum subsistentiam inducere, quam euertere rationes videntur. Nam tu vel hoc saltem considera. Quod augetur, ens & subsistens, ad magnitudinē promouere oportet: (si quis enim vni facta augmētatione, alterum auctum esse dicat, mentietur) quum igitur substantia nusquam stet, sed semper fluat, & alia pro alia ad efficiendam concretionem veniat, quod auctum esse dicitur, non habet priorem substantiam, & cum hac aliam additam, sed totam aliam. Quemadmodum igitur si (verbi gratia) ligno tricubitali existēte, decemcubitale aliud afferat quispiam, ac dicat auxisse tricubitale, mentietur, (eo quòd totum sit aliud hoc ab illo) ita & in omni quod augeri dicitur, priore materia effluente, & alia ingrediēte, si additur id quod addi dicitur, nemo augmentationem vocauerit hoc quòd talis sit, sed ex toto immutationē. Idem & de imminutione dici potest. nam quod nullo modo subsistit, quomodo imminutū esse dicetur? Præterea si imminutio quidem sit per ablationem, augmentatio autem per additionem, nihil autem est neque ablatio, neque additio: ergo ne imminutio quidem aut augmentatio est aliquid. |

De ablatione & additione. CAP. X.

Nihil autem esse ablationem, ex hac ratiocinatione colligunt. Siquid ab aliquo aufertur, aut æquale ab æquali aufertur, aut maius à minori, aut minus à maiori, At per nullum ex his modis ablatio sit, vt declara-

bimus. Fieri ergo nō potest ablatio. Per nullum autem ex his ablationem fieri hinc perspicuum est. Quod auferitur ab aliquo, oportet ante ablationem contineri in eo à quo auferitur. At verò nec æquale in æquali cōtinetur, vt sex in sex. (oportet enim maius esse id quod continet, eo quod continetur: & id à quo auferitur aliquid, eo quod auferitur, vt post ablationem aliquid relinquatur. hæc enim videtur esse differentia inter auferre, & inter prorsus tollere totū.) Nec verò maius in minore cōtinetur, vt sex in quinque. (hoc enim absurdum est.) Propterea verò nec minus in maiori. nam si in sex continetur quinque, (vt in pluribus pauciora) etiā in quinque cōtinebuntur quatuor, & in quatuor tria, & in tribus duo, & in his vnū, atque ita fiet vt sex habeat quinque, quatuor, tria, duo, vnū, quib⁹ cōpositis quindecim sūt, qui numerus in sex cōtineri cōcluditur, si min⁹ in maiori cōtineri concedatur. Similiter & in quindecim, qui in sex cōtinetur, trigintaquinque cōtinentur, & paulatim progrediēdo infiniti numeri. Atqui dicere infinitos numeros in numero sex contineri absurdū est. Itidē ergo & in maiori minus contineri dicere, absurditatem habet. Si igitur oportet, quod auferitur ab aliquo, contineri in illo à quo auferri debet: at nec æquale in æquali cōtinetur, nec maius in minori, nec minus in maiori: nihil certē ab vllō auferitur. Insuper verò, si auferitur aliquid ab aliquo, aut totū à toto auferitur, aut pars à parte: aut totū à parte, aut pars à toto. Totū ergo dicere auferri aut à toto, aut à parte, manifestē rationi repugnat. Quòd si ita est, superest vt dicatur partē auferri à toto, aut à parte, quod est absurdū. Exēpli gratia (vt à numeris orationē non abducamus, ob maiore perspicuitatē) sit decas, *id est denarius numerus*. & ab hac dicatur auferri vnitas. hæc vnitas nec à tota decade auferri potest, nec à reliqua parte decadis, nempe ab enneade, *id est nouena-*

rio numero: vt patefaciam. Ergo ne aufertur quidē. Nam si vnitas à tota decade aufertur, quoniā decas nec aliud quicquam est quàm decem vnitates, nec vlla vnitatum, sed concursus omnium vnitatum: ab vnaquaque vnitate auferri debet vnitas, vt à tota auferatur decade. In primis ergo ab vnitate quidem nihil potest auferri (indiuisibiles enim sunt vnitates) & propterea non auferetur vnitas à decade hoc modo. veruntamen licet concedat aliquis ab vnaquaque vnitate auferri vnitatem, decem habebit partes vnitas: decem autem habens partes, erit vnitas. Iam verò quum decem alia partes relictæ sint à quibus ablatae sint decem partes eius quæ vnitas vocatur, decem hæc erunt viginti. Atqui absurdū est dicere vnum decem esse, & decem viginti, & quod indiuisibile est (secundum ipsos) diuidi. Absurdum est igitur, dicere à tota decade vnitatem auferri. Sed ne ab ea quidem quæ superest enneade, *id est nouenario numero*, aufertur vnitas. nam id à quo aliquid aufertur, non manet integrum. At enneas post ablationem illius vnitatis integra manet. Ad hæc verò, quum enneas nihil sit præter nouem vnitates, si quidem ab ipsa tota dicatur vnitas auferri, enneas ipsa auferetur: sin à parte ipsorū nouem, si quidem ab octo, eadem absurditates sequentur: sin ab vnitate quæ vltima est, diuisibilem esse dicent vnitatē. quod est absurdum. Ergo nec ab enneade quidem aufertur vnitas. Quòd si neque à tota decade aufertur, nec à parte eius, ne pars quidē à toto aut à parte auferri potest. Si igitur neque totū à toto quicquā aufertur, neque pars à toto, neque totum à parte, nec pars à parte, nullo modo aliquid ab aliquo auferri cōsequitur.

Quinetiam additio inter impossibilia ab ipsis numeratur. nam quod additur (inquiunt) aut sibi ipsi additur, aut alicui iam antè subiecto, aut ei quod ex vtroque cōstat. At nihil horum est verum. Ergo nihil vlli additur.

Exempli gratia, Sit multitudo quatuor cotylarū, & addatur cotyla: quæro cui addatur. Sibi ipsi quidem non potest (nam id quod additur, aliud est ab eo cui additur: nihil autem est aliud à seipso.) Sed neque additur ad id quod ex utroque constat, ex quatuor cotylarum mensura & ex cotyla. nam quomodo addatur aliquid ad id quod nondum est? Ad hæc, si numero quatuor cotylarum & cotylæ admisceatur cotyla, ea quæ additur, multitudo erit decem cotylarū, ex multitudine quatuor cotylarū, & cotylæ, & alia cotyla addita. Quod si ad solam multitudinem quatuor cotylarum additur cotyla, quia id quod alicui coextenditur, æquale erit ei cui coextenditur, si cotyla quatuor cotylarum multitudini coextendatur, duplicabit illam quatuor cotylarum multitudinem, adeo ut tota multitudo sit octo cotylarū. Quod verum esse non cernitur. Si ergo neque sibi ipsi additur id quod addi dicitur, neque iā subiecto, neque illi quod ex utroque horum constat: præter hæc autem nihil est: certè nec quicquam cuiquam additur.

De transpositione.

CAP. XI.

IAm verò vnà cum additionis ablationisq; & localis motus subsistentia transpositio etiam circumscribitur. Hæc enim est ab aliquo quidem ablatio, ad aliquid verò additio, transitorie.

De toto & parte.

CAP. XII.

Idem verò & totum & partes. nam per concursum & additionem partium totum fieri videtur: per ablationem autem alicuius aut aliquorum, desinere esse totum. Præterea si aliquid est totum, aut aliud est quàm partes eius, aut ipsæ partes eius totū sunt. Atqui aliud à partibus nihil videtur totū esse: (nam sublatis quidem certè partibus, nihil remanet, ut aliud quicquam quàm has cogitemus esse totū) quod si ipsæ partes totū sunt, nomē erit duntaxat ipsum totum, & appellatio inanis,

subſiſtentiam verò propriam non habebit. Quẽadmodum nec interuallum eſt aliud quàm ea quæ ſunt interuallo diſſita, nec contignatio aliud eſt præter ea quæ ſunt contignata. Ergo totum non erit quicquam. Sed ne partes quidẽ erunt quicquam. Si enim ſunt partes, aut ipſæ ſunt totius partes, aut aliæ aliarum partes, aut vnaquæque ſuiipſius pars. At neque totius: (quia nihil eſt aliud præter partes. & alioqui partes hoc modo eſſent ſuiipſarum partes. quoniam vnaquæque pars completiua eſſe dicitur totius) nec aliæ aliarum: quia pars contineri videtur in illo cuius eſt pars. Eſt autẽ absurdum dicere manum (verbi gratia) in pede comprehẽdi. Nec verò vnaquæque pars ſuiipſius pars erit. nam propter complexionem, erit aliquid ſeiſpo maius & minus. Ergo ſi neque totius, neque ſuiipſarum, nec aliæ aliarum partes ſunt eæ quæ partes eſſe dicuntur, nullius ſunt partes. quòd ſi nullius ſint partes, ne partes quidẽ ſunt. nã quæ ſunt ad aliquid, alia vnà cũ aliis euertuntur. Et hæc quidem per digreſſionem dicta ſint, quoniam ſemel totius & partis mentionem fecimus.

De naturali mutatione.

CAP. XIII.

SVnt etiã qui eam quæ naturalis appellatur mutatio ſubſiſtentiam habere negent, rationibus huiusmodi hoc aſtruentes. Si mutetur aliquid, aut corpus eſt quod mutatur, aut incorporeum. At de vtroque horum dubitatio eſt. ergo & quæ de mutatione dicuntur, ea quoque in dubium reuocabuntur. Deinde ſi mutatur aliquid ſecundum aliquos effectus cauſæ, patiens etiam mutatur. euertitur enim cauſæ ſubſiſtentia, cum qua patiens etiam eueritur, non habens à quo patiat. Ergo nihil mutatur. Præterea ſiquid mutatur, aut quod exiſtit mutatur, aut quod non eſt. At quod non eſt, ſubſiſtentiam non habet, & neque agere neque pati quicquam poteſt. ergo ne mutationẽ quidem recipit. Si verò quod exiſtit mu-

tatur, aut quatenus ens est mutatur, aut quatenus ens nō est. Verūm quatenus non ens est, non mutatur. neque enim est si sit non ens. Si verò quatenus ens est, mutatur, aliud fuerit quā quod ens est: id est, ens nō fuerit. Atqui absurdum est dicere, ens, fieri vt ens non sit. ergo ne ens quidem mutatur. Quòd si neque ens mutatur, neque non ens, præter hæc autem nihil est, superest vt nihil mutari dicamus. Nonnulli verò hæc quoque dicunt, Quod mutatur, in aliquo tempore mutari debet. At verò nec in præterito tēpore mutatur quicquā, neque in futuro, nec in præsentī, vt ostendemus. Non ergo mutatur quicquam. In præterito quidem aut futuro tempore nihil mutatur. horum enim neutrum præsens est. at impossibile est agere quicquam aut pati in tempore nō ente & non præsentī. Sed ne in præsentī quidē potest. nā præsens tēpus fortasse etiam inexiſtēs est. Vt tamē hoc nūc prætereamus, indiuisibile est. atqui impossibile est indiuisibili tēpore existiſtare ferrū (verbi gratia) à duritiē in molliē mutari, aut aliarum mutationū vnamquamque fieri. production enim hæc videntur egere. Si ergo neque in præterito tēpore mutatur quicquā, neq; in futuro, neque in præsentī, ne mutari quidē quicquā dicēdum est. Præterea si qua est mutatio aut sensus sunt *ἀνορα δὲ ἴς, id est simplicē passionē habētes*, mutatio autem videtur vnā mentionē habere & eius ex quo mutatur & eius in quod mutari dicitur. Sin est intellectus perceptibilis, quia de existentia eorum quæ sunt intellectu perceptibilia indiudicabilis extitit apud antiquos controuersia (quemadmodum sæpe iam docuimus) nihil ne de existētia quidē mutationis dicere poterimus.

De generatione & corruptione. CAP. XIII.

Evertitur profectò etiam generatio & corruptio vnā cum additione & ablatione & naturali mutatione. Absque his enim nihil nec generari nec corrumpi pos-

fit. Verbi gratia, ex decade corrupta, vt aiūt, enneadem generari cōtingit, per ablationem vnitatis: & decadem ex enneade corrupta, per additionem vnitatis. & æruginem ex are corrupto, per mutationē. Itaque euerfis supradictis moribus, vnā etiā generationē & corruptionem euertere fortasse necesse est. Nihilominus tamē sunt qui hæc etiā dicāt, Si generatus est Socrates, quādo nō erat Socrates, generatus est, aut quū iam erat. Verūm si generatus esse dicatur quū iā esset, bis fuit generatus: quōd si quū non esset, simul & erat Socrates & nō erat. erat quidē quatenus generatus erat, non erat autē secundum nostrā suppositionē. Ac si mortuus est Socrates, aut quum viueret, mortuus est, aut quū mortuus esset. atqui tum quidē quū viueret, nō erat mortuus: (nam idē & viueret & mortuus esset) sed neque quū mortuus esset: alioqui bis mortuus foret. Nō igitur mortuus est Socrates. Hac autē ratiocinatione possit aliquis in vnoquoque eorū quæ generari aut corrumpi dicuntur insistentis, generationem & corruptionem euertere. Sunt verò & qui hac obiectione vtantur, Siquid generatur, aut ens generatur, aut nō ens. at neque non ens generatur: (nam ei quod nō est, nihil accidere potest. ideōque nec generatio) neque ens generatur. Nam si ens generatur, aut quatenus ens est, generatur, aut quatenus non ens est. At quatenus non ens est, non generatur. quōd si quatenus ens est, generatur: quia quod generatur, aliud ex alio dicunt generari: aliud erit ab ente id quod generatur, quod est non ens. Ergo quod generatur, non ens erit. quod à ratione abhorret. Si igitur neque quod non est generatur, neque quōd est, ne generatur quidem quicquam. Eodem modo autem neque corrumpitur. Nam siquid corrumpitur, aut ens corrumpitur, aut nō ens. sed non ens non corrumpitur. nam oportet vt id quod corrumpitur aliquid patiat. Sed neque ens. Aut

enim manens in hoc vt sit ens, corrumpitur, aut nō manens. & si quidem manens in suo ens esse, erit idem simul & ens & non ens. Quoniam enim corrūpitur, non quatenus nō est ens, sed quatenus est ens: quatenus quidem corruptum esse dicitur, aliud erit ab ente, & propterea non ens. quatenus autem manens in suo esse, dicitur corrumpi, ens erit. Sedenim absurdum est dicere idem esse & ens & non ens. Non ergo manens in suo esse corrumpitur ens. Quōd si ens non manens in suo esse, corrūpitur, sed ad non esse redigitur primū, deinde corrumpitur, non iam ens, sed non ens corrumpitur. quod impossibile esse docuimus. Si ergo neque ens corrumpitur, neque non ens: præter hæc autem nihil est: ne corrumpitur quidem aliquid. Hæc ergo, vt in hypotyposi, etiam de motibus dixisse sufficiet. Ex quibus sequitur inexistentem esse & inimaginabilem dogmaticorum physiologiam.

De mansione.

C A P. XV.

Consequenter autem his & de mansione quæ est quantum ad naturam, dubitationes proposuerunt aliqui, dicentes, Quod mouetur, non manet. omne autem corpus perpetuò mouetur, secundum opiniones dogmaticorum, qui fluidam esse dicunt substantiam, & semper egerere aliâque in super assumere, (adeo vt Plato ne vocauerit quidē corpora quæ sint, sed potius quæ gignantur: & Heraclitus veloci fluminis cursui mobilitatem nostræ materiæ comparet.) Nullum igitur corpus manet. Nam quod dicitur manere, videtur ab iis quæ circa ipsum sunt contineri. at quod continetur, patitur. nihil autē est patiens, quia ne causa quidē, vt docuimus: ergo ne manet quidem aliquid. Sunt verò & qui orationē hanc proponant, Quod manet, patitur: quod autem patitur, mouetur. ergo quod manere dicitur, mouetur. quōd si mouetur, non manet. Ex his autem perspicuum

est neque incorporeum manere posse. nam si manens patitur, pati autē corporum est proprium (utpote quod non sit etiam incorporeorum) nihil autem incorporeū neque pati potest neque manere. nihil ergo manet. Hactenus etiam de mansione dictum sit. Quoniam autem vnumquodque supradictorum non absque loco aut tēpore intellectu percipitur, transeundum est ad horum disquisitionem. Nam si hæc aliquis ostenderit consistere non posse, ne illorum quidem vnumquodque consistere poterit, etiā propter hæc. Incipiamus autē à loco.

De loco.

CAP. XVI.

Locus ergo bifariā dicitur, propriè & abusivè: Abusivè quidē, ut is qui est in latitudine, veluti civitas: propriè autem, res quæ exactè continet, à quo exactè cōtinemur. Quæstionē igitur mouemus de loco qui exactè continet: quæ alii posuerunt, alii sustulerunt, alii de ipso assensum retinuerūt. Ex quibus illi quidē qui esse ipsum dicunt, ad actionem confugerunt. Quis enim (aiunt) dicat non esse locū, videns partes loci veluti dextra, sinistra: quæ sursum, quæ deorsum: quæ antè, & quæ retrò: & quum aliàs alibi sit, videatque, vbi præceptor meus disputabat, ibi me nunc disputare: & locum diuersum comprehendat ex leuibus natura & ex natura grauius. præterea veteres audiat dicētes, Primò omnium chaos fuit. Dicunt enim chaos esse locum, eo quòd comprehendat illa quæ in ipso sunt. At certè si est aliquid corpus (inquiunt) est etiam locus. absque hoc enim nunquam possit esse corpus. & si est A quo, etiam est Ex quo & In quo. quod est locus. primum autem in vtroque: secundum igitur in vtroque. At qui tollunt locum, neque partes loci concedunt esse. nihil enim esse præter eius partes: & eum qui colligere conatur esse locū, ex eo quòd partes eius ut entes accipiat, id de quo quæritur, per seipsum astruere velle. Ididē verò nugari

& eos qui in aliquo loco esse aliquid aut fuisse dicant, quum nullo modo locus esse concedatur: abripere etiā ipsos corporis existentiam, quæ ex seipsa non concedatur, & ipsum Ex quo & ipsum A quo ostendi inexistētia, sicut & locum. Sed ne Hesiodum quidem fide dignū esse testem eorum quæ ad philosophiam pertinent. Atque ita repellentes quæ ad astruendā loci existētiā afferuntur, magis adhuc versutē astruunt inexistētē esse: in vsum suum conuertentes eas dogmaticorum de locō opiniones quæ maioris esse ponderis videntur, nimirū tum Stoicorum tum Peripateticorum opinionem: hoc modo, Stoici dicunt vacuum quidem esse quod potest ab ente contineri, sed non continetur. aut interuallum corporis inane, aut interuallum quod à corpore non cōtinetur: locum autem, interuallum quod ab ente continetur, & æquatur cum continente ipsum. nunc quidem ens vocātes corpus, *χωρον* autem interuallū quod partim continetur à corpore, partim non cōtinetur. quum aliqui *χωρον* esse dixerint locū magni corporis: adeò vt in magnitudine differētia sit inter locum & *χωρον*. Obiicitur ergo, quum dicant locum esse interuallum quod à corpore continetur, quomodo illum etiam interuallum esse dicant, an longitudinem corporis, an latitudinem, an profunditatem solum, an tres illas diastases. Si enim vnicā diastasin dicant, non æquatur locus illi cuius est locus: præterquam quod etiam id quod continet pars est eius quod continetur, quod omnino rationi repugnat. Quod si tres illæ diastases esse dicantur, quum neque in eo qui locus dicitur, nec aliud, corpus habens diastasin subiectum sit, manens autem corpus quod in loco esse dicitur, non constet ex diastasis (est enim hoc longitudo & latitudo & profunditas: & anti-typhia iam cadere dicitur in diastases supradictas) ipsum corpus erit sui ipsius locus, idēque quod continet & quod

quod continetur. quod absurdum est. Non erit ergo aliqua diastasis loci subiecti: proptereaque nec est quicquam locus. Proponitur & huiusmodi ratio cinatio. Quoniam duplices diastases non cernuntur in vnoquoque eorum quæ in loco esse dicuntur, sed vna longitudo, & vna latitudo, & vna profunditas: vtrum solius corporis sint diastases hæ, an solius loci, an vtriusque. Sed si quidem solius loci, non habebit corpus propriam longitudinem, neque latitudinem, nec profunditatem ullam. Itaque nec corpus erit corpus. quod absurdum est. Sin vtriusque, quia vacuum nullam substantiam habet præter diastases, vacui autem diastases subiectæ sunt corpori: ex quibus constat vacuum, ex iisdem corpus constabit. Nam de existentia antitypiæ non licet affirmari, vt antea docuimus. Quum autem solæ diastases appareant in corpore quod videtur, quæ sunt vacui, & eadem cum vacuo, vacuum erit corpus. Quod est absurdum. Quod si solius corporis sunt ipsæ diastases, nulla erit loci diastasis: propterea ne locus quidem. Si ergo per nullum ex supradictis modis inuenitur loci diastasis, ne locus quidem est. Hoc præterea additur: Quando corpus ingreditur vacuum, & fit locus, aut patitur vacuum, aut recedit, aut corrumpitur. Sed si quidem patitur, idem erit & plenum & vacuum: si autem recedit, vacuatum transitione, aut mutatione accipiens corrumpitur, corpus erit ipsum vacuum. si quidem hæ propriæ sunt corporis passiones. Absurdum est autem dicere idem esse vacuum & plenum, aut corpus esse ipsum vacuum. Ergo absurdum est etiam dicere fieri posse vt vacuum à corpore contineatur, & fit locus. Has autem ob causas vacuum quoque inexistens esse comperitur, si illud à corpore obtineri non potest, vt fiat locus. Dicebatur enim vacuum esse quod à corpore obtineri possit. Vnà autem cum his euertitur etiam *ægeæ*. Siue enim

magnus locus est $\chi\omega\epsilon\epsilon$, vnà cum loco terminatur: sin autem sit, quæ partim à corpore continetur, partim est vacua diastasis, cum vtrisque simul tollitur. Hæc ergo & plura etiam his pro Stoicorum opinione ab aliis dissidente, de loco dicuntur. At Peripatetici locum esse aiunt extremitatem continentis, quatenus continet: adeo vt locus meus sit superficies aeris, formata circa meum corpus. Verùm si quidem id est locus, idem & erit & non erit. quum enim in aliquo futurum est loco corpus, quatenus quidem nihil esse potest in eo quod non existit, prius existat locus necesse est, vt tum demùm in ipso sit corpus. (ideoque locus erit priusquàm in ipso sit corpus quod in loco esse dicitur) quatenus autem efficitur corpus dum continentis superficies formatur circa id quod cōtinetur, existere nō potest locus priusquàm in ipso sit corpus. ideoque; tum nō erit. Absurdū est autē idem dicere & esse aliquid & non esse. Locus ergo nō est extremitas cōtinētis, quatenus cōtinet. Præterea si locus est aliquid, aut generatus est, aut nō generatus. at nō generatus, nequaquā: nam (vt aiunt) efficitur dum circumformatur corpori quod in ipso est. sed neque generatus: nam, aut quū in loco est corpus, tūc fit locus, in quo iam dicitur esse id quod est in loco: aut quū non est in ipso. Atqui nec quum est in ipso. (est enim iam locus corporis quod in eo est) neque quū nō in ipso: si quidē formatur, vt aiunt, quod continet circa id quod continetur, & ita fit locus. nihil autem potest formari circa id quod in ipso non est. Quod si nec quum est corpus in loco, nec quum in illo non est, fit locus, præter hæc autem nihil intellectu percipere possumus: ne generatus quidem est locus. At si neque generatus est, neque non generatus, ne est quidem. Generalius autem hæc quoque dici possunt; Siquid est locus, aut corpus est, aut incorporeum: at horum vtrunque in dubium reuocatur, vt docuimus: ergo & de loco dubitatur. Locus

ad corpus intelligitur cuius est locus: at dubia sūt quæ de corporis existentia disputatur: ergo & quæ de loco. Locus cuiusque æternus quidem non est: si autem dicitur fieri, insubsistens comperitur, quum generatio non existat. Possunt autem & alia plura dici: sed, ne longiores simus, illud addendum, Scepticis hinc ob rationes, illinc ob ipsum actum, silentium præ pudore imponi. Ideo neutri assentimur, quantum ad ea quæ à dogmaticis dicuntur, sed assensum retinemus de loco.

De tempore.

CAP. XVII.

Idem autem nobis in quæstione de tēpore vsuuenit. Nam quātum ad ea quæ apparent, videtur aliquid esse tempus: quantum verò ad ea quæ de ipso dicuntur, subsistentiam habere nō videtur. Nam tempus alii dicunt esse interuallum motus temporis. (Tempus autem dico mundum) alii ipsum motum mūdi. Aristoteles autem, aut (vt aliqui) Plato, numerum eius quod in motu est prius & posterius. Straton verò (aut, secundum alios, Aristoteles) mensuram motus & mansionis. At Epicurus (sicut Demetrius Lacedæmonius ait) accidens accidentium, cōsequens dies & noctes, & horas, & passiones & impassibilitates, & motus & mansiones. Secundum substantiam autē, alii corpus esse ipsum dixerunt, vt Ænesidemus. nihil enim ipsum differre ab ente, & primo corpore. Alii incorporeū. Aut igitur omnes hæ discrepantes opinionēs veræ sunt, aut omnes falsæ: aut aliqua veræ, aliqua falsæ. At neque omnes veræ esse possunt (plurimæ enim earum inter se pugnant) neque omnes falsæ esse concedentur à dogmaticis. Quinetiam si alioqui falsum esse cōcedatur, tempus esse corpus, falsum etiā, esse incorporeum: eadem opera temporis inexistentiā cōcedetur. præter hæc enim nihil aliud esse potest. Nec verò quæ sint veræ, quæ falsæ, possibile est comprehendere, tum propter æqualis ponderis in vtranque partē

L. ii.

disputationem, tum propter eam quæ de criterio est & de demonstratione dubitationem. Itaque propter hæc nihil de tempore affirmare poterimus. Deinde quia non sine motu aut etiam mansione tempus subsistere dicitur, quum tollatur motus pariter & mansio, tollitur & tempus. Nihilominus tamen hæc quoque nonnulli aduersus tempus adferunt: Si est tempus, aut definitum est, aut infinitum: sed si quidem definitum est, ab aliquo tempore cœpit, & in aliquod tempus desinet: ideoque aliquando erat tēpus quum non esset tempus, ante quā ipsum esse incepisset: & erit aliquando tempus quum non erit tempus: nempe ubi ipsum desierit esse. quod absurdum est. Non ergo finitum est tempus. Quod si infinitum est, quia aliud dicitur præteritum, aliud præsens, aliud futurum, futurū & præteritum aut sunt, aut non sunt. Verum si non sunt, quum solum præsens relinquatur (quo breuius nihil esse potest) finitum erit tēpus: & ita consequentur eadem dubitationes quæ principio. At si præteritum est, etiam futurum est: præsens autem erit vtrunque ipsorum. At verò absurdum dicere præsens quod est præteritum & quod futurum. Ergo infinitum non est tempus. Quod si neque infinitum, neque finitum est tempus, ne vlllo quidem modo est. Ad hæc, si est tempus, aut diuisibile est, aut indiuisibile. Indiuisibile certè non est: (diuiditur enim in præsens & præteritum & futurum, vt ipsi aiunt:) sed neque diuisibile. nam vnumquodque diuisibilium mensuratur ab aliqua sui parte, quum vnamquamque partem mensurati obeat mensurans, vt quum digito cubitum metimur. At tēpus mensurari non potest ab aliqua sui parte. nam (verbi gratia) si præsens mensurat præteritum, erit in præterito, & propterea præteritum: & in futuro, similiter futurum. & futurum, si alia mensuret, præsens erit & præteritum. & præteritum itidem, futurum erit

& præfens . quod rationi repugnat . Ergo ne diuifibile quidem eſt . Quòd ſi neque indiuiſibile eſt , neque diuiſibile , ne eſt quidem omnino . Præterea tēpus dicitur tripartitum eſſe , & aliud eſſe præteritū , aliud præfens , aliud futurum : è quibus præteritum quidem & futurū non ſunt : (nam ſi nunc ſunt præteritum & futurū tempus , præfens erit vtrunque ipſorum .) imò ne præfens quidem . nam ſi eſt præfens tempus , aut indiuiſibile eſt aut diuiſibile . Indiuiſibile certè non eſt : nam in præſenti tempore dicuntur mutari ea quæ mutantur : nihil autem in indiuiſibili tempore mutatur : vt ferrum in molitiem , aut aliorum vnumquodque . Ergo indiuiſibile non eſt præfens tempus . Sed ne diuiſibile quidem : nam in præſentia nunquam diuidatur : quoniam propter velocem fluxum eorum quæ ſunt in mundo , præfens ita in præteritum mutari dicitur vt intellectu percipi non poſſit . Sed ne in præteritum quidem & futurum : nam ita fuerit inexiſtens , vt pote habens vnam quidem partem ſui non amplius exiſtentem , alteram nondum exiſtentem . Vnde nec finis præteriti principiūmque futuri poteſt eſſe præfens . nam ſic & erit & nō erit : erit quidem vt præfens , non erit autem , quia non ſunt eius partes . Ergo ne diuiſibile quidē eſt . Quòd ſi neque indiuiſibile eſt præfens , neque diuiſibile , ne eſt quidem præfens . Si autem non ſit præfens , neque præteritū , neque futurū , ne tempus quidem eſt . nam quod ex inexiſtente conſtat , inexiſtens eſt . Affertur aduerſus tempus & illa ratiocinatio , Si eſt tempus , aut genitum eſt & corruptibile , aut non genitum & incorruptibile . Non genitum quidem & incorruptibile non eſt : ſiquidē partim præteriſſe dicitur , & non amplius eſſe , partim eſſe futurum , & nondum eſſe . Sed ne genitum quidem & corruptibile . nā quæ fiunt , ex aliquo ente fieri oportet , & quæ corrumpuntur , in aliquod ens corrumpi , ſecundum ip

forum dogmaticorum suppositiones. Si ergo in præteritum corrumpitur, in non ens corrumpitur. & si ex futuro fit, ex non ente fit. neutrum enim ipsorum est. Absurdum est autem dicere aliquid ex non ente fieri, aut in non ens corrumpi. Itaque non est genitum & corruptibile tēpus. Quòd si neque non genitū & incorruptibile est, neque genitum & corruptibile, ne est quidem prorsus. Adhæc verò, quia omne quod fit, in tēpore fieri videtur, si fit tempus, in tempore fit. Aut ergo ipsum in seipso fit, aut alterum in altero. Sed si quidem ipsum in seipso, idem & erit & non erit. quia enim id in quo aliquid fit, debet prius existere quàm id quod in ipso fit, tempus quod in seipso fit, si quidem fit, nondum est: at si in seipso fit, iam est. Quocirca ne in seipso quidem fit. Sed neque alterum in altero. nam si præsens in futuro fit, futurū erit præsens: & si in præterito, præteritum. Eadem verò & de aliis temporibus dicenda. Ergo ne fit quidem tempus alterū in altero. Quòd si neque ipsum in seipso fit, nec alterum in altero, ne genitum quidem est tēpus. Ostendebatur autē ne esse quidem nō genitū. Quum itaque neque ortum habeat, neque non habeat, ne est quidem vlllo modo. Nam vnumquodque eorum quæ sunt, aut ortum habere, aut non habere necesse est.

De numero.

CAP. XVIII.

QVoniam autem tempus non videtur absque numero considerari, etiam de numero paucis differere non abs re fuerit. Nam consuetudinem quidem sequētes, & citra vllam opinionem, numerare nos aliquid dicimus, & numerum aliquid esse audimus: sed dogmaticorum curiositas nos ad hanc quoque aduersus illum prouocat disputationem. Primū enim Pythagorici elementa etiam mundi numeros esse dicunt. Apparentia enim ex aliquo constare aiunt: simplicia autem esse oportere elementa. incerta igitur esse elemen-

ta. Ex incertis autē alia sunt corpora, vt vapores, & ὄγκοι
q. d. moles: alia autem incorporea, vt formæ, & ideæ, & nu-
 meri. Ex quibus corpora quidem sunt composita, con-
 stantia ex longitudine & latitudine & profunditate &
 antitypia, aut etiam pondere. Non solū igitur incer-
 ta, sed etiam incorporea sunt elementa. Quinetiam nu-
 merus super vnoquoque incorporeo cōsideratur. nam
 aut vnū est, aut duo, aut plura. Vnde colligitur elemen-
 ta rerum omniū, esse incertos & incorporeos, & qui
 super omnibus considerantur, numeros. Nec simplici-
 ter, sed quū vnitas, & quæ per cōpositionem vnitatis
 fit dyas, *id est binarius numerus*. Ex cuius participatio-
 ne, singulæ dyades fiunt dyades. Ex his enim & alioe
 fieri numeros, qui in numeratis considerantur, & mun-
 dum constituere dicunt. Nam punctum vicem vnita-
 tis obtinere, lineam autem dyadis: (hæc enim inter duo
 puncta considerari) superficiem autem, vicem triadis,
id est ternarii numeri. (dicunt enim esse fluxum lineæ in la-
 titudinem ad aliud signum ex transuerso positum) cor-
 pus autem, tetradis, *id est quaternarii numeri*. Fieri enim li-
 neæ insurrectionem super aliquod punctum superpo-
 situm. Atque ita corporis & totius mundi simulachra
 hæc nobis fingunt, quæ etiam per harmonicas propor-
 tiones gubernari asserunt, & illam quæ est ὄσθ' τεσσάρων,
id est per quatuor, quæ sesquitertia est: (vt se habent sex ad
 octo) & proportionē ὄσθ' πέντε, *id est per quinque*, quæ est
 sesquialtera (vt se habent nouem ad sex) & proportionē
 ὄσθ' πάντων, *q. d. per omnes*: quæ est dupla, vt duodecim se
 habent ad sex. Hæc igitur somniant, & numerum esse al-
 liud quàm ea quæ numerantur, astruunt, dicentes, Si a-
 nimal sit secundum sui ipsius respectum, vnum, plan-
 ta, quia non est animal, non erit vnum. Atqui etiam
 planta est vnum: ergo animal non est vnum, sed secun-
 dum quiddam aliud quod extrinsecus consideratur in

illo cuius vnū quodque particeps est, & vnum sit propter ipsum. Ac si ea quæ numerantur sunt numerus, quū homines sint qui numerantur, & boues, (verbi gratia) & equi: homines & boues & equi erūt numerus. atque adeo albus numerus, & niger, & barbatus: si forte tales contigerit esse eos qui mēsurantur. Hæc verò sunt absurda. Ergo numerus non est ea quæ numerantur: sed propriam habet substantiam præter hæc, secundum quam etiam consideratur in iis quæ numerantur, & est elementum. Postquam igitur illi ita collegerunt numerum non esse quæ numerantur, irrepfit illa aduersus numerum dubia quæstio. Dicitur enim esse numerus, aut igitur ea quæ numerantur sunt numerus, aut aliquid aliud præter hæc extrinsecus. Nec verò ea quæ numerantur sunt numerus, vt Pythagorici ostenderunt: nec aliud quicquam præter hæc, vt docuimus. Nihil ergo est numerus. Nihil autem esse numerum extrinsecus præter ea quæ numerantur, manifestū reddemus, de vnitate tantū verba facientes, vt apertius sit quod docebimus. Si enim vnitas est aliquid per seipsam, cuius particeps vnumquodque illam participatium, sit vnū: aut vna erit hæc vnitas, aut tot quot sunt qui eam participant. Sed si vna quidem sit, vtrum ipsam tota participat vnumquodque eorum quæ illam participare dicuntur, an eius partem duntaxat? Nam si omnem habet vnitatem vnus homo (verbi gratia) non amplius erit vnitas quam participet vnus equus, aut vnus canis, aut aliorū vnumquodque quod dicimus esse vnū. Supponamus enim esse multos homines nudos, si vnicū fuerit vestimentū, & vnus eo se induerit, reliqui nudi manent & absque vestimento. Quòd si partis eius vnumquodque particeps est, primū quidē habebit aliquā partem vnitas: atque adeo infinitas habebit partes, in quas diuiditur. quod est absurdum. deinde vt pars de-

eadis, veluti dyas, non est de cas: ita neque pars vnitatis
 erit vnitas. atque ideo ne participabit quidem quicquā
 vnitatē. Itaque vnitas non est vna quam participare di-
 cūtur particularia. Sin verò vnitates sunt numero æqua-
 les numeratis, de quibus dicitur vnum: ex quarum par-
 ticipatione vnumquodque particularium dicitur vnū,
 infinitæ erunt vnitates quæ participabuntur: & ipsæ aut
 participāt vnitatē superascendentem, aut vnitates quæ
 sunt ipsis æquinumeræ, & propterea sunt vnitates: aut
 non participant, sed absque vlla participatione vnitates
 sunt. Si enim absque participatione vnitates esse pos-
 sunt hæc, poterit etiam sensibilibus vnumquodque abs-
 que vnitatis participatione vnum esse. & ex hoc ipso e-
 uertitur vnitas quæ per seipsam considerari dicitur. Sin
 à participatione sunt illæ etiam vnitates, aut vnā par-
 ticipant omnes, aut vnaquæque peculiarē: & si quidem
 omnes vnā, aut partē tenus duntaxat vnaquæque, aut
 ipsam totam participare dicentur. & ita relinquuntur
 eadem quæ primò absurditates. Sin vnaquæque pecu-
 liarem, etiam illarum vnitatum vnāquamque vnita-
 tem oportet superconsiderari, & illis superconsideratis
 alias *superconsiderari*, & vsque in infinitū. Si igitur, vt cō-
 prehēdamus esse aliquas vnitates per seipsas, ex quarū
 participatione vnūquodque eorū quæ sunt, est vnum,
 oportet comprehēdisse infinite infinitas vnitates intel-
 lectu perceptibiles: impossibile est autem comprehen-
 dere infinite infinitas vnitates, sub intellectum cadentes:
 impossibile est certè pronuntiare esse aliquas intel-
 lectu perceptibiles vnitates, & vnumquodque eorum
 quæ sunt esse vnum, vtpote quod per participationem
 peculiaris vnitatis fiat vnum. Absurdum ergo etiam est
 dicere tot esse vnitates quot sunt quæ illas participant.
 Quòd si neque vna est quæ per seipsam dicitur vnitas,
 neque tot quot sunt quæ eam participant, ne villo qui-

dem modo est vnitas per seipsam, itidem verò nec aliorum numerorum vnusquisque per seipsum erit. Nam in omnibus numeris possumus vti ea ratiocinatione quam nunc exempli causa in vnitate proposuimus. Sed si neque per seipsum est numerus, (vt docuimus) neque numerus est ea quæ numerantur, (vt ostenderunt Pythagorici) præter hæc autem nihil est: ne numerū quidem esse dicendū est. Iam verò quomodo ex monade fieri dicunt dyadem ii qui extrinsecus aliquid esse putant numerum præter ea quæ numerantur? Nam quando vnitatem cum alia vnitate componimus, aut aliquid vnitatibus extrinsecus additur, aut aufertur ab illis: aut neque additur quicquā, nec aufertur. Verum si neque addatur neque auferatur quicquam, non erit dyas. Neque enim vnitates, si alia seorsum ab aliis essent, haberent vnitatem quæ super ipsis consideraretur, secundum peculiarem ipsarum respectū. Neque verò ipsis nunc aliquid extrinsecus additum fuit. ergo neque ablatum fuit, secundum suppositionem. Non erit ergo dyas compositio vnitatis cum vnitate, quum neque additio neque ablatio vlla fiat extrinsecus. Quod si ablatio fiat, non solam tño erit dyas, sed etiam minuentur vnitates. Si autē addatur ad ipsas extrinsecus dyas, vt ex vnitatibus fiat dyas, quæ duo esse videbuntur, quatuor erūt. Subiecta est enim vnitas & altera vnitas, quibus addita extrinsecus dyade, numerus quaternarius efficiatur. Eadem autem ratio & in reliquis numeris, qui per compositionem effici dicuntur. Si ergo neque per ablationem, neque per additionem, neque sine ablatione & additione sunt illi numeri qui compositi esse dicuntur ex superascendentibus, insubsistens erit generatio numeri qui dicitur seorsum esse & circa ea quæ numerantur. At verò generationē habere numeros qui sunt per compositionem, ipsi declarant, componi ipsos & fieri ex su-

perascendentibus dicentes: verbi gratia ex vnitae & dyade indefinita. Ergo non habet subsistentiam seorsum numerus. Quod si neque seorsum numerum contemplamur, neque subsistentiam habet in iis quae numerantur, ne est quidem quicquam numerus, secundum ea quae curiosè à dogmaticis afferuntur. Nec verò hypotyposè institutum exigere videtur vt de philosophiae parte physica nominata, plura à nobis dicantur.

DE ETHICA PARTE PHILOSOPHIAE, CAP. XIX.

UPEREST ethica pars, id est moralis, quae circa bonorum & malorum & indifferentium diiudicationem versari videtur. Vt igitur de hac quoque breuiter, & summa tantum capita attingentes, differamus, de bonorum & malorum & indifferentium existentia inquiremus, si prius cuiusque notionem exposuerimus.

De bonis & malis & indifferentibus. CAP. XX.

DICUNT igitur Stoici bonum esse vtilitatem, aut non aliud ab vtilitate: bonum quidem appellantes virtutem, & ἀρετὴν, (id est bonum, siue probum) actionem: non aliud autem ab vtilitate, virum ἀρετῶν, id est probum, siue bonum, & amicum. Nam virtus quum sit hegemonicum certo quodam modo se habens, & bona operatio, quum sit actio quaedam secundum virtutem, planè est vtilitas. At probus vir & amicus, non alius ab vtilitate. Nam probi pars est vtilitas, quum ipsius sit hegemonicum. At tota neque eadem cum partibus esse dicunt, (neque enim homo est manus) nec alia quam partes. non enim sine partibus subsistunt. Vnde non alia à partibus tota esse dicunt. Vnde probum, quum sit totum, hegemonici sui respectu (quod dixerunt vtilitatem) non alium ab vtilitate esse perhibent.

Bonum trifariam dici.

CAP. XXI.

Hinc fit vt & trifariam bonū dici afferāt. Vno enim modo bonum esse dicunt illud à quo peti vtilitas potest, quod est maximè principale, & virtutes. Alio autem, secundum quod contingit vt vtilitas percipiatur, veluti virtus, & operationes quæ secundum virtutem fiunt. Tertio modo, quod potest vtilitatem afferre. hoc autem & virtutem esse & operationem quæ secundum virtutem, & probum & amicū, deosque & probos dæmones. adeo vt secundum quidem significatum boni comprehendat primum significatum: tertium verò secundum & primū complectatur. Nōnulli autem bonū esse dicunt id quod per se appetendum sit. Alii, quod adiuuat ad fœlicitatem, aut cōplementum addit. Fœlicitas autem est (vt Stoici aiunt) quum res ad vitam pertinentes prosperè nobis fluunt. Talia quædam ad boni notionem afferuntur. Siue autem quod vtilitatem præbet, siue quod per se appetendum est, siue quod ad fœlicitatem adiuuat, dicat aliquis esse bonum: non quid sit bonum ostendit, sed aliquod ex illius accidentibus dicit. Quod certè ineptum est. nam aut soli bono accidūt supradicta, aut aliis etiam. Verū si aliis etiam, non sunt characteristica (*id est, notam velut impressam habentia*) boni, quum communia fiant: sicut bono soli, non possumus ex his notionem boni assequi. Vt enim qui equi notionē non assecutus est, ne hinnire quidem quid sit nouit, neque per hoc ad notionem equi peruenire potest, nisi prius in equum hinnientem inciderit: ita is qui quærit quid sit bonū, eo quod ignoret quid sit bonum, quod illi propriè & soli inest, cognoscere nequit, vt per ipsum ad boni notionem & imaginationem venire possit. Prius enim ipsam boni naturam discere oportet, atque ita demum intelligere quid vtilitatem afferat, & quid per se expetendum & fœlicitatis effectiuum sit.

At supradicta accidentia non sufficere ad notionem & naturam boni iudicandam, re ipsa ostendunt dogmatici. Nam bonum vtilitatem afferre, & expetendum esse, (vnde & dictum est ἀγαθόν quasi ἀγαθόν) & felicitatis esse effectiuum omnes quidem fortasse concedunt: verum quum interrogantur quid sit illud cui hæc accidunt, incredibili quodam modo inter se digladiantur, dum alii virtutem esse dicunt, alii voluptatem, alii indolentiam, alii aliquid aliud. Atqui si ex supradictis definitionibus quid esset bonum ipsum ostenderetur, inter se, tanquam non comperta huius natura, minimè dissiderent. Sic ergo de boni notionem dissentiant qui summo inter dogmaticos habentur in pretio. Itidem verò & de malo cōtrouersati sunt, malum dicentes esse noxam, aut non aliud à noxa: alii, quod per se sit fugiendum: alii, in felicitatis effectiuum. Per quæ non substantiam boni, sed aliquid eorum quæ illi accidunt fortasse, dicentes, in supradictam incidunt hæsitacionem.

De indifferente.

CAP. XXII.

Indifferens autem trifariam dici asserunt. Vno quidè modo, ad quod neque ὀρμη neque ἀφορμη fit: id est, neque appetitus animi, neque animi inappetètia. quale est, parem numerum esse stellarum aut capitis pilorum. Alio modo, ad quod ὀρμη quidem aut ἀφορμη fit, sed non magis ad hoc quàm illud: vt in duobus tetradrachmis nummis nullo modo diuersis, quum eorum alterum eligere oportet. Nam ὀρμη quidem est ad alterum eorum eligendum, sed non magis ad hoc quàm illud. Tertio modo indifferens aiunt esse, quod neque ad felicitatem nec infelicitatem adiuuat, vt sanitatem, diuitias. Nam quo possumus aliquando bene, aliquando malè vtī, hoc indifferens esse aiunt. de quo maximè in ethicis disputare se dicunt. Quid verò & de hac notionem sentiendum sit, ex iis quæ

de bonis & malis nobis dicta sunt, constat. Nos ergo ad notionem vniuscuiusque supradictorum non applicuerunt, vt hinc patet. Nihil tamen illis miri accidit, quod in rebus existentiam non habentibus lapsi sint. Nam nihil natura esse bonum, aut malum, aut indifferens, ex iis quæ sequuntur argumētationibus aliqui colligunt.

An sit aliquid natura bonum & malum & indifferens.

CAP. XXIII.

Ignis natura calefaciēs, omnib⁹ videtur calefactiuus: & nix natura frigefaciens, omnibus videtur refrigeratiua: atque adeo omnia quæ natura mouēt, *sive afficiūt*, eodem modo omnes mouent qui quidem secū dum naturam se habent. At nullum eorum quæ bona vocantur omnes pariter mouet, tanquam bonū: (sicuti declarabimus) natura ergo non est bonū. Nullum autem ex iis quæ bona dicuntur, omnes mouere eodē modo, manifestum est. Nam (vt rudem & imperitam multitudinē omittamus, ex qua alii firmum corporis habitum, bonam rem esse censent, alii, rebus venereis frui, alii cibo, alii vino se ingurgitare, aliqui verò aleari, aliqui plura possidere quàm alii: nonnulli denique his etiam deteriora quæpiam) ipsorum philosophorū nonnulli tria genera bonorum esse dicunt, ex quibus sunt Peripatetici. Horum enim alia esse circa animum, vt virtutes: alia circa corpus, vt sanitatem, & similia: alia extra, vt amicos, opes, & similia. At Stoici tria quidem & ipsi bonorum genera esse censent: (ex his enim alia esse circa animum, vt virtutes: alia extra, vt probum & amicum: quædam etiam nec circa nec extra animum, veluti probum, vt quidem ad seipsum) at quæ sunt circa corpus, aut extra, quæ Peripatetici in bonis habent, illi bona esse negant. Fuerunt etiam qui voluptatem vt bonū amplexarentur, quum alii ipsam in malis planè numerēt: adeo vt ex philosophis quidam exclamauerit, *μαρτυρῶ*

μᾶλλον ἢ ὑποθέλω, id est, Insanire mihi potius contingat quam uoluptate frui. Si ergo ea quidem quæ natura mouēt, omnes eodem mouent modo: at verò ad ea quæ bona dicuntur, non omnes itidem mouemur: nihil est natura bonum. Etenim neque omnibus diuersarū sectarum opinionibus antè expositis fidem habere possumus, propter discordiam: neque alicui. Nam qui huic quidē sectæ credendū esse, illi autē minimè, dicit, quū habeat sibi aduersantes rationes eorū qui cōtra sentiūt, pars fit cōtrouersiæ, & diiudicatore ipsemer egebit, ideòque cū aliis ac non alios iudicabit. At quum nec criteriū sit de quo cōster, nec demonstratio (ob indiiudicabilē controuersiā quæ de his etiam est) ad epochen deueniet: & propterea quid natura sit bonum affirmare non poterit. Illud præterea dicunt nōnulli, Bonum est, aut ipsa expetitiō illius, aut illud ipsum quod expetimus. Ipsa quidē certè expetitiō non est bonum, secundū proprium respectum. neque enim studeremus assequi illud quod appetimus, ne postquam consecuti essemus, facultate ipsum rursus appetendi excideremus. Verbi gratia, Si bonum esset expetere potum, potum adipisci non studeremus. postquam enim fruitionem eius habuimus, ipsum appetere desinimus: & in esurie itidem, atque in amore, & in aliis. Ergo ipsum appetere, per se appetenda res non est: atque haud scio an molesta. Nam qui esurit, studet consequi cibum, vt liberetur esuriendi molestia: & qui amore captus est, itidē, & qui sitit. Iam verò ne id quidem quod expetitur, est ipsum bonum. nam hoc aut extra nos est, aut est circa nos. Sed si quidem extranos, aut efficit circa nos iucundum quendam motum, & talem constitutionem quam lubenter acceptemus, atque adeo ἀγαθὸν πάθος, id est passionem seu affectionem gratam, aut nullo modo nos afficit. Et si quidem non est nobis ἀγαθόν, id est gratum, ne ἀγαθόν quidē erit, id est bonum, nec

nos incitabit ad se appetendum, nec vlllo modo appetendum erit. Quod si ingeneratur circa nos extrinsecus suavis constitutio, & passio quadam huiusmodi quam libeter amplexemur, non propter se appetendum erit quod extrinsecus est, sed propter affectionem quam ob ipsum circa nos fit. Quod igitur per se appetendum est, non potest extra esse. Sed neque circa nos. aut enim circa corpus solum, aut circa animum solum, aut circa vtrumque esse dicitur. Verum si quidem circa corpus solum, ad cognitionem nostram non perueniet: nam cognitiones animo tribuuntur. At corpus irrationale esse aiunt, quantum in seipso. Quod si etiam usque ad animum pertingere dicatur, animi perceptioni, & affectioni quam ipsi grata sit, videbitur appetendum esse. Nam quod appetendum iudicatur, mente iudicatur, iuxta eos, non autem irrationali corpore. Superest ergo ut dicamus bonum esse circa animum solum. Sed hoc quoque (quatenus adhærebimus iis quam dogmatici dicunt) impossibile est. Nam animus fortasse quidem & ipse inexistens est: quod si etiam existit, quantum quidem ad ea quam dicunt, non comprehenditur, quemadmodum ratiocinando collegi, quum de criterio verba facerem. Quomodo autem quisquam dicere audeat aliquid in illo fieri quod non comprehendit? Ut tamen hæc quoque silentio prætereamus, quomodo etiam dicunt in animo bonum esse? Nam si Epicurus finem constituit voluptatem, & dicit animum, (quia & omnia) ex atomis constare, quomodo in atomorum acervo possibile sit voluptatem esse? & assensum aut vim iudicandi hoc quidem appetendum esse & bonum, illud verò fugiendum esse & malum? Id quidem certè nemo dicere queat.

Quæ sit ea quæ dicitur ars circa vitam. CAP. XXIII.

Rursum Stoici circa animum bona dicunt esse artes quasdam virtutes. Artem autem esse dicunt, quam constat

stat ex comprehensionibus coexercitatis. Comprehensiones verò fieri circa hegemonicum. quomodo igitur in hegemonico (quod quidem secundum ipsos est spiritus) recondantur comprehensiones, & coaceruentur tot vt fiat ars, intellectu percipi non potest: quum posterior deformatio priorem deleat. quia & spiritus est fortasse, & ex toto moueri dicitur secundum quancunque deformationem. Nam dicere Platonis ἀειδωλοποίησιν esse posse boni demonstratiuam, illud videlicet indiuisibilis & diuisibilis substantiæ temperamentum, & naturæ quam habet alterum & quam idem, aut numeros, mera nugæ sunt. Vnde nec circa animum bonū esse potest. Quòd si neque expetere ipsum, bonum est, nec extrinsecus subiectum est quod per se appetendum sit, nec circa corpus sit, nec circa animum, (vt ex mea ratiocinatione collegi) nihil quicquam natura bonum, & propter supradicta, ne malum quidem est natura quicquā. Nam quæ aliis videntur esse mala, his dediti sunt alii tanquam bonis, vt petulantia, iniustitia, auaritia, intemperantia, aliisque huiusmodi. Vnde si iis quidem quæ natura bona sunt, hoc innatū est vt omnes eodem modo moueant, at quæ dicuntur mala esse, non mouent vno omnes modo: nihil est natura malū. Iam verò ne indifferens quidem natura est quicquā, propter eam quæ de differentibus est cōtrouersiam. Nam (vt exemplo vtar) Stoici quidem ex indifferētibus alia aiunt *προσηγμένα* esse, id est *promota, uel producta, aut praposita*: alia *ἀποπροσηγμένα*, id est *remota, reiecta*: quædam etiam neque *προσηγμένα*, neque *ἀποπροσηγμένα*. Et *προσηγμένα* ea esse quæ sufficientē habēt dignitatem, vt sanitatē, diuitias: *ἀποπροσηγμένα* autem, quæ non habent sufficientem dignitatē, vt paupertatē, morbū. neque *προσηγμένα*, neque *ἀποπροσηγμένα*, quale est extendere aut contrahere digitum. Aliqui verò nihil ex indifferētibus *προσηγμένον* uel *ἀποπροσηγμένον*

M. i.

esse aiunt. Vnumquodque enim indifferentium, pro variis circumstantiis, interdum *αεθρημέτων*, videri interdum *ἀποπροσημέτων*. Nam si (vt inquit) diuitibus quidam tyrannus insidietur, pauperes autem tranquille & in pace degant, nemo non pauper esse malit quàm diues: adeo vt tum diuitiæ censeantur in numero *τῶν ἀποπροσημέτων*. Itaque quum vnumquodque eorum quæ dicuntur indifferentia, alii bonum esse dicant, alii malum, at omnes pariter indifferens ipsum esse existimarent, si indifferens natura esset: nihil est natura indifferens. Sic etiam si quis natura appetendā esse dicat fortitudinem, quòd leones natura ad fortitudinis studium tendant, & tauri etiam, necnon aliqui homines, atque adeo ipsi galli gallinacei: dicimus fore quātum ad hoc attinet, vt timiditas quoque inter ea quæ natura sunt expetēda, cēseatur: quia cerui & lepores, & alia cōplura animalia naturali impulsu ad ipsam feruntur. Imò & bona pars hominum timida esse comperitur. Rarò enim vsuuenit vt quis pro patria seipsum morti exponat, vtpote quadam animi mollitiæ retentus: aut vt quis quadam animi elatione ductus audax aliquod facinus aggrediatur. quin potius hominum bona pars hæc omnia vitat. Vnde & Epicurei se ostendere putant, natura appetendam esse voluptatem. Animalia enim, simul atque nata sunt, quum adhuc deprauata non sint, contendere rectā ad voluptatē, fugere autē dolores aiunt. Sedenim his quoque responderi queat, quod mali est effectiuum, nequaquam esse posse natura bonum, at voluptatem malorum effectricem esse. Omni enim voluptati dolorem affixum esse, qui est secū dum eos natura res mala. Exempli gratia, Voluptatem sentit ebriosus dum vino se ingurgitat: & gulosus, dum cibo: & libidinosus, dum omnē in libidine modum excedit. Verūm hæc & paupertatem & morbos efficiūt: quæ dolorifica

sunt, & mala, vt cēsent. Non ergo natura bonū est voluptas. Itidem verò & quod bonorum effectiuum est, natura malum non fuerit. at doloribus efficiuntur voluptates. Etenim scientias percipimus laborantes, & diuitias, & per laborem itidem quis diuitiis & amica sua potitur. Ipsa quoque valetudo acquiritur per dolores. Non ergo natura malum est labor. Nam si natura quidem bonum esset voluptas, malum autē labor, omnes eodem pacto circa ipsa affecti essent, vt dicebamus. Atqui videmus multos philosophos laborem quidem & patientiam amplectentes, voluptatem autem aspernantes. Eodem autem pacto eueri possint & qui cum virtute coniunctam vitam natura rem bonam esse dicunt, eo quòd philosophi nonnulli vitam voluptariam amplexati sint: adeo vt ex ea ipsa qua inter illos est controuersia, tale vel tale naturā esse aliquid, refutetur.

Iam verò non abs re fuerit fortasse, paucis cōsiderandas proponere magis etiam particulares opiniones de turpibus & non turpibus, de rebus illicitis & licitis, de legibus & consuetudinibus, & de pietate erga deos, & de sanctitate erga mortuos, & similibus. Hoc enim modo de rebus faciendis aut non faciendis magnam comperiemus discrepantiam. Exempli gratia, Apud nos quidē turpe, imò verò etiam nefarium habetur, mascula venere vti: apud Germanos autem, vt fertur, turpe non est, sed vnum ex iis qua vsu recepta sunt. Quinetiam apud Thebanos olim hoc turpe habitum non fuisse dicitur, & Merionem Cretensem ita vocatū aiunt ad expressam consuetudinis Cretensium significationem. Illum quoque Achillis erga Patroclum ardētem amorem ad hoc referunt nonnulli. Quod cur mirum vlli videatur quum etiam Cynici philosophi & Zenon Cittieus & Cleanthes & Chrysippus indifferēs hoc esse dicant? Insuper verò & publicè cum vxore congredi, quanuis a-

pud nos turpe esse videatur, apud quosdam ex Indis nō
 videtur esse turpe. Congrediuntur enim indifferenter
 publicè. quemadmodum etiam de Cratete philosopho
 accepimus. Præterea & mulieres corpus prostituere,
 apud nos quidem turpe est & probrosum, at verò apud
 multos ex Ægyptiis, honoratū. Aiunt enim eas quæ cū
 plurimis congregiuntur, ornamentum etiam gestare
 perisphyrum, suæ gloriationis indicium. Quinetiam
 apud quosdam ex illis puellæ ante nuptias dotē ex arte
 meretricia colligunt, deinde nubunt. Stoicos etiam
 audimus dicentes à ratione non abhorreere cum mere-
 trice congredi, aut quaestu à meretrice facto aliquem
 sustentare vitam. Insuper verò compunctum notis
 esse, apud nos turpe & infame esse videtur: at multi Æ-
 gyptii & Sarmatæ suos foetus cōpungunt. Itidem & in-
 aures gestari à viris, apud nos quidem turpe habetur, a-
 pud nonnullos autem ex barbaris, (vt apud Syros) no-
 bilitatis est indicium. vsque adeo vt etiam nonnulli, au-
 gentes hoc nobilitatis indicium, nares puerorum per-
 forent, & ex illis annulos argenteos aut aureos appen-
 dant. quod apud nos haudquaquam vllus fecerit. Sicuti
 nec succo florum tinctam & talarē vir vllus hic vestem
 induerit, quū tamen alioqui hoc apud Persas, maximè
 decorum sit, quod apud nos turpe esse videtur. Ac pro-
 fectò apud Dionysium Siciliae tyrannum, quum hu-
 iusmodi vestis Platoni & Aristippo oblata fuisset, Pla-
 to quidem repudiavit, dicens,
 Gestare amictum muliebrem nunquam queam,
 Quum mas creatus fuerim.--

At verò Aristippus accepit, dicens,

- nulla bacchanalia

Contaminare mulierem castam queant.

Sic ergo & ex sapientibus alteri hoc minimè turpe,
 alteri turpe videbatur. Illicitum etiam est apud nos

matrem aut sororem ducere in vxorem, at verò Persæ (& inter eos potissimum magi, qui sapientiam profiteri videntur) cum matribus matrimonia contrahunt: & Ægyptii sorores suas ducunt in vxores: & (vt ait poeta) Iunonem vxoremque suam pariterque sororem Iuppiter alloquitur.

Quinetiam Cirticus Zenon ait à ratione alienum & abhorrens non esse, matris naturam suæ affricare, quemadmodum nec aliam corporis eius partem manu fricare, malum vltus esse dixerit. Atque adeo Chrysippus in Politia sua dogma hoc ponit, patrem ex filia, & matrem ex filio, & fratrem ex sorore liberos procreare. Plato autem etiam generalius communes esse vxores debere pronuntiauit. Quum præterea detestabile sit apud nos ἀλλογενῶν, Zeno approbat: & alios etiam quosdam vt bono quodam hoc vsos malo accepimus. Nec non humanas carnes edere, apud nos quidem est illicitum: at sunt quædam nationes barbaræ in quibus omnes ad vnũ hoc pro re indifferenti habent. Et quid barbaros commemorare oportet, quum Tydeus ipse cerebrum hostis edisse dicatur: & Stoici à ratione alienum non esse dicant vt quis carnes edat cum aliorum, tum verò suas: Præterea humano sanguine aram dei contaminare, apud bonam partem hominũ, atque adeo apud nos, impium est: at Lacedæmonii in ara Orthosiæ Artemidis flagris acerrimè cæduntur, vt multus in aram deæ defluat sanguis. Quid quòd Saturno hominẽ nonnulli immolant: quemadmodum & Scythæ Artemidi hospites sacrificant: Nos autem contrà humano sanguine polluta templa censemus. Adhæc, apud nos lex in adulteros animaduerti iubet: at apud nonnullos cum aliorum vxoribus congregari indifferens est. nec non philosophi quidam cum aliena vxore misceri indifferens esse aiunt. Apud nos liberi parentum curam gerere

M. iij.

lege iubentur: at Scythæ ipsos sexaginta annorum spatium prætergressos iugulant. Cur autem mirum hoc fuerit, quum Saturnus quidem falce verenda patris amputarit, Iupiter autem Saturnum in tartara præcipitauerit: atque adeo Minerva cum Iunone & Neptuno patri iniicere vincula conata sit? imò etiam suos liberos Saturnus interficere deliberauerit? Quinetiam Solon Atheniënsibus legem *ἡ δὲ τῶν ἀδικητῶν* (id est de indemnatis) statuit, per quã unicuique suum filium interficere permisit. at verò apud nos filium occidere vetant leges. Et Romanorum legislatores liberos sub patrum potestate, & eorum seruos esse iubent: & liberos suorum bonorum non esse dominos, sed patres, donec in libertatem asserti fuerint liberi, eodem modo quo ii qui ære comparantur serui: alii autem hunc morem, velut tyrannicum, repudiarunt. Præterea lex est vt homicidæ puniantur: at gladiatores perpetrato homicidio, honore etiam sæpe afficiuntur. Itidem & ingenuos homines cedere leges vetant: at verò athletæ cadentes ingenuos, sæpe etiam occidentes, honores & coronas consequuntur. Lexque apud nos vnica vxore contentum esse vnumquenque iubet: at verò ex Thracibus & Gætulis (est autem quædam gens Libya) multas quisque habet.

Prædari quoque apud nos quidẽ legibus cõtrarium & sceleratũ habetur: at verò apud multos barbaros infame non existimatur: imò verò etiam hoc fertur apud Cilices gloriosum fuisse, adeo vt eos qui inter prædandum obissent, dignos esse quos honore prosequerentur iudicarent. Et Nestor quidem apud poetã postquã Telemachũ & qui cum eo erant comiter accepit, iis dicit,
-estisne incerta vagantes,

Prædones quo more solent?

Atqui si prædari fuisset absurdum, nequaquam eos tanta comitate & beneuolentia prosequutus fuisset: quia

tales esse suspicari potuisset. Furari quoque apud nos quidem legibus cōtrarium & iniustum habetur: at qui Mercurium dicunt furacissimum esse deum, faciunt ut iniustum hoc non cēseatur. Nam quomodo deus sit malus? Adde quòd aiunt solitos Lacedæmonios punire fures, non quòd furati, sed quòd in furto deprehensi essent. Quinetiam vir ignauus & clypei abiector apud multos ex legis præscripto plectitur: (ideóque Lacæna illa mulier quæ clypeum filio ad bellum proficiscenti dabat, Tu, inquit, fili, aut hunc, aut super hunc) contrà verò Archilochus se nobis venditans quòd abiecto clypeo fugisset, in suis poematibus de seipso scriptum reliquit,

Nunc se aliquis Saius parma iactanter adornat,

In dumo quæ non sponte relicta mihi est.

Atque ita me eripui letho. -

Amazones autem, si quos parerēt mares, claudos reddebāt, ut nullum forti viro dignum facinus edere possent: at ipsæ res bellicas tractabant. quum apud nos contrariū rectè & ordine fieri existimetur. Et mater deum semiuiros admittit: at qui quū dea sit, nequaquā eos admittendos cēsuisset, si natura malū esset nihil virilis fortitudinis habere. Eodem pacto & quæ ad iustitiam & iniustitiam, & quæ ad honestū quod cum fortitudine coniunctū est pertinent, variis cōtrouersis agitantur.

Itidem verò de iis quæ ad pietatem & ad deos spectant, variæ sunt & multum discrepantes opiniones. Nam bona pars quidem deos esse ait, nec tamen desunt qui esse negent. ex quorum numero sunt Diagoras Melius & Theodorus, & Critias Atheniensis. Atque ex iis qui deos esse pronuntiarunt, alii patrios colunt deos, alii eos quos dogmaticorum sectæ sibi fingunt: quemadmodum Aristoteles quidem incorporeum deum esse dixit, & extremitatem cæli: Stoici autem spiritum per-

M. iiii.

uadentem etiam per illa à quorum aspectu quis abhorreat. Epicurus humana forma prædicitum: Xenophanes autem sphaeram impassibilem. Deinde alii rerum nostrarum prouidentiam illi adscripserunt, alii vllam ei inesse negauerunt. Nam quod beatum est & incorruptibile, Epicurus ait neque ipsum negotia habere, neque aliis exhibere. Vnde & in communi vita alii vnum dicunt esse deum, alii multos, & varias habentes formas: adeò vt in Ægyptiorum delabantur opiniones, qui canum formas & accipitrum diis affingunt, & boues & crocodilos & nihil non pro diis habent. Hinc etiam fit vt quæ ad sacrificia & deorum cultum pertinent, omnino inter se valde discrepent. Nam quæ in aliquibus templis pia, eadem in aliis impia. Atqui si natura pium & impium esset, nequaquam hoc existimatum fuisset. Exempli gratia, Sarapidi nemo vnquã porcum immolauerit, at Hérculi & Æsculapio immolatur. Ouem Isidi sacrificare nefarium, at illi quæ mater deorum vocatur, & aliis diis mactatur. Saturno sacrificant hominem, quod bona pars hominum impium esse cõset. Felem Alexãdriæ sacrificant Hero, & Thetidi blattã. quod apud nos nullus fecerit. Equo litant Neptuno, at Apollini Didymæo præcipuè hoc animal est inuisum. Capras Artemidi sacrificare pium est, non autem Æsculapio. Multa alia huiusmodi asserre possem, quæ studio breuitatis silentio prætereo. Atqui si quod natura pium sacrificium esset & impium, apud omnes eadem esset de illo existimatio. His verò esse similia comperimus quæ in victu ad deorum cultum cõposito magna cum religione obseruãtur ab hominibus. Iudæus enim aut sacerdos Ægyptius moriatur potius quàm carnem suillam edat. At Libys ouillam carnẽ gustare, omnium maximè nefarium esse existimat. Apud aliquos ex Syris columbã, apud alios victimas gustare, eadem nefarium

habetur. Quinetiam pisces in quibusdam templis edere
 pium est, in aliis cēsetur impium. Iam verò & ex Ægy-
 ptiis qui sapientes habiti fuerunt, alii caput animalis e-
 dere, profanum esse arbitrantur, alii scapulam, alii pe-
 dem, alii nescio quid aliud. Cepas verò nullus vnquam
 ederit eorū qui sacris Cassi Iouis apud Pelusū initian-
 tur. sicuti nec Libycæ Veneris sacerdos allium vnquā
 gustauerit. Abstinet præterea in tēplis nonnullis men-
 tha, in aliis hedyosmo, in aliis apio. Sunt verò qui se pa-
 trum capita potius quā fabas esuros dicant. Atqui a-
 pud alios hæc sunt indifferentia. Carnes verò caninas
 gustare nos profanum arbitramur, at nōnulli ex Thra-
 cibus canibus vesci narrantur. Fortasse etiam in vsu a-
 pud Græcos hoc fuit. Vnde & Diocles ex eorum scho-
 la qui Asclepiadarum tempore fuerant, prodiens, qui-
 busdam ægrotis catulorū carnes dare præcipit. Sunt &
 qui humanas carnes (vti dixi) indifferenter edant: quod
 apud nos profanum esse existimatur. Atqui si à natura
 essent tam ea per quæ piè sanctēque coluntur dii quā
 illa quæ sunt contra fas, apud omnes idem de illis esset
 iudicium. Sed & de pietate erga mortuos his non dis-
 similia dici possunt. Alii enim integra mortuorū cor-
 pora cōponentes, terra tegunt, soli ostendere ipsos im-
 pium existimantes. At Ægyptii intestina extrahentes
 condiunt defunctos, & secum super terra habent. Ex
 Æthiopibus autem ii qui sunt *ixθυοφάγοι*, id est pisci-
 uori, in paludes ipsos cōiiciunt, piscibus escam futuros:
 Hyrcani verò canibus ipsos vorandos exponunt: aliqui
 ex Indis vulturibus etiam. Troglodytis autem moris es-
 se aiunt vt in aliquē collem defunctum adducant, dein-
 de religato eius capite ad pedes, saxis non sine risu pe-
 tant. quum autem aggere iactorum lapidum eum ope-
 ruerint, discedant. Sunt præterea nonnulli barbari qui
 eos qui sexaginta annorum ætatem excesserūt, immo-

latos comedunt: at eos qui iuvenes obierint, terra condunt. Aliqui etiam mortuos comburunt: ex quibus alii ossa eorum sumentes, recondita asseruant, alii temerè projecta relinquunt. A Persis autè aiunt suspendi mortuos, & nitro condiri, ac tum demum fasciis inuolui. Alii verò quāto luctu mortuos prosequantur videmus. Quinetiam mortem ipsam alii horrendam & fugiendā esse ducunt: alii verò nihil tale de ea existimant. Nam & ipse Euripides ait,

Ecquis scit vtrum viuere istud sit mori,
Mortemque vitam conditi terra putent?

Ipse quoque Epicurus ait, Mors nihil ad nos. Nam quod dissolutum est, sensu caret: quod sensu caret, nihil ad nos. Hoc etiam addunt, Si ex anima & corpore compositi sumus, mors autem dissolutio est animæ & corporis, tum quidē quando sumus non est mors: (non enim dissoluimur) quum autem mors est, nos non sumus. Nam quòd non amplius sit illa animæ & corporis compositio, ne nos quidem sumus. Heraclitus autè ait, & vitam & mortem esse & dum viuimus & dum morimur. Nam quum nos viuimus, mortuas esse nostras animas & in nobis sepultas: quum autem morimur, animas reuiuiscere & viuere. Sunt verò & qui mortem nobis esse vita potiore existiment. quòd pertinet id quod ait Euripides,

Quis nouit an quod viuimus sit id mori,
Mori vicissim iudicent vitam inferi?

Ex eadem autem opinione & hæc dicta fuerunt,
Non nasci esset res mortalibus optima cunctis,

Nec solare oculis posse videre iubar:

At nato portas Orci transire repentè,

Et terræ indutum mole iacere graui.

Scimus verò & quæ de Cleobi & Bitone feruntur,
quæ ab Herodoto in mentione Argiæ sacerdotis com

memorantur. Narrantur verò nonnulli etiam ex Thracibus circumstantes infantem in lucem editum lugere. Ergo neque mors inter ea quæ natura sunt horrenda, nec vita inter ea quæ sunt natura bona, annumerari debet. Nec quicquam ex supradictis natura tale est vel tale, sed omnia sunt opinione tenus, & ad aliquid. Eundem autem ratiocinandi modum etiam ad vnum quodque ex aliis trãsserre possit quispiam, quæ nunc, breuitatis rationem habentes, non exposuimus. Quòd si de quibusdam quæ sit discrepãtia ostendere illico non possumus, dicendum est fieri posse vt in aliquibus nationibus quas ignoremus, sit de iis quoque controuersia. Nã vt nisi sciremus (verbi gratia) Ægyptiorum consuetudinem esse vt sorores ducãt in vxores, falsò affirmaremus apud omnes pro confesso & indubitato haberi, non esse contrahendum cum sororibus matrimoniũ: ita nec de rebus illis, in quibus eæ quæ sunt discrepantiæ sub sensu nostros non cadunt, affirmare decet non esse de ipsis controuersiam: quum fieri possit (sicuti dixi) vt apud aliquas nobis ignotas nationes sit de iis controuersia. Sæpticus ergo tantam rerum cernens discrepantiam, de hoc quidẽ, quid natura bonũ, quid malum, & quid faciendum, quid non, retinet assensum, hac etiã in parte à dogmaticorũ temerario fastu procul discedens: sequitur verò citra vllam opinionẽ obseruationẽ vitæ communis. Et propterea in iis quidem quæ opinabilia sunt, passionis expers manet: at in iis quæ coacta sunt, moderatè passionibus afficitur. Nã patitur quidẽ quatenus est homo sentiendi facultate præditus: sed non assumpsit illam præterea opinionẽ, nimirum id quod patitur, natura malum esse, moderationem in iis quæ patitur seruat. Nam addere sibi talem aliquam opinionem, peius est quàm ipsum pati. adeò vt aliquando in quibus aliquod membrum abscinditur, aut tale aliquid patiuntur.

tur, id tolerent: at qui illis adstant, eo quòd opinionem illam conceperint de eo quod sit, esse malum, animo linquantur. Nam ille quidem certè qui sibi aliquid natura bonū aut malum, vel prorsus faciendū aut non faciendum esse statuit, variè turbatur. Nam & quum adsunt illi ea quæ mala existimat esse secundum naturam, pœnis affici videtur, & quum iis quæ ipsi bona vidētur, potitus fuerit, & ob elatum nimia latitia inflatumque animum, & præ metu illa amittendi, nec non dum timet ne rursum in iis versetur quæ natura mala existimantur ab eo, in perturbationes nō mediocres incidit. Nam iis qui bona dicūt amitti non posse, ex dubitatione quā affert controuersia, silentium imponemus. Vnde ratiocinantes colligimus, si, quod mali effectiuum est, malum & fugiendum sit, persuasio autem hæc qua quis sibi persuadet hæc quidem esse bona secundum naturam, illa autē, mala, perturbationes excitet: malum esse & fugiendum, sibi proponere & persuasum habere quidpiam esse malum aut bonum, quod ad naturam spectat. Et hæc quidē in præsentia de bonis & malis & indifferentibus dixisse sufficiat.

An sit ars circa vitam.

CAP. XXV.

EX supradictis autem ne artem quidem vllam circa vitam esse perspicuum est. Si enim est talis ars, circa bonorum & malorum & indifferentium considerationem versatur. Itaque quum hæc inexistencia sint, inexistens etiam est quæ circa vitam esse dicitur ars. Et alioqui quum non vno consensu relinquunt artem vnam circa vitā omnes dogmatici, sed aliā alii à se fictā supponant, obnoxii redduntur controuersia, & ratiocinationi ex controuersia sumptæ, quā quum de bono verba facerē proposui. Sed etiam si omnes (vt hoc supponamus) dicerent vnam esse artem circa vitam, verbi gratia, celeberrimā illam prudentiam, (quæ apud Stoicos quidem

somniatur, magis autem videtur premere quàm alia) consequetur nihilominus absurditates. Quia enim prudentia est virtus, virtutem autem solus habet sapiens, Stoici, quum non sint sapientes, non habebunt eam quæ circa vitam est artem. Atque adeo quum non possit, secundum ipsos, subsistere ars, ne ars quidem vlla circa vitam erit, si ea quæ dicunt sequamur. Etenim artem esse tradunt, quæ constat ex comprehensionibus. comprehensionem autem, esse ad comprehensiuâ phantasia assensum. Inueniri autem nequit comprehensiuâ phantasia. Nam nec omnis phantasia comprehensiuâ est, nec quæ nã sit ex phantasiis comprehensiuâ dignosci potest. quia nec omni phantasia possumus iudicare simpliciter quæ sit comprehensiuâ & quæ non sit: & quum egeamus comprehensiuâ phantasia ad dignoscendum quæ sit comprehensiuâ phantasia, ad infinitû compellimur: quum à nobis alia comprehensiuâ phantasia postuletur ad dignoscendam illam quam vt comprehensiuâ phantasia sumebamus. Stoici ergo talem nobis comprehensiuâ phantasia notionem exhibentes, veritatem non sequuntur. Nam quum comprehensiuam phantasia esse dicant quæ ab ente orta sit, ens autem esse quod comprehensiuam phantasia mouere potest, in diallelum dubitationis modum incidunt. Si igitur vt circa vitam sit ars aliqua, prius oportet artem esse: vt autem subsistentiam habeat ars, oportet comprehensionem prius subsistentiam habere: vt autem subsistat comprehensio, assensum ad comprehensiuâ phantasia, comprehensum esse: inueniri autem nequit comprehensiuâ phantasia: inueniri non potest quæ circa vitam ars esse dicitur. Illud præterea assertur: Omnis ars ex iis operibus quæ propriè exhibentur ab ipsa, comprehenditur. Atqui nullum proprium extat opus artis quæ circa vitam est. nam quodcunque dixerit quis

esse huius opus, illud commune esse etiam cum rudi & imperita multitudine reperitur. quale est, Honorare parentes, Deposita reddere, & alia omnia. Non ergo est vlla circa vitam ars. Neque enim ex eo quod à prudenti animi habitu aliquid dici aut fieri videatur, (vt aiunt quidam) quodnam sit prudentiæ opus cognoscemus. Nam ipse prudens animi habitus incomprehensibilis est, quum neque ex seipso & ex re præsentī, neque ex suis operibus appareat. Nam hæc illi etiam cum imperito vulgo sunt communia. Dicere autē nos ex æquabilitate actionum comprehendere qui sint illi qui habeant artem quæ circa vitam est, hominum est ultra naturam loquentium, & potius optantium quàm vera dicentium.

Tali etenim mente est mortalis præditus omnis,
Qualis missa dies à patre hominūque deūmque.

Superest vt artem hanc quæ circa vitam versatur, ex illis operibus quæ in suis libris describunt, comprehendī dicamus. quæ quum multa & inter se similia sint, pauca, exempli gratia, commemorabo. Ipse ergo princeps sectæ eorum Zenon in *scriptis dictis* *ἡσυχαστῆς*, de puero- rum institutione, cū alia similia, tū verò hæc dicit, Diuidere nihilo magis nec minus pædica quàm non pædica: nec fœminas quàm mares. non enim sunt alia quæ pædica aut non pædica, nec fœminas aut mares deceāt, sed eadem illos decent. De pietate autem erga parentes idem ait, de locastæ & OEdipodis factō loquēs, non fuisse mirū si matrē fricaret. Nam si quidem ægrotantem alia parte corporis fricans manibus, ei adiuuētum aliquod afferebat, nihil in eo erat turpitudinis: si alias partes fricās delectabat, ægritudinē illi adimēs, adeo vt ingenuos ex matre liberos procrearet, *an turpe censetur*. His autem Chrysippus astipulans in Politia scribit, Videntur autem mihi & hæc ita esse transigendæ

quemadmodum nunc quoque non male apud quosdam in more posita sunt: vt & mater ex filio, & pater ex filia, & frater ex germana sorore liberos procreet.

Quinetiam in iisdē libris humanarū carniū esum inducit. ait enim, Quòd si ex viuis abscindatur aliqua pars ad esum utilis, neque defodere illam, neque temerè proiicere: sed eam consumere, vt ex nostris alia pars fiat. In libris autem *περὶ τῆς κατ' ἕκαστον*, id est de officio, de parentum sepultura scribens, hæc nominatim dicit, Mortuis autem parentibus, sepulturis vtendum simplicissimis, quippe quum corpus, (quēadmodum vngues, aut dentes, aut pili) nihil ad nos pertineat, & nullo erga id respectu aut curiosa obseruatione insuper opus habeamus. Ideoque si quidem vtiles sint carnes, illas in suum alimētum conuertent, (quemadmodum & si aliquod ex propriis membris abscissum fuisset, verbi gratia, si pes) vti ipso conueniens fuisset: sin autem sint inutilis, aut defossas relinquent, aut ex combustis cinerē relinquēt, aut longius proiicient, nullam earum rationem habentes, tanquam vnguium aut pilorū. Atque his similia quamplurima dicunt philosophi, quæ nequaquam ausint facere nisi in Cyclosum aut Læstrygonum politia versentur. Quòd si horum quidem nihil agunt, quæ autem faciunt, communia sunt illis cū vulgo: nullum extat peculiare opus illis quos artem quæ circa vitam est habere suspicamur, peculiare. Ergo si artes ex peculiaribus operibus comprehendī omnino necesse est, nullum autem peculiare opus videmus artis quæ circa vitam esse dicitur: ipsa non comprehenditur. Ergo ne de illa quidem, eam esse existentem affirmare quisquam potest.

An hominibus indatur ars quæ circa naturam.

CAP. XXVI.

IAm verò si inditur hominibus ars quæ circum naturam: aut natura inditur ipsis, aut per disciplinam & doctrinam. Verùm si natura quidem, aut quatenus sunt homines, ipsis inditur ars est quæ secundum naturam, aut quatenus nō sunt homines. Quatenus non sunt homines, nequaquam: neque enim non sunt homines. Sin quatenus sunt homines, in omnibus hominibus inesset prudentia, adeò vt omnes prudentes essent & virtutis studiosi & sapientes. Atqui homines magna ex parte dicunt esse malos. Ergo ne quatenus quidem sunt homines, inesse queat ipsis ars quæ circa naturam. Ne natura quidem igitur. Adde quòd quum artem ex comprehensionibus coexercitatis constare tradant, per experientiam & disciplinam aliquam, & alias artes & hanc ipsam de qua nunc agitur, potius percipi tradant.

An doceri possit ars quæ circum naturam.

CAP. XXVII.

IAm verò ne doctrina quidem & disciplina percipiuntur. Antequam enim hæc sint subsistentia, tria pro cōfessis & indubitatis haberi oportet, rem quæ docetur, eum qui docet, & eum qui discit modum disciplinae. At nihil horum subsistens est. Ergo nec doctrina.

An sit aliquid quod doceatur. CAP. XXVIII.

NAm quod docetur aut verum est aut falsum. Et si quidem est falsum, nequaquam doceri possit (inexistens enim esse aiunt falsum, quæ autem non sunt, illa doceri nullo modo possunt). Sed ne si verum quidem esse dicatur. Nam verum esse inexistentes in mentione de criterio docuimus. Si ergo nec falsum nec verum docetur: præter hæc autem nihil est quod cadat in doctrinam: (neque enim his in doctrinam non cadentibus, dicet quispiam se docere ea de quibus dubitatur) nihil docetur.

tur. Adde quòd, res quæ docetur, aut apparens est, aut incerta: sed si quidem est apparens, doceri non necesse habebit. (nam quæ apparēt, pariter omnibus apparent.) At si incerta, quoniam incerta propter indiidicabilem de iis controuersiam, incomprehensibilia sunt, vt saepe docuimus, non poterunt doceri. Nam quod quis non comprehendit, quomodo id docere posset aut disceret. Quòd si neque id quod apparet, neque id quod incertum est, docetur: nihil docetur. Præterea, id quod docetur, aut corpus est aut incorporeum, vtrunque autem eorum, siue apparens sit, siue incertum, doceri non potest, secundum eam quam modò attulimus rationem. Non docetur ergo quicquā. Insuper verò, aut quod est docetur, aut quod non est. Id certè quod non est, non docetur. Nam si docetur id quod non est: quia verorū existimantur esse doctrinæ, id quod non est, verū fuerit. Si autē verum sit, etiam existens erit. Verū enim esse dicūt id quod est & opponitur alicui. Atqui absurdum est dicere existere id quod non est. Ergo nec docetur id quod non est. Sed ne ens quidem docetur, nam si docetur ens, aut secundum quod ens est, docetur, aut secundum aliquid aliud. Sed si quidem secundum id quod ens est, doceri posse dicatur, erit ex entibus: & propterea non erit docibile. Nam doctrinas ex ali quibus indubitatis & indocilibus fieri oportet. Non ergo ens, secundum id quod est ens, docibile est. Verū nec secundum aliquid quidpiam: nam ens non habet aliud accidens ipsi quod non sit ens. Ergo si ens secundum id quod ens est, non docetur, nec secundum aliquid aliud docebitur. Illud enim quodcunque sit accidens ipsi, ens est. Deinde, siue apparens sit ipsum ens quod doceri dicent, siue incertum, supradictis dubitationibus subiaccens, indocibile erit. Quòd si neque id quod est docetur, neque id quod non est, nihil est quod doceatur.

N. i.

An sit docens & discens.

CAP. XXIX.

HOc autem euerso, simul etiam doctor & discipulus euertuntur: nihilominus tamen etiam seorsum de illis dubitandi causæ proponuntur. Nam aut artifex artificem docet, aut artis imperitus imperitum artis: aut artis imperitus artificem, aut artifex imperitum artis. Artifex quidem certè artificem non docet: neuter enim ipso, quatenus est artifex, disciplina opus habet. Sed ne artis quidem imperitus imperitum artis docebit, nihilo magis quàm cæco cæcus dux esse potest. Neque verò imperitus artis docebit artificem. ridiculum enim profectò hoc foret. Superest vt artificem docere imperitum artis dicamus: quod & ipsum fieri non potest. Nullo enim modo subsistere artifex poterit, quia neque sponte naturali quisquam & simulatque natus est, artifex existere cernitur, neque ex imperito artis sit aliquis artifex. Aut enim vnum theorema & vna comprehensio artificem reddere potest eum qui alioqui sit imperitus artis, aut nequaquã. Sed si quidem comprehensio vna artificem facit eum qui imperitus artis erat, primum quidem dicere poterimus artem non constare ex comprehensionibus: (nam qui nihil prorsus nouit, si vnum theorema artis doceatur, hoc modo artifex appellari possit:) deinde si dicat aliquis, eum qui aliqua theoremata artis perceperit, sed opus habet adhuc vno, & propterea sit artis imperitus, si vnum illud assumat, artificem ex imperito artis effectum iri per comprehensionē vnã, ex hoc quod dicet, omnes facultatis percipiendā artium exortes reddet, & ab ea excludet. In particularibus enim hominibus ostendere non poterunt aliquem qui artis quidem imperitus sit adhuc, futurus autem sit artifex si vnum aliquod theorema præterea perceperit. Non enim scit quisquam enumerationem præceptorum cuiusque artis: ita vt enumeratis theore-

matibus iam cognitis, dicere possit quot ad implendum theorematum artis numerum desideretur. Ergo vnus theorematis cognitio non facit artis imperitum artificem. Si autem hoc verum est, quoniam non omnia theoremata artium percipit quisquam simul & semel, sed si percipit, vnumquodque sigillatim percipit, (vt hoc etiam aliquis per suppositionem concedat) is qui vnumquodque theoremata artis per se & seorsum ab aliis percipere dicitur, nequaquam artifex fuerit. Dicebamus enim non posse cognitionem vnus theorematis, eum qui sit imperitus artis, facere artificem. Ergo ne artifex quidem euadet is qui artis fuerit imperitus. Vnde etiam propter haec videtur insubstitens esse artifex: propterea vero & doctor. Verum ne is quidem quem discere aiunt, si imperitus artis sit, artis theoremata cuius est imperitus, discere & comprehendere potest. Nam vt qui natus est caecus, quatenus est talis, non possit assumere colorum perceptionem: nec qui natus est surdus, percipere vocem queat ita nec is qui sit imperitus artis, possit theoremata artis comprehendere cuius est imperitus. Nam hoc modo idem fuerit artifex & imperitus artis eorundem. Imperitus artis, quia ita suppositum est: artifex autem, quia comprehensionem habet artis theorematum. Ergo ne artifex quidem imperitum artis docet. Quod si neque artifex artificem docet, neque imperitus artis imperitum artis, neque imperitus artis, artificem, neque artifex imperitum artis: praeter haec autem nihil est: neque docens est neque discens. Quum autem non sit neque docens neque discens, etiam superuacaneus est doctrinae modus.

An sit discendi modus. CAP. XXX.

Nihilominus tamen de eo huiusmodi argumentis quaestio agitur. Nam modus docendi aut actu fit aut oratione. At neque actu fit neque oratione, vt ostendit

N. ii:

demus. Ergo modus etiam docendi est imperuestigabilis. Actū quidem non fit doctrina, quia actus est eorum quæ ostenduntur. quod autem ostenditur, omnibus est apprensus. quod autem apparet, quatenus apparet, omnibus est comprehensibile: quod autem est omnibus promiscuè comprehensibile, in doctrinam non cadit. Nihil est ergo actū docibile. Iam verò ne oratione quidē docetur quicquam. hæc enim aut significat aliquid, aut nihil significat. sed nihil significans, neque ad docendum quidem quicquam idonea erit. Sin autem aliquid significet, aut uatura significat, aut positione: & natura quidem non significat, quia cūcti quoscūque audiunt, non intelligunt. vt Græci barbaros, & barbari Græcos. Quod si positione significat, manifestum est fore vt ii quidem qui prius comprehenderint ea quibus appellationes sunt impositæ, illa percipiant, non quod ex illis *appellationibus* doceantur ea quæ ignorabant, sed quod ad recordationem veniant, & memoriam sibi renouent eorum quæ sciebant. At ii qui necesse habent ea discere quæ ignorant, nec ea norunt quibus impositæ sunt appellationes, nihil percipient. Itaque ne disciplinæ quidem modus subsistēs esse possit. Nam is qui est doctor comprehensionem theorematum artis quæ docetur indere debet discenti, vt ille demum perceptis theorematis ex quibus ars constat, artifex euadat. At nihil est cōprehensio, vt antea docuimus. Ergo ne modus quidem doctrinæ subsistere potest. Quod si neque docetur aliquid, neque est docens, neque discens, neque modus disciplinæ, nimirum ne disciplina quidem est, aut doctrina. Atque his quidem generalioribus argumentis disputationem aduersus disciplinam & doctrinam aggressi sumus. sed & talis quæstio de arte etiam quæ circa vitam esse dicitur, agitari potest. Rem quæ docetur, videlicet prudentiam, insubsistentem esse ostēdimus in su-

perioribus. Insubsiſtens eſt autem iſ etiam qui docet & qui diſcit. Nam aut prudens prudentem docebit artem quæ circa naturam eſt, aut imprudens imprudentem: aut imprudens prudentem: aut prudens imprudentem. At nullus horum vllum docet. Non ergo docetur ars quæ circa vitam eſſe dicitur. Et de aliis quidem fortasſe etiam ſuperuacaneum fuerit dicere: ſed ſi prudens imprudentem docet prudentiam: prudentia autem ars eſt bonorum & malorum & neutrorum: imprudens, quæ careat prudentia, bona & mala & neutra ignorat. Ignorans autem hæc, certè quum prudens eum docebit bona & mala & neutra, audiet tantùm ea quæ dicentur, non item ea cognosceat. Nam ſi ea percipiat dum in imprudentia verſabitur, erit etiam imprudentia, bonorum & malorum & neutrorum contemplatiua. Atqui, ſecundum eos, imprudentia non eſt horum cõtemplatiua (alioqui imprudens eſſet prudens) ergo imprudens ea quæ à prudente dicuntur aut fiunt, non percipit, ſecundum quidem diſciplinæ formam. Quòd ſi non percipit, ab ipſo doceri non poſſit: quum etiam nec actu nec oratione doceri poſſit, vt antea diximus. Iã verò ſi neque per diſciplinam, neque per doctrinam inditur cuiquam ars quæ circa vitam eſſe dicitur, neque natura, ea proſecto ars quam philoſophi circa vitam eſſe aiunt, illam ſemper in ore habentes, nullo modo inueniri poterit.

An ars quæ circa uitam, eam habenti ſit utilis.

C A P. XXXI.

IAm verò etiam ſi quis valde ex abundanti conceſſerit, indi alicui eam artem quam circa vitam eſſe ſomniant, dãnosa & perturbationis cauſa habentibus ipſam potius quàm vtilis eſſe comperietur. Atque vt ſtatim, exempli gratia, pauca è multis proferamus, poſſet vtilis eſſe ſapienti ea quæ circa vitam eſt ars, continentiam ei præbens aduerſus malorum appetentias, & bonorum

N. iii.

inappetentias. Sapiens enim qui secundum eos dicitur continēs, aut secundū id dicitur continens quatenus in nulla est appetētia ad malū, & inappetētia ad bonū: aut quatenus habebat quidē prauas appetentias & inappetentias, sed eas ratione superauit. Verūm quatenus quidem non versatur in malis deliberationibus, nequaquā dicatur continens. Non enim se continebit ab eo quod non habet: & quādammodum nemo dixerit eunuchum esse rerum venerearum continentem, & eum cui vitiatu est stomachus, continentem esse in ciborum fruitione: (nullo enim modo ipsi talia consecretantur, ita vt per continentiam consecrationem eorum oppugnare debeant) eodem modo sapientem appellare non oportet continentem, eo quod ipsi non innascatur affectio aduersus quam futurus sit continens. Quod si versatur quidem in malis deliberationibus, vincit tamen eas ratione, primū quidem cōcedent, nihil illi prudentiam profuisse, vt pote qui adhuc in perturbationibus sit, & auxilio egeat: deinde etiam infelicioꝝ esse reperitur iis qui mali esse dicuntur. Nam si appetitione animi ad aliquid ducitur, perturbetur necesse est: si autem ratione superat, continet in seipso malum, & propterea magis perturbatur quā ille malus qui non amplius hoc patitur. Nam si appetitu animi agitur, perturbatur: si autē cupiditates assequitur, desinit perturbari. Non est ergo continens quantum ad prudentiam, ipse sapiens: aut si est, omnium hominū est infelicissimus. Itaque illi non vtilitatem sed perturbationem maximam præbuit quæ circa vitā esse dicitur ars. Eum porro qui existimat se habere artem quæ circa vitam est, & per eam cognouisse quæ bona sunt secundum naturam, & quæ mala, valde perturbari & quum bona & quum mala adsunt, in superioribus docuimus. Dicendum est igitur, si nec bonorum nec malorum nec indifferentium subsistentia

pro confessa & indubitata habetur, & ars quæ circa vitam est, fortasse quidem & ipsa insubsistens est: quanuis tamen subsistere concedatur (per suppositionem) nullam utilitatem habentibus ipsam affert, imò verò contrà, perturbationes maximas eorū animis indit: dogmatici etiam in morali parte eius quæ philosophia vocatur, frustra supercilia attollere videri debent. Et his quidem de morali etiam philosophiæ modo disputatis, (quibus plura hypotyposæw mensura admittit) hic etiam tertium librum & totum Pyrrhoniæ hypotyposæw tractatum claudimus, si illud addiderimus.

Quare Sæpticus interdum ratiocinationes quæ ad probabilitatem attinet debiles de industria proponat.

CAP. XXXII.

Sæpticus, eò quòd sit humanus, dogmaticorū arrogantiam & temerariam insolentiam pro viribus sanare vult ratiocinando. Quemadmodum igitur corporalium morborum medici diuersæ potentia habent remedia: & iis quidem qui vehementi morbo laborant, eorum vehementissima quæque adhibent: iis qui leuiter ægrotat, leuia: ita etiam paris roboris non sunt omnes quas Sæpticus proponit ratiocinationes. sed quæ sunt ex illis solidiores, quæ & validè possunt opiniones dogmaticorū euertere, erga eos qui grauiter temerariæ insolentiæ morbo laborat, utitur: leuioribus autè erga eos qui hunc arrogantia morbum in superficie tantum, ideòque facillè sanabilem habent: & huiusmodi qui ratiocinationibus probabilibus, alioqui leuioribus, profligari possit. Hinc ergo fit ut Sæpticus aliquando ratiocinationes quæ, quod ad probabilitatem attinet, robustiores, aliquando debiliores videntur, proponere de industria non dubitet, ut pote quæ ipsi sæpenumero ad consequendum id quod persequitur, sufficiant.

N. iiii.

PYRRHONIS ELIENSIS PHI-
LOSOPHI VITA, EX DIOGENE
Laertio.

Ex vulgata interpretatione, sed multis in locis castigata.

PYRRHO Eliensis Plistarchū habuit patrem: quod etiam Diocles tradit. Is (vt Apollodorus ait in Chronicis) pictor fuit primū, atque (vt Alexander in Successionibus scribit) Drysonē Stilponis filium audiuit, deinde Anaxarchū: illi vbique adhærens, ita vt Gymnosophistas in Indiam adierit, Magisq̄e cōgressus sit. Vnde & nobilissimè philosophiam tractasse videtur, cōmentus modum quo de omnibus nihil decerneret, neque quicquā comprehendi posse diceret, vt Ascanius Abderites auctor est. Negabat enim quicquā turpe esse aut honestū, iustum vel iniustum. eadem ratione & in omnibus nihil verè esse, cæterū lege atque consuetudine cuncta homines facere. Neque enim esse quicquam istud potius quàm illud. Consentanea autem ad hæc illi & vita erat. Nihil enim declinans nihilque deuitans, sustinebat omnia, currus si fortè occurrissent, & prærupta, & canes, & talia, nihil omnino sensibus permittens. Seruabatur autē, vt Carystius Antigonus refert, à sequētibus se necessariis. Porro Ænesidemus ipsum de assensu quidem retinendo philosophatum esse tradit, non tamen imprudēter gessisse singula. Vixit autem ad annos ferme nonaginta. Cæterū Antigonus Carystius in libro quem de Pyrrhone scripsit, hæc de illo memorat, ipsum principio quidem obscurū & pauperem, pictorēq̄ fuisse, seruariq̄ in Elide in gymnasio *καταδιδασκείας*, non infeliciter ab eo elaboratos. Quin egredi so-

litum & solitarium viuere, raróque apparere domesti-
cis. Hoc autē idcirco facere quòd audisset Indum quen-
dam Anaxarcho exprobrantem quòd nullum doceret
virum bonū fieri, quum ipse regias aulas frequens te-
reret, & regibus obsequeretur. Sempérque eodem per-
seuerasse vultu atque habitu, adeo vt si quispiam illum
inter dicendū desereret, ipse tamen quod cœperat per-
ageret: quū alioqui in adolescentia mobilis fuisset. Sæ-
pe (inquit) peregre proficiscebatur, nemini quòd perge-
ret prædicens, & quibus volebat congregiebatur. Et
quum aliquādo Anaxarchus in scrobem incidisset, ille
pertrāsiit, nullam ei opē ferens. Eūque quū ob id ple-
rique culparent, Anaxarchus ipse laudabat, vt indiffe-
renter & sine affectu se habentem. Quum secum lo-
qui aliquādo deprehensus esset, rogatus cur id faceret,
meditōr, inquit, bonus vt sim. In quæstionibus à ne-
mine contemnebatur, quòd obiter solūmque ad inter-
rogata diceret. Quæ ex re factum est vt Nausiphanes
adhuc adolescētulus ab eo captus sit & allectus. Aiebat
enim oportere affectus quidē esse Pyrrhonis, suiipsius
autem verborum. Dicebātque sæpenumero Epicurum
cōuersationem institutūque Pyrrhonis admiratum,
ipsum de se percontari assiduè solitum. Tanto autem in
honore à patria sua habebatur, vt eum pontificem con-
stituerit, atque illius gratia philosophos publico decre-
to omnes immunitate donauerit. Complures item ha-
buit *instituti sui, hoc est rerum negligentia & cōtemptus,*
æmulos. Vnde & illum cōplectitur mirificè Timon in
Pythone, & in Sillis, quòd liber euaserit omnibus per-
turbationibus, superstitioneque & vanitate, & captione
sophistica, ac dei instar inter homines regnarit.
Miror qui tandem potuisti euadere Pyrrho
Turgentes frustra, stupidos vanósque sophistas,
Atque imposturæ fallacis soluere vincla:

Nec fuerit curæ scrutari, Græcia quali
Aere cingatur, neque vbi aut vnde omnia constent.

Et iterum in Indalms,
Abs te illud miserè optarim cognoscere Pyrrho,
Qui fuerit facilis lætæque vita tibi,
Solutus vt in viuis gereres te numinis instar.

Hunc autem Athenienses etiam ciuitate honoraue-
runt, vt refert Diocles, quod Cotyn Thracium intere-
misset. Pie verò & cū sorore sua obstetricice vixit, vt
Eratosthenes in libro De diuitiis & paupertate refert,
quo tempore ipse publicè auiculas porcellósque venū-
dabat: domique indifferenti mundicia erat. Fertur ob
eiusmodi indifferentiã & scrofam lauare solitus, & quū
sorori quandoque succensuisset, (Philista autem voca-
batur) argueretque illum quispiam *ut immemorem instituti
sui*, non, inquit, muliercula documentum erit nostræ
indifferentiæ. Rursum quum se inuadentem canem re-
pulisset, causanti cuidam, Graue, inquit, est & perdis-
ficile hominem penitus exuere. Certandum verò pro
viribus, primùm quidem operibus, alioqui vel ratione
aduersum res. Aiunt illū & medicamenta putrifica, &
sectiones, & vstiones sibi vlceri cuiuspiam adhibitas tāta
tulisse constantia, vt supercilia ne contraxerit quidem.
Eius animi magnitudinem & Timon in iis quæ scripsit
ad Pythōnem prosequitur: Philo quoque Atheniensis
ipsius necessarius, illū Democriti mentionē facere con-
sueuisse, tum etiam Homeri dixit, mirantem illum eius
versiculum, assidueque pronunciare solitum,

Tale quidem genus est hominum quale est foliorū.
Amplectique quòd homines muscis & auibus compa-
ret. Illos item perlibenter & sæpe proferre,
Quin tu igitur morere, & plora mihi, amice, vicissim.
Nam & periit Patroclus, qui te superabat abunde.

Sicut & cetera illius quibus inconstantia & inania

studia atque pueriles hominum motus indicatur. Possidonius autem de illo tale quiddam retulit. Naui aliquando ferebatur, & quum focii tēpestate acti deiectione animo essent, ipse trāquillo animo porcellū in nauē edentē ostendebat: dicēs oportere sapientem hāc illius imitari securitatem. Solus hunc Numenius dogmata etiam edidisse ait. Huius præterea memorabiles fuerunt discipuli: ex quibus Eurylochus, cuius istud notatur vitium. Aiunt illum aliquando ita furore instigatum ut sumpto verucum carnibus coquum in forū vsque persequeretur: & in Elide quaestionibus eruditorum fatigatum, abiecto pallio Alphæū transisse fluuium. Erat autem sophistis infestissimus, sicuti & Timon ait. Philo autem in disputationibus erat frequentior. Vnde & Timon de illo ait,

Et meditandum inter, & strepitu turbæque remotum,
Liti bus haud stolidè addictum famæque Philonem

Hecataeus præterea Abderites, & Timon Phliasius poeta, Sillorum scriptor, de quo dicemus: Nausiphanes quoque Teius (cuius plerique Epicurum auditorē fuisse tradunt,) eius discipuli fuerunt. Hi omnes à magistro quidem Pyrrhonii, cæterū à dogmate *Ἱστορικῶν*, & *σκηπτικῶν*, prætereaque *ἑφεκτικῶν* & *ζήτητικῶν* appellabatur. Est enim *ζήτητικὴ* philosophia sic dicta quòd semper in veritatis inquisitione versetur. Porro *σκηπτικὴ*, quia semper *σκέπτεται*, id est secum commentatur, & nunquam inuenit. *ἑφεκτικὴ* autem dicitur ab euentu: quòd post inquisitionem ambigatur itidem. *Ἱστορικὴ* verò, quòd eius sectatores semper addubitent. Atque à Pyrrhone Pyrrhonii, ut diximus, denominati sunt. Enimvero Theodosius in scepticis capitulis scepticam Pyrrhoniā minime appellari oportere ait. Nam si quidem motus & agitatio mentis alterius comprehendere à nobis non potest, profectò Pyrrhonis affectum ignorabimus. At si illum

ignoremus, Pyrrhonii haudquaquam dicemur. Præterquam quòd neque Pyrrho primus sceptices inuentor fuerit, neque ea dogma aliquod habeat. Rectius autem diceretur Pyrrhonis moribus similis. Eius sectæ principē Homerū fuisse plerique autumant, quòd is in suis scriptis de rebus eisdē præter cæteros aliàs aliter loquitur, neque certò quicquā in rebus pronuntiat ac certam fert sententiam. Denique & septē sapientes in hoc genere fuisse versatos, quorum illa sint, Nihil nimis: & Sponsioni adiacet damnum. Quo significetur, qui fideiussor existat, illum è vestigio certa cōpertāque incommoda subsequi. Archilochum item & Euripidem id genus exercuisse, vbi Archilochus quidem ait,
 Ea mens est hominibus, Glauce Leptinis fili,
 Qualem mortalibus in dies Iuppiter mittit.

Item Euripides,

Sentire verò quippiam quid hos ferunt
 Homunciones: nam nescimus id quidem
 An rectè agamus, an secus quod quis velit.

Sed & Xenophanes & Zeno Eleates ac Democritus secundum eos sceptici sunt. ex quibus Xenophanes quidem ait,

Nemo aliquid certò nouit, vel nouerit vnquam.

Zeno autem motum tollit, dicens, Omne quod mouetur, neque in quo est mouetur loco, neque in quo nō est. Porro Democritus exclusis qualitatibus, vbi, ait, lege calidum, ibi lege frigidum. Est autē causa atomi & vacuum. Ac rursus, Causa quidem nihil nouimus. nam veritas in profundo est. Plato item id quidem quod verum sit diis deorumque filiis concedit, cæterum rationem probabilem perquirat. Euripides quoque dubitat an viuere sit emori, morique viuere mortales putent. ait enim,

Quis nouit autem an viuere hoc sit emori,

An emori hoc sit quod vocamus viuere?

Empedocles item quædam vix dici posse, alia neque auditu percipi, neque mente comprehendi ait: idque solum probari quod quisque putarit. Heraclitus itidem de rebus maximis coniectandum astruendumque esse quippiam temere, negat. Hippocrates itidem ambiguo atque humano more loquitur: atque longe antè Homerum,

Lingua volubilis est hominum, verbisque referta: Et, Verborum hinc atque hinc ingēs est copia cuius: Et, Quale prior dixi, reddetur tale vicissim:

Æquas verborum vires obiectionesque significans. Itaque huiusmodi sceptici sectarum omnium dogmata assiduè euertebant, nihil ipsi dogmatis afferentes, atque cæterorum tantum enuncianda dogmata atque enarranda proponētes nihil definiendo, neque hoc ipsum quidem etiam. Et ipsum quoque nihil definire tollebant, dicentes illud, Nihil definimus. nam profectò definirēt. cæterum sententias aliorum proferimus nostræ infirmitatis indicium. perinde ac si annuentes hoc indicare possibile esset. Ex eo igitur quod dicunt, Nihil definimus, affectio *ἀπὸ τῆς* dicta, quod *neutrām in partem sententiam propensius inclinēt*, insinuatur. Ac per id similiter quod proferunt, Nihilo magis, atque id, Omni rationi ratio opposita reperitur, & similia. Dicitur autē nihilo magis etiam positiuè de quibusdā quasi similia sint, vt Nihilo magis pirata malus est quàm mendax. Verum ab huiusmodi scepticis non positiuè, sed negādo dicitur. sicuti ab improbante quum dicitur, Nihilo magis Scylla fuit quàm Chimæra. Ipsum verò Magis aliquādo per comparisonem pronunciat, (vt quum dicimus magis dulce mel quàm vuam esse) aliquando item positiuè, ac per negationem, vt quum dicimus, Magis prodest virtus quàm obest. Significamus

enim virtutem prodesse, nō obesse. Verūm & ipsam vocem Nihilō magis sceptici tollunt. Sicuti enim nō magis est prouidentia quā non est, ita & ipsum Nihilō magis, nihilō magis est quā non est. Significat igitur & ea vox, (sicut & Timon in Pythone ait) nihil definire, verūm hærere ambiguum. Porro illud dictum, *Omni rationi ratio opposita reperitur*, & ipsum colligit assensus retentionem. Nam si quidem dissidentibus rebus, verba *uel rationes* tātundem valeant, veritatis ignoratio sequitur. Ac ne huic quidem rationi deest ratio quæ aduerferet. Quæ & ipsa quum sustulerit reliquas, à semet ipsa sublata peribit. non secus atque medicamenta, quæ vbi epota prius materiam exhauserint, & ipsa egerūt ac pereunt. Aiunt autē dogmatici se non modò non tollere, verūm & asserere & confirmare rationē. Solūm itaque ministris utebantur rationibus. Neque enim fieri poterat quin ratio à ratione tolleretur: quemadmodum dicere consueuimus locum non esse: &, Locum omnino dicere oportet, ac si non dogmatis, at demonstrationis ratione. Nihilque secundum necessitatē fieri, & tamen necessitatē dicere oportet. Tali quodam interpretationis modo utebantur. Res enim non eiusmodi per naturam esse quales viderentur, sed videri tantū. Atque ea inquirere se dicebant, non quæ intelligerent, (quod enim intelligitur liquet) sed quæ sensibus perciperent ac communicarent. Est igitur Pyrrhonis ratio recordatio: quædam earum rerum quæ videntur, siue quomodolibet intelliguntur: secundum quam omnia omnibus conferuntur, eaque comparata inutilissima plenaque perturbationis esse cernuntur, sicut ait *Ænesidemus* in introductione in Pyrrhonia. Porro ad eas quæ in speculationibus sunt oppositiones, quum prius ostenderint quibus modis res persuadeant, eisdem autoribus illarum fidem tollunt. Nam persuadere quidē

ea quæ secundum sensus concorditer se habent, & quæ nunquam vel certè rarè mutationem accipiunt: consueti item, & quæ legibus visa sunt distincta, atque admirationi habita. Demonstrabant itaque ex iis quæ contraria sunt, persuasiones æquales esse persuadentibus.

Porro dubitationes circa concordiam earum rerum quæ vel aspectu vel intelligentia percipiuntur, decem modis tradebant, quibus subiecta differre videbantur. Ex his primus est, qui constat ex animalium differentiis ad voluptatem & dolorem, ad cōmoda & incōmoda. Ex eo autem colligitur non easdem ac eisdē imaginationes incidere, quòdque eam pugnam necessariò sequitur ambigere. Quippe animalium alia absque coitu igni, (vt sunt quæ in igni viuunt, quæ *pyrobia* vocantur: phoenixque Arabicus, atque teredines) alia verò ex congressu, vt homines & cetera. Atque alia sic, alia sic comparata sunt. Quocirca etiam sensibus differunt: nam aquila acutissimè videt, canis sagacissimè olfacit. Est igitur cōsentaneum, quæ differēter oculis incidunt, eorū itidem differre phātasmatata. Nam capræ quidē virgulta alimento esse, homini autem amara atque insuauia. Cicutam quoque coturnici nutrimentum, homini inferre perniciem. Suem item stercus edere, quod minimè equus attingat. Secundus ex hominum ingenii per gentes comparationesque colligitur. Demophon enim mensis præfectus Alexandri ad vmbra calefiebat, solèque rigebat. Andron item Argiuis, vt ait Aristoteles, per arida Libyæ loca absque potu iter agebat. Alius item medicinæ, agriculturæ alius, alius mercaturæ studiosus est. Atque ista quidē aliis profunt, aliis obsunt. quamobrem retinēdus assensus est. Tertius ex differentibus sensuum poris accipitur. Nanque malum aspectui quidem pallidum, gustui dulce, tactui læue, olfactuique fragrantia odoris gratissimum inci-

dit. Eadēque forma pro speculorū varietate non eadem cernitur. Consequens igitur est, quod apparet nō magis id esse quā aliud. Quartus, circa affectus communiter vicissitudinesque versatur, puta sanitatē, morbum: somnum, euigilationem: gaudium, tristitiam: iuuentam, senectam: audaciam, metum: indigentiam, copiam: amicitiam, odium: calorē, frigus: quōd videlicet respiretur, ac vicissim spiritus meatus intercludantur. Diuersa itaque vidētur quæ incidūt propter dispositiones quaslibet. Neq; enim qui vesani sunt, præter naturā se habent. Quid enim illi magis quā nos? nanque & nos solem veluti stantem intuemur. Theon autem Tithoreus Stoicus dormiens in somnis ambulabat, Periclisque seruus in summo tecto. Quintus circa leges atque instituta, fabulosasque probationes, atque artificialia fœdera, dogmaticasque opiniones versatur. In eo continentur quæ de honestis ac turpibus, verisque & falsis: deque summo bono, de diis, & generationibus, & corruptione omnium quæ apparent, disputātur. Denique quod apud alios iustum, apud alios iniustum est, idēque aliis bonum aliis malū putatur. Nam Persis quidem filiabus misceri legitimum est: id verò Græcis nefarium existimatur. Atque Massageræ (vt Eudoxus quidem in primo Periodi refert) vxores habent communes: Græci eam communionem detestantur. Cilices item latrocinis gaudent, Græci non. Sic de diis quoque alii aliter sentiunt. Quippe illorum prouidentiam alii confitentur, alii negant. Ægyptiis quoque cōdientes sepeliunt corpora, Romani verò incendētes: Prænesque in stagna proiciunt. Vnde de veri professione retinetur assensio. Sextus in commistionibus cōmunionibusque consistit, secundum quem liquidè nihil per se & integrè apparet, sed cum aere ac lumine: liquido ac solido: calore, frigore: motu, euaporatione, ac potentiis aliis.

aliis. Constat enim purpuram colorem suum variū
 præ se ferre ad solem ac lunam & lucernam. Color item
 noster diuersus est. Et sol alius est sub auroram, alius
 sub meridiem. Itidem lapis qui dum est in aere, à duo-
 bus eleuatur, in aqua facile transfertur. At enim grauis
 existens, ab humore alleuatur, siue leuis, ab aere graua-
 tur. Ignoramus quoque quid seorsum sit, veluti in vi-
 guento oleum. Septimus circa abscessus & positio-
 nes quasdam, & loca, & ea quæ in locis sunt, versatur.
 Per eum, quæ videtur magna esse, parua apparent: qua-
 drata, rotunda: plana prominentia seu extuberantia esse
 recta, obliqua: pallida, versicoloria. Sol denique pro di-
 stantia ex longinquo diuersus apparet, motusque pro-
 cul aeris speciem referre leuésque esse, prope asperi esse
 ac prærupti videntur. Sol itidem oriens quidem alius
 videtur, alius quum medio cælo se fuderit. Atque idem
 corpus in nemore aliud, aliud in aperta terra apparet: et
 figiesque secundum talem vel talem positionem, vt co-
 lumbæ collum in conuersione videtur. Quoniam igitur
 extra loca & positiones ista cōsiderari nequeunt, il-
 lorum quoque natura ignoratur. Octauus qui est pro-
 ratione quantitatū, siue caloris vel frigoris, velocita-
 tis vel tarditatis, siue palloris siue versicoloritatis. Nam
 que vinū modicè sumptū firmat ac roborat: immodicè,
 statum mētis evertit. Idem de cibo, & similibus. No-
 nus est propter id quod assiduū est, vel nouum vel rarū
 contingit. Nam terræ motus apud quos crebrò contin-
 gunt, admirationi non sunt. Sol itidem quia quotidie
 cernitur. (Nonum autē Phauorinus octauum, Sextus &
 Ænesidemus decimum esse uolunt. Sed & decimū Sextus
 octauū ait, Phauorinus nonū.) Decimus ex rerū col-
 latione inter se constat, puta graue ad leue, forte ad im-
 becillum, maius ad minus, superius ad inferius. Dextrū
 autem non per naturam dextrum est, verū ex sinistra

collatione intelligitur: nam si tollatur sinistrum, dextrum non erit. Eadem ratione & pater & frater velut ad aliquid dicuntur, & dies veluti ad solem, atque omnia vt ad mentem. Quæ igitur ad aliquid dicuntur, per se ipsa incognita sunt. Arque hi quidem decem modi sunt quos prædiximus. Caterum Agrippa his alios quinque inuexit, eum videlicet qui ex discrepantia colligitur, & qui in infinitum progreditur, & eum qui ad aliquid dicitur, qui ex suppositione est & qui per inuicem. Qui igitur ex discrepantia est, quæstionem quæcunque fuerit apud philosophos proposita quæ ex consuetudine, ingentis pugnae & perturbationis plenam ostendit. Qui verò in infinitum procedit, quod quæsitum fuerit affirmari minimè permittit, quòd aliud ab alio fidem capiat, atque ita in infinitum res procedat.

Qui autem ad aliquid, nihil percipi per se dicit, sed eum altero: quocirca & ignota esse omnia. Porro ex hypothese, id est suppositione, sumitur modus, quum putant quidam ex seipsis principia rerum oportere admittere, vt certa ac indubitata, neque vltra debere inquiri. quod stultum atque inane est. Contrarium enim quispiam subiiciet. Per inuicem autem modus consistit, quum quod quæsitam rem firmare debuit, ipsum opus habet ab eo quod quæritur fidem capere. Puta si poros quispiam idcirco esse affeueret quòd euaporationes fiant, ipsum ad affirmationem sumit, quod minimè debuit.

Tollunt autem isti omnem demonstrationem, omnèque criterium, id est iudicandi organum. quod dicitur iudicatorium, & signum, & causam, & motum, atque discendi facultatem, & generationem, & quòd natura quippiam aut bonum aut malum sit. Omnis enim (aiunt) demonstratio, aut ex demonstratis rebus constat, aut ex non demonstratis. Si igitur ex demonstratis, & illa demonstratione aliqua egebunt, atque ita in infinitum pergetur: sin verò ex

non demonstratis, siue omnia, siue quædam, si vnum etiam solum dubium & controuersum sit, totum demonstratione carebit. Quod si videntur (inquiunt) quædam esse quæ demonstratione non egeant, mira illorum est mens si non intelligunt hoc ipsum, in primis demonstrari necesse habere, illa ex seipsis & absque demonstratione fidem obtinere. Neque enim quatuor esse elementa, inde confirmandum est, quod quatuor sint elementa. Præterea si derogetur fides particularibus demonstrationibus, generalem quoque demonstrationem fide carere necesse est. Vt autem sciamus demonstrationem, criterium, *id est iudicandi organum*, erit necessarium: itidem, vt criterium esse nouerimus, demonstratione opus erit. Vnde si vtraque, quum adinuicem referantur, incomprehensibilia sunt, quonam modo percipiuntur quæ incerta sunt, si ignoretur demonstratio? Quæritur autem num talia appareant: verum an secundum substantiam ita se habeant. Stultos autem dogmaticos dicebant: quod enim ex hypothese, *quid suppositione*, concluditur, non contemplationis, verum positionis vicem obtinet. Porro eadem ratione etiam de impossibilibus argumentari liceret. Cæterum qui arbitratur minimè oportere ex iis quæ secundum circumstantiam sunt verum iudicare, neque ex iis quæ secundum naturam sunt, eos leges ferre dicebatur, & modos rerum omnium sibi definire, nequaquam intuentes quod manifestum est, omne id secundum circumstantiam affectumque apparere. Aut igitur vera omnia esse, aut falsa omnia dicendum est. Si autem quædam vera sunt, quonam ea discernemus modo? Neque enim sensu quæ secundum sensum sunt: quum omnia illi videantur æqualia: neque intelligentia, ob eandem causam. His autem exclusis, nulla iudicandi vis reliqua cernitur. Qui igitur (inquiunt illi) de aliqua siue sensibili siue intelligibili asseuerat, prius eas quæ de ea re sunt opiniones consti-

O. ii.

tueri debet. alii enim ista, alii illa abstulerunt. Necessè est autè vel sensu vel intelligentia iudicari. at de vtrisque cōtentio est. Nō igitur possibile est opiniones de rebus sensibilib⁹ intelligibilibusq; iudicare. Atqui si propter eam quæ est in intelligentiis pugnam omnibus renuntiandum est, tolletur mensura ad quā cuncta diligenter exacta videntur. Omnia igitur æqualia arbitrabuntur.

Ad hæc (aiunt) qui nobiscum disputat, quod apparet, *sen videtur*, fide dignum habendum sit, nec ne: si quidem fide dignum, nihil aduersus illum dicere poterit cui contrā videtur. Sicut enim ipse fide dignus dum dicit quid sibi videatur, ita & aduersarius. Sin autem nō fide dignus, neque ipsi credetur quod sibi appareat dicenti. Iam verò quod persuadet, verum esse arbitrandum nō est. Neque enim idem omnibus persuadet, neque eisdē semper. Fit autè persuasio etiam per *sue propter* id quod extrinsecus est, siue per celebritatem eius qui loquitur, siue per longam cogitationem, siue per suauiloquentiam, siue per cōsuetudinem, siue per id quod gratū est.

Tollebāt autem & criterium, *id est iudicandi organum. q. d. iudicatorium* ista ratione. Aut iudicatum est criterium, aut iniudicatum est: at si quidem iniudicatum est, fidem non meretur, exciditque à veri falsique iudicio. Sin verò iudicatū, vnum erit eorum quæ particulatim iudicantur: adeo vt idem & iudicet & iudicetur. Id quoque quod de criterio iudicium tulit, ab altero iudicabitur, illudque rursus ab alio, atque in infinitū procedet. Præterquā quòd de criterio sentētia cōcors non est, aliis hominem criterium esse dicentibus, aliis sensum, aliis rationem, quibusdam item comprehensiuam imaginationem. Atqui homo quidē & secum & cum aliis dissidet, quod ex legum cōsuetudinumque differentiis constat. Porro sensus falluntur mentiunturque, ratio autem in controuersia posita est, & comprehensua

phantasia ab animo iudicatur, animusque ipse variis motibus circumagitur. Hac ergo ratione ignorum est criterium, ac per id veritas quoque ignoratur. Signū item esse negant. Nam si quidem signum est (inquiunt) aut sensibile esse necesse est, aut intelligibile. At sensibile nō est: nam sensibile, commune: signū verò, proprium est. Ac sensibile, secundum quidem differentiam, signū verò, eorum quæ ad aliquid dicuntur, est. Intelligibile itidem non est. Nam si intelligibile est, aut apparet, & est apparentis *signum*, aut non apprens non apparentis, aut non apprens apparentis, aut apprens non apprens. Nihil autem horum est. non est igitur signum. Apprens quidē certē non est apparentis *signum*, quia quod apparet, signo nihil opus habet. Non apprens verò nequaquam est non apparentis signum: quoniam apprens oportet quod paret ab aliquo. Non apprens autem apparentis esse non potest, quatenus apparere oportet id cuius auxilio patefieri alterum debet. Sed nec apprens non apparentis fuerit *signum*, quia signum quum sit eorum quæ sunt ad aliquid, cum eo comprehendere debet cuius est signum. hoc verò non est. Ex eo autem sequitur nihil incertum comprehendere posse. Nam per signa dicuntur obscura ac incerta comprehendere posse.

Causam itidem hac ratiocinatione tollunt, Causa eorum quæ ad aliquid dicuntur, est, nimirum ad causale. Quæ verò ad aliquid dicuntur, solum intelliguntur, non autem existunt: causa igitur tantum intelligitur. Nam si quidem causa est, id habere debet cuius dicitur causa: alioqui causa non erit. Ac quemadmodum pater, nisi adsit is ad quem pater dicitur, nequaquam pater est, ita & causa. Non autē id adest ad quod causa intelligitur: neque enim generatio, neque corruptio, neque aliud quidpiā. Non ergo causa est. Præterea si quidem causa est, aut corpus corporis est causa, aut certē

Q. iii.

res incorporea rei incorporeæ. Nullum est autem horum. Non igitur est causa. Corpus quidem certè corporis non est causa. nam vtraque eandem habet naturam: & si alterum dicitur causa, quatenus est corpus, alterum quoque quum sit corpus, efficietur causa. At si cõmuniter ambo causæ erunt, nihil erit quod patiatur. Porro nec incorporea res incorporeæ rei causa erit, ob eandem rationem. Incorporea item res corporis causa non erit, quia nihil incorporeum corpus facit. Corpus itidem incorporei causa non est, quia quod fit, ex patiente subiecta materia esse debet. Quum autem nihil patiatur ex eo quod incorporeum fit, ne ab aliquo quidem fieri possit. Non est igitur causa. Ex hoc autem simul colligitur minimè subsistere principia rerum. Aliquid enim fit necesse est quod faciat atque operetur. Enimvero neque motus est: nam quod mouetur vel in loco vbi est, vel in eo vbi non est mouetur. Non in loco vbi est: in quo autem non est, neque mouetur: non est igitur motus. Disciplinas item hoc modo euerdebant. Siquid (aiēbant) docetur, siue quod est; per id ipsum quod est, siue quod non est, per id ipsum quod non est, docetur. Neque verò quod est, eo ipso quod est docetur: (nā natura omnium quæ sunt, omnibus patet atque cognoscitur) neque id quod non est, eo quod non est. ei enim quod non est, nihil contingit: ita ne doctrina quidē. Quinetiam ne generatio quidem ipsa, inquit, est. Neque enim fit quod est, quum iam sit: neque quod non est: neque enim subsistit. quod autem non subsistit, neque est, neque fieri illi obigit. Addunt etiam, Natura bonum, malumve nihil esse. Siquid enim (aiunt) natura bonum aut malum est, omnibus bonum aut malum esse debet, quemadmodum & nix omnibus æque frigida est: at nullum est bonum aut malum quod sit commune omnibus: non igitur est natura bonum aut malum. Aut enim

omne quod à quopiam existimatur bonum, dicendum est *bonum*, aut contrà. At omne dicendum non est: nanque idem ab aliquo putatur bonum, sicut voluptas ab Epicuro: ab aliquo econuerso malum, nimirum ab Antisthene. Vnde continget (*id quod fieri non potest*) idem & bonū esse & malum. Quòd si nō omne quod ab aliquo bonū putatur *bonum esse* dixerimus, necesse erit nos diiudicare opiniones: quod propter parem rationum vim possibile non est. Ignoratur itaque quod sit natura bonum. Licet autem totum cōclusionis illorum modū ex iis quæ reliquere monumentis animaduertere. Quamquam Pyrrho quidem ipse nullū reliquit opus, verū discipuli & necessarii eius, Timon & Ænesidemus, Numenius ac Nausiphanes, atque alii huiusmodi. Quibus contradicentes dogmatici aiunt illos comprehendere & dogmata statuere. Nā in eo quod arguere & ceteros euertere se putant, profecto comprehendunt: nam in eo ipso & asserunt, & dogmata astruunt. Nam quum se nihil definire aiunt, omnique rationi cōtrariam oppositam esse rationem, hæc ipsa & definiunt & dogmaticè proferunt. Aduersus quos illi respondent, Atqui ea quæ patimur vt homines, fatemur: nā & quòd dies sit, quòd sit generatio, quòdque viuamus, & alia multa in hūc modū, quæ in vita *nostra* manifesta sunt dignoscimus: ceterū in iis quæ dogmatici asserunt, ea se ratione cōprehendere dicentes, veluti de incertis, neutiquam consentimus, sed solas passiones agnoscimus. Nam & nos videre cōfitemur, nosque intelligere scimus: verū quo pacto videamus, aut intelligamus, ignoramus. Quin hoc, albū videri narrādo dicimus, non asserēdo an reuera ita sit. Porro de ea voce qua nihil nos definire dicimus, atque similibus, dogmata non esse dicimus. neque enim similia sunt iis quæ illi asserunt, puta quòd globosus sphaeræ instar sit mūdus. Nam id quidem in

O. iiii.

certum est. Hæ verò certæ confessiones sunt. In eo itaque quod nihil definire dicimus, neque hoc ipsum definimus. Rursus illos dogmatici vitam etiam tollere afferunt, dum omnia ex quibus vita constat euertunt. At contrà eos illi mentiri asseuerant: non enim visum se auferre, sed quomodo se habeat vis videndi ignorare se dicunt. Si quidem quòd apparet, *inquiunt*, ponimus non quòd tale, quale cernitur, sit. Nam quòd vrit ignis, sentimus, verùm an habeat vrendi naturam, non pronunciamus. quòdque moueatur quispiam, & quòd pereat, videmus, verùm ista quo pacto fiat ignoramus. Solum igitur reluctamur incertis quæ conspicuis rebus proximè assistunt. Nanque dum statuum eminentias habere dicimus, quod videtur exponimus: quum verò non habere eminentias asserimus, non iam quod cernitur, sed aliud dicimus. Vnde & Timon in Pythone ait non excessisse consuetudinem: at in Indalmis ita dicit, Quod verò apparet tota vi vteunque profectum.

Atque rursus in libro De sensibus, Quòd, inquit, istud dulce sit, non pronuncio: quòd autem videatur, as sentior. Anesidemus quoque in primo de Pyrrhonis rationibus, nihil ait per modum dogmatis definire Pyrrhonem, propter contradictionem, verùm quæ sunt conspicua sequi. Eadem ferme ait in libro contra philosophiam, & in libro De quaestione. Zenxis itidem Anesidemi necessarius in libro De duplicibus rationibus, Antiochus item Laodiceus & Apellas in Agrippa ea solum ponunt quæ apparet. Est igitur criterium secundum Sexticos quod apparet, sicuti & Anesidemus ait: qua in sententia & Epicurus fuit. Porro Democritus nihil se nosse ait eorum quæ apparent: quædam verò ex his esse quidem. Aduersus hoc autem, videlicet criterium esse vnum ex iis quæ apparent, dogmatici aiunt, quum ab iisdem variæ imaginationes obuersantur, quemad-

modum à turre vel rotunda, vel quadrata: Scepticum, si neutram præferat, sine effectu fore: sin verò alteram sequatur, nò iam inquirunt æquas vires iis quæ apparēt attributurū. Quibus respondent Sceptici, quòd quādo variæ obuersabuntur imaginationes, vtrasque appare dicemus, atque ideo apparētia ponere quia apparēt. *Postremo* autem Sceptici finē aiunt, assensus retētionem, quam rem sequatur, vmbra in morē, animi imperturbatus status, vt ait & Timon & Anesidemus. Neque enim ista aut fugiamus, aut eligamus quæ circa nos sūt: quæ verò circa nos non sunt, sed per necessitatem, vitare non possumus, vt est esurire, & sitire, & dolere. Neque enim ista ratione auferri possunt. Dicentibus verò dogmaticis, posse viuere Scepticos, non detrectādo, si iubeatur etiam patrē excarnificare, respondent illi de dogmaticis, quomodo viuere poterit & abstinere quæstionibus, non de rebus vitæ communis & obseruadis. Itaque & eligimus aliquid secūdam consuetudinem, & fugimus, & legibus vtimur. Sunt etiam qui dicant Scepticos finē dixisse statum animi passionibus carentem: sunt qui mansuetudinem.

CLAVDII GALENI PERGA-
 MENI DE OPTIMO DOCENDI
 genere liber,

In quo aduersus ueteres Academicos Pyrrhoniōsque
 disputat.

D. Erasmo Rot. interprete. *Aurhore
 damnato*

FAUORINVS censet optimum doctri-
 nae genus, per quod utraq; in partem
 praeparatur. Sic enim appellabant Aca-
 demici, propter aduersam partē quā
 asseuerabant. Itaque uetustiores existi-
 mabant hanc doctrinam desinere in e-
 pochen. Epochen autē appellabant, quasi dicas suspen-
 sam sententiam, nihilque desinentem. quod est, nulla
 de re pronunciare, nec asseuerare certō. Recētiore autē
 tem (non enim solus fecit hoc Fauorinus) nōnunquam
 eō proferunt epochen, ut negent vel illud intellectu
 posse comprehendī, solē esse. Rursus aliās eō profe-
 runt cognitionem, ut discipulis suis permittant, ante-
 quam didicerint, de scientiis iudicare. Nec enim aliud
 est quod dixit Fauorinus libro de affectione Aca-
 demica, cui titulus inditus est Plutarchus. Dicit autem idē in
 libro ad Epictetum, in quo inducitur Onesimus Plutar-
 chi seruus cū Epicteto disputans. Quin & in libro quē
 postea scripsit ad Alcibiadem, laudat alios etiam Aca-
 demicos, qui in partes ambas sibi pugnantes & contra-
 rias differēbant: ceterū discipulis permittebant ut
 quod uerius uideretur eligerent. In hoc sanē ait libro
 sibi uideri probabile, nihil certō sciri posse. Contrā in
 Plutarcho concedere uidetur, esse certam alicuius rei
 cognitionem. Praestat autē sic appellari γωσόν, id est co-
 gnoscibile, quod aliis dicitur κατληπτόν, id est comprehensio-

bile, relicto vocabulo Stoico. Ego sanè mirabar, ita medii bene ament, quòd Fàuorinus qui consuevit omnia nomina ad Atticam linguam vsurpare, non cesset dicere τὸ καταληπτόν, id est comprehensibile, neque τὴν καταληψιν, id est comprehensionem, neque τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, id est comprehensiuam imaginationem: neque his cōtraria, quæ videlicet per priuationem dicuntur, vt ἀκαταληπτοὶ φαντασίαι, id est incomprehensiuam imaginationem, vel ἀκαταληψίαν αὐτῆν, id est incomprehensibilitatem ipsam. adeo vt quum libros tres scripserit, primum ad Adrianum, alterum ad Dysonem, tertium ad Aristarchum, omnibus titulum indiderit Περὶ καταληπτικῆς φαντασίας, id est, De comprehensiuâ imaginatione, ac per omnes hos libros strenuè contendit, dum conatur demonstrare nullam esse posse comprehensiuam imaginationem. Ego verò nihil aliud arbitror sonare comprehensibile, quàm cognoscibile: nec aliud comprehendere, quàm certò cognoscere: cæterum inter se respondere comprehensionem & comprehensiuam imaginationem. Quoniam enim nōnulla videmur nobis videre, audire, aut alioqui sensu percipere, (quod accidit in somnis, aut per insaniam) nonnulla verò non tantum putamus nos videre, sed re vera videmus, aut alioqui sensu percipimus: hæc quidē posteriora omnes homines, exceptis Academicis & Pyrrhoniis, ad certam cognitionem pertingere credunt: cæterum quæ per somnum aut mentis errorem apparent animo, ea falsa esse. Quòd si porro concedunt hoc ita se habere, deleant è libris suis quod inibi scriptum est, In rerum iudicio, nec sano magis esse fidem habendam quàm insano, neque rectè valenti magis quàm ægroto, neque vigilanti magis quàm dormienti. Sin istis nihil est cognoscibilius quàm iis qui sunt diuerso modo affecti, nimirum confusa sunt veritatis iudicia: nec ipse præceptor Academicus, nec discipulus poterit iu-

dicare rationes quæ in ambas partes inter se pugnant
 differuntur. Imò ne opus quidẽ omnino fuerit talibus
 doctoribus, quum possimus ipsi, quæ à sectarũ autho-
 ribus hinc atque hinc disserta sunt, legere, nihiloque
 minus quàm Academici scire: & siquid apud hos fuerit
 obscurum, quod erit apud Chrysippũ, Stoici magistri
 possunt appellare certius: quod apud Theophrastum
 & Aristotelem, Peripatetici: itẽmque de cæteris, vt iam
 nihil omnino reliquum sit quod doceant Academici,
 iuxta Fauorini quidem disputationem. Siquidem hoc
 sanè docuerunt illi veteres, nullum esse datum homini
 iudicium à natura, quo collatis inter se rebus omnibus,
 exactè possit dignoscere. Eoque nulla de re pronũcian-
 dum esse cõsebant, sed semper de omnibus suspẽdendã
 esse sententiam. Verũm si nobis physicis concedant (vt
 oportet) sensum, iam nihil opus habebimus in vtrãque
 partem exerceri: sed alia quadam re fuerit opus, vide-
 licet repetitione. vt artifices non statim artem præbent
 discipulis, sed aliud exigunt, nimirum considerationẽ
 eorũ quæ tradita sunt. quod à plerisque dicitur ad cal-
 culum vocare. hoc autem est instare ei qui exercetur. &
 in hoc animaduertere vbi labatur, eaque sola corrige-
 re. Consimili modo, qui pueros exercent ad palæstram,
 corrigunt luctatium errata. Sic & grammaticus, & rhe-
 tor, & geometres, & musicus, doceant non labefactantes
 neque conuelentes in discipulis fidem, quam habent
 naturæ iudicio, sed instantes iis quos exercent, donec
 in singulis actionibus eò prouexerint vt iã non errent:
 tãtum abest vt inducant sententiæ suspensionẽ. Perin-
 de enim faciunt qui suspendunt sententiam ne credant
 euidentiæ rerum vnà cum sensibus, atque qui contem-
 nunt ea quæ certò ab aliquo cognoscuntur. Itaque Car-
 neades ne illud quidem quod est omnium euidentiissi-
 mũ concedit esse credendum, quod magnitudines vnũ

Cuiusmodi æquales, sint etiam inter sese æquales. Rationes igitur quibus conatur destruere & hæc & alia per multa, quæ tibi euidenter apparent credunturque esse vera, adhuc in hunc usque diem seruatas habemus, proditas scriptis, ab illius discipulis collectas. Solutiones autem nec ab illis, nec ab alio quopiam Academicorum qui post Carneadem fuerunt, datae sunt. Ea res sola declarat, istius rationes omnes esse sophismata: nobisque quærenda sunt, o discipuli, istarum solutiones. Improbum est enim hoc: attamen nihilo minus improbum fecerunt illi qui scripserunt quidem has, ceterum vobis non indicauerunt quales essent. Lubens autem percontor, si vel Fauorinus adesset, vtrum me iubeat credere omnibus istis rationibus, an considerare veræne sint an falsæ. Vnum hoc sanè concessit, considerare. Rogarem autem post hæc in vniuersum, num homini natura vis insit iudicandi, quæ sermones veros discernat à falsis, an potius ars quædam & ratio sit vtrunque cognoscendi. Si natura, qui sit vt non omnes inter nos consentiamus, neque similiter iisdem de rebus pronunciemus? Sin ars est ac ratio, hæc omnium primùm erat discenda. deinde conueniebat doctores ludo præfectos variis modis exercere discipulos, multis propositis exemplis: quemadmodum instituuntur qui discunt artem luctandi, aut coriariam, aut fabricandi domos nauésque, aut rhetoricè dicendi, aut legendi, aut scribendi, aut (vt summatim dicam) quidlibet aliud operari iuxta artem. Proinde si quis Academicorum scripsit quæ tandem res sit demonstratio, quod sophisma, & quomodo oporteat alterum horum ab altero discernere, & quemadmodum Fauorinus admittit iudicium discipulorum, in vtranque partem exercitatorum, nisi quod superuacaneum est, nimirum docuit Academicus omnia quæ dicta sunt, haberemusque nos

præceptores qui propria decreta doceant. Quòd si nullus istorum scripsit quomodo ista differunt, nec exercuit quenkquam, perinde facere videtur ac si faber præcipiat discipulo vt & metiatur, vt æquet, vt dirigat, & circulum describat, nec interim det illi cubitum quo metiatur, nec xystron quo poliat, neq; regulam ad quã dirigat, neque circinum quem circumducatur. Atqui forsità dicet tale nihil esse in philosophia ac dogmatibus. Ne igitur posthac assimules te aliquid scire, neque pronuncia, neque descisce à veterum Academicorum decreto, qui prodiderunt suspendendam esse sententiam: neque te iacta, dum facis quod solet grammaticus, qui semet in iis exercuit quæ dicta sunt à prioribus. Proinde nihil apud illos esse præclari, perspicuum est consideranti. Neque enim hoc est eius qui docendi munus profitetur, sed nugacitas potius quædam est & ineptia. Vnde igitur cognoscendi veri spes reliqua est? Etenim cui nō adest iudicium veri aut falsi, huic nulla spes est cognitionis. Tãtum hoc stude vt sophistas doceas nullam nobis à natura insitam vim iudicandi. Deinde fortassis impudenter nobis, inquit, & sensum & intellectũ, quibus euidenter iudicamus de vero, concedet aliquis, cupiens nos in logicis frustranea spe volutari. Quicunque verò sustulerunt totam spem, quod fecit ille, frustra nugantur. Perspicuum igitur est quòd Favorinus pudore subuertit omnia, & quòd inde fateatur nihil sciri, vnde veteres Academici Pyrrhoniique dicebant: ceterum fictè discipulis permittere iudicium, quod priores ne sibi quidè ipsi permittebant. Ergo quòd eiusmodi doctrina & institutio discipulorũ artem quamcunque discantium, qualem sentit Favorinus, non solum ceteris præstãtior non sit, verum ne doctrina quidem omnino dicenda sit, opinor à nobis dilucidè demonstratũ. Iam de reliquis, quæ doctrinæ quidem sunt

omnes, an optimæ sint, consideremus, rursus ab iisdem ordientes. Apparet enim hoc nobis euidenter, quòd sophistæ maximè student sibi reddere incredibile, nullū esse iudicium naturæ. Etenim circinus pingit circulū, cubitus autem discernit longitudinē, quemadmodum lances grauitatem. Hæc autē ipse fabricatus est homo, ex naturæ instrumētis ac iudicio impulsus, quibus nullum ultra iudicium nec antiquius habemus, neque præclarius. Hinc igitur incipiendum est. Dicit enim rursus ipsa mens, quòd possibile nobis est naturali iudicio credere siue non credere: ipsum autem iudicium per aliud aliquid iudicare possibile non est. Qui fiet enim ut id quo iudicantur reliqua omnia, ab alio quopiam iudicetur? Credere vis oculis clarè cernentibus, & linguæ gustanti, hoc quidem esse malum, hoc verò sicū, an non crederet? Concedam quod voles facere in nobis, si quidem studes mecum disputare. Quòd si non credis, discedam abs te, velut ab eo qui præter naturam affectus est. Ponamus primū te non credere, neque sperare futurū ut quicquam ex me discas. Hoc enim modo cœperam dicere. Ponamus rursus te credere, ac spem esse futurū ut ex me discas iudicare. Caterū ego sentio iudicare, sensibilia quidem ex iis quæ euidenter apparent sensibus: intelligibilia verò, ex iis quæ dilucidè intelliguntur. Quoniam autē ex naturæ iudicio artes omnes parant & instrumenta & iudicandi secundum artem organa, per quæ alia quidem ipsi sibi cōponunt, alia rursus ab aliis composita iudicant: & ego docebo in vniuersum, & instrumēta, & iudicia, tum ea per quæ tibi parabis veros sermones, tum ea per quæ iudicabis ab alijs dictos. sic enim habes totum. Etenim siquid ex sese euidenter apparet sensibus aut intellectui, ad id nihil opus est inquisitione. Quòd si nihil est tale, necesse est ut accedat cognitio, quæ aliunde paratur. At ego

polliceor me traditurum tibi quædam quæ respōdeant
 instrumētis quæ sunt ab arte, ex quibus inuenies quod
 quæris: alia verò respondentia iudiciis, ex quibus iudi-
 cabis an verè tibi videaris inuenisse. Hæc autem vbi di-
 diceris, multis exemplis exercebo te vt & celeriter &
 exactè inuenias iudicēsq; quod quæris, vt posthac nec
 vllō libro futurum sit opus ad inuentionem veri, nec
 alia doctrina. Mox & aliis dicentibus aliquid eorum
 quæ cupis inuenire, facilè poteris cognoscere. Etenim
 qui cognouit rectam viam rectam esse, nō eget alia do-
 ctina ad redarguendum eos qui aberrant. Ita qui rectā
 demonstrationis viam perdidicerit, protinus cum hæc
 nouit vias erroneas. Fauorinus autē mihi videtur simi-
 le quiddam facere, quasi si quis dicat te cæcum esse, ni-
 hilominus tamen iudicare posse vter nostrum sit sordi-
 dior aut candidior: haud reputans secum quòd ei qui
 talia sit iudicaturus, opus est adesse visum. At qui nihil
 refert, quod ad iudicandum attinet, vtrum omnino vi-
 su careas, an quum habeas, illi non credas. Ad eundem
 autem modum, quòd id quo iudicamus est tale quid-
 dam, quòdque quæ huic paria sunt, sunt & inter se pa-
 ria: quemadmodum asinis nemo permetteret iudicare,
 quoniam omnino mente carent: ita nec hominibus, si
 ne hi quidem mentem habeant, cui credi possit. Nihil
 enim interest, quod attinet ad incertitudinem eorum
 quæ iudicanda sunt, an omnino nullum habeas iudi-
 cium, an nō credas illi. Ridiculus est igitur Fauorinus,
 permittens iudicium discipulis, quum organis iudican-
 di detrahat fidem. Etenim si nihil est euidēs intellectui,
 aut certum ex sese, periit omne rerum iudicium. Con-
 trà si est quidem, velut oculus in corpore, sic intelle-
 ctus in animo, non tamen omnibus pariter acutus, con-
 sentaneum est vt quemadmodum qui cernit acutius,
 adducat ad id quod videtur eum cui visus est hebetior:
 ita

ita quibus contigit in rebus intelligibilibus perspicere clarè quod offertur intellectui, adducât ad contemplationem eandem, maximè cæcutientem. Atque hoc est præceptoris officium, vt inquit Plato, & ego assentior. Et his de rebus scripsimus copiosius in tractatione demonstrationis, quòd doctrina talis quædã sit euidens ad intelligentiam. Scripsimus autem & illud, quomodo quis exorsus in vnoquoque ab elementis ac principiis, maximè demonstrare possit quicquid est demonstrabile: non quemadmodum admirandus ille Fauorinus facit per totum librum, in quo demonstrat, ne id quidem comprehendi posse, solem esse: ac nobis obliuiosis in vtranque disputat partem, conceditque esse aliquid quod certò cognosci possit, cuius iudicium & electionem permittit discipulis.

P.i.

Quæ complectitur lib. i. Pyrrhon. hypot. Sexti.

- De tribus generalissimis philosophandi rationibus, Capite 1, Pagina 9.
- De duplici Sceptica tractatione, Cap. 2. pag. eadem.
- Quibus nominibus Sceptica institutio uocetur, Cap. 3. pag. 10.
- Quid sit Sceptis, Cap. 4. pag. eadem.
- De Sceptico, Cap. 5. pag. 11.
- De principiis Scepticæ, Cap. 6. pag. eadem.
- An Scepticus aliqua dogmata statuat, Cap. 7. pag. 12.
- An sectam habeat Scepticus, Cap. 8. pag. 13.
- An physiologiam tractet Scepticus, Cap. 9. pag. eadem.
- An Sceptici phænomena tollant, Cap. 10. pag. eadem.
- De criterio Scepticæ, Cap. 11. pag. 14.
- Quis finis sit Scepticæ, Cap. 12. pag. 15.
- De modis uniuersalibus Scepticos, Cap. 13. pag. 16.
- De modis decem epoches, Cap. 14. pag. 17.
- De quinque modis, Cap. 15. pag. 44.
- De duobus aliis modis, Cap. 16. pag. 46.
- Qui sint modi quibus euertantur ariologici, Cap. 17. pag. 47.
- De Scepticorum uocibus, Cap. 18. pag. 48.
- De uoce Non magis, Cap. 19. pag. 49.
- De aphasia, Cap. 20. pag. 50.
- De uocibus, fortasse, licet, fieri potest, Cap. 21. pag. eadem.
- De uoce ἐπίχω, ἢ οὐδὲν ὀείλω, Cap. 22. pag. 51.
- De uoce οὐδὲν ὀείλω, Cap. 23. pag. eadem.
- De eo quod dicunt, Omnia sunt ἀέιστα, Cap. 24. pag. eadem.
- De eo quod dicunt, Omnia sunt incomprehensibilia, Cap. 25. p. 52.
- De uocibus ἀκατάληπτόν ἢ οὐκαταλαμβάνω. i. non comprehendendo, Cap. 26. pag. eadem.
- De eo quod dicunt παντὶ λόγῳ λόγος ἴσος ἀντίκειναι, id est, Omni orationi oratio equalis opponitur, [uel, opposita est] C. 27. p. 53.
- Appendix ad tractationem de Scepticis uocibus, Cap. 28. p. ead.
- Differre Scepticam institutionem ab Heracliti philosophia, Cap.

29. pag. 54.

In quo differat Sceptica disciplina à Democrisi philosophia,
Cap. 30. pag. 55.

Quo differat Sceptis à Cyrenaica institutione, Cap. 31. pag. 56.

Quo differat Sceptis à Protagora institutione, Cap. 32. pag. ead.

Quo differat ab Academica philosophia Sceptis, Cap. 33. p. 57.

An medica experientia eadem sit cum Sceptis, Cap. 34. pag. 61.

Quæ complectitur liber secundus.

An possit Scepticus aliquid inquirere in ea quæ dicuntur à dogmaticis, Cap. 1. pag. 63.

Vnde incipere debeat inquisitio aduersus dogmaticos, Capite 2.
pag. 66.

De criterio, id est instrumento ad iudicandum, Cap. 3. pag. 67.

An sit aliquod ueritatis criterium, Cap. 4. pag. 68.

De criterio à quo, Cap. 5. pag. 69.

De criterio Per quod, Cap. 6. pag. 75.

De criterio Secundum quod, Cap. 7. pag. 80.

De uero & ueritate, Cap. 8. pag. 83.

An aliquid sit natura uerum, Cap. 9. pag. 84.

De signo, Cap. 10. pag. 87.

An sit aliquod signum indicatorium, Cap. 11. pag. 86.

De demonstratione, Cap. 12. pag. 95.

An sit demonstratio, Cap. 13. p. 97.

De syllogismis, Cap. 14. pag. 110.

De epagoge, id est inductione, Cap. 15. pag. 113.

De definitionibus, Cap. 16. pag. eadem.

De diuisione, Cap. 17. pag. 115.

De nominis in significata diuisione, Cap. 18. pag. eadem.

De toto & parte, Cap. 19. pag. 116.

De generibus & speciebus, Cap. 20. pag. 117.

De communibus accidentibus, Cap. 21. pag. 120.

De sophismatibus, Cap. 22. pag. eadem.

De amphiboliis, id est ambiguitatibus, Cap. 23. pag. 127.

Quæ complectitur liber tertius.

- De Deo, Cap. 1. pag. 128.
 De causa, Cap. 2. pag. 131.
 An sit aliquid alicuius causa, Cap. 3. pag. 132.
 De materialibus principiis, Cap. 4. pag. 136.
 An comprehensibilia sint corpora, Cap. 5. pag. 138.
 De crasi, id est temperatione, Cap. 6. pag. 143.
 De motu, Cap. 7. pag. 145.
 De transitorio motu, Cap. 8. pag. 146.
 De augmento & imminutione, Cap. 9. pag. 151.
 De ablatione & additione, Cap. 10. pag. eadem.
 De transpositione, Cap. 11. pag. 154.
 De toto & parte, Cap. 12. pag. eadem.
 De naturali mutatione, Cap. 13. pag. 155.
 De generatione & corruptione, Cap. 14. pag. 156.
 De mansione, Cap. 15. pag. 159.
 De loco, Cap. 16. pag. 160.
 De tempore, Cap. 17. pag. 163.
 De numero, Cap. 18. pag. 166.
 De ethica parte philosophia, Cap. 19. pag. 171.
 De bonis & malis indifferentibus, Cap. 20. pag. eadem.
 Bonum trifariam dici, Cap. 21. pag. 172.
 De indifferente, Cap. 22. pag. 173.
 An sit aliquid natura bonū & malū & indifferentes, Cap. 23. p. 174.
 Quæ sit ea quæ dicitur ars circa uitam, Cap. 24. pag. 176.
 An sit ars circa uitam, Cap. 25. pag. 188.
 An hominibus indatur ars quæ circa naturam, Cap. 26. pag. 192.
 An doceri possit ars quæ circum naturam, Cap. 27. pag. 192.
 An sit aliquid quod doceatur, Cap. 28. pag. eadem.
 An sit docens aut discens, Cap. 29. pag. 194.
 An sit discendi modus, Cap. 30. pag. 195.
 An ars quæ circa uitam, tam habenti sit utilis, Cap. 31. pag. 197.
 Quare Sæpeticus interdū ratiocinationes quantum ad probabilitatem attinet debiles de industria proponat, Cap. 32. pag. 199.

IN SEXTI PHILOSOPHI Pyrrhon. hypotyp. libros 111, annotationes Henrici Stephani, in quibus etiam de quarūdam philosophicarum vocum interpretatione agit.

*Authoris
Iammati.*

¶ Pagina 9, Versu 1 & 2, Pyrrh. hypot.] De hoc titulo cōsule annotat. septimam, vbi de aduerbio ἰσως πτωπικῶς agitur.

V. rem] Obseruauī Græcos plerisque in locis adhibere aduerbium ἰσως (id est fortasse) item verbū δῖμα (id est arbitror) in quibus alioqui ea minimè necessaria sunt: sed extenuant duntaxat, vel potius quandam modestiæ speciem præ se ferunt. Eodem autem officio & verbum δοκῶ fungi comperi. Huiusmodi est etiam Fabianum ferè. Sed Sextum, qui πλεῖστον ἀπορητικὴν ἀρχὴν profitetur, hic, sicut & alibi, vti aduerbio ἰσως tanquam ἀπορωῶτα, consentaneum est. Vide caput 21, vbi ἑξ (quod idem valet) inter scepticas voces recensetur.

V. rem] Pro comprehendi, potuissē etiam vti infinitiuo percipi, vertens κατὰληψθεῖν. Cicero enim vtroque sine discrimine vtitur, aliquando tamen ad maiorem expressionem ea copulans. Sextus, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς νέας ἀκαδημίας ἀκατάληπτα εἶναι πάντα φασί. Cicero in Lucullo, Quoniam enim id haberent Academici decretum, nihil posse percipi. Et paulo post, Certè hoc ipsum ex quo omne veri falsique iudicium esset, percipere eos debuisse. Sic & κατὰληψιν vertit tam perceptionem quàm comprehēssionem, atque adeo cognitionem: ita tamen vt κατὰληψιν ad verbum sonare comprehensionem fateatur. Sic enim in eodem libro scribit, Nec definiri aiebāt necesse esse quid esset cogni-

P. lii.

tio, aut perceptio, aut (si verbum è verbo volumus) comprehēſio, quam *κατάληψις* illi vocant. cōſque qui perſuadere vellent eſſe aliquid quod comprehendī & percipi poſſet, inſcienter facere dicebant. Vbi animaduerte exemplum eius quod modò dixi, videlicet duo hæc verba comprehendī & percipi, interdum coniungi. Sed hic verbum percipi ſequitur, quod alibi præcedere potius ſolet. Rurſum Cicero in eodē libro, Ad rerū igitur ſcientiam vitæque conſtantiam apertiffima quum ſit mens hominis, amplectitur maxime cognitionem, & *κατάληψις*, quam (vt dixi) verbum è verbo exprimentes, comprehēſionē dicemus. Iam verò & *κατάληψις* alicubi quidem per periphrasim, Quod comprehendī poſſit, item, Quod percipi poſſit: interdum verò & vno verbo comprehenſibile red dit, ſed petita tamen antè venia. At *ἀκατάληπτον* itidem vna voce incomprehenſibile nuſquam ab eo dictum comperio. quo tamē, analogiam ſequēs, vt minimè dubitauī. At verò *ἀκατάληπτον* nō item incomprehenſibilitatē interpretari auſus ſum, quòd nullas niſi agreſtes aures id poſſe ferre iudicarem. Ideòque quod initio huius libri dicit Sextus *ἀκατάληπτος ὁ μολογῆς*, interpretatus ſum, A ſe comprehendī non poſſe fateantur. Sciendum eſt autem reperiri etiam *ἀκατάληπτος* cum apud alios, tum apud hunc noſtrum Sextum, idem valens quod *οὐ κατάλαμβανω*, id eſt, Non comprehendō, Non percipio. Porro Ciceronianis hiſce interpretationibus licebit fortasſe aliquam addere, vt videlicet *κατάληπτον* non ſolūm comprehēſibile, ſed etiam perceptibile, & *ἀκατάληπτον* non tantūm incomprehenſibile, verum etiam imperceptibile vertamus. Quæ cur aſpernemur nihil video (vt ar enim Fabii verbis) niſi quòd iniqui iudices aduerſus nos ſumus, ideòque paupertate ſermonis laboramus. Ego certè in huius

libri interpretatione hanc in partem ne peccarem operam dedi, qui non tantum ens & essentia, sed alia multo duriora vocabula, ei, cogente necessitate, adhibui: quibus donec meliora in lucem prolata fuerint, neminem, qui iudex æquus esse voluerit, offensum iri existimo. Sed ut ad *κατάληψιν* reuertar, eius originem declarat idem Cicero, ita scribens in eodem Lucullo, Hoc quidem Zeno gestu faciebat. nam quum extensis digitis aduersam manum ostēderat, Visum, inquit, huiusmodi est. Deinde quum paulum digitos cōstrinxerat, Assensus huiusmodi. Tum quū planè compresserat, pugnumque fecerat, comprehensionem illam esse dicebat. qua ex similitudine etiam nomen ei rei, quod ante non fuerat, *κατάληψιν* imposuit. Hactenus ille. ex cuius tot verbis, abūde discimus *κατάληψιν* comprehensionem siue perceptionem debere reddi. Verū animaduertendum est verti etiam cognitionem in vno ex illis quos attulimus locis. Cui conuenit hic De finib. lib. 3, Cognitiones autem, vel (si hæc verba minus placent, aut minus intelliguntur, *κατάληψις* appellemus licet) eas igitur ipsas propter se ascendas arbitramur, quòd habeāt quiddam in se quasi complexum & continens veritatem. Sed in multis exemplaribus pro cognitiones deprauatè legitur cogitationes. Quinetiam, ut idem in quodam loco Luculli paulo ante citato *κατάληψιν* vult esse aut cognitionem, aut perceptionem, aut comprehensionem, ita alibi tres hos infinitiuos coniungit, nosci, percipi, comprehendi. Itidem verò & quatuor hæc participia congerit, comprehensi, percepti, cogniti, constituti. Ita enim in Lucullo (vnde & proximè præcedētes infinitiui petiti sunt) scribit, Quæro etiam, ille vir bonus qui statuit omnem cruciatum perferre, intolerabili dolore lacerari potius quàm aut officium prodare

aut fidem, cur has sibi tam graues leges imposuerit, quum, quamobrem ita oporteret, nihil haberet comprehensi, percepti, cogniti, constituti. De his autem locis quid dicemus, in quorū vno Cicero nosci, percipi, comprehendi: in altero, comprehēsi, percepti, cogniti, distinctē ponit, quum alibi ea ἰσοδῶματα esse voluerit, & nobis κατὰληψιν, vel cognitionem, vel perceptionem, vel comprehensionem interpretari permiserit? Quid aliud huic obiectioni responderi debeat non video quàm hoc, Ciceronem, quum nobis liberum facit, κατὰληψιν, aut cognitionem, aut perceptionem, aut comprehensionem vertere, horum trium operationem nobis dare, tanquam quæ sensum eūdem efficiant, accipiendo verbum Stoicum latius & generalius, non autem eius etymologiae insistendo. Itidem verò quum coniungit hæc participia, comprehensi, percepti, cogniti, licet non vtatur disiunctiua vel, nec aut, perinde tamen esse ac si posito genitiuo Græco κατὰληπτοῦ, subiunxisset, Siue comprehēsi, siue percepti, siue cogniti, id interpretari velis. Pro me autem, vel potius pro Cicerone facit Galenus qui κατὰληπτοῦ nihil aliud esse vult quàm γνώσιν. Verum & alia rursus oboritur quæstio, cur Galenus καταληπτοῦ quidē simpliciter γνώσιν exposuerit, at καταλαμβάνεσθαι non simpliciter γηώσκειν, sed βεβαίως γηώσκειν. Hæc enim ipsissima sunt illius verba, ἐγὼ δὲ οὐτ' ἄλλο πικατὰληπτοῦ ἢ γηώσκειν σημαίνειν καταληπτοῦ τὸ γνώσιν, ἢ τ' ἄλλο πικατὰλαμβάνεσθαι τὸ βεβαίως γηώσκειν. ἀνάλογον δὲ αὐτοῖς λέγειν κατὰληψιν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. Quintetiam paulo post eis βεβαίως γηώσκειν pro eis κατὰληψιν dixit. Hanc quæstionē mouēt (quisquis fuerit) apte, vt opinor, respōderi queat, quemadmodū Galenus καταληπτοῦ simpliciter γνώσιν exposuit, quū tamē non simpliciter γνώσιν sed βεβαίως γνώσιν intelligeret (vt ex se-

quentibus explicationibus pater)ita Ciceronem simpliciter quidem cogniti dixisse, nec tamen ad quamlibet cognitionem hoc retulisse, sed firmā ac stabilem intellexisse. nam hæc demum appellari debet cognitio, licet per abusum latius eius significatio extendatur. Quanquam nec ei qui contendere volet omissum in hoc Galeni loco aduerbiū *βεβαίως* ante *γνώσιν*, valde repugnabo. quum præcesserit apud eundē *βεβαίως γνώσιν*. vbi etiā dicit sarius esse nos ita vocare τὸ καταληπτικόν, ab appellatione Stoica discedētes. Sed, vt hanc quaestionem missam faciamus, Gellius Ciceronem imitatus, ad verbi *καταλαμβάνειν* interpretationem duos hosce infinitiuos adhibuit, nosci & percipi. Porro elegantissimē Lucianus ludit ἐν βίῳ πωροσί in significatione huius verbi. Introducit enim Scepticum philosophum mercatori respondentem se omnia præstare posse præterquam *δραπέτῳ μετὰ δῶκεν*, & causam reddentem *ὅτι οὐ καταλαμβάνω*. Sic ludit alibi & in voce *κρίσιον*. Animaduertendum est autem præterea nouē dixisse Galenum in loco modò citato *καταλαμβάνειν* pro *καταλαμβάνειν*, quum alioqui nos dicamur *καταλαμβάνειν*, at ipsa res *καταλαμβάνειν*.

V. nunt.] *βρῆκται δοκοῦσι* non verti Inuenisse videntur, sed Inuenisse sibi videntur. id est, Inuenisse se arbitrantur. quia dixerat modò, *βρῆκται ἔφασαν*. Inueniunt enim, vt quidem ipsi, nō vt aliarum sectarum philosophi iudicant.

V. dentur] Cicero *δῶμα* decretum interpretatur. Possumus autem, non sine exemplo quorundam Latinorum scriptorum, *δῶματα* interpretari etiam placita. Eadem autem ratione vocarunt illi placita philosophorum qua Græci dicūt τὰ εἰρέσκοντα τῶν φιλοσόφων. id est, ad verbum, Placencia philosophis. Illo autem nomine inscriptus est quidam Plutarchi libellus. Nec

desunt qui existiment hodiè que placita curiæ à nostratibus vocari *Arrests* pro *Arrests*, id est ἀρῆσαι. In quo tamen longè falli eos, facillè cognoscet quisquis vim & usum verbi à quo illud nomen deductum est considerauerit. Quinetiam vocem δόξαι interdum eadem significatione poni, & ab eadem esse origine scimus. Porro δόγμα quomodo interpretari debeamus docet nos Cicero, vti dixi: at quomodo δόγμα πικρός (vno quidem certè verbo) non item. Ego dogmaticos (vocem Græcam, vtpote vsitatam, retinendo) quàm decretorios, ad verbū, appellare malui. Quòd si ad periphrasin confugiendum sit, liceat fortasse δόγμα πικρός interpretari Decretorum authores, vel assertores, aut professores, aut Decreta statuentes, vel Decretis adherentes. Quid si verò Decretis certis addictos ex ipso Cicerone interpretemur? Hinc autem & δόγμα πικρὸ φιλοσοφία paulo pòst, & alicubi aduerbium δόγμα πικρῶς, de quibus paulo pòst. Item verbum δόγμα πικρῆν, id est, Dogma vel dogmata statuere, Decretum aliquod vel decreta aliqua asserere, vel profiteri. Vel, Aliquid tanquam dogma (vel decretum) proferre, aut asserere. Dicitur enim interdum δόγμα πικρῆν absolutè, interdū δόγμα πικρῆν π, vel πρὸς τι. Id est, Aliquid vel de aliquo dogmaticè pronuntiare, Aliquid dogmaticorum more asserere, vel Aliquid dogmatica assertionem approbare. Vel, Aliquid, tanquàm certū dogma, assertionem approbare. Vtroque modo vsus est Sextus eodem in loco, ita scribens, ὁ ἄνθρωπος δὲ δόγμα πικρῶν, ὡς ἔπαρξον ἡγήται πρὸς ἄλλα ἐκείνη ἐλέγεται δόγμα πικρῆν. Vsus est & tertio alibi, ὁ δὲ πρὸς τὸν δόγμα πικρῶν, ἢ πρὸς τὸν φαντασίαν, &c. vbi ὁ δόγμα πικρῶν interpretatus sum Qui dogmaticè pronuntiat. Apud Ciceronē alicubi decretum habere videtur esse δόγμα πικρῆν. Gell. vno verbo Decernere pro eodē dixit, lib. ii. cap. 5, sed addens statuere.

nam de Pyrrhoniis loquens, scribit, Nihil enim decernunt, nihil constituunt. Cæterùm *δογματίζειν* & *δογματικὸς* ἀποφαίνεσθαι eodem sensu dicuntur.

V. autē] Hi duo tertiæ Academiæ authores fuerūt. Vide infra, pag. 58 & 60. Vide & Ciceronē in Lucullo.

V. de mer.] Verti *ἀνώτατω φιλοσοφίαι* generalissimæ philosophandi rationes. quoniam alibi apertè dicit ea significatione *δύο τὰ ἀνώτατω κεφάλαια*. Eodē sensu Galenus artis medicinæ esse dicit *δύο τὰ ἀνώτατω μέρη*. Idem ad Glauconem, *τὰ ἀνώτατω γῆν* dixit. q. d. suprema, id est summa: scribens, *οἱ μὲν γὰρ ὅπῃ τῶν παρῶν καὶ ἀνώτατω γῆων ἰδύουσι, ἀρκούμενοι ταῖς ἀπὸ τούτων ἐνδείξεσι*. Idem, *ἀπὸ τῶν παρῶν καὶ ἀνώτατω γῆων ἀρξάμενος*. Laetius in Zenone, *τῶν δὲ παρῶν τὰ ἀνώτατω εἶναι γῆν πῆταρα*. Ideo autem exempla huius significationis proferenda existimaui, ne quis *ταῖς ἀνώτατω* intelligat antiquissimas, quasi *quæ πρὶν ἀνώτατω χρόνις* (id est ad verbum, non, superioribus temporibus, sed supremis) in usu fuerint. Eodem quoque modo dicuntur & *τὰ ἐπιπανα βελτιότατα γῆν*, ut *τὰ ἀνώτατω*. atque adeo ipse Sextus in sequentibus *ἐπιπανα βελτιότατα ἔσποιν* ea significatione ponit, illis opponens *τοῖς ὑποβελτιόταται*. vocās *ἐπιπανα βελτιόταται* quasi dicas supergressos. id est superiores, aut eminentes supra alios. quod nihil aliud est quàm generalissimos. Itidem *ὑποβελτιόταται*, perinde ac si quis dicat subgressos. id est, sub aliis constitutos, & illis subiacentes, tanquam inferiores. Galenus certè *ταῖς γνηστοῖς* eodem sensu quo *ταῖς ἀνώτατω* dixit.

V. nes] Hic tria philosophiæ genera, siue tres philosophandi rationes, (aut quocunque modo quis *φιλοσοφίας* interpretari volet) a Sexto constituuntur, Dogmatica, Academica, Sceptica. At verò Diogenes philosophos diuidit duntaxat in Dogmaticos & Ephecticos. Galenus autē (si eius est liber qui *περὶ φιλοσόφου ἰσοχρίας*

inscribitur) ἀρέσας appellās quas hīc Sextus nominat φιλοσοφίας, eas esse dicit ἑρμηνεύσας quatuor, δογματικὴν, σκεπτικὴν, ἐλεγκτικὴν, μικτὴν, addens esse ἐλεγκτικὴν (q. d. cōtentiosam, aut litigiosam, vel potius altercatricē) eam quæ sophismatibus nititur. μικτὴν (id est mixtā) quæ nōnullis quidem dogmatibus assentitur, de multis tamen dubitat. Sed longè meliorē esse nostri Sexti diuisionem manifestum est. Diogenes enim vnam speciem necessariam omisit, Galenus autem eandem ipse quoque prætermisit, & duas minimè necessarias adiecit. Omisit enim vterque Academicam philosophiam, quòd eandem cum skeptica esse existimaret. Quod falsum esse probat Sextus huius libri cap. 33, discernen quod inter vtranque est clarè exponens. Gellius quoque differentiam aliquam inter illas annotat, lib. II. cap. 5. Quod autē ad ἐλεγκτικὴν & μικτὴν attinet, ἐλεγκτικὴ quidem, quatenus sophismatibus nititur, vera philosophia esse non potest. At μικτὴν, id est partim dogmaticam, partim ephēcticam, nullā esse posse hinc patet, quòd ex quo semel quis aliquid ἐδοξμάσσει, à skeptica secta planè cœpit desciscere, nec Scepticus amplius appellari potest, etiamsi alioqui in multis sit ζητητικὸς, siue ὑπορητικὸς. Ac certè pro me facere videntur quæ de Platone dicuntur à Sexto eodem cap. 33.

Ib.] pro Dogmatica dicere poterā Decretoria, quū δόγμα sit decretum, vt antea dictū est. Sed haud multo minus durum videtur δογματικὴ φιλοσοφία, Decretoria philosophia vertere, quā δογματικοὶ φιλόσοφοι, Decretorii philosophi. de quo paulo antè mētionem feci. Sed nec aduerbium δογματικῶς ausus sum reddere Decretoriè, sed alicubi Dogmaticorum more, alicubi Dogmaticè interpretatus sum. vt capite 23, ἡγεῖναι δογματικῶς ἢ ἀναίρειν. Sed & aliis modis verti pro re nata, vt in hoc loco cap. 25, τὸ δογματικῶς ζητημῶν, verti,

Ex iis quæ dogmaticorum quæstionibus agitantur.

V. ca aut. Non sine causa ad interpretationem τοῦ ὑποτυπωτικῶς adhibui aduerbiū breuiter, sed quia idē alibi dicit συνθεμῶς καὶ ὑποτυπωτικῶς, & variis in locis suam claudere de re aliqua disputationem volens, dicit, Hæc sufficere possunt ὡς ἐν ὑποτυπώσῃ. Vt initio cap. 28, καὶ ποσούτων ἀρέσῃ τῶν φωνῶν ὡς ἐν ὑποτυπώσῃ διζελθεῖν. Et circa finem huius libri primi, καὶ ἵνα μὴ καὶ ἕκαστον λέξῃ ἐκείνων τὸν ὑποτυπωτικὸν ἔσται τῆς συγγραφῆς. Præterea etiam respexi ad illa, ὡς ἐν τύπῳ, & τύπῳ λέγειν, λαμβανέειν, ἀποδεικνύειν. Scio interim, potuisse ὑποτυπωτικῶς aliter quoque exprimi, videlicet hoc modo, Breuem quandam informationem vel summariam ob oculos ponentes, Varro de lingua Latina, Quæ videretur analogia in oratione vt breuiter potui informari. Id est ὑποτυπωτικῶς διζήλητον, aut vno verbo ὑπετυπωσάμεν. Quanuis enim alicubi ad ὑποτυπωτικῶς adiungat alterum aduerbium συνθεμῶς, non dubiū est tamen quin συνθεμῶς in ὑποτυπωτικῶς inclusum etiam censeretur possit. Sciendum est autem ὑποτυπωτικῶς dicere habita ratione inscriptionis huius opusculi (appellatur enim πρῶτον τῆς ὑποτυπώσεως) & hunc titulum mutuatum esse ab Ænesidemo Sextū crediderim. nam illum ita inscripsisse quosdā suos libros constat. Sed Diog. Laertius vno in loco citat Ænesidem ἐν τῇ εἰς τὰ πρῶτα ὑποτυπώσῃ, in altero, ἐν τῇ δευτέρῃ τῆς πρῶτης ἐπιπέρας λέγειν. Porro vocem Græcā in titulo huius libri retinui quòd alioqui longis periphraσεως ambagibus vtendum fuisset. nam Pyrrhonias hypotyposes interpretans Phyrhonias informationes, nequaquā mihi satisfaciebam: & potius ita vertissem, Præcipuorum sectæ Pyrrhonix capitū summaria & dilucida informatio. Capitum autem dicere voluissem, non dogmatum, nec præceptorum, ne in ipso limine impingerē.

& titulo ipsius operis aliquid eius professioni non consentaneū affingerem. Sed nec doctrinæ Pyrrhonia, eandem ob causam, dicere ausus fuisset. Nam & institutionis appellatione inuirus ob id ipsum alicubi usus sum. At vocem hanc capitum reprehendere non possit qui eam in eodem sensu apud Ciceronem legit cum alibi, tum hic, Quatuor sunt capita quæ concludunt nihil esse quod nosci, percipi, comprehendî possit. Sed ne hoc quidem silentio prætereundū est, quum dicitur *πυρρώνειοι ὑποτυπώσεως*, perinde esse ac si diceretur *ὑποτυπώσεως ἢ πυρρώνειων*, ut hic genitius sit neutrius generis. Imò in hoc ipso titulo *πυρρώνειων ὑποτυπώσεων βιβλίον ὑπόπτον*, sic accipiendum cēserem *πυρρώνειων*, (ut videlicet perinde foret ac si dixisset *βιβλίον ὑπόπτον ὃ Σέξτος τὰ πυρρώνεια ὑποτυπώσται*, vel *ὑποτυπώσεως διαζέχεται*) nisi alibi legissem *πυρρώνειοι ὑποτυπώσεως*.

Iam verò quod ad authorem huius operis attinet, eius mentionem Suidas facit, facit & Diogenes Laertius in Pyrrhone: sed neuter *ἑμπεικῶν* eum cognominat. Nec dubito quin vulgare *ἑμπεικῶν* cognomē ex errore ortum fuerit, quod *ἑμπεικῶν ὑπομνήματα* scripserit, quorum ipsemet cum alibi tum in disputatione aduersus grammaticos meminit.

V. deatur] Aduerbiū *ἰσοκῶς* interpretatus sum Historico more. Hoc autem ita intellige, eum historicos imitari in eo quòd historici res simpliciter, ut audiuerunt, aut viderunt, narrare contenti esse possint, nec suum de illis iudiciū interponere necesse habeāt: imò pleraque cōmemorēt quæ fando audiuerūt, quū alioqui rem ita se habere nequaquam affirmant, neq; certò sibiipsis persuadeant. Vnde & in fine capituli 23 dicit de Sceptico, *οὐκ ἀπαγγελκῶς ὡς πεπιθήσιως διποραμόλιδρος, ἀλλ' ὁ πάρος διηγουμόλιδρος*. & in fine 25, de eodem

ἀλλὰ τὸ ἑαυτὸ πάρος ἀπαγγέλλοντος. adeo ut ἰσολεκῶς idem sit propemodum quod διηγηματικῶς. Ideo autē admo-
neo nequis ἰσολεκῶς accipiat eo sensu ut veritatem in
historiographis non requiri dicat Sextus. Cōtrā enim
veritatem à nonnullis historix animam vocitatam es-
se seimus. vnde & historicam fidem dixit Naso, tertii
Am. eleg. 11,

Exit in immensum fœcunda licentia vatum,

Obligat historica nec sua verba fide.

V. eius] Nomē ἔννοια quod à me redditur mens (eo
sensu quo accipitur pro ea quam vulgò intentionem
appellamus) verti etiam potest, me non repugnante,
notio, ut Cicero alicubi interpretatur. Sed & λόγους,
quod verti orationes, scio potuisse aliter etiam trans-
ferri. Verùm rationes interpretari consentaneū huic
sectæ non fuisset: & postquam diligenter expendi ar-
gumentum cap. 7, 8, 9, 10, in quibus hosce λόγους expo-
nit, nihil aliud his λόγους mihi significare visus est quā
ea quæ de sua secta Pyrrhonii profitentur, videlicet
se non δογματίζειν, se αἰρεσιν non habere, (si hanc in vul-
gari significatione accipiamus) physiologiam à se tra-
ctari consentaneo suæ sectæ modo: item se apparentia
non euertere.

¶ P. 10. V. rum] Vocat hic τὰ σκεπτικὰς ἀποφάσεις quas
alibi τὰ σκεπτικὰς φωνὰς nuncupat: ideòq; ἀποφάσεις di-
cta, aut voces simpliciter hic interpretari possumus: at
secus cap. 20, vbi ἀποφάσεις opponitur τῇ κατηφάσει.

V. Skept.] Institutio mihi est ἀγνοῖα, sicut iam in a-
liis duobus præcedentibus locis, nō quòd mihi satisfaciat
planè hæc interpretatio, sed quòd aptiorem in-
venire non possim. Quoties enim institutionem au-
dimus, statim docentem & discentem imaginamur,
quos hæc secta evertit. Ideòque fortasse rectius institu-
tum interpretaremur. nam & Cicero Platonis institu-

tum eo sensu dixisse videtur. Idem verò sectam & institutionem alicubi copulat. vnde videndum est annon ἀρχαίω sectam vertere possimus. Porro Aristoteles non simpliciter ἀρχαίω, sed ἀρχαίω λόγῳ hanc nuncupat, ita scribens, ὅτι μὲρ αὐτῶ πτωχικῶν εἶτε ἀριστων, εἶτε ἀρχαίω λόγῳ, εἶτε ὅτι καὶ ὅπως ἐγγλη πῆς καλεῖται αὐτῶ, οὐδὲ εἰς αὐτὸ φρονῶν ὁρῶν ἐστὶ φάσι, ἡ γὰρ. Scimus autē Sextum antea, cap. 1, inter φιλοσοφίας eam recensuisse: quod Aristocles pati recusat, vtrpote subiungens, ἐγὼ μὲρ οὐδὲ φιλοσοφίαν οἶμαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀγαροῦσαν γὰρ δὴ ταῖς τῶ φιλοσοφείν ἀρχαίς. Et ipse quoque Sextus cap. 2, dicit quidem πῶς ἀκριστοῦ τῆς σκέψης ἀπὸ τῆς ἀρχαίω κειμένων αὐτῆς φιλοσοφίῶν, sed tamen alio quoque modo φιλοσοφίας nomen accipiens, subiungit, εἰδικὸς δὲ λόγος ἵεν ὡς παρὰ ἕκαστον μέρος ἢ καλουμένης φιλοσοφίας ἀντιλήξις. Caterum capite sequenti σκεπτικῶς δυνάμιν appellabit. Alicubi etiam σκέψιν ponit ἀπὸ τῆς σκεπτικῆς ἀρχαίης.

V. quæst.] Verti σκέπτεσθαι vti scepfi, quod à vocabulo recepto discedere non auderem. Sed hic latius quid sit σκέπτεσθαι explicabō, si prius Gellii expositionē attulerō. Ita enim caput quintū libri ii exorditur, Quos Pyrrhonios philosophos vocamus, ii Græco cognomento σκεπτικοὶ appellantur. Id ferme significat quasi quæsitores & cōsideratores. nihil enim decernūt, nihil constituūt: sed in quæredō sēper cōsiderandōque sunt quidnā sit omniū rerum de quo decerni cōstituique possit. Ac ne videre quoque planè quicquā nec audire sese putant, sed ita pati afficique quasi videant vel audāt: eaque ipsa quæ affectiones istas in sese efficiāt, qualia & cuiusmodi sint, cunctantur atque insistent. Hæc Gellius. Sed hoc addendum videtur, σκέπτεσθαι, quum ad Scepticorum sectam refertur, nō dici latè de qualibet consideratione, seu commentatione: sed ad illam restringi quæ est hominis responsionem ad
 quæstio-

quæstionē de qua interrogatus fuerit, meditantis, eamque aut affirmatiuam, aut negatiuam. Huiusmodi autem responsionem nemo vnquam à Scepticis extorsit, eò quòd dum σκέπτονται, dicunt sibi contraria circa idem apparere, ideòque omnia talia apparere vt æquū pondus πρὸς τὴν habeant & πρὸς ἀπίστας. vnde fit vt nunquam ultra σκέψιν egrediantur, sed in ea perpetuò defixi mancant. Sic autem apud Xenophontem dicitur σκέπειν δὲται qui aliquid considerat de quo interrogatus est, responsionem ad id meditans. Pro eodem dicitur & δὲ σκέπειν δὲται, quo vtitur quidam Scepticus apud Lucianum ἐν βίῳ πρὸς τὸν, dicens, ἐπέχω πρὸς τοῦτου καὶ δὲ σκέπτομαι. Cur autem Gellius σκαπτικοὺς dixerit appellatos quasi quæsitores, nihil causæ video.

V. Ephect.] Vide annotationem in pag. seq. vbi ἐπι-
χῆ explicatur.

V. Quinet.] Aduerb. σωμακώτερον verte Solidius: fortasse autem non malè etiam redderetur Plenius. Sed nec vtrūque perperam, vt opinor, cōiūgeretur ad maiorem aduerbii Græci expressionem, quòd ad verbum sonat corporalius. Cæterum Galenus quoque idem de Pyrrhone testatur, scribens, καὶ τὴν ἀγὰν ἠκρίβωται πῶς ἀπορητικῶς ὑποληθόντα Πύρρωνα. Nec cui tamè errandi occasionem præbeat mea interpretatio, quia πρὸς σκεπτικῶν τῆν σκέψιν verti sceptin tractauisse, malim reddere, Ad sceptin se contulisse. vel (minus quidem ad verbum, sed magis significanter) Ad sceptin se applicuisse. Dico autem errandi occasionem, quia ex illa interpretatione colligere posset aliquis scriptis persequutum esse Pyrrhonem sectam scepticam, quòd contra nihil cum literarum monumentis mandasse testatur cum alii, cum Aristocles & Diogenes Laertius.

V. que] Repone rationibus pro orationibus. Ex Cicerone autem sumpsi hæc verba Paria momenta. nam

Q. i.

quod hic dicit *πῶς ἐν ἀπικειμένοις λόγοις ἰσοδύναται* ille reddit Contrariarū rationum paria momēta. Ita enim in Lucullo, id est in 2 Acad. scribit, Nam in vtranque partem multa dicūtur. Horum aliquid vestro sapienti certū videtur, nostro ne quid maximè quidē probable sit occurrit. Ita sunt in plerisque contrariarum rationum paria momenta. Repono autem hic In vtranque partem pro In vtraque parte (quod in vulg. edit. habetur) ex aliis Ciceronis locis. Idem in fine libri i. earundem Acad. Huic rationi quod erat consentaneū faciebat, vt contra omnium sententias dies iam plerosque deduceret, vt quum in eadem re paria cōtrariis in partibus momēta rationum inuenirētur, facilius ab vtraque parte assertio sustineretur. In quo posteriore loco animaduerte expressum id ipsum quod à Sexto additur, Skepticos videlicet ob illam *ἰσοδύναται* deuenire ad *ἐπιζῆν*. Idem verò alibi *ἰσοδύνη* appellat paria in vtranque partem. Quòd si *ἰσοδύναται* ad verbum exprimere velimus, vertemus æqualem potētiam. quam vno quidem verbo, sed nō satis Latino, æquipollentiā, seu æquivalentiam vocare possemus. Sed pro eo quod Cicero paria momēta dicit, poterimus etiam par pōdus vel æquale pondus dicere. vt Contrariæ rationes paris ponderis, idem valeat quod Cōtrariarum rationum paria momēta. Nā apud Lucianū *ἰσοβαρεῖς λόγοις* quidam Skepticus appellat quos hic Sextus *ἰσοδύναταις*. Interrogatus enim quid sibi vellent lances quas circumferrebat, respondet, *ζυγασατῶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις, καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπειθύνω· καὶ ἐπιδαλᾷ ἀκριβῶς ὁμοίους τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἰδῶ, τότε δὴ ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον*. Porro *ἰσοδύναται* hanc ipsemet Sextus in fine huius cap. exprimit *πῶς καὶ πῶς καὶ ἀπίσιαν ἰσότητα*. Idem cap. 22 ait *ἐπίχω* proferrī ab eo qui declarare velit res sibi videri æquales *πρὸς ἐπίσιαν καὶ ἀπίσιαν*. Quinetiam cap. 24 ait, quum dicitur à

Skeptico πάντα ὅτιν ἀόριστα, intelligi αἰεὶτα debere μὴ
 πρὸς ἄλλα τῶν ἀσπικειμένων κατὰ τὴν ἰνὴ ἀπιστίαν. Existimo
 autē Aristoclem ἀδιάφορα eodem sensu dicere, id est,
 μὴδὲν διαφέροντα πρὸς πίσιν ἢ ἀπιστίαν, vel πρὸς ἀλήθειαν ἢ
 ψεῦδος. Longè enim fallitur qui ἀδιάφορα apud eum
 (vbi hanc vocem Skepticis attribuit) in recepta vulgò
 significatione accipiet. Ad illa autem Aristoclis ἀδιά-
 φορα pertinet hæc Ciceronis in Lucullo, Veri enim &
 falsi non modò cognitio sed & natura tollitur si nihil
 erit quod intersit. Et paulo post, Primum qui potestis
 non impediri quum à veris falsa non distent

V. mùm] Timon, vt testatur Aristocles, dixit τοῖς
 ἀδόξαστοις καὶ ἀκλιμένοις καὶ ἀκραδακίπυς πρὸς ὅτιν
 μὴ ἀφασίαν, ἐπιπτα δὲ ἀπαεραξίαν: Aenesidemus autem,
 voluptatem. Vbi animaduertendum est ἀφασίαν dici
 quam ἐποχὴν appellauit Sextus. Porro & Galenus τὴν
 εἰς ἑκάτερα ἑπιχειρήσιν αἰτ (ex veterum Academicorum
 iudicio) πλεονάζει εἰς ἐποχὴν. appellans, vt opinor, τὴν εἰς
 ἑκάτερα ἑπιχειρήσιν argumentationem in vtrâque par-
 tem, non autem præparationem, vt Erasmus vertit. Est
 enim ἑπιχειρήσις (meo quidem iudicio) quasi aggressio
 per argumentationem, seu ratiocinationem. Vnde &
 ἑπιχειρήματα dici puto argumētationes quibus velut
 aggredimur aduersarium. Quoniam autem ex huius-
 modi argumentatione & propositione rationum in v-
 tranque partem tandem illa ἰσοδύναμα τῶν λόγων emer-
 git, ideo illam in epochen desinere tradunt.

V. verò] Hanc ἀπαεραξίαν exprimere voluit Cicero,
 ita scribens in Lucullo, Sed quæro quādo ista fuerint
 ab Academia vetere decreta, vt animum sapientis com-
 moueri & cōturbari negarent. Id est, ἀπέεραχεν ἔδ). vel,
 vno verbo, ἀπέεραχεν. Ego ἀπαεραξίαν alicubi reddidi
 imperturbatum animi statum. Alicubi, Vacuū à per-
 turbatione animum. Est etiam vbi verterim Vacuita-

Q. ii.

tē à perturbatione, sicut & hīc. Sed nihil impedit quāsi etiam aliquis tranquillitatem animi interpretetur. Is enim demum trāquillus est animus qui omni perturbatione caret. Ipse autem paulo post ἀπειραξίαν definit ψυχῆς ἀσχολησῶν καὶ χαλλώσῃτα, id est vacuitatem perturbationis in animo, & trāquillitatem. Sed vertere etiam potui, animum minimè turbulētum, & serenū. Nam animum turbulentum dixit Cicero animum serenum (id est χαλκίον ad verbum) Ouidius. Potui etiam reddere, minimè turbidum, & tranquillum. Nam hæc duo (quæ mari frequenter tribuuntur) Cicero quoque inter se opponit. Quinetiam χαλλώσῃτα ψυχῆς animum placidum interpretari licet, quia quod χαλλώω θαλάσσειν dicunt Græci, Latini vel tranquillum, vel placidum mare vocant, & ab eo petitam esse metaphorā constat.

V. tem] Sexti verba sunt, ἢ καὶ τὸ περιεργον, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ τὸ διώασαι. Id est, Non curiosius. Vel, Non anxia quadam obseruatione vsus huius verbi, sed simpliciter, quatenus potest. Sic alibi δογματικὴν περιεργίαν dicit. Præterea in fine huius libri itidem de vsu vocabulorū loquens, οὕτως καὶ ὁ μεθοδικὸς κοινότητι λέγει, καὶ δῆκαιν, καὶ τὰ περιεργὰ πλήσια ἀπειρέργως. Præcesserat autē paulo antè, παρὸς τὰ καὶ τὸ ἀδόξατον καὶ ἀδιάφορον ἢ χερίσως ἢ ὀνοματίων κοινὸν ἔστι ἢ ἀργῶν. Vt autem Sextus dicit οὐ καὶ τὸ περιεργον ἀλλ' ἀπλῶς, ita Aeschines contra Ctesiphontem scribit, ὅταν οἱ ὄξ ὀνοματίων συκκίμωτος ἀΐθρατος, καὶ τούτων πικρῶν καὶ ἀπειρέργων, ἐπιτα ὅτι τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἔργα καταβύνη.

¶ P. II. V. menis] Aduerbiūm ὁ ἀλλάξ verti hīc permutatim, alibi autem aliter, prout mihi alia interpretatio in mentem venit: vbi que tamen eodem sensu. Inteligit autem, Aut phænomena noumenis, aut noumena phænomenis.

V. altera] Cicero ἐπιχωῖ interpretatur Assensionis retentionem. Idem vim verbi exprimens, ita scribit in Lucullo, Contineo igitur me ne incognito assentiar. Nam Cōtineo me ne assentiar, nihil aliud est quàm ἐπιχω. Alibi autem dicit Se ab assensu sustinere, item Añensum sustinere, vel assensionē. Quinetiam alicubi Assertionem sustinere eodē sensu ponit. Idem quum ira scribit, Quum se à respondēdo vt aut approbet quid aut improbet sustineat, vt neque neget aliquid, neque aiat, nihil aliud dicit tot verbis quàm ἀπαν ἐπιχω. Inuenitur etiam apud eum A certis cohibere assensum pro ἐπιχω μετὰ τῶν δὴλων. Gellius autem ἐπιχω videtur interpretari voluisse cunctari & insistere, ita scribens de Scepticis lib. ii. cap. 5, Ac ne videre quoque planè quicquam, neque audire sese putant: sed ira pati afficique quasi videant vel audiant. Eaque ipsa quæ affectiones istas in sese efficiant, qualia & cuiusmodi sint, cunctantur atque insistent. id est, ἐπιχωισι μετὰ τῶν ποῖα ἔστι χεῖ φύσιν. Nam editiones in quibus legitur cunctantur, sequor potius quàm quæ habent contantur. id est percontantur. Accipio autem cunctantur pro hæsitāt. Nam & Cicero alicubi cunctari & hæsitare copulat. Fateor tamen duriusculum esse hoc loquendi genus, Cunctantur atque insistent qualia sint, pro Cūctantur respondere de hoc, qualia sint. Id est, Hæsitant de respōsione ad hoc, qualia sint, &c. & vt dixi, ἐπιχωισι μετὰ τῶν ποῖα, &c. Quoniam si verbū verbo exprimere velimus, exponemus potius ἐπίσταται, à quo verbo deductum nomē ἐπίστασις vsurpatur à Luciano de quodam Sceptico: & quidem facetissimè, suo more, in hoc verbo ludit, ἐπιβίων ἀργισίης. Cuius tamē loci sensum interpres non assequutus est, imò ab eo longè recessit, quippe qui ἐπίστασις, qua Luciano significare vulgè restitutionem, siue insistētiam,

Q. iii.

(si à verbo insistere hoc nomē formare fas est) interpretatus est sapientiam, absurdissimum sensum efficiens, quia videlicet ὀπίσασιν (quod ab ἐπίσασιν deductum est) ab ὀπίσασμαι, vnde & ὀπίσασμαι, ortum esse credidit. Hic autem error in interpretatione τῶ ὀπίσασιν commissus reuocat mihi in memoriam locum Xenophontis ἐν ἀναβάσει, in quo itidem vocem ὀπίσασιν quidam non intelligentes in ὀπίσασιν perperam mutauerunt: & hanc tamen lectionem interpretes nonnulli sequuti sunt. Qua de re admonui in annotat. Xenophōti editionis meae adiūctis. Sed vt ad ἐπιχλω reuertamur, Sextus infra tradit eam dictam ἀπὸ τῶ ἐπιχλω δυνάμει τὴν διανοίαν ὡς μὴτε πρῶται πρῶται, μὴτε ἀειρεῖν. Hic eodē sensu dicit esse τῶσιν διανοίας, nimirum τῶσιν ponens αὐτῆς ὀπίσασιν cuius modō meminimus. Galenus autem latè ἐπιχλω accipiens, eam ἀειρεῖν esse dicit.

V. Quinet.] Dixit & pagina præced. sectam Scepticam à Pyrrhone Pyrrhoniā denominatam. sed hoc improbat Theodosius apud Diogenem Laertium, vt videbis pag. 203. Sic autem loquitur hic Sextus, καὶ ὁ Πυρρώνης δὲ φιλόσοφος διδάσκει τὴν τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς ἐννοίαν συναποδέδοται, ἔστι γὰρ ὁ μίττων ταύτης τῆς διδάμει. Vbi διδάμει diuersè accipitur nani quum dicere διδάμει (συναποδέδοται τὴν ἐννοίαν τῆς σκεπτικῆς ἀγωγῆς) eodem modo accipit διδάμει quo in his locis, τὸ φαινόμενον διδάμει τὴν φαντασίαν καλοῦντες. Item, ὅταν λέγῃμεν πλάπτιαν, δυνάμει λέγῃμεν πλάπτιαν ὅσον. Item, ὁ γυνὴ λέγῃμεν τὰ χαρῆν, δυνάμει πῆσαι καὶ τὸ μίχασται δοκεῖν αὐτῆς, τὸ τὰ χαρῆν ἴσθαι. Ac ne tam procul exempla petamus, quod legis in fine pag. proximè seq. in mea interpretatione, At Scepticus voces suas profert ita vt quæ possint à seipsis circunscribi, ita legitur apud ipsum Sextum, ἡ δὲ σκεπτικῆς τὰς φωνὰς αὐτῆς προσφέρει ὡς διδάμει ὑπὲρ αὐτῆς ἀειρεῖν ἀφασταί. perinde ac si diceret, ὡς διδάσασμαι ὑπὲρ

εαυτῶν περιγραφεῖσθαι. vt apparet ex hoc cap. 28 loco, vbi
 de iisdem φωναῖς scribit, ὅπου γε καὶ ὅφ' εαυτῶν αὐταὶ ἀραι-
 ρῆσθαι λέγουσιν διῶν ἄλλ', ἐμπεριγραφομένης ἐκείνοις περὶ αὐ-
 λέγονται. Id est (permutando generaloquendi) ἀραιρῆ-
 σθαι λέγουσιν διῶν αὐτῶν. Sic igitur & in eo de quo nunc a-
 gitur loco διῶν αὐτῶν ἑναποδέδονται, perinde est ac si di-
 xisset διῶν αὐτῶν ἑναποδέδονται. vt sit sensus, Pyrrhonii
 quoque philosophi notio cum notione Scepticæ se-
 ctæ tradita esse potest. Vel, Ad Pyrrhonii quoq; phi-
 losophi notionem valet Scepticæ institutionis notio,
 quam tradidimus, aut exhibuimus, seu assignauimus.
 Fateor interim non vbique posse datiuum διῶν αὐτῶν ita
 resolui. nam si pro ὅταν λέγουσιν πλατείαν, διῶν αὐτῶν λέ-
 γουσιν πλατείαν ὁδόν, dixeris, ὅταν λέγουσιν πλατείαν, διῶν αὐτῶν
 λέγουσιν πλατείαν ὁδόν, aliud quiddā significare videberis.
 Quare διῶν αὐτῶν λέγουσιν πλατείαν ὁδόν, interpretor, Idem
 valet, vel Tantundem valet ac si diceremus πλατείαν ὁ-
 δόν, vel, Perinde est ac si diceremus πλατ. ὁδ. Eadem
 est & sequentis exempli ratio. Similis autem est vsus
 huius vocabuli in isto Aristoclis loco, vbi de Ari-
 stippo ita loquitur, ἀλλ' οὐδὲν ἰδὼν εἶπεν ἐν ταῖς φανεραῖς ἀπὸ
 πέλοις διελέξατο, διῶν αὐτῶν δὲ τῆς ἀδαμωνίας τὴν ὑπόστασιν
 ἐλεγεῖν ἐν ἡδοναῖς καὶ ἄλλ'. Subiungit enim, αἰεὶ γὰρ λόγους ἀπὸ
 ἡδονῆς ποιούμενος, εἰς ὑπόμην ἢ γε τοῦ παροπύοντα αὐτῶν τοῦ
 λέγειν τέλος εἶναι τὸ ἡδέως ζῆν. Aliter etiā accipitur διῶν αὐτῶν
 apud philosophos, videlicet quā ἀντιδραστεύεται τῇ ἐνερ-
 γείᾳ. nam διῶν αὐτῶν & ἐνεργείᾳ, ita χτ' ἐνεργείᾳ & κατ' ἐνέρ-
 γειαν opposita esse scimus. Iā verò quod ad διῶν αὐτῶν
 attinet, quo vtitur idem Sextus in eo loco quem ini-
 tio huius annotationis protuli, aliter accipi debet, vi-
 delicet vt initio capitis præcedentis.

V. turb.] In vertendo μεγαλοφυεῖς periphrafi Cice-
 roniana vsus sum, Abundantia quadam ingenii præ-
 stantes. Sed rectius viri hoc quidem loco dixissem,

Q. iiii.

quàm homines. quod tamen discrimen leue est.

¶ P. 12. V. est] Possis etiam interpretari, & quidem melius fortasse, *Omni rationi rationem, &c.* Vide Ciceronem.

V. quibus] Græcam vocem phantasiam retinui, nō quòd nescirem quomodo eā vertat Cicero, sed nequis in ambiguitate vocis Latinæ falleretur. Nam visum, quo Cicero *φαντασίαν* reddidit, alia quoque significare scimus. Quum autem variis in locis interpretetur visum, alicubi tamē visionem etiam vertit in Lucullo. Et ibidem ita scribit De sensibus ipsis quædam dixit noua, quos iunctos esse censuit è quadam quasi impulsione oblata extrinsecus, quā ille *φαντασίαν*, nos visum appellemus licet. At Quintilianus vno in loco *φαντασίας* interpretans, per quas (inquit) imagines rerum absentium ita repræsentantur animo vt eas cernere oculis ac præsentēs habere videamur. Alibi autem scribit, Quare capiendæ sunt illæ, de quibus dixi, rerum imagines, quas vocari *φαντασίας* indicauimus. Sed rursus alio in loco, Theonem Samium pictorē concipiendis visionibus (quas *φαντασίας* vocant) dicit fuisse præstantissimum. Vt autem pictoribus sic & poetis scimus peculiare quædam esse *φαντασίας*, quas quo Latino vocabulo aptè exprimere possimus alii viderint. nobis de primaria & generali huius nominis significatione agere propositum est. Addo igitur, nos ex Cicerone non tantum visa seu visiones simpliciter appellare posse, sed etiam significantius, visa in animos impressa. Ita enim in eodem Lucullo scribit, Vt etiam illud absurdum sit quod in eerdū soletis dicere, quū visa in animos imprimantur, non vos id dicere, inter ipsas impressiones nihil interesse, sed inter species & quædam formas eorum. Quasi verò non specie visa iudicentur, quæ fidem nullam habebunt

sublata veri & falsi nota. Quinetiam visis pellendi
 vim tribuit idem. nam ita in eodem libro scribit, Sed
 id disputari poterat subtiliter, quanto quasi artificio
 natura fabricata esset primùm animal omne, deinde
 hominem maximè. quæ vis esset in sensibus, quemad-
 modum prima visa nos pellerent, deinde appetitio ab
 his pulsa sequeretur. Idem in eodem libro, Visa enim
 ista quum acriter mentem sensumue pepulerunt, &c.
 De quib? locis postea dicitur. Gellius huic Ciceronis
 interpretationi acquiescens, ita scribit, de Pyrrhoniis
 & Academicis philosophis loquens, Sed ex omnibus
 rebus perinde visa fieri dicunt, quas *φαντασίας* appel-
 lant: non ut rerum ipsarum natura est, sed affectio a-
 nimi corporisve est eorum ad quos ea visa perueniunt.
 Hæc Gellius. Sed pro his, Ad quos ea visa perueniunt,
 dixisset, ut opinor, Cicero, Quorum animis hæc visa
 imprimuntur. Porro ut *φαντασίας* interpretatur Cicero
 visa, ita *φανταζέσθαι* videri, in hoc Timæi Platonici lo-
 co, *ὅτι ἴα δὲ φανταζέσθαι τὰ φέροντα*. Nā pro Græcis hisce
 verbis eius versio habet, Dextra autem videntur quæ
 laua sunt. Idē hunc eiusdem Platonis Polit. lib. 9. lo-
 cum, *καὶ ἡ κίσα ὡς φέρομαι τὴν αἰὸς ἢ φανταζέσθαι ἢ ἐνυ-
 πτίων*, ita reddit, Tum ei visa quietis occurrent trāquil-
 la atque veracia. At ego *φανταζέσθαι* his in locis expone-
 re malim apparere quàm videri: sicut & in isto, qui in
 eodem Timæo legitur, *ὅτι αὐτὰ πῖ ἰδὲν λαμβάνει καὶ σί-
 λον λιπαρὸν πὲρ φανταζέσθαι*. Ut autem *φανταζέσθαι* vertit
 videri, sic & *φαίνεσθαι* cerni in eodem Timæo. Hoc tamē
 nemo negare possit, *φαίνομαι* (si verbum verbo expri-
 mēdum sit) potius esse appareo quàm cernor, seu vi-
 deor. Quum autem *φαντασία* ab eo derivatū sit, atque
 adeo ipse Sextus tradat nos *τὴν φανήσθαι δυνάμει τὴν φαν-
 τασίαν καλῶν* (quod loquēdi genus paulo antè exposui)
 videndum est annon melius *φαντασίας* aliquo ab Ap-

pareo deducto nomine exprimeremus. Apparentiam scio Latinè non dici, apparitionem autem Latinos alio sensu vsurpare: sed quid si, cogente necessitate, eisdem significationi, cui & ipsum verbum appereo seruit, accommodemus? At quæ necessitas aliam vocem quàm visum quærere nos cogit obiciet aliquis. Dicã quod sentio. Quum dico me videre aut cernere equũ album, perinde est ac si dicerem, Equus quem video, vel cerno, est albus. At hoc nũquam Scepticus, quatenus est Scepticus, dixerit. hoc enim esset ab ipsa Sceptices professione desciscere, quæ est οὐδὲν πισχεῖται πείθει, & πρὸ οὐδενὸς δεξιέσθαι οὐδ' ἀξί, id est, nihil assertionem approbare, sed πρὸ πάντων ἐπιχειρῶν. adeo vt quo quidque colore aut quo sono sit se nescire dicturus sit, sed tantũ sentire affici se velut ab hoc vel illo colore, & tanquam ab hoc vel illo sono. Qua etiam de causa inducit Lucianus quendam huius sectæ philosophum se μήτι ἀκούειν μήτε ὄραν profitentem. Et hoc alii quoque passim illis exprobrant, quòd videlicet sensus eripiant, vt loquitur Cicero. Atque adeo Gellium paulo antè audiuius ita loquentem de illis, Ac ne videre quoque planè quicquam nec audire sese putant, sed ita pati afficique quasi videant vel audiant. Quod tamen mera calumnia erat. sed huius ansam præbuit Sceptica loquendi forma, talis qualem modò proposui. Denique si verum est quod Sextus dicit, φαντασίαν tantundem valere quod φαινόμενον, qui φαντασίαν interpretabitur visum, eodem modo & φαινόμενον interpretari queat. At consideremus in vno quopiam Sexti loco, exempli gratia, quàm incommoda sit (nequid grauius dicam) illa interpretatio. Quum ita scribit, ὁπότε δὲ ζητῶμεν εἰ τι οὐδὲν ὄντι τὸ ἰσοκλήμενον ὁποῖον φαίνεται, τὸ μὲν ὅτι φαίνεται διδόμεν, ζητῶμεν ἢ οὐ πρὸς τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ πρὸ ἐλαίον ὃ λέγεται πρὸς τὸ φαινόμενον. si hic φαίνεται

Veritas videtur, id est cernitur, planè à mente authoris
 discedis, eiusque sententiam peruertis. Quare quòd
 verbum videtur ambiguum sit, malui φαίνεται ubique
 vertere apparet. Et quum dico Hoc apparet album, nò
 intelligo, Manifestū est hoc esse albū, sed perinde est
 ac si dicā, Hoc speciem albedinis meis oculis obiicit.
 Accipio autē speciē sicut Cicero, quū dicit, Eadē est in
 somnis species eorū quæ vigilātes videmus. A nimad-
 uerte enim cum nò dixisse visio, sed species: & ita dis-
 tinxisse ac si Græcè dixisset ἡ αὐτὴ ἐστὶ φαντασία κατὰ ὕ-
 πνοις, vel ὄναρ, ὡν ὁ ῥῶδρ ὕπαρ. vel ἡ αὐτὴ ἐστὶ φαντασία κατὰ
 δειδοισιν ἐκείνων ὡν ἐξηγηρότες ὀρέμεν. At Sceptici dis-
 crimē hoc tollunt, dicentes se nescire vtri assentien-
 dum sit. Clarum autem erit quod docere volo, ex hoc
 loco Galeni, ἐπιδή γὰρ ἐνια μὲρ εἰς μὲν ἢ βλέπειν, ἢ ἀκούειν,
 ἢ ὄλκωσ ἀιδάσεται, κατὰ τὸν ἐν ὀνειροῖς καὶ μαλαίαις ἐνια δὲ
 εὐκ οἰόμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἀληθῆσαν ὀρωδρ ἢ ὄλκωσ
 ἀιδάσεται μὲν τῶν πρὸς τὰ δεύτερον πάντες ἀνθρώποι, πλὴν Ἀχρε
 δημακίων τε Ἐτυρρώνειων, εἰς βεβαίαν γῶσιν ἢ κεν νομίζου-
 σιν, ἀδὲ ὅτ' ἀρ ἢ ὡς παρόντων ψυχὴ φαίνεται. ψυδὲ τῶν
 ὑπάρχων. εἰ μὲν δὲ συλχωροῦσιν αὐτὸ τὸ ἢ οὕτως ἔχον, ὡς αὐτὸ
 φαίνεται ἐν οἷς χρεοσι μὴτε τὸ μαινομένου τὸν σφρονοῦντα,
 μὴτε τὸ νοσοῦντα τὸν ὑγιαίνοντα, μὴτε τὸ κοίμω μὲν τὸν ἐξη-
 γηρότα πρὸτερον ὑπάρχων εἰς τὸν τῶν ὡραζμάτων γῶσιν.
 Observandum hic est desipientibus non ὄραματα sed
 φαντάσματα tribui, secundum vulgò receptam opinio-
 nem, at secundum Scepticos vtrisque pariter φαντά-
 σματα seu φαντασίας tribui, vtpote non discernentibus
 quod ad sensum attinet, eum qui sanæ sit mentis ab eo
 qui mēte alienatus sit. Qua de re ipse quoque Cic. in
 eo loco vnde verba quæ paulò ante citavi de prompta
 sunt, disputat. Sed iā satis superque meā sententiā expli-
 cuiſſe mihi videor de interpretatione nominis φαντα-

εία. Addo etiam hoc, si quis respōdeat φαντασίας apud
 Scepticos posse verti visa vel visiones, modò visa ac-
 cipiamus pro iis quæ nobis videre visi sumus, is ne-
 qi aquam nodum planè soluerit. nam quum φαντασίας
 non appellentur solùm quæ nobis videre visi sumus,
 sed etiam quæ audire, denique generaliter quæ aliquo
 nostrorum sensuū percipere nobis visi sumus, dura
 nimium foret hæc κατάχρησις appellationis visorum,
 ad reliquos omnes sensus accommodatorum. Sed quo-
 niam non is sum qui aduersus tantum virum, quātum
 scimus fuisse Marcum Tullium, certamen instituere
 vel ausim, vel possim, hæc ὑπὲρ τῆς φαντασίας, id est, δυ-
 νάμει ὑπὲρ τῆς φαινομένου, dicta existimentur καὶ τὸ φαινό-
 μενον. Ego certè nusquam apparentiam aut apparicio-
 nem interpretatus sum, ne audaculus iudicaret, sed po-
 tius imaginationē. Ita enim malui quàm cum Quinti-
 liano imaginem vertere. quem miror, quum vno in
 loco dixisset φαντασίας esse per quas imagines rerum
 absentium repræsentantur, postea ipsasmet imagines
 φαντασίας vocari dixisse. Nam quo alio nomine hunc
 actum repræsentandi imagines quàm imaginationem
 appellare possit? Et fateor quidem diuersas esse à Scep-
 ticornum phantasiis eas quas ibi Fabius describit, sed
 quin tamen interpretationem inde mutuemur & cum
 illis communicemus nihil obstat. Certè tum præfer-
 tim quum κατὰληπτικῶν ad φαντασίαν addunt, imagi-
 nationis nomen valde mihi conuenire videtur, vt κα-
 τὰληπτικὴ φαντασία dicatur comprehensius imagina-
 tio potius quàm visum cōprehensiuum. Porro quod
 imaginem vocat Quinilianus id φαντασμα esse vide-
 tur potius quàm φαντασία. Et quoniā sæpe istud no-
 men occurrit in hoc libro, de toto eius comitatu (vt
 ita loquar) dicendū mihi arbitror, vt melius eius vis
 cognosci à nobis ac percipi possit. Prius autem ad-

moneo, φαντασία planè mihi videri à πῆφανται tertia
 persona verbi φαίνομαι esse derivatū: vel potius verbū
 φαντίζομαι à πῆφανται, originem habere, à cuius prima
 prateriti persona πῆφαντασμαι sit φάντασμα, à secunda
 πῆφαντασαι sit φαντασία, à tertia autē πῆφαντασαι sit φαν-
 τασίν. ideoque miror cur Plutarchus in Placitis philo-
 sophorum φαντασίαν appellatam ἀπὸ τῆ φωνῆς dixerit.
 nisi fortè huc respexerit quòd verbū φαίνομαι, à quo
 derivatum est φαντασία, ἀπὸ τῆ φωνῆς deductum sit. Sed
 quid vetat primùm ex eodem Plutarcho nominis φαν-
 τασίας & cognatorum definitionem sumere? Imò verò
 operæpretium, vt opinor, fuerit. Audi igitur illum,
 sed Latinè, Budæo interprete, loquentem, Chrysippus
 differre inter se ait quatuor hæc. φαντασία quidè igitur
 affectio est in anima facta, quæ sui quoque efficiens
 præfert. veluti quum oculis perspicimus album, affe-
 ctio est in anima per visum facta, huicque affectiōni
 dicere possumus subesse album quod ciet. perindè que
 erit si per tactum aut odoratum huiusmodi affectio
 fiat. Dicta est igitur Γραῖα φαντασία à lumine. vt enim
 lumē & se & ea quæ collustrat demonstrat, ita phātasia
 ipsa se demonstrat, & sui quoque conficiens. φαντασίον
 est phantasiæ efficiens, vt album, vt frigidum, & om-
 nino quicquid animam citare potest, id est φαντασιον.
 φαντασιον inanis est attractus, affectus, inquam, in ani-
 ma à nullo phātaστο factus, veluti accidit in vmbra-
 tilem pugnā exercentibus, manusque inaniter inten-
 tantibus. Proinde viso subiacet visi quiddam confi-
 ciens, inani autem viso non item. At φαντασμα est ad
 quod rapimur phantastico & inani attractu. cuiusmo-
 di in mente captis furorèque percitis sunt. Hæc
 Plutarchus. Vide & Damascenum de iisdem. Verba
 autem sunt φαντίζομαι & φαντασιόσμαι. De verbi φαν-
 τίζομαι passiva significatione dictum fuit iam au-

tea. sed & φανταζω voce actiua reperitur pro Imaginem seu speciem præbeo, Repræsentio, Apparere facio, vt και τὸ φαντάζοντα ὡς κατ' ἄλλ' ἔθαν. Sed & compositum ἀναφαντάζω, in eadē significatione. item pro Phantasia seu phantasiis afficio, vt apud Basilium, ταῖς εἰνοβαρεῖς κεφαλὰς αἷ' ὅ ἐκ τῆς κρατάρης ἀναφερόμενος ἀτμός ἐκωμῶνται ἀναφαντάζῃ. At verò ἀφαντασία fit φαντασιόσμαι, idem significans cum verbo φανταζομαι, in actiua siue neutra significatione sumpto. (passiua autē huius verbi significationis exempla iam protuli.) Alex. Aphrod. in 2. De anima, ἡ δὲ αἰσθητικὴ διαίρεται εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ φαντασιόσθαι, καὶ τὸ μνημονεύειν καὶ τὸ συλλεγεσθαι. Hic quidem absolutè, pro Phantasia seu imagines animo concipere, Imaginari. At cum accusatiuo, vt apud Plutarchum, φαντασιώδεις δαμόνιον π. Sic & φαντάζωσμαι cum accusatiuo, vt φαντάζονται ἡ χεῖρας, apud Alexandrum Aphrodiseum. Sed ἀφαντασία fiunt etiam φαντασιώδεις, φαντασιαστὸς, & ἀφαντασιώπης. Plutarchus, φαντασιακοὺς & κατόχους πειθεῖ τοῦ προφύτας. Quirilianus lib. 6. c. p. 3, Ha: [φαντασίας] quisquis bene conceperit, is erit in affectibus potētissimus. hunc quidam dicunt ἀφαντασιώπων, qui sibi res, voces, actus secundum verum optimè finger. Habet autem & alias significationes φαντασία, sed quæ huius loci non sunt. At hoc prætereundum non est, nostrates omnia fere quæ enumerauimus verba in vulgarem linguā translulisse, Phantasie, Phantasier, Phantausme, Phantastique, vsu tamen aliquantum diuerso: præsertim quum dicunt aliquem esse magis phantasticum quàm mulam Papæ.

V. aff.] Συγκάθεσιν Cicero assensum, item assensionem, necnon approbationem interpretatur. Alibi autem hæc duo posteriora copulat. vt in Lucullo, Nunc de assensione atque approbatione, quæ Græci συγκάθε-

Σκεπτι vocāt, pauca dicemus. Nec multo pōst, Cui⁹ [vir
 tutis] omnis constantia & firmitas ex iis rebus cōstat
 quibus assensa est, quas approbavit. id est, αἴς συγκατα-
 θεσι. Idem in eodem libro, paulo ante precedentem
 locum, Sed de inconstantia totius illorum sententia
 (si vlla sententia cuiusquā esse potest nihil approban-
 tis), &c. id est, οὐδὲν ἰ συγκαταθεσίμου. Alicubi etiam Af-
 ferrione approbare dicit. Et paulo pōst assertionem &
 approbationem copulat. Ceterum vt assentiri & ap-
 probare illis in locis eadem vult esse, sic alibi opinari
 & assentiri. Vt quum scribit sapientem nihil opinari,
 id est nunquam assentiri rei vel falsæ vel incognitæ.
 Idem, Assensurum autem non percepto, id est opina-
 turum sapientem existimē. Idem, Credōque Clitoma-
 cho ita scribenti, Herculis quendam laborem exan-
 clatum à Carneade, quòd vt feram & immanem bel-
 luam, sic ex animis nostris assensionem (id est opina-
 tionem & temeritatem) extraxisset. Ideo autem Cice-
 ro hæc confundit & ex duobus vnum facit, quòd v-
 num ex altero consequatur. vnde alibi dicit, Opina-
 tione & perceptione sublata, sequatur omnium assen-
 sionum retentio. Ideo & Aristocles aduersus eos dis-
 putans, dicit, εἰ μὴ οὐκ αὐτῇ συγκαταθέσται, δήλοι ὅτι δό-
 ξάζουσιν. Vbi animaduerte συγκαταθέσται esse Cicero-
 nianum assentiuntur, δόξάζουσιν autem, opinantur.
 Hinc etiam Sceptici se ἀσυγκατάθετοις & ἀδόξαστοις pro-
 fitebantur, eodem teste, sicut ἀπαθεῖς & ἀταράχοις. Sed
 idem ὑπολαμβάνειν pro δόξάζειν, & ὑπόληψιν αἰσῆσις δό-
 ξης vsurpat. Verum hoc quoque obseruandum est in
 loco quem paulo antè citavi, Ciceronem dicere opi-
 nationem & temeritatem, pro quo alibi dicit opinan-
 di temeritatem. Videtur enim Cicero temeritatē vo-
 care quam Sextus passim παρρησιαῖ appellat, eam δό-
 γματικῆς exprobrans. Apud eundem Ciceronem vt te-

meritatem opinandi, sic & temere opinari legimus. Quinetiam alicubi scribit, *Ex animis nostris assentionem* (id est opinionem & temeritatem) extraxisset. Porro ut *δοξάζει* opinari, & *δοξάν* opinionem, sic *πίπτει* & *πίδωκεν* ex Cicerone opinabilia interpretari possumus, & *ἀδοξάζω* citra opinionem.

V. assen.] Dicimus quidem Assentiri aliquam rem, sed quā utimur nomine Assensus, cogimur hanc constructionem mutare, & aut Assensum ad rem aliquam, aut Assensum alicui rei dicere. Quinetiam Assensum de re aliqua non sine exemplo usurparemus.

V. arbitr.] Hic *ὑπολαμβάνω* simpliciter pro Arbitratur, seu putat. non pro *δοξάζει*. in qua tamen significatione accipi ab Aristotele, modò dixi. Quinetiam alibi Sextus utitur eodem modo quo hic. Verum extat etiam locus in quo *οὐχ ὑπολαμβάνω* planè sumendum videtur pro *οὐκ ἀποδέχομαι*, nisi forte (quod suspicor) reponendum est *οὐκ ἀποδέχομαι*. Cæterum ad hunc locum pertinet quod scribit Cicero in Lucullo, Sed Antipatro hoc idem postulasti, quum diceret, ei qui affirmaret nihil posse percipi, consentaneum esse vnum tamē illud dicere percipi posse ut alia non possent, Carneades acutius resistebat. nam tantum abesse dicebat ut id consentaneum esset, ut maximè etiam repugnaret. Qui enim negaret quidquam esse quod perciperetur, eum nihil excipere. ita necesse esse ne id ipsum quidē quod exceptum non esset comprehendere & percipi vllò modo posse.

V. has] Aduerbiū *παίτως* verti Protinus, accipiēs pro Necessario, & quasi ex necessaria consequitione. Quo sensu dicit Cicero interdum Non continuo. qua in significatione non intolerans est apud alios quoque scriptores *οὐπαίτως*.

V. se circunscr.] Verti *ὅπῃ τις ἑαυτῷ συμφέρει*
χάρις.

γράφει, vñà cum aliis se circumscribere, ad verbum: accipiens tamen *συμπεριγράφειν* pro *ἑωραναίρειν*. nam apud Latinos Circumscribere, sicut apud Græcos *περιγράφειν*, ita accipi ex Cicer. patet. Sic & paulo post hæc verba, Ita vt quæ possint à seipsis circumscribi, respōdent his Græcis, *αἰς δυνάμει ὑφ' ἑαυτῶν περιγράφεσθαι*. Nihil autem aliud esse hic *περιγράφεσθαι* quàm *μαίαιρεισθαι*, patet ex collatione loci cuiusdam qui est cap. 28, vbi de iisdem vocibus agens, & idem exprimere volens, dicit, *ὅπου γὰρ καὶ ὑφ' ἑαυτῶν αὐταὶ αἰαιρείσθαι λέγουσιν ὀνόματι, ἐμπεριγραφομένης ἐκείνοις πρὸς ὧν λέγονται*.

[P. 13. V. sectam] *περὸς κλισίην δὲ, μασι πολλοῖς* verti inclinationem ad dogmata multa. Sed propensionem quoque, vt opinor, interpretari potuissem, ex Cicerone. Legitur autem hic *περὸς κλισίην* posito η̄ pro ι in penult. sed reponi debere *περὸς κλισίην* cū ι utrobique, manifestum est. præterquam quod alibi legimus apud eum, *τὸ, τε μὴ αἰπεῖν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιδοῦναι, αὐθι σφοδρᾶς περὸς κλισίως καὶ περὸς παθείας*. Huc verò pertinet quod apud Aristoclem habemus de nostris Scepticis, *ἀλλ' ἀδόξαστοι καὶ ἀκλινοὶ καὶ ἀκραδαίτοις εἶναι*. Cæterum vtranque *αἰρέσεως* definitionem habes apud Diog. Laertiū in proœmii fine (vbi & *περὸς κλισίην* inuenies) nisi quòd non dicit tantum *ἀκολουθοῦσαν*, sed addit etiam *ἢ δοκοῦσαν ἀκολουθεῖν*, omittens *ἀπορριμῆν*. Item post *ἀκολουθίαν* ἔχουσι omittit *περὸς ἀλλήλα τε καὶ φαινόμενα*. vbi & ipse docet nonnullos censuisse Pyrrhoniā sectam vno quidem respectu *αἰρέσιν* esse, altero autem minimè.

V. fert] Hoc & alibi sæpe profitetur Sextus de Scepticis, quod tamen Aristocles negat, scribens, *ὅτι πάντες μὲντοι φῶσι τὸ σφὲν δὴ τὸ το, ὅτι δέοι κατακολουθοῦντα φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι ζῆν, μηδὲν μὲντοι σκεπαθῆσθαι, πάντων γὰρ εἰσὶν ἀνάγκη. εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλω, τούτων τοῦ αὐτῶν δέοι αὐτῶν καταθῆσθαι, καὶ ὑπολαβεῖν οὕτως ἔχον αὐτό*. Sed Aristoteles

R. i.

ὁ δὲ Σκεπτικῶν Scepticis ob illud dictum exprobranti, pro illis respondebo, aliud esse quod dicunt se ita viuere, quàm si dicerent se ita debere viuere. At cur ita viuunt? Quia πῆς οἰκείῳις πρὸς θεοῖν ad id impelluntur.

V. Quant.] Quod hic dicit Sextus βέβαιον πείσμα (quod ad verbum interpretatus sum firmam persuasionem) id propemodum esse videtur quod Cicero appellat firmam & constantem assensionem, ita scribēs in Lucullo, Et vno nomine omnia quæ essent aliena firmæ & constantis assensionis, à virtute sapiētīæ que remouebat. Idem in eodem libro, Hæc autem habere dubia, neque his ita cōfidere vt moueri non possint, abhorrere à sapientia plurimum. Porro Sextus quod hic πείσμα, alibi πεπιθήσει appellat, vbi scribit, ἢ ἀπὸ γαλλικῶς μὲν πεπιθήσειως ἀπὸ φαριζαίου.

V. Qui] Cic. in Lucullo, ex Clitomacho refert, Vehementer errare eos qui dicant ab Academia sensus eripi, à quibus nunquam dictum sit aut colorem, aut saporem, aut sonū vllum esse: illud sit disputatū, non inesse in his propriam, quæ nusquam alibi esset, veri & certi notā. Sed turpiter deprauatus hic Ciceronis locus, & pro accusatio vllū reponēdus mihi videtur contrarius nullum. Imò verò vix vllum dubitationi superesse locum existimo, cum ex hoc Sexti loco, tum ex aliis multis. siquidem hac in re planè conueniebant Academici cum Pyrrhoniis. Quum enim dicerent, sibi intuentibus niuem, phātassiam albedinis obici, se gustantes mel, affici dulcedine, nescire tamen an nix verè & natura esset alba, & an mel verè esset dulce: minimè colorem aut saporem tollebant. Idem autē de sono aliisque sensilib' dici potest. Huc pertinet quod à Sexto dicitur cap. 14, circa finem, ὅποι ἐν ἑμῇ μὲν θεωρεῖται τὸ ὑποκείμενον ἔξοδον λέγειν, ὅποι δὲ ὅτι πρὸς τὴν φύσιν, ἐφ' ἔξοδον.

¶ P. 14. V. phant.] Verba Sexti sunt, τὰ ἔχ' ἕξ' φαντασίαν παθητικῶν ἀβελήτως ἡμαῖ ἀζοντα εἰς σὺλκα τὰ θισιν ἐκ ἀνατρ' ἐπομῶν. Et cap. 7, eodem sensu dixerat, πῶς γὰρ ἕξ' φαντασίαν κατ' ἠσυχασμοῖς πάθει σὺλκα τὰ πῆται ὁ σκεπτικός. Quinetiam caput 20 his claudit verbis, πῶς γὰρ κινῶσιν ἡμαῖ παθητικῶς καὶ ἀνασκατικῶς ἀζοντα εἰς σὺλκα τὰ θισιν ἐκ ἠσυχασμοῦ. Quibus locis hic Ciceronianus responderet in Lucullo, Vifa enim ista quum acriter mentem sensumve pepulerūt, accipio, hisque interdum etiam assentior, nec percipio tamē. nihil enim arbitror posse percipi. Non sum sapiens, itaque visis cedo, neque possum resistere. Sciendum est autem esse & aliam lectionem in hoc Sexti loco, videlicet παθητικῶν pro παθητικῶν. Essent autem τὰ ἕξ' φαντασίαν παθητικῶν. ea quæ patimur, vel ea quibus afficimur per phantasiā acriter (vt Ciceronianis vtar verbis) mentem sensumue pellentem. At si παθητικῶν legamus, ipsam phantasiā (quam Cicero visum appellat) pati seu affici dicemus cōtra quā ipse Cicero scribit. Neq; enim dicit vifa pelli (quod esset παθῶν, seu παθητικῶν) sed eā mētē siue sensum pellere. Et pro lectione hac παθητικῶν facere etiam videtur secūdus ille locus in quo τῶς ἕξ' φαντασίαν κατ' ἠσυχασμοῖς πάθει, non autem πῶς ἕξ' φαντασίαν κατ' ἠσυχασμοῖς πάθει habemus. Existimo autem τὰ ἕξ' φαντασίαν κατ' ἠσυχασμοῖς πάθει (sicut alibi dicit ἀνάσκειν παθῶν) nihil aliud esse quā τὰ ἕξ' φαντασίαν παθητικῶν. Solebant enim dicere non ipsam phantasiā pati seu affici, sed per phantasiā αἰσθητικῶς affici. Cicero de Cyrenaicis, Neque se quo quid colore, aut quo sono sit scire, sed tantū sentire affici se quodammodo. At Gellius de his ipsis Scepticis, Ac ne videre quoque planē quicquam, neque audire sese putant, sed ita pati afficique quasi videāt vel audiant. eāque ipsa quæ affectiones istas in sese efficiant, qualia

R.ii.

& cuiusmodi sint, cunctantur atque insistant. Hic autē obiter animaduerte Ciceronē verbū πάρος vertere affici, Gelliū autē pati & affici copulare, & πάρος affectionē vocare. Nam Aristocles de iisdem Cyrenais philosophis loquens idem testatur, καμόμοι γδ' ἔλεγον καὶ ἡμῶ μοι γηωρίζειν ὅτι πάροίεντι, πότιρον δὲ τὸ καμόν εἶναι πῶρ, ἢ τὸ τέμνον σίδηρος, οὐκ ἔχινε πείν. Hic autem observa exemplum eius quod dicit Gelliū, Eaque ipsa quæ affectiones, &c. nam ille qui vritur, ab igni afficitur seu patitur, qui autem secatur, à ferro. At illi dicebāt, dum quidem vrentur & secarentur, agnoscere se aliquid pati, vel se ab aliquo affici: an autem esset ignis qui affectionem illam in ipsis efficeret dum vrebantur, & ferrum quod item aliā efficeret dum secabantur, se ignorare.

V. perc. | Verti ὅτι παρὰ τὸ λόγῳ quod ad rationem & intelligētiam attinet: sed datiuum λόγῳ alia significatione hic accipi posse, & quidem rectius, ingenuè fateor. Ita enim scribit Sextus, εἰ δὲ καὶ γλυκὺ ὅστις ὅστις ὅτι παρὰ λόγῳ, ζῆτισμός. Vbi si ὅστις ὅτι παρὰ λόγῳ dicamus significare ὅστις ὅτι παρὰ λέξιν μόριον (vt alibi loquitur) pro hac interpretatione faciet, vt opinor, quod post ζῆτισμός subiungitur à Sexto, ὁ οὐκ ἔστι τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ ὡς τὸ φαινόμενον λέξις μόριον. Dixerat autem paulo antè, ζῆτισμός δὲ οὐ ὡς τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ ὡς ἐκείνου ὁ λέγειται ὡς τὸ φαινόμενον.

V. ca app. | Sextus ita, εἰ δὲ καὶ ἀντικρὺς καὶ τὸ φαινόμενον ἐρωτώμενον λόγῳ. In quo genere loquendi interpretando mihi non satisfeci, nec quum ἐρωτᾷ λόγῳ Mouere quæstionem, nec quum Proponere quæstionem verti. Nam λόγον quæstionem quidem apertè vertimus, respectu verbi ἐρωτᾷ, sed non dubium est tamē quin in hac loquutione ratiocinationem potius significet. vt quum dicitur ἄρξός λόγος, λόγος εἶκιστε λυμμεῖνος, λέ-

ρος κελζων, λόγος ψυδδιδρός. Cicero tamen ἀρζόν λόγον
 vertit ignauam rationem in lib. De fato: item ignauā
 interrogationem. Sed quomodo tandē λόγον έρωτᾶν
 interpretabimur? Certē apud eūdem ibidem legitur,
 Sic enim interrogant. In quo Cicero Græcam phra-
 sin imitatus videtur, perinde ac si dixisset, τοιοδπν έρω
 τῶσι λόγον. Sed locū illius afferre satius fuerit, in quo
 ita scribit, Nec nos impedit ignaua illa ratio quæ di-
 citur. appellatur enim quidam à philosophis ἀρζός
 λόγος. Cui si pareamus, nihil omnino agamus in vita.
 sic enim interrogāt, Si fatum tibi est ex hoc morbo
 conualescere, siue medicum adhibueris, siue non ad-
 hibueris, cōualesces. Item, Si fatum tibi est ex hoc
 morbo non conualescere, siue tu medicum adhibue-
 ris, siue non, non cōualesces. Et alterutrum fatum est.
 Medicum ergo adhibere nihil attinet. Subiungit au-
 tem, Rectē genus hoc interrogationis ignauū atque
 iners nominatum est, quod eadem ratione omnis è
 vita tolletur actio. Hæc Cicero. Animaduerte autem
 in postremis hisce verbis λόγον (quod interpretatus
 erat rationem) verti interrogationē. Sed cur qui ita
 ratiocinatur, έρωτᾶν, id est interrogare, dicitur, quū
 interrogatiuam formam nō habeat eius oratio? Hoc
 certē existimo dici respectu eius aduersus quem dis-
 putantes, ita ratiocinamur, responsum videlicet ad il-
 lam exigentes ab eo. responsonem enim præcedat
 interrogatio necesse est. Certē, quæcunque sit huius
 dicti ratio, έρωτᾶν λόγον, in ea significatione passim
 Sextus adhibet, etiam Συερωτᾶν λόγον pro eodem v-
 surpans. vt cap. 13. lib. 2, ὅθεν καί τοιοδπν Συερωτῶσι λό-
 γον, εἰ έστιν ἀπόδειξις, έστιν ἀπόδειξις· εἰ οὐκ έστιν ἀπόδειξις, έστιν
 ἀπόδειξις. ἢ τοι δέ όστιν ἀπόδειξις, ἢ οὐκ έστιν ἀπόδειξις. έστιν ἀπο-
 δείξις. Subiungit autem, ἀπό δέ τῆς αὐτῆς διωάμειος
 καί τῶν έρωτῶσι τῶν λόγων, τῶ τῶις αὐτῶν. &c. Certē τῶ τον έρω-

τῶσι πὺν λόγον, vel *Ἐπιρωτώσι*, aliud nihil est quàm Ita
 ratiocinantur. Vel, argumentantur. Vel, hanc ra-
 tiocinationem seu argumētationem proponunt. Sic
 & paulo antè dixerat, ὅτι ἡτοι ἄποδεικτικοί εἰσι οἱ καὶ τῆς
 ἀποδείξεως ἡρωτιδμοὶ λόγοι. Id est, argumenta proposi-
 ta aduersus demonstrationem.

V. rat.] Hic λόγον verti rationē, sed orationem for-
 tasse potuissē etiam vertere.

V. nif.] *Κεπέλειν* perinde est acsi dicas iudicatoriū.
 A quibusdam exponitur Vis iudicandi. Ego malim
 apud hūc authorem Iudicatorium organum siue in-
 strumentum, aut Iudicādi instrumentum interpreta-
 ri. Cicero vocat Id quo omnia iudicantur. Item, Id ex
 quo omne veri falsique iudicium sit. Quinetiam iu-
 dicium simpliciter ea significatione alicubi vsurpas-
 se videtur. Vfus est autem frequens huius vocis *κρί-
 πτελειν* apud alios quoque philosophos.

¶ P. 15. V. Viu.] Verti *ἀνέρρηται* omnis actionis ex-
 pertes, imitatus hunc Ciceronis locum in Lucullo,
 Quare qui aut visum aut assensum tollit, is omnem a-
 ctionem tollit è vita. Idem, Sublata enim assensione,
 omnem & motum animorū & actionem rerum sus-
 tulerunt. Eodem sensu dicit in lib. De fato, Nihil om-
 nino agamus in vita. id est, *ἀνέρρηται ἀνώδμ.* Alibi
 autem breuius vitam euertere dicit. vt rursus in Lu-
 cullo, Vel potius etiam totam vitam euertunt fundi-
 tus, ipsūmque animal orbant animo. Ibidem, Sequi-
 tur omnis vitæ ea quam tu Luculle commemorasti,
 euersio. Vt autem Cicero vitam, sic & Sextus *βίον* pro
 vitæ actionibus vsurpat, Sed & vitam communem
 obseruauit à Cicerone ita poni pro τῆ καὶ τῆ βίον, vel τῆ
 πᾶσι τὸν βίον, ea quæ communiter ad omnes homines
 in vita degenda pertinēt. Caterū pro eo quod verti
 paulo post, πρὸς ἀγερὶν in vita communi, legitur apud

Sextum, *δοσεβειν βιωπκως*. vbi *βιωπκως* malit fortasse quispiam interpretari, Secundum vitam, vel *κτ' πω βιωπκω τήρησιν*, vt paulo antè loquutus erat. Præterea quū dicat, *κατ' ἰω τὸ μὲν δοσεβειν ὡς λαμβάνομεν βιωπκως ὡς ἀγαθόν*, adverbium *βιωπκως* ad vtrūlibet verbum referri posse videtur.

V. aut confid.] Pro Aut considerantur, potuissent etiam dicere, aut in contemplatione versantur. Habet enim Sextus, *ἢ θεωρεῖται*. Cicero considerationē contemplationēque naturæ dicit. Rectè verò additur, Ipsum autem nullius rei causa, *αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα*. Ita enim Cicero quoque De fin. li. 2, Nam hūc ipsum siue finem, siue extremum, siue vltimum definiebas id esse quo omnia quæ rectè fierent referrentur, neque id ipsum vsquam referretur. Quod autem subiungitur à Sexto, *ἢ τὸ ἔσχατον τῶν ὀρεκτῶν*, idem Acad. quæst. lib. 1. interpretatur Extremum rerum expetendarum. Et in 2, Extremum expetendi. At De fin. lib. 2, Vt is qui finem rerum expetendarum voluptatem esse dicat.

V. ad opin.] Cicero vocem hanc *μετριοπάθειαν* exprimere volens, scribit, de veteribus Academicis loquens, Mediocritates illi probant, & in omni permutatione naturalem volebant esse quendam modum. Dicitur & *μετριοπαθής*. q. d. *μέτριος*, vel *μετρίων ἐν τοῖς πάθεισι*, id est, Qui mediocriter afficitur, Qui mediocritatem seruat in affectibus, Qui modum non excedit in affectibus.

V. tis.] Hic *τὴν ἰσοθενῆ ὁμοφωνίαν* appellat quod supra *ἢ ἐν ἀπικειμένους λόγους ἰσοθενεῖαν* dixerat, ideoque vertere possumus ex Cicerone, Contrariarum rationum paria momenta. Vel, Paria cōtrariis in partibus momenta rationum.

¶ P. 16. V. quodque] Sextus dicit *μετρώτερον ἀπαλ-*
R. iiii.

λάσει. q. d. Cum moderatiore perturbatione euadit.
 Vel, Moderatius affectus seu perturbatus discedit.
 Vel, Facilius perturbatione defungitur. Perinde ac si
 dixisset *μετριοπάθει*. quod Græcum verbum elegāter
 expressit Ouidius hoc versu,

Sed te, quæcunque est, moderatè iniuria turber.
 Perinde enim est ac si dixisset vno verbo *μετριοπάθει*.
 Caterùm quod hic dicit Sextus, *ὁ δὲ σκεπτικὸς τὸ παρὲς δὲ
 ζᾶζειν ὅτι βέλτερον κούτων ἔκαστον ὡς παρὲς τὴν φύσιν, ἀπειμα
 βίων, μετρώτερον καὶ ἐν τούτοις ἀπαλλάσσει*, huiusmodi est
 in quo vno nemo nō Scepticis tantā felicitatē inuide
 re, & ad eam omni conatu aspirare debeat. Ac fanè si
 quis eos hac in re à me laudari miretur, audiat cele
 berrimos comicos hac de re, Menādrū & Philemonē:
 ac prius quidem Menandrū ita in scena loquentem,

Ἀπαντα τὰ ζῶ' ὅβρι μακαρώτατα,
 Καὶ νοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολύ.
 Τὸν ὄνον ὄραν ἔξεσι παρῶτα πυτονί.
 Οὗτος κακοδαίμων ὅβριν ὀμυλοζουμβῶς.
 Τούτω κακὸν δι' αὐτὸν οὐδὲν ἔρχεται,
 Ἀλλ' ἢ φύσις δέδωκεν αὐτῷ, ταῦτ' ἔχει.
 Ἡμῖς δὲ χωρὶς τῆς ἀναγκάσι κακῶν,
 Αὐτὸν παρ' αὐτῶν ἴτερα προσπειρίζομεν,
 Λυπούμεν ἀν' ἰσχυρῆς, ἀν' εἴπη κακῆς,
 Οργίζομεν ἀν' ἰδὴ πρὸς ἐνύπνιον, σφόδρα
 Φοβούμεν ἀν' γλαυξ ἀνακράγη, δεδολικαίμεν.
 Φωνάσι, δόξα, φιλοπμίαι, νόμοι,
 Ἀπαντα ταῦτ' ὀπίθεντα τῆ φύσιν κακά.

Deinde hosce Philemonis,

Ὁ πεισμακάρεια πάντα καὶ τριπόλεια
 Τὰ θεῖ', οἷς οὐκ ἔστι παρὲς πύτων λόγος,
 Οὐτ' εἰς ἔλεχον αὐτῶν οὐδὲν ἔρχεται,
 Οὐτ' ἄλλο πρὸς τ' οὐδὲν ἔσ' αὐτοῖς κακῶν
 Ἰτακτῆρ, μὴ δ' ἀν' εἰσενέγκηται φύσιν

Ἐκαστον, ἄθους καὶ νόμον τούτων ἔχῃ.
 Ἡμῶς δ' ἀβίωτον ζῶντων ἀνθρώπων βίον.
 Δουλοῦσθε δόξασιν, θύροντες νόμους,
 Προζήνοισιν, ἐγγόνοισιν, οὐκ ἔς' ἀποτυχίῃν
 Κακοῦ, παρόρασιν δ' αἰεὶ τὴν δ' ἀσπίσκουσθε.

Animaduerte autem nominatim apud vtrunque δόξας. Eodem pertinent & hæc eiusdem Philemonis,

Μεῖζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, δέσποτα,
 Λύπῃ δ' αὐτοῖς, ἢ πένθει κατὰ φύσιν.
 Οἷον, πέθικεν υἱὸς ἢ μήτηρ πῆνι,
 Ἡ γῆ δ' ἄλλων ἢ ἀναγκάων γέ τις,
 Εἰ μὲν λάβῃ τὸτ' ἀπέθανεν, ἀνθρώπος γὰρ ὡ.
 Τοσοῦτον γέρονε τὸ κακὸν ἢ λίγον παρ' ὡ.
 Εἰ δ' ἀβίωτος ὁ βίος, οὐκέτ' ὄψομαι,
 Ἀπόλωκεν ἔν γ' αὐτῷ τὸτ' εἰς σκοπῆν,
 Πρὸς τοῖς κακοῖς ὅτ' ἐπερα συλλέξῃ κακὰ.
 Ὁ δὲ τῷ λογιζομῶ πάντα παρ' αὐτῷ σκοπῶν,
 Τὸ κακὸν ἀφαιρέται, ἀγαθὸν δὲ λαμβάνει.

¶ P. 17. V. Tra.] Hos modos Cicero locos communes appellat. Aristoteles quoque horum epoches modorum ab Ænesidemo tractatorum mentionem facit, sed nouem duntaxat enumerans. Ait enim Ænesidemos (vt ille refert) differre inter se animalia & nosipfos, ciuitates, & victus, (seu viuendi genera) & consuetudines, & leges: nosq; sensibus imbecillis præditos esse, multaq; præterea esse quæ extrinsecus corrūpant cognitionē, videlicet distantias & magnitudines, & motus. Præterea ex eo quòd aliter affecti sint iuuenes quàm senes, & vigilātes quàm dormiētes, & sani quàm agroti, & quòd nihil sub sensus nostros simplex & purum cadat: quoniam omnia confusa sunt & ad aliquid dicuntur.

V. sunt] Sextus dicit ἐπιναθεληκόται ἔποισ & ἰποθεληκόται, de quarum vocū significationibus tractatū

est suprâ.

¶ P. 19. V. nobis] Υπόσφαγμα ita definit Gal. Υπόσφαγμα ἓ λέγουσιν ὅταν ὑπὸ πληγῆς ῥαχίτων ἢ ἐν τῷ πρῶτῳ χιτῶνι ἀγγείων μετὰ ζῦ τ' κληιδότος τῷ λυκοῦ ἐν τῷ ἐντὸς χιτῶνος αἷμα ὑπέλθῃ, καὶ ὡραζα ζῆμα μὲν ἔταμνη ἢ τὸ χεῖμα τῷ ὀφθαλμοῦ, ὕστερον δὲ πελιδνόν. Sunt qui putent ποῖς ὑπόσφαγμα ἔχουσαι eos esse quibus Plinius tribuit oculos rubore suffusos. Ego Græcam vocem retinere tutius esse existimaui, præsertim quum illa ruboris in oculis suffusio latius patere videatur. Dixissem tamē melius Qui hyposphagmate laborant quàm Qui hyposphagma habent. Sed hoc quoque sciendum, in hoc quidem loco habere Sexti exemplaria ὑπόσφασμα, sed in alio simili loco qui extat in sexti modi expositione, rectè ὑπόσφαγμα. Vbi ὕψαιμα appellatur quæ hic αἷμα πύ. Vide eum locum pag. 37. Quinetiam pag. 32, eandem vocem inuenies.

V. fias.] Huc pertinet quod dicit Aristocles, ἀκριβέστεροι γὰρ θεῶν ἰδεῖν ἀπέψουσιν τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ ποροσπλθεῖν ἐγγύτερον, καὶ ὀπιλλίσασθαι. Item quod Cic. in Lucullo, Itaque Timagoras Epicureus negat sibi vnquam, quum oculum torsisset, duas ex lucerna flammulas esse visas. Opinionis enim esse mendacium, non oculorum.

¶ P. 27. V. Tintyr.] Reperio quidem quandam πόλιν κροκαδείλων appellatam, sed nihil vnde hūc locum suæ integritati restituere possim.

¶ P. 32. V. tafias] Cicero in Lucullo, Itaque simul experrecti sumus, visa illa contempnimus, neque ita habemus vtea quæ in foro gessimus. At enim dum videntur, eadem est somnis species eorum quæ vigilantes videmus. Plurimum interest. Sed id omittamus, illud enim dicimus, nō eandem esse vim neque integritatem dormientium & vigilantium, nec mēte nec sensu.

¶ P. 34. V. nam] Διὰ τὸ μὴ ὁμοίως διακείσθαι ἐξηγορού-
 ται καὶ κοινωιδίαις, καὶ ὑψίστωνται καὶ γασσιῶται, vt re-
 fert Aristocles ex Anesidemo.

¶ P. 35. V. incid.] Sexti verba sunt, καὶ οὕτως ἐπι-
 ποιῶσι εἰς τὸν διὰλληλον ἔσπον τὸ τε κριτίελοι καὶ ἢ ἀπόδειξις.
 Sciendum est autem, quod attinet ad hoc loquendi
 genus (cuius frequentissimus erit in sequētibz vsus)
 id bifariam scribi, interdum τὸν διὰλληλον ἔσπον, vt hic,
 interdum τὸν δὲ ἀλλήλων ἔσπον. sed illo modo frequen-
 tius quàm hoc. Apud Diogenem Laertium tamen le-
 gitur ὁ δὲ ἀλλήλων ἔσπος, non ὁ διὰλληλος. Id autem ζυ-
 γαται, vt ait, ἔσαν τὸ ὀφείλον τὸ ζητυιδίου πωράματος ἢ βε-
 βαίωπικόν, χρεῖαι ἔχη τῆς ὅκ τὸ ζητυιδίου πίσιως. ὅς εἰ πῆ
 πόρος πρὸς βεβαίωσι δὲ τὸ ἀπορροίας γίνεσθαι, αὐτὸ πωράλαμ-
 βαίει πρὸς βεβαίωσιν τὸ ἀπορροίας γίνεσθαι. Hunc autem
 Diogenis locum protuli qualis in vet. cod. extat. quū
 in vulg. edit. planè sit mutilus. Sed quid significare
 velit Sextus hoc loquendi genere, ipsi loci in quibus
 eo utitur, satis supérque indicant: & ipsemet cap. 15.
 huius primi libri explicat. Vnum ergo superest, vt
 videamus quomodo aptam ei possimus apud Lati-
 nos appellationem inuenire. Certè quod vulgò dici
 solet, Incertū per incertius, huic simile est, nisi quòd
 quū dicitur ὁ δὲ ἀλλήλων ἔσπος intelligitur mutua qua-
 dam incertitudo & mutua probatione indigēs. id est,
 quum dicunt philosophi nos incidere εἰς τὸν δὲ ἀλλή-
 λων ἔσπον siue διὰλληλον, intelligūt nos incidere in quan-
 dam mutuat probandi necessitatem. id est, probandi
 prius id cuius alioquē adminiculo vti volebamus ad
 probandum aliud. Pag. 44 & 45 & alibi διὰλληλον alter-
 natorium verti, nō quòd planè mihi satisfaceret mea
 hæc interpretatio, sed quòd aptior nulla mihi occur-
 reret. Quòd si quis obiiciat, vocem illam alternatoriū,
 nisi quid aliud addatur, id quod significare ea volo,

non comprehendere: ille ipsi Sexto utenti nomine *διδήμιλος* obicere idem eadē ratione possit. Quis enim *διδήμιλος τρόπος* ad varia posse accommodari non videtur? Respondeo igitur, ut quum dicitur *διδήμιλος τρόπος*, subauditur genitiuus *ἀπορίας*, aut aliquis ei similis, ita quum verto alternatorium modum, subaudire me genitiuum Latinum dubitationis. ut sit *διδήμιλος τρόπος*, alternatorius dubitationis modus. vel, alternans, si quis nomen alternatorius refugit. Tunc enim verē alternat dubitatio quum vnum dubium ad alterius dubii probationem affertur. Fortasse etiam *εἰς τὸν διδήμιλον ἀπορίας ἐμπίπλομυ τρόπον* non malè interpretaremur, In dubitationis vicissitudinem incidimus. Porro hunc genitiuum *ἀπορίας* subaudiendum censui potius quàm alium, quia reperio alicubi apud hunc nostrum Sextum, *καὶ ἄνωθα ὁ διδήμιλος τρόπος τῆς ἀπορίας ἀνατρέπει τὴν ὑπόστασιν τοῦ λόγου*. Sed hoc quoque annotandum est, non solum *διδήμιλον τρόπον* sed & *λόγον* appellari. ut libri 2 cap. 8, *ἀληθὴ ἢ τὴν ἀπόδειξιν ἢ λέγον*, *εἰς τὸν διδήμιλον τε ἐμπίπλει λόγον, καὶ ἀπόδειξιν ἀπληγήσεται ἀληθὴ αὐτὴν ὑπάρχον, καὶ ἐκείνης ἄλλω, καὶ μέγιστος ἀπίρρη*. Nec hoc silentio prætereundum est, eum alicubi dicere ὁ *διδήμιλος εἰπάσεται τρόπος*, alicubi verò *εἰς τὸν διδήμιλον ἐκβάλλειν* seu *ἐμβάλλειν τρόπον*. alibi autem (& quidem frequentissimè) *ἐκπίπτειν* seu *ἐμπίπτειν εἰς τὸν διδήμιλον τρόπον*. Iam verò si quis roget vtra potius sequenda sit scriptura ὁ *δι' ἀλλήλων τρόπος*, an ὁ *διδήμιλος*, ego id *ἀδιάφορον* esse, & si compositione vti velimus, τῷ *διδήμιλος*, sin ea vti recusemus, τῷ *δι' ἀλλήλων* vtēdum esse respondebo. Sed *τρόπον* potius quàm *λόγον* appellandum cenſeo.

V. parent.] Quod dicit *ἀπὸ τῆς ἐπέρας ἀρχῆς* (id est, ad verbum, ab altero principio) interpretor, ab altero ingressu, ut melius intelligatur. Fortasse autē possim

etiã vertere, ab alterutro ingressu. id est, ab alterutra parte qua ingredimur.

V. Anti, } Cic. in Lucullo, Videſne nauem illam stare nobis videtur: at iis qui in nauis ſunt, moueri hæc villa. Huc autẽ pertinet & quod dicit Aristocles, ἀλλὰ καὶ μὲν τὸ εἶσιν αἰσθησῆς ἐγγύθιν καὶ πόρρωθεν. Cic. quoque in Lucullo scribit, Itaque & lumen mutari sæpe volumus, & situs earum rerum quas intuemur, & interualla aut contrahimus aut diducimus.

V. didum] Hic locus valde confert ad intelligendũ Ciceronem ita in Lucullo scribentem, Neque verò hoc loco expectandum est dum de remo inflexo aut de collo columbæ respondeam. Idem ibidem, aliquot paginis post, Tu autem te negas infraſto remo neque columbæ collo commoueri. Primum, curi Nam & in remo sentio non esse id quod videatur, & in columba plures videri colores, nec esse plus vno. Aristocles, ὅτι γὰρ τὸ ἐρετμοῦ τὸ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ τῷ ἡεροῦ καὶ μὲν εἰς ἄλλων ἢ αἰσθησῆς ἔστιν ἢ ἀπατώσα. διὸ καὶ μὴ μὲν παῖτες ὅτι τῷ ποιούτων οὐ τὸν τοῦ ἡεροῦ, ἀλλὰ τὴν φαντασίαν. Quod autem attinet ad diuersitatem illam, inflexo remo, & infraſto remo, vtranque certè lectionem suo in loco retinendam cenſeo. Nam licet Sextus, κατὰ τὴν κακασμένην, id est remum infraſtum, dicat, non inflexũ, scimus tamen pro phantasiæ diuersitate, modò infraſtum, modò inflexum duntaxat apparere posse.

V. in aere] De lyncurio & coraliis hoc idem testatur & Ouidius. De coraliis Metamorph. 4,

Nunc quoque coraliis eadem natura remansit,

Duritiem tacto capiant vt ab aere: quòdque

Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

De lyncurio & coraliis eiusdem operis lib. 15,

Viſta racemifero lyncas dedit India Baccho:

E quibus (vt memorant) quicquid vesica remisit,

Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.

Sic & coraliū quo primū contigit auras

Tempore, durefcit, mollis fuit herba sub vndis.

Plinius, Baccæ eius candidæ sub aqua ac molles, exemptæ confestim durantur & rubescunt, quâsi corna fatiua specie atque magnitudine. Aiunt tactu pro- tinus lapidescere, si viuat. Itaque, &c. Idem de lyncu- rio, Lyncum humor ita redditus vbi gignuntur, gla- ciatur arefcitve in gemmas carbunculis similes, & i- gneo colore fulgentes, lyncurium vocatas.

V. posit.] Cicero dicit positiones, non situs: sed sitibus in datiuo vix dici posse existimo: at pagina se- quenti pro In aliqua positione reponere potes In ali- quo situ. item Secundum hunc situm, pro Secundum hanc positionem. Cicero, Et situs earum rerum quas intuemur, & interualla aut contrahimus aut diduci- mus. Cæterum ad id quod Sextus dicit de imagine vi- deri queat respexisse Aristocles, quum scribit, ὅτι γὰρ τὸ ἐρετμοῦ τὸ ἐν τῇ ὕδατι, κατὰ τῆς γῆς ἀφῶν καὶ μωλίων ἀλ- λων ἢ ἀλδης ὅστις ὄρεν ἢ ὑπατίασιν.

[P. 36. V. prom.] Sexti verba sunt, εἰσοχὰς καὶ ἔξοχὰς ἔχον δοκεῖ. Ausim autem propemodum dicere εἰσοχὰς & ἔξοχὰς ab illo vocari in imagine quas Cicero in pi- ctura umbras & eminentiā appellauerit, ita scribens in Lucullo, Quàm multa vident pictores in vmbriis & in eminentia quæ nos non videmus? Idem Sextus lib. 2. cap. 7, hæc duo nomina ὑπώσιν accommodat, ἀπὸ τῆς σφραγίδος ea mutuatus. hæc enim sunt eius verba, ἐπὶ αὐτῇ ἢ ψυχῇ καὶ τὸ ἡγεμονικὸν πρὸς μάλιστα ὄρεν, ἢ ληθισμὸς ἐστὶν ῥὸν πρὸς μάλιστα, ὡς φασιν, οὐ δύνησεται τις ὑπώσιν ὅτι νοεῖν ἐν αὐτῇ, οὐτε κατ' εἰσοχῶν καὶ ἔξοχῶν, ὡς ὅτι τῆς σφραγίδων ὁρῶμεν, οὐτε, &c. Vbi nihil aliud esse videtur εἰσοχη quæ depressio & quasi incauatio eius quod impressum est, ἔξοχη contra, prominentia, vel potius, cum Cicerone

eminentia eius quod impressum est. Ego tamen ibi εἰσοχὴν depressionem in profundum verti. sed in concavum aptius dixissem quàm in profundum. vel, depressionem & quasi incauationem. Imò ne hæc quidē mihi planè satiffaciunt, sed nihil melius nunc in mentem venit.

¶ P. 37. V. tur] Rectius, Hyposphagmate autem laborantibus. Quid verò sit hyposphagma, expositum fuit ex Galeno paulo antè.

Ibidem, V. quia] Ad hoc quod dicit Sextus, eadem vocem apparere aliam in patentibus locis & planis, aliam in angustis & tortuosis, pertinet quod Cic. lib. De nat. deorum 2, scribit, Quocirca & in fidibus testudine resonatur, aut cornu, & ex tortuosis locis aut incluis referuntur ampliores [soni.]

V. bido] Ita Sextus, τὰ γὰρ ὦτα σκολοπέρα βί. Cicero ibidem, de auditu loquens, Flexuosum iter habet nequid intrare possit, si simplex & directum pateret. Subiungit Sextus, καὶ σινοπέρα, καὶ ἀτμώδεις ἀποφορήσεις, αἱ δὴ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν φέρονται λέγονται πόπων, πτωλωιδία. Sunt autem hæc ἀτμώδεις ἀποφορήσεις, quas aurium sordes idem Cicero nominat, subiungens & ipse, Prouisum etiam ut si qua minima bestiola conaretur irrumperè, in sordibus aurium tanquam in visco inhæresceret. Porro quod attinet ad vocē ἀποφορήσεις, non dubium est quin idem quod ἀποφορά significet. ἀποφοράν autem scimus interdum exhalationem, interdum odorem verti. sed quia ἀτμός quoque est exhalatio, malit fortasse quispiam ἀποφορήσεις odores interpretari. sed ne hæc quidē interpretatio mihi planè satiffacit.

V. tibus] Sexti verba sunt, ἐβδόμενον πρὸς τὸν ἐλέγρον εἶναι τὸν ὄρα τὰς πύσθητας καὶ σκευασίας τοῦ ἰσποκείδων, deinde se explicans subiūgit, σκευασίας λέγοντες κοινῶς

ταῖς ἑωυθίσας. Quum autem vocem *σκληρασία*, hac in significatione accipiat, satius fortasse fuisset eam retinere quàm constitutiones vertere. Quòd si vertenda necessariò fuisset ad verbum, melius eam interpretaturus fuisset mihi videor structuras aut cōstructiones, quàm constitutiones. Α *σκληράζω* certè deductū *σκληρασία* constat, ipsum autem *σκληράζω* à *σκληρός*. Caterùm quod ad *ἄπειρον* attinet (quod hic annotatum, non huic tantùm loco sed & præcedentibus & sequentibus seruiet) non dubium est quin aliter quàm per præpositionem Ex verti queat: videlicet per Propter, vel per Pro. vt dicamus, Pro quantitatibus. id est Prout sunt quantitates. Item reddi potest, Pro diuersitate quantitatum.

¶ P. 44. V. deuen.] Hic dicit, *ὁ δὲ ἀπὸ τῆς εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει*, &c. At paulo post, definiens τὸν *ἄπειρον* ἕως τῆς *τρόπον*, dicit, *ὅταν εἰς ἄπειρον ἐκβῆμι μὲν οἱ δευματικοί*, &c. Itidem verò dixerat initio secundum modū esse τὸν *εἰς ἄπειρον ἐκβάλλοιται*. Vnde colligimus eum τὴν *εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει* appellare τὴν *εἰς ἄπειρον ἐκβολὴν*, accipiendo nomen hoc passiuè. vt ὁ *εἰς ἄπειρον ἐκβῆμι μὲν* dicatur *εἰς ἄπειρον ἐκπίπτει*. Sic alibi *εἰς τὸν διδήμιλον τῶν ἐκπίπτει* legimus apud eum. Sed ne hoc quidem prætermittendum est, interdum *εἰς ἄπειρον* simpliciter, interdum verò *εἰς ἄπειρον τῶν* ab eo poni. vt cap. 16, *εἰ μὲν γὰρ τὸ ἄπειρον ἡ καταλαμβάνεται, αἰεὶ δὲ ἐτέρου καταλαμβάνεται* δεύσας, *εἰς τὸν διδήμιλον ἢ τὸν ἄπειρον ἐμβάλλοιται τῶν*. Quo in loco alia quoque duo obseruanda sunt, videlicet *ἐμβάλλοιται* eodem sensu quo alibi *ἐκβάλλοιται*. Item, posse nos aliquando indifferenter duos illos τῶν *εἰς ἄπειρον*, nimirum τὸν *διδήμιλον* & τὸν *ἄπειρον*, vsurpare. Porro in illo proximè citato Sexti loco præpositionem *εἰς* ante *ἄπειρον* omissam esse suspicor, vt videlicet legatur ἢ τὸν *εἰς ἄπειρον*. Dixit enim initio, τὸν *εἰς ἄπειρον*

πειρον ἐκβάλλοντα. & ita non vocabitur ὁ ἄπειρος τρόπος (sicut dicitur ὁ διάλληλος) sed ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων. Sic autem & apud Diogenem Laertium habetur ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων, non ἐμβάλλων. Vide infra, p. 210.

V. astr.] Dicit Sextus simpliciter, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ πωρὸς π. Gellius de huius sectæ philosophis loquens, itaque omnes omnino res quæ sensus hominum mouent, τὸ πωρὸς π esse dicunt. Id verbum significat nihil esse quicquam quod ex sese cōstet, nec quod habeat vim propriam & naturam: sed omnia prorsum ad aliquid referri, taliæque videri qualis sit eorum species dum videntur, qualiæque apud sensus nostros, quò peruenierunt, creantur: non apud sese, vnde profecta sunt. Aristocles, οὐδενός τε ἡμαῖ ἀπλοῦ καὶ αἰκταφιοῖς ἀππλαμβάλλωσι· πάντα γὰρ εἶναι συγκεχυμένα καὶ πωρὸς π λεγόμενα. Idem Gellius dixerat paulo antè, Iudicia enim rei cuiusque & synceras proprietates negant posse nos sci & percipi.

V. per concess.] De voce hac diallelus dictum paulo antè fuit.

¶ P. 47. V. tiff.] Sequutus quidē sum Græcū meum exemplar, in quo Ονησίδημος scriptum est, sed hęc scripturam refellunt alii eiusdem exemplaris loci, in quibus Διησίδημος legitur. quæ lectio Aristoclis, Diogenis Laertii, aliorumque testimonio comprobatur. Cæterum præter huius Ænesidemi libros, quos ἰσοτύπωσιν εἰς τὰ Πυρρώνεια & Πυρρώνειοις λόγοις à Laertio appellari videmus, ab Aristocle autem simpliciter ἰσοτύπωσιν, etiam eius σοιχάσις ab eodem Aristocle memorantur. qui & hęc de eo scribit, ἐχθὲς καὶ πωρὸς π ἐν αἰεξασθείᾳ τῆ κατ' ἀγροφίον Διησίδημός τις ἀναζωπερεῖν ἤρξατο τὸν ὕπνον τῶ πιν. Porro sciendum est pagina quodque 54 Onesidemum pro Ænesidemo legi.

¶ P. 49. V. mus] Cicero οὐδὲν μάλλον verit Nihilò

S. i.

magis, ita scribens in Lucullo, Non eorum qui clament nihilo magis vera illa esse quam falsa. Gellius libri II, cap. 5, Omniumque rerū fidē veritatēq; mistis cōfusisque signis veri atque falsi ita incōprehensibilem videri aiunt vt quisquis homo est non præceps, neque iudicii sui prodigus, his vti verbis debeat, quibus authorem philosophiæ istius Pyrrhonem vsum esse tradunt, οὐ μᾶλλον οὕτως ἔχει πῶς δὲ, ἢ ἐκείνως, ἢ οὐδέποτε. Aristocles ex Timone, ἀδόξαστος καὶ ἀκρινὴς καὶ ἀκραδάντις δεῖν ἔσθαι, πῶς ἐνὸς ἐκάστου λεγόνται, ὅτι οὐ μᾶλλον ἴσθαι ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ καὶ ὅτι καὶ οὐκ ἔστιν, οὐτ' οὐκ ἔστιν.

V. menta] ἀρρέψια est propriè quum neutrā in partem vergimus, seu inclinamus. Nam ῥέπω est vergo. Cicero ea quæ Zeno ὄλωσ ἀρρέπτῃ vocabat, videtur interpretari voluisse ea in quibus nihil est omnino momenti.

[P. 50. V. De aph.] Aristocles ἀφασίαν ponere αἰπὴ τῆς ἐποχῆς videtur, quum ex Timone refert τῶς ἀδόξαστος καὶ ἀκρινὴς καὶ ἀκραδάντις πῶς ἐπέσθαι ἀφ' ὧν μὲν ἀφασίαν, ἔπειτα δ' ἀπερξίαν.

V. dub.] Sexti verba sūt, τῶς γὰρ κινῶσιν ἡμᾶς παθητικῶς καὶ αἰσθητικῶς ἀγνοοῦντες σὺ κατὰ θεοὺς ἐκείνους. Potes autem pro Patimur (si videatur) reponere Afficimur, vt ex iis quæ de verbi πόσις interpretatione antea diximus, apparet. At si verbum verbo reddens verterem, Mouentibus nos passibiliter, & obscure & barbarè loquerer. Sed fortasse verborum Græcorum vim assequeretur simulque Latinitatem retineret qui ita verteret, lis enim quæ sensus nostros ita mouēt vt afficiantur. Nam & Gellius sensus moueri dicit, sicut Cicero pelli. Ita enim ille in loco paulo antè citato, Itaque omnes omnino res quæ sensus hominum mouent, ἢ ὡς ἑαυτοῦ πῶς esse dicunt. Id est, πάντῃ γὰρ πάντα ὅσα ταῖς ἀνθρώπων αἰσθητικῶν κινεῖ. vel, ὅσα τῶς ἀνθρώπων αἰσθητικῶς

πινει. Hic autem significantius dicitur, *τοῖς κινῶσιν ἡμᾶς παθητικῶς*. id est, *τοῖς κινῶσι τοῖς αἰσθησίς ἡμῶν παθητικῶς*.

V. De voc.] Ταχα reddidi fortasse, de quo dictum est in principio harum annotat.

¶ P. 51. V. De hac] Ορίζω vertere possumus definitio, ad verbum, modò accipiamus definitio in ea significatione qua M. Tullius definitum & certū, item definitum & constitutum copulat.

V. Αορις.] Galenus initio libelli qui *ἀπὸ ἀείσης διδασκαλίης* inscribitur, idem valere censet *ἐποχὴν & αἰουεσίαν*. ita enim scribit, *ἐποχὴν καλοῦσιν τινὼς αὐτῶν πρὸς αἰουεσίαν, ὅσῳ ὅτι καὶ μηδενὸς ἀερίγματος οἰσασαται, μηδὲ ἀποφύλασται βλάβης*.

¶ P. 53. V. Quum] Siquis malit interpretari, Omni rationi ratio æqualis opponitur (vel potius, opposita est) ei non magnopere repugnabo. Sed ferri etiam altera interpretatio potest, dummodo oratio intelligatur quæ rationem continet.

¶ P. 54. V. al.] Deceptus exemplaris scriptura, ita verti, pro Quum eas dicamus à seipsis tolli posse. Sic & supra, *ὁ δὲ σκεπτικὸς τοῖς φαναι αὐτῷ προσφέρεται ὡς δυναμὴ ὅ ἑαυτῷ ἀειρεσάσθαι*.

V. cuntur.] Celeberrimum est hoc exemplum, quo & alibi vritur, ita scribens, *ὅτι δὲ οἱ λόγοι καὶ κατὰ τὰ τὰ καθαρὰ φάρμακα ταῖς ἐν ταῖς σώματι ὑποκειμένης ὑπὸ τῆς ἐαυτῶν (ἡμετέρας), ὑπὸ καὶ αὐτῶν τοῖς δήμοις λόγοις τοῖς ἀποδρηπτικοῖς (ἢ) λεγόμενοις καὶ ἐαυτοῖς ἀειρεσάσθαι. Ab Aristocle quoque affertur, sed id minimè probare, imò aptū esse negare. ἐκίνο μὲν καὶ παντὶ πρὸς ὅτιν ἡλίθιον, ἐπιδαὴν λέγουσιν ὅτι κατὰ τὰ καθαρὰ φάρμακα πικρὰ καὶ μὲν τῶν ἀειρεσάσθαι καὶ ἐαυτῶν, πρὸς αὐτὸν τρόπον καὶ ὅτι τὰ ἀλκιῶν εἶναι λόγους ἀδύνατον, τῶν δὲ ἡμετέρας καὶ ἐαυτῶν. εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι, ληροῖεν αὐτοὶ ἡρώδηοι τούτου. Addit praterea, nullam similitudinē esse medicamēto purgantī cum*

§.ii.

eorum oratione . illud enim excerni, nec in corpore manere, ac orationem in animo habere absque vlla immutatione, & cum perpetua persuasione debere. Sed nō defuerit Scepticis quod Aristocli respōderant. Plutarchum certē eodem respexisse videmus, quum loquens de Socrate, qui se nihil scire profitebatur, de omnibus rebus dubitabat, & nulla iis de quibus dissendendo affirmationem adhibebat, dicit habere solitū *ἐλεγκτικὸν λόγον* tanquam *καθαρτικὸν φάρμακον*. Vbi animaduerte *ἐλεγκτικὸν λόγον* optimē conuenire cum eo quod dicit Aristocles, *εἰ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἐλέγχοι*. sub . ὁ λόγος.

V. Scept.] Verba Sexti sunt, οὐτε γὰρ *σκέπτεται* καὶ φαινομαχίῃ. sed pro φαινομαχίῃ mendose legitur in exemplaribus φαινομαχίῃ. Sic & suprā, *πάλλιν δὲ ἐν ταῦτα οὐ φαινομαχούδην*, pro οὐ φαινομαχούδην.

V. nob.] Duplex est lectio hoc loco, vna, *μηδὲ ταῦται ταῖ φωναὶ ἀπλῶς σημαίνειν λέγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς π*, & c. Altera quæ habet *ἐλλικρινῶς* pro ἀπλῶς. Vera autem alteri præferenda sit haud facile dixerim, quum Aristocles eadē de re loquēs ἀπλουῖ cum ἀκραιφνῆς (quod synonymum est *πρὸς εἰκρινῆς*) copulet. Ita enim scribit, οὐδένος τι ἡμῶς ἀπλῶς καὶ ἀκραιφνοῦς ἀπλάου ἀεῖσθαι. ταῦτα γὰρ εἶναι συσκευυῖα καὶ πρὸς π λεγόμενα. At Gellius idem tractans, ad ἐλλικρινῆς seu ἀκραιφνῆς duntaxat respexit, vbi ait de Scepticis, Iudicia enim rei cuiusque & synceras proprietates negant posse nosci & percipi. Et aliquanto pōst, Itaque omnes omnino res quæ sensus hominum mouent, τῶν πρὸς π esse dicunt. Id verbum significat nihil esse quicquam quod ex sese constet, nec quod habeat vim propriam & naturam: sed omnia prorsum ad aliquid referri, taliāque, & c. Qui igitur ἀπλῶς legere volet in hoc Sexti loco, aduerbium simpliciter retineat: at qui ἐλλικρινῶς (vt ego

malim) leget, pro simpliciter, syncerè in mea interpretatione reponat.

V. Quum] Genitiuus epoches malè in hunc locū irreptit, quum ante vel post accusatiuum modos poni debeat. Sed quis genitiuus accusatiuo mentem iungetur? Nimirum genitiuus *οκέλαος*, ex sequentibus petitus, ut apparet etiam ex cap. 2 huius libri. Vbi vide & quod annotauit de nomine *ἔννοια*. Nam hic quoque *ἔννοια* mallem interpretatus esse notionem, sicut & alibi verti.

V. autem] Reponendum esse Ænesidemus admo- nuimus antea.

V. ult.] Cic in Lucullo, Nam quum dicunt hoc se vnum tollere, ut quicquam possit ita videri ut nō eodem modo falsum etiam possit ita videri. Quod Sextus *πῶς ἴα ἀεὶ τὸ αἰὲν φαίνεται*. Idem de Arcesila, Incubuit autem in eas disputationes, ut doceret nullum tale esse visum à vero, ut non eiusdem modi etiam à falso possit esse. Gellius, Omniumque rerum fidem veritatemque mistis confusisque signis veritatque falsi ita incomprehensibilem videri aiunt ut quisquis, &c.

[P. 56. V. Protag.] Idem testatur & Aristocles, & Diogenes Laertius.

[P. 57. V. ut non] Sexti verba sunt, *ἡ δὲ ἴσ' ἑποπῆσαι τὰ φαίνόμενα ἐκάστω μόνα*. Pro quo Aristocles dicit, Protagoræ iidem opinionem referens, *ὅποια γ' ἐκάστω φαίνεται τὰ ἀρετὰ, τὰ κατὰ τὸ εἶναι*. Cicero autem, Aliud iudicium Protagoræ est, qui putet id cuique verum esse quod cuique videatur: aliud Cyrenaicorū qui, &c.

V. Quod diff.] Hæc de re lege Gellium lib. 11. cap. 5, in fine.

[P. 58. V. cund.] Hic quoque repono Ænesidemū.

[P. 59. V. de Xen.] Timonis versus ob nimiam de-

pravationem omittere coacti fuimus in nostra interpretatione: nunc autem paulo quidem emendatiores eos habemus, tales tamen qui multum adhuc negotii facessere doctis alioqui lectoribus possint. Sed quales quales sunt, eos hic proferam. Dicit igitur Sextus, ὁ γὰρ καὶ ἐν τοῖς δογμασίνων, ἢ περὶ τῶν φαντασμάτων ὁμοίως καὶ πρὸς τὴν ἀπίσταν καὶ πρὸς τὴν ἀδύνατον, τὸ δογμα πρὸς τὴν ἀπίσταν, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ Τίμων διὰ τὸ καὶ ἐννοεῖται αὐτῶν κερδῶν, ἐν πολλοῖς γὰρ αὐτὸν ἐπαινεῖται τὸν Ζενοφάνην, ὡς καὶ τοῖς ἀλλοῖς αὐτῶν αἰσθάνεται, ἐπισημαίνων αὐτὸν ὁ δούροδρος, καὶ λέγειται,

Ὡς καὶ ἐστὶν ὁ φησὶν περὶ τοῦ νόου ἀπὸ βολῆσαι
 Ἄμφότερα βλεπῆα, δοκίμη δ' ὁ δ' ἀεὶ πατήριον,
 Πρὸς βυθὸν ἐστὶν ἑὸν, καὶ αἰετὴν ἡμεῖς ἀπίσταν
 Σκεπτομένους ὅπου γὰρ ἐμὸν νόον εἰρούσαμεν,
 Εἰς ἐν αὐτῶν πῶν ἀνεκύνετο, πῶν δὲ ὄν αἰετὴ
 Πάντη ἀνεκύνετο μίαν εἰς φύσιν ἴσα δ' ὁμοίω.
 Διὰ τὸ τοῦ καὶ τὸ ἀτύφον αὐτὸν λέγει, καὶ οὐ τέλειον ἀτύφον, δι' ἃν φησὶ,
 Ζενοφάνης ὑπάτυφος ὁ μνησάτης ὀπισκωπῆς
 Βατὸν ἀπαύθρων, θεὸν ἐπλάσατο ἴσον ἀπάντη
 Ἀσκητὴν νοεῶν ἢ νόημα.

ὑπάτυφον μὲν γὰρ εἶπε τὸν κατὰ τὸ ἀτύφον, ὁ μνησάτης δὲ ὀπισκωπῆν, ἐπεὶ τὸ παρ' Ομήρω ἀπάτιω διέσκωπῆεν. Haec enim adeo mendosa proferre me puduit. Quod autem ad ὑπάτυφον attinet, sciendum est citari & à Diogene Laertio primum illum versum Ζενοφ. &c. eumque ita legi apud illum,

Ζενοφάνην ὑπάτυφον ὁ μνησάτης ὀπισκωπῆν.
 Sed nihil iuare nos potest Diogenis exemplar nisi ad emendandum Ζενοφάνης, & reponendum Ζενοφάνης (sicut dicitur Ζενοφάνων.) reliqua enim verba melius

leguntur apud Sextum quàm apud illum. Nam ὑπάτιον non ὑπότιον legi debere ostendit ea expositio quam Sextus subiungit, τὸν κατὰ τὸ ἄτιον. Item legendum esse ἐπισκοπίων non solùm ex Sexti explicatione patet, sed & ex iis quæ ab ipso Diogene paulò post scribuntur, γράφει δὲ καὶ ἐν ἑπταί, καὶ ἐλεγχάς καὶ ἰάμβους κατὰ Ἡσίοδου καὶ Ομήρου, ἐπισκοπίων αὐτῶν τὰ ἀπὸ Θεῶν εἰρηιδύα. Nam hic fateor quidem in vulg. edit. haberi ἐπισκοπίων, sed in omnib⁹ quæ cōsului vet. exempl. vidi scriptū ἐπισκοπίων. Eūdémque errorē in aliis quoq; Diogenis obseruavi locis. Vtrum autem melius legantur apud Diogenem per accusatiuum illa nomina quàm apud Sextum per nominatiuum, vix pronuntiare ausim. Cæterùm quod ad ἄτιον attinet, sciendū est etiam Stoicum sapientem apud Diogenem in Zenone eo epitheto insigniri. vbi scribit, φασὶ δὲ καὶ ἄτιον ἦν τὸν σοφόν, ὃς τὰ πᾶσι μάλιστα εἶναι. At Timon variis alioqui in locis philosophis τύπον exprobrans, solum Pyrrhonem hoc epitheto ornat in his qui apud Aristoclem habentur versibus,

Ἄλλοιον τὸν ἄτιον ἐξοῖδον ἢ ἀδάμαστον
 Πᾶσιν ὅσοις δαμᾶται ἅμ' ἀρτίποις τε φατῖς τε
 Λαῶν ἐθέει κούφα, βαμωόμην' ἐνθα καὶ ἐνθα
 Ἐκ παθέων, δόξας τε καὶ εἰκαίνας νομοθήκας.

Dico autem solum Pyrrhonem hoc epitheto cohonestari à Timone, legens, ἅμ' ὃν pro ἄλλοιον. Pyrrhonem autem ipsum sibi hunc titulum vendicasse testatur Aristocles, qui tamen contrà eum ἴσφον περιβαλέσαι dicit, ita scribens, αὐτὸς οἰ ὕστερον τῶτον τὸν τύπον περιβαλόμενος, καὶ καλῶν ἄτιον ἑαυτὸν, οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπεν. Cæterùm hic τύφος ab eodem Timone alibi vocatur κτηνὸν οἴκισις. vt in hoc versu,

Ἀνθρώποι κτηνὸν οἴκισις ἔμπλεοι ἀσχοί.

Alloquitur autem ibi philosophos. sicut & in his,

S.iiii.

Σχόλιοι αὐθραπτοι, καὶ ἐλέγχα, γαστέρες οἶον,
 Τοίων ἐκτ' ἐρίδων, ἐκ τε σοναχῶν πέπλασθε.

V. esse] Vel, Quantum ad id quod dicitur. De hoc autem genere loquendi ὅσον ὅπῃ πρὸς λόγῳ vide quod annotavi supra.

V. similes] Verti πιθανὰς verisimiles. quod reddi etiam potest probabiles, vel (si dici posset) persuasibiles. Sextus tamen etiam pressius huius nominis significationem, quā sequi vult, pag. sequēte vrget. Quod autem ad participium διζωδενυδρίας attinet, siue ζωδενυδρίας (videtur enim vnum pro altero ponere) quomodo reddi Latine possit apto satis vocabulo perspicere nequeo. Nam paulo post quidem πρὸς διζωδένυδρῶν πρὸς ἀνὸς, verti, Illi qui percurrerit quæ sunt circa ipsum, sed διζωδενυδρίας itidem interpretari percurfas non satis commodum visum est. Imò & pro percurrerit, lubenter alio vsus verbo fuisset: ac fortasse perlustrauerit aptius fuisset. Quòd sicui placuerit itidem διζωδενυδρίας perlustratas interpretari, per me licet. Sed hoc sciendum est, huiusmodi perlustrationem ad mentem potius quàm ad oculos referri. Sic autem & apud Latinos Mente peragrarè legimus pro eo fere quod nostrates dicunt *discourir*. Certè διζωδένυδρῶν illi Gallico *discourir* planè respondet.

V. & ἀπεισπ.] Hic quoque hæreo. nam ἀπεισπῆσσι possum quidē interpretari indistractas, sicut & initio pag. sequentis περιεσπῆτο reddidi distrahebatur, sed mihi non satisfacit huiusmodi interpretatio. Veruntamen hæc retineri debet donec melior cuiquam in mentem venerit.

¶ P. 60. V. περιωδ.] Post ἀπεισπῆστος asterisci notam ponendam censui, quòd hunc locum planè mutilum esse suspicer. Quomodo enim hæc phantasia Herculis ἀπεισπῆστος dicetur, si eius mēs περιεσπῆτο (vt Sexti ver

bis vtar) ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως: Talis est autem mea de hoc loco coniectura, scripsisse Sextum phantasiā illam de fune, esse πιδανῶ καὶ τριωδευμίδην καὶ ἀτρίωντων: deinde exemplū proponere voluisse alterius phantasiæ, quæ esset quidem & ipsa πιδανὴ καὶ τριωδευμίδης, sed non item ἀπελάσσουτος.

V. & Acad.] Verbum Græcum πείθειν (quod parere significat) retinui, quia ipse paulo post suo modo id explicat.

V. vehem.] Sextus dicit αἶβλ σφοδραῖ παροξύνσεως καὶ παροξύνσεως. Fortasse autem malit quispiam παροξύνσειαν affectum erga aliquid hærentem aut animo infixum interpretari, quòd παροξύνω sit Hæreo siue Adhæreo alicui rei magno affectu, & quasi πάρα π παρὲς αὐτῆς. eo sensu quo dicunt τὸν Ἰρακὴν πάρα π ὑπὸ τῆς ἑρωιδίης, quum eam intuetur, aut eius recordatur. Cicero certè Græcum verbum retinuit, quòd (vt opinor) Latino vocabulo ad exprimendam Græci vocabuli vim idoneo destitueretur. Ita enim scribit ad Att. lib. 2, Ego fortasse τυφλώθῃω, nimium ὧ καλῶ παροξύνθηθα.

V. θεται] Lege, Sumptuose ipsum viuere vult. Pro vult reponi etiam potest iubet.

¶ P. 79. V. & intell.] Ante hæc verba, Aliquibus autem non, deesse quædam videntur. Cæterum hoc, Id de quo quæritur arripiunt, est quod dicit Sextus τὸ ζητούμενον βιαραπάροισι. Hoc autem quid valeat, cum ex aliis plerisque locis, in quibus vitur, manifestum est, tum ex versu huius pag. penultimo. Nam & ibi verti, Id de quo quæritur arripiunt, pro eo quod Sextus habet, τὸ ζητούμενον βιαραπάροισι. nisi forte legendum est βιαραπάροισι. Sic Lucianus in Ioue tragædo, Ἄντ' πού τὸ ζητούμενον ὧ Τιμόκρατες βιαραπάροεις. Quod malè vertit interpres, Tu quæstionem discerpis. Dicitur enim τὸ ζητούμενον βιαραπάροειν, qui arripit & quasi per vim

aufert alicui quod concedere non vult, & eo tanquam confesso veitur de quo alioqui quaestio est.

¶ P. 80. V. nent.] Repone & pro nec. deque hac interpretatione vide annot. in pag. 36.

¶ P. 81. V. ult.] Post Habendam esse pluscula verba deesse suspicor.

¶ P. 82. V. 110] Hæc verba, vt dicat non omnes phantasias fidem mereri, non benè cum præcedentibus cohererent, nec dubium est quin deprauatus sit hic locus. Nam ita legitur in Græco exemplari, καὶ περὶ τρεῖς αἰτίαι ἔστι λόγος εἰς τὸ μὴ εἶναι πάσαις τὰ φαντασίας, ὡς τε καὶ κατ' αὐτὰς, &c. Vbi manifestum est deesse adiectiuum quod iungatur cum substantiuo φαντασίας, videlicet πρῶται, aut aliud huiusmodi. Porro quod attinet ad hoc loquendi genus περὶ τρεῖς αἰτίαι ὁ λόγος, sciendum est dici περὶ τρεῖς αἰτίαι τὸν λόγον quando aduersarii dictum in ipsum retorquemus, & suo veluti gladio eum iugulamus. Dicitur etiam καὶ περὶ τρεῖς αἰτίαι τὸν λόγον, item ὁκ περὶ τρεῖς αἰτίαι. vt quum ita scribit, ἢ τοὶ ἀποδεικτικοὶ εἰσιν οἱ καὶ ἢ ἀποδείξεως ἠρωτηθῆσθαι λόγοι, ἢ οὐκ ἀποδεικτικοὶ. καὶ εἰ μὴ οὐκ ἀποδεικτικοὶ, οὐ δυνάμει δεικνύμαι ὅτι οὐκ εἰσιν ἀποδείξεις. εἰ δὲ ἀποδεικτικοὶ εἰσιν, αὐτοὶ οὗτοι πᾶσι ὑπόστασιν τῆς ἀποδείξεως ὁκ περὶ τρεῖς αἰτίαι εἰσάγουσιν. Alioqui περὶ τρεῖς αἰτίαι est euerti. vnde συμπερὶ τρεῖς αἰτίαι, simul euerti. vt quum dicit ἀποδεικτικῶν τῶν ἢ τ' αἰτίου ὑπόστασις, ὡς τὸ πάρον συμπερὶ τρεῖς αἰτίαι, μὴ ἔχον ὑπό ὅτιον πάρον. Sic & actiuum συμπερὶ τρεῖς αἰτίαι. vt οὐ μόνον ἢ ἄλλων ἔκαστον ἀμαρτῆ, ἀλλὰ καὶ ἐαυτῶ ἐκείνοις συμπερὶ τρεῖς αἰτίαι, perinde ac si dixisset, Ἰωανναμῆ.

¶ P. 108. V. talem] Si est demonstratio, est demonstratio: si non est demonstratio, est demonstratio. Atqui aut est demonstratio, aut non est demonstratio. Est igitur demonstratio. Ita debet intelligi (meo quidem iudicio) hæc argumentatio, Si per demonstrationem probatis non esse demonstrationem, certè est demon-

stratio. nam vos ipsi ea utimini. At si non utimini demonstratione ad id probandum, quicquid alioqui afferis ad nostram demonstrationem labefactandam & evertendam, nullius momenti est, ea que nihilominus semper illabefacta manet. Itaque, siue ratiocinatio qua utimini, sit demonstratio, siue non, hoc manet, esse demonstrationem.

V. admod.] Latinius, purgantia medicamenta quam purgatiua.

V. omnia] Gellius in fine capitis 5. lib. 11, Academici quidem ipsum illud Nihil posse comprehendere, quasi comprehendunt, & Nihil posse discerni, quasi discernunt: Pyrrhonii, ne id quidem villo pacto videri verum dicunt quod nihil esse verum videtur.

¶ P. 143. V. strat.] Plato in Timæo, *Ἐπὶ οὐδὲν δὴ κατ' ἐμὴν δόξαν τρεῖς πῶν διαίρεται τὰ δὲ, τί τὸ ἐν μὲν αἰεὶ, ἧμ' εἰσὶν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνώσκον μὲν, ὃν δὲ ἄδέποτε.* Id est, Cicero interprete, Quid est quod semper sit, neque vllum habet ortum? & quod gignatur, nec vnquam sit? Quem sequendo, vertendum hic esset, Corpora quæ gignuntur quidem, nunquam autem sunt.

¶ P. 150. V. fertim,] *Ἐποκληρωτικὸν* vix queat aliter quam periphrasi longiuscula exponi. *Ἐποκληρωτικὸν* enim est attribuere aliquid alicui pro potestate & velut assignare, proprie autem aliquid quod sorte obtigerit. Hinc fit *Ἐποκληρωτικὸς*, & *Ἐποκληρωτικός*. Vocat igitur *Ἐποκληρωτικὸν* Sextus Quod nobis dicentibus credi volumus tanquam pro nostro iure, nullam rationem afferentibus. siue, Quod locum habere & recipi quasi pro iure nostro volumus, nullam alioqui probationem adhibentes. Potest quidem *Ἐποκληρωτικὸν* aliud quoque significare (sicut verbum *Ἐποκληρωτικὸν* aliam quoque significationem habet) & ipsemet alibi aliter interpretatus sum. sed hanc interpretationem doctissimis qui-

busdam viris (quos consului) magis placere competi, quorum iudicio, lubenter acquiesco.

¶ P. 160. V. quum] Diximus antea quid sit *ζυμπαράζειν τὸ ζητούμενον*. hic autem pro *ζυμπαράζειν τὸ ποσώματις ὑπαρξίν πῶς ζητούμενον* dicit *ζυμπαράζειν πῶς ποσώματις ὑπαρξίν μὴ διδοιδίμενον αὐτόθεν*. Notandum est autem adverbium *αὐτόθεν*, quod verti Ex seipso. Potest etiam reddi, Per se. Id est, Ita vt non indigeat probatione. Conceduntur autem *αὐτόθεν* quæ aut ipsa ἐπιχειρήματα euincuntur, aut quæ necessario consequuntur. vt quum dicit, καὶ ἄλλως, εἰ δοθείη ψῦδος ἢ εἶναι τὸ σῶμα εἶναι τὸν χρόνον, ψῦδος δὲ καὶ τὸ ἐπίστωματός ἐστιν, αὐτόθεν δοδίσεται ἢ ποσώματις ὑπαρξία. Ἐπεὶ γὰρ ταῦτα ἐδὲ εἶναι δύναται ἕτερον. q. d. Ex eo ipso concedetur, nec alia probatione opus erit. Plato in Gorgia. πῶς δαί, συνηγομένοσ δὲ γοίσι, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γινώσκεις ὅτι ἀδελμοί εἶσι. Vbi significare videtur, Primo aspectu, seu intuitu.

¶ P. 173. V. modo] Sexti verba sunt, πρὸς ὅμιλην ὁμιλῆν ἢ ἀφορμὴ γίνεται. Cicero ὁμιλῶ variis modis interpretatur, Appetitionem, vel appetitū animi, Naturalem appetitionem, Animi motum. Quum autem ἀφορμῶν esse sciamus contrariam ὁμιλῆν, vt ὁμιλῆν animi appetitum seu appetitionem, sic ἀφορμῶν inappetentiam verti posse existimaui. Si tamen longiuscula periphrafi vti licuisset, multo libentius vertissem motum animi appetitioni contrarium, vel potius auersationem ex naturali animi motu proueniētem. Fortasse autem ὁμιλῶ & ἀφορμῶν hoc quoque modo non malè reddiderimus. Naturalem animi motū seu impulsū quo aliquid sc̄ctamur, & quo aliquid refugimus, Dico autem sc̄ctamur, vt ex opposito ei respōdeat refugimus. Galenus οἱ δὲ ἔμψυχοι μὴ εἶναι ζῶον λέγουσι. πρὸς ταῦτα μὴ πρὸ καὶ αὐξήσεται αὐτὸ ὡς πρὸ τὰ βένδρα, ὁμιλῶ δὲ καὶ ἀφορμῶν οὐκ ἔστιν ὡς πρὸ τὰ ζῶα. Id est, neque naturalē animi

vim appetiticam, neque vim auersatricem. Quid si etiam *ὀρῦλον* animi vim impultricem, & *ἀφῶρῦλον* contra animi vim repultricem, interpretemur? Certè, vt ingenuè fatear, per inappetentiam non bene significationem Græci vocabuli expretisse mihi videor.

¶ P. 174. V. not.] Rectius, Nos ad notionem appellere non fecerunt, vel Non adduxerunt. Proprie, Nō siiterunt nos.

¶ P. 176. V. Quæ sit] Vide Diogenem Laertium.

¶ P. 183. V. fures,] Vide Xenophontem de hac Lacedæmoniorum consuetudine.

Hic finem hisce annotationibus imponere me cogunt quæ passim occurrunt in Græcæ exemplari menda, quæ etiam in causa fuerunt cur & in præcedentibus multos locos intactos reliquerim, in quos alioqui annotasse aliquid oportuerat. In mea quidem certè interpretatione me cum deprauatione illius exemplari ueluctantem, in eruendo ex quibusdam locis sensu multum laborasse fateor: nunc autem, non consulto meliore quopiam codice, aliquid in illos annotare, incerta incertis addere, & iudicium meum non satis prudenter periclitari esset.

IN PYRRHONIS VI-
tam ex Diogene Laertio, eiusdem Hen-
rici Stephani annotationes.

¶ P. 200. V. Stil.] Aristocles, Ο μὲν Πυρρῶν Αναξάρ-
χου πρὸς ἐγγύετο μαθητὴς, ὃς τὸ μὲν πρῶτον ἰὺ ζωγράφος ἔσθ'
οὕτως ἄτυχός, ἔπειτα πρὸς Δημοκρίτου βιβλίους εἰδυχὼν, χρο-
σὸν μὲν οὐδὲν οὐτὲ ὄφρην, οὐτὲ ἐγράψι, καὶ κῶς δὲ πάντας εἶπε ἰ-
θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. αὐτὸς δὲ ὑστερον τὸν τὸν τύφον παθεῖσα-
λόμορος, καὶ καλῶν ἄτυφον ἑαυτὸν, οὐδὲν ἐν γραφῇ κατέλιπν.
Id est, Pyrrho igitur Anaxarchi cuiusdam discipulus
fuit, qui primò quidem pictor erat, non adeo felix ar-
tifex, deinde verò quā Democriti libros legisset, nihil
boni nec excogitavit, nec scripsit, sed omnes deos
& homines maledictis prosequutus est. Ipse verò quū
hunc factum assumpsisset, quanvis vocaret se ἄτυφον,
(id est, à fastu alienum) nihil literarum monumentis
mandavit.

¶ P. 202. V. for.] Aristocles ex Antigono Carystio,
Φιλίστης ἢ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆ θυούσης, ἔπειτα τῆς φίλων ἑταί-
ρου ἰσοχρόμου τὰ πρὸς τὴν θυσίαν, καὶ μὴ πῶς χρῶν, τοῦ μὲν
Πυρρῶνος πριαμῶν καὶ ἀνακτωῦτος, ἐπειδὴ πρὸ φί-
λος ἔλεγχυ ὡς οὐ πειθήσιμα συμφωνὰ τοῖς λόγοις, οὐδὲ ἀξία
ἀπαθίας, εἰπεῖν αὐτὸν, ἐν γυνῶν γυναικὶ οὐ δὲ πλεῖστον δέξιν
αὐτῆς πειθῆσαι. Id est, Quum autem Philista soror eius
sacrificaret, & quidam ex amicis ea quibus ad sacrifi-
cium opus erat pollicitus, promissis non steteret, sed
ipse Pyrrho ea emisset, eoque nomine indignaretur,
quum amicus diceret eum facere quæ suis dictis mi-
nimè cōsentanea adeoque apathia indigna essent, re-
spondisse eum, Certè quidem erga mulierem eius spe-
cimen edi non debere. Hæc Aristocles. Caterùm vox
ἐπαθία reuocat mihi in memoriam Ciceronianum

quendam locum in Lucullo, Zenoni summum bonū est in his rebus neutrā in partē moueri, quæ ἀσφαρορία ab ipso dicitur: Pyrrho autem ea ne sentire quidē sapientem, quæ ἀπαθία nominatur. Ita enim legi debet, non (vt in multis habetur editionibus) quæ ἀπαθή nominantur. Docet autem nos hic Ciceronis locus melius ἀπαθίαν dicere Aristoclem, quàm Diogenem ἀσφαρορίαν.

V. indiff.] Hoc autem factum ita refert idem Aristocles ex eodem Antigono, Τὸν Πύρρωνα διακόμδρον ὑπὸ κινὸς ἀναφυγῆν ὅτι πὶ δένδρον, σκοπιόμδρον δὲ ὑπὸ τῷ παρόντων, εἰπεῖν ὡς χαλεπὸν εἶη τὸν ἀνθρώπον ἐκδύναι. Id est, Pyrrhonē, quū eum canis persequeretur, ad quādam arborē cōfugisse: quod factū quū illi qui aderāt probro verterent, dixisse, difficile esse hominem exuere.

V. Quin] Planè peruertit hīc interpretes versus Homericī sententiā, qui est huiusmodi,

Ἀλλὰ φίλος θάνατος σὺ πῆ ὅλοφύρεαι αὐτως;

Hoc igitur aut simili modo debuerat reddi,

At cade tu quoque amice. quid hæc suspiria fundis?
Vel, — frustra hæc suspiria fundis. Sunt autem hæc apud Hom. Iliad. φ, verba Achillis ad Lyaonem, qui illi dixerat, Μή με κλῆν', ἐπὶ σὺ γ' ὁμογάστριος Ἐκπρος εἰμι.

¶ P. 203. V. Et meditan.] Melius versus Græcum ita interpretaremur, Non hominum implicitum turba, si bimētque loquentem.

¶ P. 204. V. Qualem] Peruertit hīc quoque poetæ sententiā. nō enim intelligit talem esse mentē qualem Iuppiter mittit in dies, sed talē esse mentem qualem diem Iuppiter mittit. Quare pro accusatiuo plurali dies reponendus fuerit singularis diem. vt sit, In diem mittit, pro Immittit diem. quod tamē nimis durum videtur. Porro sumpsit Archilochus hanc sententiā ex Homero, ita cauente,

Τοῖος γὰρ νόος ὅστιν ἐπιχρονίων ἀνθρώπων
 Οἷος ἐστὶ ἢ μὲρ ἀγνοῖ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

V. sentire | Paulo dignior est venia interpres in
 peruersa horum carminum quàm in præcedentium
 interpretatione, quòd mendosos eos in codice Græco
 legerit. videlicet ita,

Τί δ' ἦται πύτους πύς ταλαπύροις φρονεῖν
 Βροτύς λέγροισι; οὐ γὰρ ἔκηρήμια,
 Δρωῶ μὲρ τοιαῦτ' ἀπ' ὅ γε τυλχαίης θέλων.

At ita legi debent,

Τί δ' ἦται πύτους πύς ταλαπύροις φρονεῖν
 Βροτύς λέγροισι; σὺ δ' γὰρ ἔκηρήμια,
 Δρωῶ μὲρ τε τοιαῦτ' ἀπ' ὅ γε τυλχαίης θέλων.

Et hoc aut tali quopiam modo verti,

Quid mentis hisce prædicant mortalibus

Inesse? nam pendemus à nutu tuo,

Et agimus omne quod tibi cunque allubet.

V. ge cal. | Potius dicendum fuit, Sunt autem cau-
 sa atomi & vacuum. Sed sciendum est Sextum eadem
 Democriti verba citantem pro ἀλήθεια legere ἐπίη, quod
 ipsemet exponit ἀλήθεια, seu κατ' ἀλήθειαν. id est, veri-
 tate, verè. Nō dubium est autē quin itidē ἐπίη in pro-
 ximè sequenti loco legerit, ἐπίη δὲ οὐδὲν ἴδιον, id est,
 Veritate nihil nouimus. Quod verò sequitur, ἐν βυ-
 θῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια, à Cicero exponitur, In profundo
 veritatem esse demersam.

*Spinalosa
 moralles en
 quia de na dor*

HEMEROTECA
 MUNICIPAL
 MADRID

706090

W3
1

31°

48°

